ZİNOVYEV

RUSYA KOMÜNİST PARTİSİ TARİHİ

ZİNOVYEV

Çeviri: İ.Kılıç-A.Yalman

RUSYA KOMÜNİST PARTİSİ TARİHİ

AKIŞ YAYINCILIK: 05
POLİTİKA DİZİSİ:01

Dizgi: Dönem Dizgi
Konur Sokak N0.73/9
Bakanlıklar/Ankara

Birinci Basım : Mart 1991

AKIŞ YAYINCILIK
Büyük Reşit Paşa Cad. 40/4
BEYAZIT/İSTANBUL
Tel:513 84 29

İÇİNDEKİLER

Birinci Bölüm

BİRİNCİ KONFERANS 13
Parti Nedir? 13
"Parti"Kelimesinin Burjuva ve Marksist Tanımları 13
Burjuva Bilimi Niçin Bize
Doğru "Parti" Tanımı Veremez 14
Vodovozov'un Tanımı 15
Milyukov'un Tanımı 15
Sosyalist Devrimcilerin Tanımı 16
Sınıf ve Parti 17
Partinin Yıldönümleri 22
Bir Partinin Oluşma Süreci 23
"Narodnik" Hareket 24
Komünistler ve Fransız Devrimi 25
Komünistlerin 'Narodnik'lere Karşı Tavrı 27
Rus Proletaryasının Geçmişi 28
Çaykovski Grubu 29
'Güney Rusya İşçi Birliği' 30
Marksistler ve 'Narodnikler' 30
Burjuva Devrimcileri ve Proleter Devrimciler 31
Proleter Devrimcilerin Burjuva Devrimcilerine
Karşı Mücadelesi 32

İkinci Bölüm

İKİNCİ KONFERANS 33
Marksizm ile 'Narodnizm' Arasındaki Mücadele 33
Narodnikler'in Hatası 34
'Narodnik' Hareketin Heterojen Yapısı 34
1870 ve 1880 'Narodnikleri' 34

Krivenko 35
Mihailovskiy 35
Korolenko 36
'Narodnizm'in İki Kanadı 36
Terörizm 36
Terörizme Karşı Marksistlerin Tavrı 37
Proletarya Hegemonyası Sorunu 38
Plehanov ile Tihomirov Arasındaki Polemik 39
Lenin ve Proletarya Hegemonyası Düşüncesi 40
Legal Marksizm 41
Struve 42
Struve'nin 'Eleştirel Görüşler'i 43
Teorisyen Plehanov ve Aktif Politikacı Lenin 44
Lenin ve Struve Arasındaki Polemik 45
Partimizi Yaratmak İçin Çalışmaların Yapıldığı Dönem 46
Partinin Çocukluk ve Ergenlik Dönemi 46
İlk Sosyal Demokrat İşçi Dernekleri 47
"İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği" 47
Taşradaki Sosyal Demokrat İşçi Dernekleri 48
Bund 48
Birinci Parti Kongresi 49
"Ekonomizm" 50
Ekonomizmin Kaynağı 51
Ekonomizmin Temsilcileri 53
'Ekonomizm'in Yurtdışındaki Merkezi 54
'Ekonomizm' ve Bolşevizmde İşçi Sınıfının Rolü 55
Proletarya Hegemonyası-Sovyet İktidarı 56

Üçüncü Bölüm

ÜÇÜNCÜ KONFERANS 57
Öğrenci Hareketi 57
Öğrencilerin Gelişimi 58
Çarlığın Öğrenci Hareketine Karşı Mücadelesi 58
Öğrenciler ve Sosyalist Devrimciler 59

Sosyal Demokratların Öğrenci Hareketine
Karşı Tavrı 59
Devrimci Marksistler ve Öğrenciler 60
Öğrencilere Karşı Bolşeviklerin Taktiği 60
Özgürlük Birliği ve Sosyalist Devrimciler Birliği 61
Petersburg ve Diğer Şehirlerde
İşçi Ayaklanmaları 61
İşçi Mektupları 62
İskra (Kıvılcım) Gazetesi 63
İskra Nasıl Kuruldu 63
İskra'nın Rolü 64
İskra'nın Yönü ve Düşünceleri 65
İskra'nın Yazınsal ve Pratik Faaliyetleri 65
'Liberation' ve İskra Partizanları 66
İskra'nın Etkisi ve Başarısı 67
İlkellik (Primitivizm) 67
Profesyonel Devrimciler 68
Profesyonel Devrimcilerin Parti İçin Önemi 68
Kiev'de İskra Örgütünün Yokedilmesi 69
1902 Yılı 70
Rostov Olayları 70
İlk Merkez Komite 71
Parti Program Taslağı 71
Partinin İkinci Kongresi 72
1903 Yılına Doğru Partinin Sosyal Yapısı 73
'Bund' Örgütü İle Polemik 73
Parti Tüzüğünün Üyelik Koşullarını Tartışma 74
Liberallerin Tavrı Sorunu Üzerine Tartışma 76
İskra'nın Yazı Kurulu'nun Oluşturulması Üzerine 78
Parti Programı Üzerine Anlaşmazlık 79
Plehanov ve Ölüm Cezası 80
Bolşevik Plehanov 81
İkinci Kongre Sonrası 81

Dördüncü Bölüm

DÖRDÜNCÜ KONFERANS 83
Rus-Japon Savaşı 83
Menşeviklerin Bakış Açısı 83
Karamsarlık (Bozgunculuk) 83
Guerçoni'nin Anıları 85
Teröristlerin ve Entellektüellerin Karamsarlığı 86
Bolşevikler ve Rus-Japon Savaşı 87
Menşeviklerin Durumu 87
Menşeviklerin İhaneti 88
Bolşevizm ve Japonseverlik 88
Liberal Hareketin Gelişimi 89
1904'te İşçi Sınıfı-Burjuvazi İlişkileri 90
Lenin'in Tavrı 91
Menşevizmin Saflarını Terkeden Devrimciler 92
Partide Demokrasi Üzerine Tartışma 93
Menşeviklerin Hakimiyeti 95
Çoğunluk Komiteleri Bürosu 96
9 Ocak 97
9 Ocak'ın Önemi 98
"Geçici Devrim Hükümeti" Parolası Üzerine Tartışma 98
'Geçici Devrim Hükümeti'ne Menşeviklerin Bakışı 100
Londra'daki Üçüncü Bolşevik Kongresi ve Menşeviklerin İlk Cenevre Konferansı 100
Genel Grev Sorunu 101
II. Enternasyonal'de Silahlı Ayaklanma Sorunu 102
Üçüncü Kongre'nin Hizmetleri 102
İşçilerin Silahlanması Sorunu 102
Çidlovski Komisyonu 103
Bulugin Duması 104
1905 Ekim Olayları 104
Moskova'da Aralık Ayaklanması 105

Beşinci Bölüm

BEŞİNCİ KONFERANS 107
1905 Devrimi Deneyimi 107
Naçalo ve Novaya Jizn 108
'Sürekli Devrim' 108
1905 Hareketinin Başarısızlığının Nedenleri 110
1905 Devriminin Sonuçları 113
'1847 veya 1849' Formülü 114
Bolşevikler ile Menşevikler Birleşiyor 115
Menşevik Eğilimin Zaferi 116
Bolşeviklerin Taktiği 116
'1847-1849' Polemiğinin Sürdürülmesi 117
Kadet Hükümeti 118
Birinci Dumanın Dağılışı 119
1907 Londra Kongresi 119
Londra Kongresi'nde Seçilen Merkez Komite 121
Üçüncü Duma 122
Legal Olanaklardan Faydalanılması Üzerine Tartışma 123
"Tasfiyecilik" 124
'Tasfiyeciler' ve Burjuvazi 125
Menşevik Partiitsi 126
Plehanov 'Gizli Eylem Borazanı' 127
'Otzovizm' 128
'Ültimatizm' 129
'Deizm' 130

Altıncı Bölüm

ALTINCI KONFERANS 133
Paris Konferansı(1908) 133
Tüm Üyelerin Katılımıyla Gerçekleşen Son Merkez Komitesi Toplantısı 134
Lena Olayları-İşçi Hareketinin Doğuşu 135
Zvezda Gazetesi 136

Zvezda'nın Rolü ve Önemi 136
Prag Bolşevik Konferansı 136
Prag Bolşevik Korferansının
Oluşumu ve Sonuçları 137
St. Petersburg'da Pravda'nın Kuruluşu 138
Dördüncü Duma 138
Provokatör Malinovskiy 139
Parlamenter Fraksiyonun Ayrılması 140
'Ağustos Blok'u 141
Kısmi Talepler Üzerine Tartışma 141
Demokratik Cumhuriyet Sorunu 142
Bolşevizmin Evrimi 142
1914 Savaşı Arifesinde Bolşevikler ve Tasfiyeciler 143
Pravda'nın Zaferi 144
Savaş ve Devrim 144
Savaş ve Parti 145
Merkez Komite Üyelerinin Petrograd'da
Tutuklanması ve Mahkemeleri 147
Birleşik Burjuva-Menşevik Cephe 148
Savaş Endüstri Komiteleri 149
Zimmerwald Konferansı 150
Lenin İsviçre'de 151
Bolşevizm ve Menşevizmin Çizgisi 152
Merkezci Eğilim 152
Sosyal Şovenizmin Etkisi 153

EK 155
Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi Bildirgesi 155
Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi Merkez
Komite Bildirgesi 157

MOSKOVA'NIN
GENÇ KOMÜNİSTLERİNE

Leninizmi öğreniyoruz: İşte, bilinçli işçilerin toplandığı her yerde duyduğumuz sözler. Genç komünistleri ve özellikle de SSCB'nin başkentindeki komünistleri özendirecek en önemli sebep de budur.

Rusya Komünist Partisi Tarihi adlı kitabım bu eğitime başlamada yalnızca yardımcı olacaktır. Bunun ötesinde bir iddia taşımıyor. Rusya Komünist Partisi Tarihi'nin her sayfası V.I. Lenin'in yaşamıyla bağıntılıdır. Rusya Genç Komünistler Birliği (RGKB) şimdi adını "Leninist Gençler Birliği" olarak değiştiriyor. O halde, Leninizmi öğreniyoruz: kitaplarda ve mücadelede, aylarca ve yıllarca süren inatçı bir çalışmayla...

G. Zinovyev

Moskova 31 Mart 1924

BİRİNCİ KONFERANS

Parti Nedir?

Parti nedir? Soru oldukça basit görünüyor, ancak değil. Bütün toplumsal örgütlenmelerde varolan kitleleri yakından ilgilendiren konular üzerinde bilimsel tanımlamalar sözkonusu olduğunda, sınıfların temsilcileri ve onların farklı görüşleri, şu veya bu örgütlenmenin niteliği üzerinde hemen hemen hiç uyuşmazlar. Bilinen bir örneği, milyonlarca insanı kapsayan sendikaları ele alalım. Herkes bu örgütlenmelerin neye dayandığını bilir. Buna rağmen, farklı sınıfların temsilcileri bunları farklı tanımlarlar. Karl Marx sendikaları, *"sosyalizmin okulu"* olarak nitelendirirken burjuva bilim adamları veya II. Enternasyonal mevşevikleri bunları tamamen farklı nitelendirirler. Aynı şekilde reformist-menşevik ekole bağlı İngiliz yazarları Sydney ve Beatrix Webb'e göre sendikalar yardımlaşma kurumlarından başka bir şey değildirler. Katolik Merkez'e üye bir burjuva Alman profesörüne göre sendikalar, işçiler için düşkünevleri, sağlık merkezleri gibidir. Böyle anlaşıldığında, milyonlarca insanı doğrudan ilgilendiren pek çok soruya en çok kullanılan tanımlar içerisinde en tarafsız olanını boşuna ararız. Öyleyse amacımız herşeyden önce, belirsizliğe yer vermeden, "parti"nin ne olduğunu belirlemektir.

Parti Kelimesinin Burjuva ve Marksist Tanımları

Parti kelimesi Latincedeki partie, portion (bölüm, parça, taraf, pay) anlamına gelen pars kelimesinden gelir. Biz marksistler, *"Parti, belirli bir sınıfın bir kesimidir"*, diyoruz.

Burjuva temsilcileri kuşkusuz farklı görüştedirler. Örneğin; partileri yalnızca devrimci anlayış veya varolan düzene saygı düzeyinde sınıflandıran tanınmış, muhafazakar yazar Alman Stahl, partiler mücadelesinin, insanlık yasaları ile ilahi yasalar arasındaki mücadele olduğu sonucuna varıyordu; yani ihtiyacın dayatması ve insanın geçici istekleriyle yaratılan kurumlar ile ilahi yasalar arasındaki mücadele. Kısacası: İyi ile kötü arasındaki mücadele. Ve tanınmış politik

yazar Zürihli Rohmer, psikolojide "parti" tanımını, kendi açısından temellendirmeye çabalarken şu örneği veriyor: Bir toplum doğar, büyür ve ölür. Genç veya yaşlıdır. Çağına göre, şu veya bu politik kavram topluma hakimdir. Çocuklukta hakim olan eğilim, duyarlılık, hayal dünyası, yaratıcılık gücü, rasyonel eleştiriden yoksun olma gibi pasif özellikler taşır. Bu döneme en uygun düşen (radikal partilerin) radikalizmdir. Ergenlik döneminde ve olgunluk çağında yaratıcı güçler ve sağduyulu eleştiri anlayışı hakimdir. Ve yine, ergenlik döneminde yaratıcı güç ve olgunluk çağında da insanın elde ettiklerini koruma çabası önplana çıkar. Bu döneme liberalizm ve konservatizm uygun düşer. Nihayet yaşlılıkta, pasif güçler anlayışı geri gelir; yani yeni olan herşeyden korkma ve geçmişe bağlanma. Bu döneme absolutism (mutlakçılık) uygun düşer. Toplumda "genç", "olgun" ve "yaşlı" unsurlar birarada bulunduğundan, radikal, liberal, muhafazakar ve mutlakiyetçi partiler de birarada varolurlar. Başlıca partiler çoğunlukla geçici olarak veya tüm halkı kapsama esprisiyle kurulan partilerdir. Tüm bu partilerin varlığı kaçınılmazdır. Kendi güçlerine dayanarak günlük yaşamı düzenlemeli, politik yeteneklerini bir başka partiyi yoketmede kullanmamalıdırlar. Çünkü böyle olduğunda kötüyü iyileştirmeyi deneyemeyiz, nasıl yapacağımızı kestiremeyiz ancak kötülüğü örgüt içerisine gerisin geri püskürtmeye çabalarız. Bu herşeyden önce kötüyü, şu veya bu partinin içine iten bireyin mizacına bağlıdır. Bu yüzden, Alcibiade tüm yaşamı boyunca hep küçük bir çocuk olarak kaldı, Pericles mezara kadar genç kaldı, Scipion hep bir erkekti, Auguste ise yaşlı olarak doğdu. Aynı biçimde, insanlar farklı karakterlere ayrılırlar: Almanlar mizaç olarak tutucu olmasına rağmen özgürlükçü bir ruh taşırlar. Ruslar radikaldir ama mutlakiyetçiliğe eğilimlidir.

Tüm bunlar tabii ki 1917 den önce yazılmıştır.

Burjuva Bilimi Niçin Bize Doğru Bir "Parti" Tanımı Veremez

Şu halde, burjuva bilimcileri ve yazarları "parti" kavramına çok farklı tanımlar verirler. Bazen de işi en güç yanından alıp, partiyi belirli bir sınıfın mücadele örgütü olarak nitelendirmeye karar verirler. Hepimiz için çok açık olan bu basit gerçeği, burjuva bilimcileri ne tanıyabilir, ne de tanımak isterler; işte bu nedenden dolayı, parlamentarizmin ve kilisenin yapısının gerçek adını koymaktan kaçınırlar.

Aynı biçimde burjuvazi, devleti ele geçirdiği zaman, devletin sı-

nıf karakterini özenle gizler. Burjuva bilimcileri ve politikacıları, burjuva devletinden ve hakim azınlığın diktatörlüğünden başka bir şey tanımazlar. Tam tersine, devleti sınıflarüstü bir adaletin ve üstün sağduyunun varlık bulduğu (cisimleştiği) bir kurum olarak tanımlarlar. İlk olarak Marx ve Engels "devlet" kavramını mistik kabuğundan sıyırdılar ve soruyu açıkça sordular. Onlardan sonra Lenin, "*Devlet ve Devrim*" adlı eserinde devlet teorisini geliştirdi.

Burjuva rejimi proletaryayı baskı altına alan bir dizi kurumu içerir. Burjuvazi bu kurumları kamuoyuna, sınıfları yatıştırmayı ve ahengi sağlamayı hedefleyen organlar olarak tanıtmaya mecburdur; yığınlara, bunların sınıf mücadelesinin organları olduğunu söyleyemez.

Vodovozov'un Tanımı

Konuya açıklık getirmek için, yeterince zararsız, yarı Kadet yarı Narodnik,* biraz gazetecilik yeteneğine sahip Rus yazar Vodovozov'un tanımını aktaracağım. "Parti" kavramını tanımlamak için yaptığı özel bir çalışmada Vodovozov şöyle yazar:

"Parti nedir? Bu kelimeden, aynı politik reformları isteyen, aynı politik idealleri paylaşan ve bu ideali zafere ulaştırmak ve korumak için örgütlenen önemli ya da önemsiz insan gruplarını anlıyoruz".

Bu tanım kusursuz gibi görünüyor ancak yazar, "sınıf" ve "sınıf mücadelesi kelimelerinden özenle kaçınıyor. Ona göre bir parti, sadece çeşitli "idealler" üzerinde anlaşan, aynı düşünen bir insan grubundan oluşur. Bu tanım "öz"ü atladığından, tam doğru olduğu varsayılamaz.

Milyukov'un Tanımı

Daha yeni bir örneği ele alalım. Göreceğiz ki, Milyukov'un tanımında sınıfın çıkarı çok net olarak yazılmıştır. Bilindiği gibi Kadetler, partilerinin "sınıflarüstü" olduğunu ileri sürüyorlardı. Biz, sınıflardan bağımsız bir partinin olamayacağını, Kadetlerin, pomeşçik** sınıfını temsil ettiği için de bir sınıf partisi olduğunu göstererek onlarla bu konuda bir polemiğe girdik.

O günkü durumu değerlendirdiğimizde Milyukov'un kimi za-

(*)'Narodnik' kelimesi 'narod' (halk) kelimesinden gelir

(**) Büyük toprak sahipleri

man bir burjuva bilimcisi, kimi zaman da bir politikacı olduğunu anlamak kolaydır. Milyukov, bir politikacı olarak, partisinin sınıf karakterini esrarengiz bir güzel gibi sergileyip gizlemesi gerektiğinin farkındaydı, bunu hissedebiliyordu. Bu durumda, burjuva bilimcisi Milyukov, burjuva biliminin de yardımıyla, partinin 'sınıf'a ihtiyacı olmadığını ve sosyal tabakalar arasındaki bağları hiç hesaba katmadan yalnızca aynı ideali paylaşan, aynı yönde düşünen bir grup insandan oluştuğunu ispatlayarak politikacı Milyukov'a mükemmel bir biçimde hizmet etti. Bu örnek bize, Milyukov'un, burjuva politikasını somut ve aktif bir biçimde tamamlamak anlamında Vodovozov'un akademik tanımını nasıl kolayca aştığını açıkça gösterir. Milyukov'a göre, Vodovozov'un formülü kullanıma çok elverişliydi; bunu, kendi partisi Kadet'e kolaylıkla uyarlayabilir ve bu burjuva partisine sınıflardan bağımsız bir parti etiketi yapıştırarak kendi çıkarına kullanabilirdi.

Sosyalist Devrimcilerin Tanımı

Bildiğiniz gibi, sosyalist devrimciler, kendi partilerini "sınıflarüstü" bir parti değilse de, en azından "sınıflararası" bir parti olarak nitelendiriyorlardı. Bu tanım, programlarında yer alıyordu. Sosyalist devrimcilerin bu klasik formülü öncelikle proletaryayı, sonra köylüleri ve üçüncü olarak entellektüelleri; yani aynı anda bu üçlü, geniş toplumsal grubu temsil ettiğini belirtir. Marksistler ile sosyalist devrimciler arasındaki ilk teorik mücadeleler, "sınıflar arası parti"nin varolamayacağını ileri sürmemiz üzerine cereyan etti. Her partinin belirli bir sınıf ile bağı vardır; bu yüzden de belirli çıkarları savunmak zorundadır. Biz, proletarya ile bu türden bir bağımız olduğunu söylüyoruz.

Bu, özellikle de Rusya gibi kırsal bir ülkede köylülüğe düşman olmamızı gerektirmez. Böyle bir ülkede, proletaryanın görevi, önemli bir kitleyi temsil eden köylülük ile belli bir işbirliğini oluşturmaktır. Partimiz proletayanın partisidir, işçi sınıfının öncüsüdür, işçi sınıfından oluşur ve onu yönlendirir. Ancak, işçi sınıfının partisi olarak, işçilerle birçok ortak çıkarlara sahip köylülerin mücadelesini de yönlendiririz.

Son yıllarda gelişen olaylar, sosyalist devrimcilerin pratikteki rolünü tamamen aydınlığa kavuşturmuştur ve bugün, 1900'lerde doğduğu günden itibaren partilerine verdikleri bu tanımı niçin büyük

bir şevkle desteklediklerini açıkça görüyoruz. O zamanlar, genç komünistlerin çoğu, partimizin tanınmış önderi Plehanov'un sosyalist devrimcilerle giriştiği bu tartışmaya çok önem verdiğini, Lenin ile birlikte Çernov'a karşı açtığı polemiğin tamamen akademik olduğunu, "parti" ve "sınıf" kavramları üzerine kavga verdiklerini ve otokrasiye karşı birlikte mücadele açmak gerektiğini görmüşlerdi. Ancak bugün, tartışmanın akademik bir nokta değil, çok önemli politik bir nokta olduğunu görüyorsunuz.

Niçin başlangıcından itibaren "parti" kelimesinin üzerinde anlaşmaya varmamız, net ve açık bir tanım getirmemiz gerektiğini işte görüyoruz.

Bize göre "parti", belirli bir sınıfın içiçe geçmiş kesimlerinden oluşan politik bir örgütlenmedir. Diğer bir deyişle, proletarya partileri ve burjuva partileri vardır. Parti, aynı görüşü paylaşan, hangi sınıf olduğuna bakmaksızın öne sürdükleri aynı ideoloji üzerinde anlaşan insanlar grubu değildir. Tekrar ediyorum, bize göre parti, belirli bir sınıfın bir kesimidir. Bu kesim, kaderini bağladığı bu sınıfın bağrından çıkmıştır. Geldiği sınıfın silinmez izlerini taşır; kökleri, rolünü önceden belirler ve bütün tarihine hükmeder.

Sınıf ve Parti

"İşçi Sınıfı" ve "sınıf" gibi kelimeler günümüzde hepimiz için çok açıktır, bunları iyi biliyoruz, bugün tartışma konusu değiller. Sınıf kavramı canımıza, kanımıza, günlük yaşamımıza nüfuz etmiştir. Her iki devrimde de sınıf hareketini gördük, ne olduğunu biliyoruz, ama bu her zaman böyle olmamıştır. Açıklamamdan, marksistler ve narodnikler arasındaki mücadelenin, en azından başlangıçta, "sınıf" veya o zamanki deyişle "halk" kavramları arasında cereyan ettiğini göreceksiniz. Bir dönem Rus sosyalizminin içindeki bütün mücadele şu sorular etrafında dönüyordu: "Sınıf nedir? Bir devrimci belli bir sınıf ile mi ilgilenmeli yoksa bütün 'halk'ın çıkarlarını mı savunmalı?"

Bildiğiniz gibi, sınıf mücadelesi teorisini ortaya atan Marx'tır. Bu mücadele herşeyden bağımsız tek bir varlık değil, yaşayan bir gerçekliktir. Ancak, bunu formüllere indirgemek, herkese tanıtmak ve bize insanlık tarihini bir sınıf mücadeleleri tarihi olarak sunmak; işte Marx'ın yaptığı budur. Marksist partimizin kurucularının, narodniklere, ilk devrimcilere karşı mücadelesi, sonuçta Rusya koşullarında

sınıf mücadelesi teorisine açıklık getirdi ve bizde işçi sınıfının ne olduğunu gösterdi. Böylece bugün hepimiz için açık olan bu düşünceyi, *yani partimizin* işçi sınıfının bir kesimi olduğu düşüncesini on yıllık teorik ve pratik bir mücadele süresinde elde ettik. Ve, partimizin tarihini kavrayabilmek için öncelikle, marksistlerin narodniklere karşı açtıkları bu ilk mücadelelerini aydınlığa kavuşturmamız gerekir.

Genel olarak bir sınıfın birden fazla partisi olabileceğini ileri sürebiliriz. Şüphesiz, bu doğrudur. Örneğin; burjuvazinin birçok partisi sayılabilir; cumhuriyetçiler, demokratlar, radikal sosyalistler, radikaller, bağımsız liberaller, muhafazakarlar vb. Bu benim verdiğim tanımla çelişir mi? Sanmıyorum. Genelde, burjuva partilerinin gerçekte birbirlerinden ayrı ve bağımsız olmadıklarını, yalnızca tek bir burjuva partisinin fraksiyonları olduklarını görmek gerekir. Bu fraksiyonlar, belli anlarda, özellikle seçimler esnasında, karşı karşıya gelirler, çoğu zaman da birbirlerini seçim sandığıyla tehdit ederler. Yine aynı şekilde, partiler, aralarında ciddi farklılıklar olduğunu halka yutturma avantajına sahiptirler. Ancak pratikte, uğruna barikatlarda savaştığımız, devrimler yaptığımız ve bu yüzden de-savaşa ve açlığa katlandığımız temel sorunlarda ve özellikle de özel mülkiyet sorununda, tüm burjuva partileri fikir birliği ederler. Temel çıkarları sözkonusu olduğunda, özel mülkiyeti elinde bulunduranların ve köle sahiplerinin bir tek büyük burjuva partisinden başka bir parti olmadığını ileri sürebiliriz.

Tarihte bunun birden fazla örneği vardır: Eskiden, Amerika'da, Kuzey ile Güney eyaletleri kölelik yüzünden çatışmaya girdiler ama bu, üzerinden çok geçmeden anlaşmaya varmalarına, özel mülkiyet ilkesine sımsıkı bağlı ve *o zamanki kapitalist* köleciliğin hiçbir biçimini mahkum etmeyen güçlü bir burjuva hükümeti kurmalarına engel olmadı. Burjuva partileri arasındaki yüzeysel çelişkilerin benzer örnekleri çoktur ve bizim önermemizi (savımızı) doğrulamaktan başka bir işe yaramazlar; yani parti, belirli bir sınıfın bir kesimidir.

Bir diğer sav: Her sınıfın kendi ihtiyaçlarına cevap verecek bir partiyi kaçınılmaz ve otomatik olarak üreteceğini söylemeyi düşünmemeliyiz. Bunun basit olduğunu, 1 no'lu partinin 1 no'lu sınıfa, 2 no'lu partinin 2 no'lu sınıfa ait olduğunu söyleyebileceğimizi düşünmek yanlış olur.

Gerçekte bu çok daha karmaşık bir şeydir. Bütün varlığıyla şu

veya bu sınıfa ait olduğuna inanan insanlar vardır. Ancak, pratikte, karar verme anı geldiğinde gerçekte başka bir sınıf ile buluşurlar. Yollar zikzaklar çizer. Gelişimlerinin belirli bir anında, belirli bir program ortaya çıkarıverirler. Daha sonra sınıf mücadelesi keskinleştiğinde ve büyük olaylar yeni toplumsal katmanlar yarattığında, yeni sorunları keskin bir biçimde gündeme getirdiğinde, kendi aralarında yeniden gruplaşmalar ve transformasyonlar oluştururlar ve bu ancak temel sorunların ortaya çıktığı, sonuçta bir sınıfın homojen unsurlarının kristalleştiği uzun yıllara tekabül eder.

İşte bu yüzden, bu soruyu, basit bir biçimde sorduğumuzda, birtakım çelişkilerle karşı karşıya kalırız. Bizim için hayati olan bu soruyu, bilimsel olarak, marksistlere uygun düşen, toplumsal olayları çok mekanik bir biçimde kavramaktan kaçınarak sormaya başlamalıyız. Partinin bir gün içerisinde kurulmadığını, şekillenmesinin yıllar aldığını, saflarında istikrarsız toplumsal gruplaşmaların gözlemlendiğini, zaman zaman bazı grup ve bireylerin partiye tesadüfen düştüğünü, yakalarını sıyırmaya çalışırken başkalarının bunların yerlerini doldurduklarını anlamak gerekir.

Bu, yalnızca mücadelenin belli bir gelişme aşamasında, önümüzdeki olaylar devrini aşağı yukarı tamamladığında, bir partinin verilerinin, tamamen bir sınıfın verilerine uygun düştüğü söylenebilir.

Bolşevik Parti ile işçi sınıfı arasındaki ilişkiler sorusuna da aynı şekilde cevap vermek zorundayız. Diyebiliriz ki : Eğer bir parti işçi sınıfı partisi ise, partimiz işçi sınıfının bir kesimi ise ve onu temsil ediyorsa, önderi ve öncüsü ise, o zaman menşevik partisi gibi bir parti nasıl işçi partisi adını taşıyabilir ve aynı şekilde sosyalist devrimci parti işçi sınıfını savunduğunu ileri sürebilir? Ve uluslararası planda neden işçi sınıfıyla bağları olan bir sosyal demokrasi ve bir II. Enternasyonal olabilir? Bu bizim tanımımızla çelişmez mi?

Bu soru, bizi konunun özüne götürdüğünden artık akademik olmaktan çıkmıştır. Burjuva partilerinin, işçi partilerine önemli bir ölçüt olduğunu söylediğim doğrudur. Ne işçi sınıfı, ne de partisi bir anda doğar. Proletarya, kırsal nüfusun, kısmen yerleştiği, kendisini dönüştürdüğü, işçi sınıfı haline geldiği sanayi şehirlerine akmasıyla, kendi psikolojisini yaratmasıyla, zaman içerisinde kendini oluşturur. Aynı şekilde yıllar, onlarca yıl süresince, yavaş yavaş işçi sınıfı partisini kurar. Bazı gruplar, proletaryayı savunduklarını sa-

nırlar; örneğin: ilk devrim* sırasında menşevikler. Zaman içerisinde tarih giderek insanları bölen, onları karşı karşıya getiren, iç savaşı doğuran, ayrılıkları, parçalanmaları ve birleşmeleri ortaya çıkaran temel sorunları gündeme getirir; işte partiyi oluşturan da budur. Ve insanların yaşamıyla sımsıkı bağı olan bu süreç, sınıfların ve partilerin yokolacağı komünizmin mutlak zaferine değin sürecek. Bu, başından sonuna dek deney tüpünde izleyebileceğimiz kimyasal bir süreç değildir. Toplumsal olaylar sözkonusu olduğunda, genelleme yapmayı öğrenmek, milyonlarca, onmilyonlarca bireyi etkileyen olaylar ve olgularda kendi yerini görmeyi bilmek gerekir.

İşçi sınıfı; o da tamamıyla homojen değildir. Burada farklı katmanları ve tabakalaşmaları ayırdedebiliriz. Mentalite ve yaşam düzeyiyle kalifiye bir İngiliz işçisi bir elişçisinden farklıdır. Almanya'da bir matbaa işçisi ile bir madenci çok az benzerlik gösterir. İşçi aristokrasisi, proletaryanın belirli bir katmanını temsil eder. Çok zaman işçi, kitlelere karşı mücadelede maşa olarak hizmet ettiği burjuvazinin mentalitesini ve alışkanlıklarını almıştır. Sömürgelerinden aşırı kar elde etme olanağı olan emperyalist ülkeler (İngiltere bunların başında gelir), bunların bir kısmını, metropoldeki üst düzey işçi kesimini satın almak, çürütmek üzere görevlendirir. Proletarya genelde, sosyal gelişimin eğiliminin ne yönde olduğunun farkındadır ancak buradan her işçinin, bunun farkında olduğu sonucu çıkarılmamalıdır. Bir tek ve aynı ülkede işçi sınıfının tabakalarına göre eğitim ve kültür düzeyinin büyük ölçüde değiştiğini unutmamak gerekir, nerede kaldı ki değişik ülkelerde bu daha büyük farklılıklar göstermesin. En geri işçiler dini ve daha başka önyargılarla doludur. Burjuvazinin çalıştırdığı işçiler üzerinde uyguladığı doğrudan baskı araçlarından başka, okul, basın vb daha güçlü araçlara sahip olduğunu unutmayalım.

İşte bu, işçi sınıfı içerisinde birçok partinin oluşumunu açıklar. Dünya Savaşından sonra açıkça anti-proleteryen ve karşı- devrimci durumuna gelen sosyal demokrasinin işçiler nezdinde hala önemli bir etkiye sahip olmasının nedeni işte budur.

Komünist Enternasyonal'in II. Kongresi, devrimde proletaryanın rolü ve görevleriyle ilgili son derece önemli bir karar aldı. Lenin'in de katıldığı bu karar, proletarya partisinin devrim öncesi, devrim es-

(*) 1905 Devrimi

nası ve devrim sonrası rolünü tanımlıyordu. Bu karar, diğerleri arasında niçin hiçbir komünist partinin proleterya devrimi öncesi tüm saflarda veya basitçe işçi sınıfının çoğunluğunu biraraya getiremeyeceğini açıklar. Proletarya partisinin tarihsel rolünü kavramak isteyen herkesin, Komünist Enternasyonalin bu temel belgesini kavraması gereklidir.

Burjuvazi, hakim konumu nedeniyle, hemen hemen her ülkede, işçi sınıfı içerisinde gönüllü veya gönülsüz önemli sayıda ajan besler. Bugünkü sosyal demokratların ve sendika liderlerinin büyük bir çoğunluğu gerçekte onun ajanlarıdır. Bunun tersi ise doğru değildir, yani işçi sınıfının burjuvazi kampında ajanları yoktur ve olamaz. Şüphesiz burjuva sınıfının bazı üyeleri proleteryaya inanabilir, ancak önce burjuvazi ile bağlarını koparmak zorundadır.

Şu halde, toplumun sınıf yapısı ilk bakışta göründüğü kadar basit değildir ve bir sınıfın mensupları her zaman kendi sınıfının gerçek çıkarlarına uygun bir mentaliteye sahip değildir. İşte bu yüzden, şimdi bile, Dünya Savaşından sonra Avrupa'da en güçlü sarsıntı yaratan Rus Devrimi'nden sonra, hala işçi kitlelerini içine alan yalnızca sosyal demokrat partiler değil, aynı zamanda Amerika'da olduğu gibi seçimlerde milyonerlere veya milyarderlere oy veren çok sayıda işçi de mevcuttur. Büyük çoğunluğu işçilerden oluşmasına rağmen, gerici, burjuva politikası güden hıristiyan sendikalar da vardır.

Şu anda II. Enternasyonal'in halen binlerce işçiyle önemli bağları kalmıştır, yine de buna rağmen bizim için, bunun burjuvazinin sol kanadı ve fraksiyonundan başka bir şey olmadığı açıktır. Üyeleri arasında çok yiğit işçiler sayılabilir. Şu halde, birçok işçi partisi mevcuttur ancak bir tek proletarya partisi vardır. Bir parti, oluşumu açısından işçi partisi olabilir, fakat, eğilimleri, programı ve politikası açısından proletarya partisi olmayabilir. Buna, birçok işçi partisinin varolduğu ancak bir tek proleterya partisinin, Komünist Partisi'nin bulunduğu ve yine sosyal demokrasinin yanısıra katolik ve diğer partilerin de mevcut olduğu Amerika ve Avrupa'nın kapitalist ülkelerini örnek gösterebiliriz. Hepsi, işçi sınıfının bir kesimidir ama en ileri kesimi değil, onlar işçilerin üye olmasından yanadır ama politikaları itibariyle yalnızca burjuva partisinin bir fraksiyonudurlar.

Partinin Yıldönümleri

Şimdiye kadar söylediklerim, partimizin tarihine başlangıç anlamında gereklidir. Partinin kuruluş öncesi dönemi, ortaya çıkışı ve gelişmesinin ilk evreleri; tüm bunlar işçi sınıfının oluşturduğu proletarya partisinin giderek netleşmesi, açıklığa kavuşmasıdır. İşte bu yüzden, göstereceğimiz gibi, 1923 yılında, partimizin 25 yıllık bir geçmişi olduğunu söyleyebiliriz. Plehanov'un işbirliği ile kurulan ve marangoz Halturin ile anahtarcı Obnorskiy tarafından yönetilen Kuzey Rusya İşçi Birliği bir işçi partisinin embriyonu olarak sayılabilir. Kuzey Rusya İşçi Birliği 1877 sonunda (daha kesin bir tarih vermek istersek 1878'de) St. Petersburg'da kuruldu. İlk olarak, proletaryanın politik mücadele düşüncesini ileri sürdü. Şüphesiz bu örgütlenme henüz marksist değildi. 1878 den beri 45 yıl geçti, gerekirse *partimizin kuruluş tarihini Kuzey Rusya İşçi Birliği*'ne kadar götürebiliriz.

Saf bir köylü devrimine güvenilemeyeceğinin ve yıldan yıla güçlenen ve gelişen işçi sınıfının Rusya'daki devrimci hareketin temel gücü olacağının bilincinde olan Plehanov ve Akselrod önderliğindeki devrimci bir kuşak zamanında kuruldu. Narodniklerle bağını koparark, bir işçi partisi yaratmanın gerekliliğini kavrayan bu grup, 1885'te bir sosyal demokrat parti program taslağı hazırladı. Böylece devrimci hareket tarihinde ilk marksist örgüt ortaya çıktı. O halde partimizin kuruluş tarihini buradan hareketle, 1923'te 40. yıldönümü olarak tespit edebiliriz.

Üçüncü olarak, partimizin köklerini 14 Mart 1898 yılında Minsk'te yapılan ilk kongreye götürebiliriz. Bu tarih ise bize, partinin 25 yıllık varlığını gösterir. Bu kongreden hemen hemen hiç bir sonuç çıkmadığından, bu tarihin çok az önem taşıdığını görmek gerekir. Bu kongrenin yarattığı kurumlar bir-iki gün sonra geçersiz kaldı, üyelerinin çoğu tutuklandı ve seçilen Merkez Komitenin neredeyse tamamı jandarmanın eline düştü ve tasarlanan yüzlerce görev yerine getirilemedi.

İkinci kongremiz 1903'te yapıldı. Brüksel'de başlayıp, Londra da bitti. Gerçekte bu kongre, pratik olarak ilk kongre sayılabilir ve buradan, bugün, 1923'te partimizin 20. yıldönümü olduğunu söyleyebiliriz.

Daha sonra 1905'te Londra'da Üçüncü Kongremiz toplandı. Bu, partimizin gerçek kongresiydi, menşeviklerin yeralmadığı Bolşevik

Parti kongresiydi. (Bu, bölünme dönemiydi). Buradan yola çıkarak, bu kongreyi 1. Kongremiz sayabiliriz. Çünkü bu kongre 1905 Devrimi arifesinde bolşeviklerin taktiğine bir temel oluşturmuştu. Bunu takiben, menşeviklerle yeniden birleşerek (1906) Stockholm'de, (1907) Londra'da birleşik kongreyi yaptık. Ancak bununla birlikte, 1905 Kongresi, ilk devrim esnasında bolşeviklerin uygulayacağı devrimci taktiğe temel teşkil ettiğinden en önemli kongrelerden biri sayılabilir.

Sonuçta 1912 yılını, partimizin menşeviklerle tamamen kopuşma yılı olarak niteleyebiliriz. Lena'daki grevlerden ve onu izleyen olaylardan faydalanarak, uzun bir baskı döneminden sonra partimizi yeniden örgütlemeye başladık. Menşeviklerin dışlandığı Prag'daki TümRusya Konferansında kamuoyuna şunu ilan ettik: "Eski Merkez Komitesi mevcut değildir. Partiyi yeniden kuruyoruz". Daha doğru ifade etmek gerekirse, partinin temellerinin atılışı, 1905 yenilgisi ve karşı devrim sonrasıdır. Daha ileri gidersek, menşeviklerle tamamen kopuşma 1912 yılında değil, 1917'de ortaya çıktı. Gerçekte, Şubat Devrimi, çarlığın alaşağı edilmesi sonrası, fraksiyon ve eğilim ayrımı yapılmaksızın tüm sosyal demokratların davet edildiği Birleşik Sosyal Demokratlar Kongresi'ne çağrı yapıldı. Bu kongrede Lenin, bugün Sosyalist Enternasyonal tarihine geçmiş ünlü "sovyet iktidarı" tezlerini sundu. O zaman hala sosyal demokrasiyi birleştirebileceğimizi ve bolşevikler ile menşeviklerin kaynaşmasını gerçekleştirebileceğimizi sanıyordük.

Bitirirken, partimizin ancak kesin olarak 1918'de Brest-Litovsk barışından sonra, Yedinci Kongremiz esnasında kurulduğunu, isminin değiştirilerek, bundan böyle "Rusya Komünist partisi" olarak adlandırılmasına karar verdiğimizi söyleyebiliriz.

Bir Partinin Oluşma Süreci

Bir örgütün 20 ya da 25 yıllık varlığı sorusunun biçimsel ya da tali bir soru olmadığını, önemli olanın, bir partinin gerçek anlamda kendini oluşturma tarzı olduğunu göstermek için kasıtlı olarak bu tarihleri sıraladım. Vodovozov'un ifadesine göre, günün birinde belli bir ideali paylaşan partizanların biraraya gelip birbirlerine, "Haydi, gidip bir parti kuralım" diyeceklerini sanmamak gerek. Hayır. Bu o kadar kolay değil. Bir parti, bağrından çıktığı sınıfın milyonlarca evladının bağlı olduğu yaşayan bir organizmadır. Kurulması yıllar

hatta onlarca yıl sürer. Örneğin: Eğer partimizin köklerini Halturin tarafından kurulan Kuzey Rusya İşçi Birliği'nin kuruluşuna değin götürürsek, 45 yıllık bir mevcudiyete ulaşırız. Eğer "Komünist Partisi" adını aldığımız andan itibaren hesaplarsak, 5 yılı, ilk kongremizden itibaren 25 yılı, "Emeğin Kurtuluşu Grubu"nun kuruluşundan itibaren alırsak bu süre 40 yılı bulur.

O halde bir partinin canlı diyalektik oluşumunun çok karmaşık, uzun ve yorucu bir süreç olduğunu görüyoruz. Bir parti, en acımasız güçlükler içerisinde doğar, belirli bir sınıfın partisi haline gelmeden önce mücadele ateşi içerisinde muhtelif yeniden gruplaşmalara, bölünmelere, sonsuz sınavlara maruz kalır. Aynı zamanda oluşumu henüz tamamlanmamıştır; yeni grupları içine katmaya ve diğerlerini dışarı atmaya devam eder.

Bütün bu olaylar partimizde gözlenmektedir. Bugün bile, üç devrim süresince kendisini kesin olarak oluşturmayı başarmış olmasına rağmen, unsurlarının sürekli yenilenmesi, yapısında, kadrolarında ve belli eylemlerinde kendini gösterir. Devrimden sonra, köylü üyelerin sayısı hızlı bir biçimde artmış, sonra azalmıştır. Bunu takiben kentli işçilerin oranı yeniden artmıştır. Öte yandan, bütün entellektüel gruplar partiye katıldıysa da, çok geçmeden ayrılmışlardır. İşte bu nedenle, bu hareketin özelliklerini uzun uzadıya ve derinlemesine düşünmeden, kitlelerin canlı mücadelesi temelinde partiyi diyalektik bir biçimde değerlendirmeden, bu konuda doğru bir fikre sahip olamayız.

Narodnik Hareket

1870-1880 arası dönemde mücadele veren ve çoğunluğunu entellektüellerin oluşturduğu narodnikler, kendilerine hedef olarak köylü yığınları ayaklandırmayı ve onları devrime götürmeyi seçtiler. O zamanlar, şehir proletaryası çok az gücü olan bir sınıftan ibaretti. Elit narodniklere göre esas olan, ancak bir devrimle gerçekleştirilebilecek olan radikal bir alt-üst oluşun gerekliliğini kavramaktı.

O zamanlar Rusya feodal bir rejimden henüz çıkıyordu. 1861 Tarım Reformunun üzerinden yalnızca on yıl geçmişti. Köylüler ve pomeşçikler ülkede iki temel sınıfı teşkil ediyorlardı.

1890 narodnikleri o günden tartışmasız küçük burjuvazinin temsilcileriydi. Çoğu zaman barışçı liberalizme budalaca inanıyorlardı. Halk devrimi, köylü devrimi, plebyen devrim vs'ye gerçekten inan-

maktan vazgeçmemişlerdi. Gerici idealleriyle gitgide küçük burjuvazinin, hatta bazen burjuva zinin sözcüsü durumuna geldiler.

1870 narodnikler kuşağı taze duyguları, atılımı, şevki, cesareti ve devrime sonsuz bağlılıkları ile ün kazanmışken, 1890 narodnik Hareketi içi boşalmış bütün eski izleri taşıyordu. Jeliabov ve Perovskaya'lar başlangıçtaki devrimci kariyerlerini mahfetmeselerdi, Rusya'da kitle hareketinin ortaya çıkışına değin yaşamış olsalardı, proleter devrimciler haline gelebilirlerdi. Bunun tersine Krivenko, Nikolas ve hatta Mihailovskiyler proleter devrimci olamazlardı; en iyi varsayımla, karşı-devrimci sosyalist devrimci ideologlar olmaktan öteye gidemezlerdi

Daha önce dediğimiz gibi, Rus devrimci hareketinin ilk dönemi narodnikler ve marksistler arasında mücadele ile geçti. Narodnik hareket şüphesiz devrimciydi ve 1875'lere doğru tam bir açılım yaptı. Devrim tarihine şanlı sayfalar yazdı ve eylemleriyle bireysel yiğitliğin unutulmaz örneklerini verdi. Ailelerini terkeden ve sınıfının tüm ayrıcalıklarından feragat eden narodnikler, o zamanlar dediğimiz gibi, 'halka' giderek güzel bir kahramanlık örneği verdiler ve biz onların önünde saygıyla eğiliyoruz.

Ancak proletaryen bir hareket değildiler. "Halka gitmek gerek" sloganı rastgele bir slogan değildi. O zamanlar Rusya'da 'sınıf' düşüncesi yoktu ve devrimciler 'halk' kavramı dışında bir kavram tanımıyorlardı. Elbette hepimiz halk içindik, doğal olarak bundan güzel bir kelime yoktu. Ama narodnikler, bu kelimeye çok muğlak ve elastik bir anlam yüklediler. Bu terimden o zamanlar genelde 'köylüleri' anlıyorduk, çünkü işçi sınıfı yoktu ya da henüz doğmuştu. Bu demek değildir ki, biz, bu mirası inkar ediyor ve bu çağa damgasını vuran, hayran olunacak kahramanlık örneklerini görmemezlikten geliyorduk. Aksine, proletarya partisi, 1870-1880 dönemindeki elit narodniklerin mirasını onurla kabul etti.

Komünistler ve Fransız Devrimi

İşçi sınıfının henüz embriyon halinde olduğu bir çağda 1789 Büyük Burjuva Devrimine karşı biz komünistlerin tavrını biliyorsunuz. Onlara, özellikle de hayatlarını feda ederek halka candan bağlılıklarını ispat edenlere derin bir saygı besliyoruz. Fransız Devrimi tarihini inceliyoruz, gençliğimizi 18. yüzyıl sonu materyalistlerinden dersler çıkarmaya itiyoruz. Felsefeyle ilgilenenlerin, günümüz bazı 'mark-

sist' revizyonistlerine kıyasla, bu büyük materyalistlerden öğreneceği çok daha fazla şey vardır. İşte bu sebepten partimiz, materyalizmin klasiklerinin yeniden basımını gerekli görür.

Zaman zaman, büyük bir iyi niyetle yazılan ama marksizmle hiçbir ilgisi olmayan, gelişigüzel ortaya atılmış 'teorilere' kıyasla, materyalist klasiklerden çok daha fazla yararlanacağız. Yineliyorum, gençlerimize, Büyük Burjuva Devrimi'nin önde gelenlerine karşı derin bir saygı beslemeyi öğrettik. Bu devrimi, sınıf karakterini ve farklı akımların mücadelesini biliyoruz. Girondinler ile Montagnard'ların sınıf temelini birbirinden ayırdedebiliyoruz. Fransız Devrimindeki sosyalist hareketin embriyonik biçimlerinin incelenmesine büyük önem veriyoruz. Biliyoruz ki, bu devrim, bir kralı giyotine göndermişse de, diğer yandan da işçi koalisyonlarına karşı bir yasa yayımlamıştır. Ama, Büyük Burjuva Devriminin meşhur simaları insanlık şokuna tutulmuş bir topluluktu, feodalizmin çatısını yıktı, burjuva özgürlüğünü gerçekleştirdi ve aynı insanlar 19. ve 20. yüzyıl boyunca olgunlaşıp deneyim kazanan proletarya devrimlerini yükseltecek yığınlara özgür bir alan bıraktı.

Günümüzde emperyalist Fransa'nın burjuva şefleri Pointcare, Briand, Millerand ve diğerleri, kendilerini 1789'un büyük devrimcilerinin devamı, sürdürücüsü olarak göstermeye bayılırlar. Özellikle 1914-1918 Savaşı esnasında, hor görülmeye layık bu ardıllar, Fransız devrimini yüceltmekten ve büyük '89 devrimi ilkelerinin zaferini garanti altına almak için mücadele etmenin kendilerinin görevi olduğunu açıklayarak halkla alay etmekten, toplumsal ihanetten vazgeçmediler. Bir Marat ile yine bir Robespierre ile onların ardılları olduğunu iddia eden Briand, Renaudel, Herriot ve Blum gibi insan müsveddeleri arasında büyük bir uçurum vardır.

Devrimci burjuvazinin temsilcileri feodal baskı altında çalışarak, toprak köleliğinde bir gedik açıyordu. Halbuki, büyük bir gayretkeşlikle kendilerini 1789 Devriminin mirasçıları arasına yerleştiren günümüz Fransız temsilcileri, gerçekten gerici burjuvazinin hiçe saydığı maşalarından başka bir şey değillerdi. Aynı şekilde Briand Marat'ya göre ne ise, Rusya da Gotz ve Çernovlar da Jeliabov ve Perovskaya'ya göre öyledir..

Komünistlerin Narodniklere Karşı Tavrı

Duyulmamış bir barbarlık ve baskı uygulanan çarlığın ağır hüküm sürdüğü sırada Rusya'da, otokrasiye karşı silahlara sarılmayı bilen, ilk devrimci grupların mücadelesini yönlendiren, ve idamı büyük bir cesaretle karşılayan Jeliabov, Sofya Perovskaya ve diğerlerinin değerini yeniden kavrıyoruz.

"Halka gitmek" şiarıyla sosyalizm rengine boyanmış muğlak devrimci hareket, şüphesiz bir işçi hareketi değildi ve olamazdı da. Ancak, bununla birlikte büyük bir hareket oldu. Narodnikler çarlık duvarında ve otokrasinin kalesinde büyük bir gedik açtılar. Onlar kahramandılar: Önyargılara karşı çıktılar, imtiyazlı sınıfla varolan bağları kopardılar, herşeyden vazgeçtiler ve siyasal özgürlüklerin elde edilmesi için savaş açtılar. Belirlenmiş bir sosyalist programları yoktu ve bu dönemde böyle bir programa sahip olamazlardı. Mücadeleleri objektif olarak, demokratik özgürlüklerin elde edilmesini hedefliyordu. Bir zamanlar narodniklerin en geniş örgütlenmesi olan Narodnaya Volya'nın yönetici kadrosunun ABD Cumhurbaşkanı Lincoln'e bir mektup yazmaları nedensiz değildi.

Burjuva devrimcileri içinde bir kuşak olan dekabristler önünde aynı şekilde şapkamızı çıkarmakta tereddüt etmeyiz. Çarlığa karşı vasatın çok üstünde bir programla mücadele ettiler. Gerçekte, aristokrasinin soyluluğun, asker ve subay topluluğunun gözbebeğiydiler. Kendilerini sınıflarından ayırmışlar, aileleriyle bağlarını koparmışlar, imtiyazlarından vazgeçmişler ve otokrasiye karşı mücadeleye girişmişlerdi. Şüphesiz onların da sosyalist bir programı yoktu, yalnızca burjuva devrimcileriydiler, üstelik çok da istikrarsızdılar. Ancak, bizim kuşağımız bu şanlı geçmişi reddetmiyor. Proletaryanın olmadığı ve bir proletarya partisinin olamayacağı günlerde halkı için ölen devrimci narodniklerin önünde saygıyla eğiliyoruz. Gotz ve Çernov narodniklerin eserini devam ettirdiklerini iddia ediyorlar. Tıpkı Briand ve Pointcare'ın Marat ve Robespierre'in eserini devam ettirdikleri gibi devam ettiriyorlar.

Yineliyorum, ilk dönem narodniklerin saflarından halkına sonsuz bağlılık, kahramanlık ve fedakarlık örnekleri veren insanlar, eşsiz şahsiyetler çıkmıştır. Ancak bu bir işçi hareketi değildi ve o dönemde olamazdı da.

Rus Proletaryasının Geçmişi

Proletaryamızın çocukluk dönemi onlarca yıl sürdü, buna bir asır bile diyebiliriz. O günlerde, moda olan, menşevik bakış açısına rağmen okunan Martov'un *'Rus Sosyal Demokrasi Tarihi'* birçok yanlış kavramların yanısıra çok enteresan olguları da içerdiğinden tüm marksistler için yararlı bir kitaptır. Rus işçi sınıfı, kesin tarih vermek gerekirse, 18. yüzyılda oluşmaya başladı. İşte bu çağda, ülkemizde ilk büyük işletmeler ve ilk önemli işlikler ortaya çıktı. İlk işçiler, daha sonra yarı özgürlüklerini elde eden, giderek kelimenin bugünkü anlamıyla işçiye dönüşen serfler, köylüler ve zanaatkarlardı.

İlk işçi hareketlerinin 18. yüzyılda tırmandığını görmek için, marksist kritikten yoksun olsa da, olguların niceliğini veren Tugan Branovski'nin eseri Lenin'in " *Rusya'da Kapitalizmin Gelişimi*" adlı eseri, Struve'nin çalışmalarını ve tarihçi yoldaş M. Pokrovski'nin çalışmalarına başvurmak yeterlidir.

1796'da Kazan fabrikalarındaki işçiler arasında, 1797'de Moskova Hükümeti içerisinde, 1798 ve 1800'de Kazan'da, 1806'da Moskova ve Yaroslavl Hükümetleri içerisinde, 1811'de Tambov Hükümeti içerisinde, 1814 te Kaluga, 1815'te Yaroslavl ve Kazan'da, 1818'de Yaroslavl'da, 1819'da Kazan'da, 1821'de Voronej ve Kaluga Hükümetleri, 1823'te Vladimir, Moskova veYaroslavl Hükümetleri içerisinde, 1829' da Kazan'da, 1834'te Kazan'da, 1837'de Tula Hükümeti, 1844'te Moskova ve 1851'de Voronej Hükümetleri içerisinde kalkışma başgösterdi.

Dahası, dekabristlerin ayaklanması üzerine yapılan araştırmalar, 1825'te kalkışma patlak verdiğinde, Petersburglu işçilerin Senato Meydanını dolduran kalabalığa karıştıklarını ortaya koyar. Bu işçiler 1. Nikola'ya karşı yürüyüşe katılan asi topluluğa açıkça sempatilerini belirttiler.

1848'de 1. Nikola Hükümeti, grev suçuna karşı idam cezası getiren ilk yasayı resmen ilan etti. 1848'de Avrupa'da burjuva devrimleri fırtınası esmeye başladı. Bu fırtına Rusya'ya kadar gitmedi; Çar önlem olarak Macar Devrimini ezmek üzere askerlerini Macaristan'a yolladı ama yine de dolaylı olarak bu devrim ülkemizde biraz etkili oldu. Rusya'nın üzerinden taze bir esinti geçti.

1861 yılı aynı şekilde önemli bir yıl oldu; bu yıl köleliğin kaldırılmasına ve liberal burjuva hareketin başlangıcına işaret eder. Rusya'da işçi sınıfı yavaş yavaş güçlendi; 1870'lere doğru, daha o gün-

den önemli bir kitleyi temsil ediyordu. Ama yine de dekabristlerden sonra ortaya çıkan ilk devrimci gruplar işçilerden oluşmamıştı.

Çaykovski Grubu

Çaykovski grubu 1869'da kurulan ilk devrimci grup olarak kabul edilir. Sofya Perovskaya, M. Natanson, Vohovskoy, Çiko, Kropotkin ve Kratçinski'nin sık sık görüldüğü çevreydi. Bunlar bu grubun en önde gelen isimlerindendir.

Çaykovski hala hayattadır ancak çok uzun süredir politika yaşamında ölüdür. 1917 burjuva devriminden sonra Petrograd işçilerinin milletvekili, ilk Sovyet Yürütme Komitesi üyesi olan Çaykovski çok geçmeden, menşeviklerin ve sosyalist devrimcilerin gericiliğini de aşan aşırı sağ kanatta yerini aldı. O zamanlar Lenin'i bir Alman casusu olmakla suçluyordu. Lenin'e karşı bu iğrenç iftira kampanyasını açanların elebaşlarından biriydi. Daha sonraları İngilizler tarafından Arhangel'e vali olarak atanan Çaykovski Kolçak'la işbirliğine gitti ve tarihinin çöplüğüne atıldı. Bugün Paris'te yaşıyor.

Perovskaya bildiğiniz gibi 1881'de öldü. II. Aleksandr'a karşı suikast girişimine katıldı. Devrim hareketi tarihinin en şanlı isimlerinden biridir. M. Natanson (Bobrov) yakın bir zaman önce öldü. Ekim Devrimi esnasında sol sosyalist devrimci Natanson, özellikle Sovyet yönetimine karşı kendi grubunun kışkırttığı anlamsız bir ayaklanmadan sonra Zimmerwald'da yanımızda oldu ve bize yaklaştı. Çaykovski örgütünün diğer üyelerinden bazıları öldü, diğerleri; saçmalığın doruğuna varan Kropotkin ve Kravçiski ise sosyalist devrimci parti içerisinde kaldı.

Bu küçük grup, bize, narodnik hareketin nasıl geliştiğini ve değişik gruplara ideologlar yetiştirdiğini gösteriyor. Böylece, savaş sırasında patriotizme sürüklenen Kropotkin anarşizmin teorisyeni, Natanson ise komünizme çok yakın bir enternasyonalist oldu.Çaykovski en iyi günlerinde bile vasat bir burjuva demokratı idi, demokrat kalmayı bile beceremeyerek burjuvazinin açık sözcülüğünü üstlendi.

İlk işçi grubu 1875'lere doğru ortaya çıktı. İlk göze çarpan üyeleri arasında dokuma işçisi Pyotr Aleksiyev, Malinovskiy, Agapov, Aleksandrov, Krilov ve Gerassimov bulunuyordu. Pyotr Aleksiyev'in o ünlü konuşmasından biliyoruz. Yine bu topluluğun üyesi olan Moissenko'yu ise yanılmıyorsam geçenlerde toprağa verdik.

Güney Rusya İşçi Birliği

Güney Rusya İşçi Birliği 1875'te Odessa'da Zaslavski tarafından kuruldu. Ancak bu örgütlenmenin programı, kendisinden yaklaşık üç yıl kadar sonra kurulan Kuzey Rusya İşçi Birliği'nin programı kadar net değildi. Burada, Kuzey ve Güney arasında her zaman mecut olan bu ayrılığın izlerinden birini görebilir ve bu izi bütün devrimimiz boyunca saptayabiliriz. Tarihte, Rusya özelinde, kuzeyi devrimci kesim olarak, güneyi ise tam tersine, güçlerini içinde toplayarak kuzeye yönelttiği karşı- devrimin ana kaynağı ve desteği olarak görebiliriz.

Bu iki bölgenin sosyal yapısında mevcut olan farklılık orada doğmuş olan ilk iki işçi örgütüne damgasını vurmuştur. Programı itibariyle Kuzey Rusya İşçi Birliği şüphesiz bize, devrimci gerçeğe en yakın olanı, politik mücadele anlayışı ve yığınların devrimci hareketi açısından en ileri olanıdır.

Marksistler ve Narodnikler

Rusya'da marksistler ile narodnikler arasındaki tarihsel bağı anlayabilmek için gelişen iki hareketin içinde bulunduğu koşulları; önemli bir işçi sınıfının yokluğu, otokrasinin olağanüstü baskısı, karmaşık bir programla "halka gitmek" (köylülüğe de denilebilir) şiarı, proletaryanın görüş açısının yokluğuna rağmen devrimcilerin yiğitliği, ilk entellektüel grupların oluşması, o günkü narodniklerin ideolojisine sıkı sıkıya bağlı ilk işçi grupların 1875'te ortaya çıkışı vb iyi değerlendirmek gerekir.

Çaykovski'den daha önce de bahsettim. Bu şahıs, narodnik hareketin iki farklı eğilimini de içinde taşır. 1870'lere doğru, entellektüellerin öncü bayrağı oldu ve devrimci hareketin temel ilkelerini bir kenara attı. Ama Ekim Devriminden sonra açıkça bir ajan oldu, daha ziyade Kolçak ve İngiliz burjuvazisinin aşağılık bir aleti oldu, diyebiliriz. Biri Jeliabov ve Perovskayaların daha sonra Sazanov ve Balmaçovların yönlendirdiği, diğeri ise özellikle 1800'lerden sonra görülen eylemi ve özgürlük edebiyatıyla ün kazanan sağ akım olmak üzere bu iki akımı sürekli bağrında taşımış olan bu hareketin yani narodnik hareketin bu iki yüzünü de Çaykovski'de görürüz.

1870 narodnikleri genel devrimci hareketin büyük değerleri idiler. Muzaffer proletarya bu insanlardan saygısını asla eksik etmeyecektir. Ancak aynı zamanda, "Onların hatalarına düşmeyiniz, halka

dair muğlak söylemlerinizden vazgeçiniz, proleteryaya gidiniz, insanlığı özgürleştirecek temel sınıfın sanayi proletaryası olduğunu biliniz", diyecektir. İşçi sınıfının ancak lafızda varolduğu bir dönemde yaşayan narodnikler güçsüz ve ideolojilerinde belirsiz olmaktan kurtulamazlardı.

En güçlü yanlarını, halka içten bağlılıklarını, ülküleri uğruna gösterdikleri fedakarlıklarını, sınıfsal önyargılara ve imtiyazlara karşı mücadelelerini ve olanlara karşı çıkabilme cesaretlerini örnek alalım. Gece ne denli karanlıksa yıldızlar da o denli parlaktırlar; Jeliabov ve Perovskaya çarlığın koyu karanlığında eşi bulunmayan bir görkemlilikle parladılar. İşte bu yüzden, tüm dünya proleterleri ve muzaffer Rus işçi sınıfı tarafından onurlandırıldılar.

Burjuva Devrimcileri ve Proleter Devrimciler

Bildiğiniz gibi, narodnikler ve özellikle de devlet memurları arasında burjuva liberalizmi ideolojisine çok yakın bir eğilim vardı. Bu çok kaba ve bayağı eğilim, daha sonraki evrimiyle mantıki olarak sağ sosyalist devrimciler partisinin doğuşuna yol açacaktı.

Unutmayalım; devrimler ya burjuva ya da proleter devrimleridir. Yalnızca bu koşulda, sosyalist devrimciler partisinin geçirdiği değişiklikleri anlayabiliriz. Çarlığı yenmek ve burjuva devrimi yapmak gerektiğinde, narodnikler ve sosyalist devrimciler neden mücadele ettiklerini ve niçin hayatlarını tehlikeye attıklarını biliyorlardı. Enerji, nefes ve şevkleri vardı; saflarından Guerçoni gibi ünlü şahsiyetler çıktı. Ancak devrimlerini gerçekleştirmek ve proleterya devrimini hazırlamak gerektiğinde varolan güçlerinin, aslında zayıflıkları olduğunu gördüler. Bize göre sıradan burjuva karşı devrimcilerinden daha tehlikeli hale geldiler, çünkü enerjilerini, becerilerini, çarlığa karşı kullandıkları komplocu geleneklerini ve kitle bağlarını işçi sınıfına karşı çevirdiler.

Sosyalist devrimcilerin evriminde, narodniklerin değişimlerinde iki dönemi ayırdetmek gerekir. Belli bir süre burjuva devrimcileriydiler, otokrasiye karşı birlikte cephe kurmak zorunda kaldığımız, desteklenmesi gereken ilerici bir güçtüler. Ancak imtiyazları ve imtiyaz sahiplerini ortadan kaldırdıktan sonraki ana, işçi sınıfının iktidarı ele geçirdiği ana değin ilerici bir güçtüler. Devleti pomeşçikler olmadan yönetmemiz gerektiği andan itibaren, sosyalist devrimciler

180 derece çarkederek tüm güçlerini işçilere ve proletarya devrimine yönelttiler.

Proleter Devrimcilerin Burjuva Devrimcilerine Karşı Mücadelesi

Parti tarihimizin ilk dönemi, önce yarı bilinçli sonraları bilinçli proleter devrimcilerin burjuva devrimcilerine karşı mücadelesinden ibarettir. Çarlığa karşı mücadele sözkonusu olduğunda birçok kez tek cephede biraraya geldik. Ancak proletarya devrimi yakınlaştığında ve mücadele, kitleleri kazanmaya, işçi sınıfı üzerinde etki kurmaya yöneldiğinde yollarımız ayrıldı. Bu andan itibaren, proleter devrimcilerle eski burjuva devrimcileri arasında devrimin yazgısını belirleyecek yıllar süren amansız bir mücadele oldu.

İKİNCİ KONFERANS

Marksizm ile Narodnizm Arasındaki Mücadele

Narodnikler ile marksistler arasındaki polemiğin 'halk' ve 'sınıf' kelimelerinin ekseni etrafında döndüğünü dün söyledim. Ancak iki hareket arasındaki tarihsel mücadele basit olmaktan çok uzaktır; bunu anlayabilmek, esaslı bir incelemeyi, ciddi bir kafa yormayı gerektirir.

Narodnikler, marksistlerle, ülkemizin kaderi ve herşeyden önce Rusya'da kapitalizmin olası rolü üzerinde polemiğe girdiler. 1870'te ve aynı şekilde 1880'den narodniklerin dediği gibi, Rusya'da kapitalizm döneminin diğer Avrupa devletlerindeki gibi geçmeyeceğini ispatlamaya çalışıyorduk. Bizde o zamanlar büyük endüstri ve kapitalizmin hala çok zayıf olduğu olgusundan yola çıkarak narodnikler bir ekol olarak, Rusya'daki gelişmenin diğer ülkelerin izlediği yolu izlemeyeceğini, ilkel küçük endüstriden sosyalizme atlamayı başarabileceğini ileri sürüyorlardı.

Bu, son derece önemli bir soruyu, köylülükle ilişkiler sorusunu ortaya çıkardı. Narodniklerin çoğunluğu, kırsal komünün (mir) komünizmin embriyonundan başka bir şey olmadığını, fabrika üretimi, büyük şehir endüstrisi, sermaye birikimi ve bir proleter sınıfının oluşumu döneminden geçmeden Rusya'nın hiçbir ara dönem yaşamaksızın sosyalist örgütlenmeye, kırsal topluluğun temsil ettiği komünizme geçeceğini ileri sürüyorlardı. Onlara göre bu örgütlenme, kırsal topluluğun temsil ettiği komünist hücreler temelinde oluşacaktı.

İşçilere gelince, devrimci narodnikler, onların da kapitalizme karşı mücadelede belirli bir yararlılıkları olabileceğini düşünüyorlardı. Zamanla bu doğrulandı, işçilerin, nüfusun geri kalan kesimine göre devrimci propagandaya daha açık olduğunun farkına vardılar, bu da kendi gruplarına üye toplamaları şeklinde yansıdı. Bununla birlikte, taktiklerinin temelini oluşturan ana güç 'halk' diye adlandırdıkları güç, yani köylülük oldu.

Narodniklerin Hatası

Rusya'da durum geliştikçe, narodniklerin hatası daha bariz bir biçimde ortaya çıktı. Fabrika ve işletmelerin sayısı arttı, şehirlerde işçilerin oranı yükseldi ve giderek açık bir parçalanmaya uğrayan kırsal komünün (mir) sosyalizm veya komünizm ile hiçbir ilgisi olmadığı ortaya çıktı. Tek kelimeyle ülkemizde evrim, narodnikleri yalancı çıkardı. İşte bu yüzden marksistler yeterince hızlı davranarak bunları altedebildi.

Bu polemiğin üzerinde daha fazla durmayacağım çünkü bu bizi fazla uzağa götürmez. Gerçekte mirlerin rolü üzerine, Rusya'da kapitalizmin olup olmayacağı sorusunu tartıştığımızda, ülkemiz özel bir yol izleyip ve endüstriyel gelişimden kaçınabilseydi, aynı şekilde proletaryanın rolünü tartışırdık çünkü sonuçta geleceğin devriminde temel güç haline gelecek sınıfın hangisi olduğunu bilmek gerekiyordu.

Gerçekte, marksistlerle narodnikleri bölen ve doktriner mücadelede çeşitli biçimler alan bu çelişki ülkemizde işçi sınıfının rolü sorusuna gelip dayandı. Rusya'da bir işçi sınıfı oluşacak mıydı, cevap evet ise, devrimdeki rolü ne olacaktı? Tartışmanın temel noktası buydu.

Narodnik Hareketin Heterojen Yapısı

Homojen olmaktan uzak narodnik hareket görünümü açısından, ender bir çeşitlilik arzediyordu. Anarşizmden bir tür liberalizme kadar her tipte eğilimi içinde barındırıyordu. Ve yine üyelerinin birçoğu sonradan çok çeşitli politik grupların ve eğilimlerin şefleri haline geldiler. Bununla birlikte, bu heterojenliğe rağmen, narodnik hareket te iki temel akımı ayıredebiliriz: Biri, devrimci demokrat, diğeri ise burjuva liberal akım. Kronolojik olarak bakarsak, 1870 narodnikleri ile 1880 narodniklerini birbirinden ayırmak gerekir. Biraz anarşizan olan birinciler, çoğunlukla devrimci demokrat akıma dahildiler, ikinciler ise, sonradan hemen hemen tamamı Rus liberalizmi, Kadet Partisi vb ile kaynaşan burjuva liberal akıma dahildiler.

1870 ve 1880 Narodnikleri

1870 devrimci narodnikleri, o zamanlar önemli kazanımlar elde etmiş devrimci bir hareket için gerekli bir dizi örgütlenmeler oluşturmuşlardı. Bu hareketi özellikle, *Zemlya i Volya* Toprak ve Özgür-

lük ve *'Narodnaya Volya'* (Halkın İradesi) gibi gruplar yaratmışlardı. Bu hareketin bağrından, proleter devrimci olmadığı halde devrimci demokrat bir gücü temsil eden, cesaret ve kahramanlık örnekleri veren bir militan topluluğu çıkmıştır.

İkinci nesil narodniklerin kendilerinden öncekilerden çok farklı bir karakteri vardı ve 1880'lere doğru bunlar açıkça gerici bir rol oynadılar. Bu konuda ilginç detayları Plehanov'un asla eskimeyecek güzel eserlerinde, örneğin Volgin takma adıyla yayımladığı *Narodnik Hareketin Temelleri* adlı eserinde ve ileride bahsedeceğimiz bir dizi diğer eserlerinde bulabiliriz.

Krivenko

Bu konuda düşüncemi açıklamak için birkaç örnek yeterli olacak. Tanınmış bir narodnik yazar olan Kablitz-Yuzov, küçük mülkiyet sahibinin, en ön sırada ise köylünün, 'ekonomik bağımsızlığı' gereği kentlilerin en seçkin kategorisine dahil olduğunu ciddi bir biçimde ileri sürüyordu. Bizim saygın narodnikimiz, küçük köylünün 'ekonomik bağımsızlığı'nın yıpranarak, ipotek altına alındığı, parçalandığı nitelemesini yapıyor. Politik özgürlük karşılığında bile köylünün 'ekonomik bağımsızlığı'ndan vazgeçmemesini isteyebilecek kadar ileri gidiyor.

Böyle bir ideoloji kuşkusuz gericidir. Dünyanın hiçbir yerinde küçük mülkiyet sahibi ekonomik olarak bağımsız değildir, hemen hemen her zaman büyük mülkiyet sahibinin ve onun yönetiminin boyunduruğu altındadır. Şu halde işçilere gitmek isteyenlerin ve hiçbir şeye sahip olmayan, hiçbir şeyle bağı olmayan ve bu yüzden de devrimci olan yeni bir sınıfın oluştuğunu anlamaya başlayanların tam tersine, Krivenko ve partizanları devrimci düşüncenin önüne set çekiyorlardı.

Mihailovskiy

Üstelik narodniklerin sağ kanadı, Krivenko türünden insanların düşünce tarzını paylaşmakta yalnız değiller. Marksistler ile polemiğinde Mihailovskiy gibi nüfuzlu bir yazar muzaffer bir edayla şöyle açıklıyor: 'Rusya'da, Batı Avrupa'daki gibi bir işçi hareketi olamaz çünkü burada işçi sınıfının tam olarak varlığından bahsetmek bile mümkün değildir, işçi köyüne bağlıdır, her an köyüne dönebilir, toprak sahibidir, şu halde, işsiz kalmaktan çekinmez'.

Korolenko

Korolenko'nun da mensup olduğu Rus zenginleri grubunun başında Mihailovskiy'in olduğunu biliyoruz. Bu son örnek bize 1880'e doğru ve daha sonralar, bazı narodnik hareket mensuplarının burjuva liberalleriyle az çok içiçe olduğunu daha iyi gösterir.

Korolenko, eserlerini okuyanların takdirini kazanmanın tadını çıkardı ve hala çıkarıyor. Bu nedenle, biraz gayretle, onun devrimci olmadığını, narodniklerin burjuva liberal kesimine mensup olduğunu görebiliriz. Bundan hiç kuşkumuz yoktur. Bir sanatçı olarak Korolenko, günümüzün tartışmasız en büyük simalarından biridir ve eserleri daha uzun süre bizlere zevk verecektir. Ancak bir politikacı olarak, sadece bir liberaldir. Savaşın başlangıcında, emperyalist kıyımı aklamak için bir broşür yazdı. Dahası ölümünden sonra yayımlanan mektuplarından 'Zenginler Grubu' içinde sağ kanatta yer aldığı açıkça ortaya çıkıyor. Bu grup içerisinde, Kadetlerin organı olan Milyukov'un *'Reç'i* ile işbirliği olanağının üzerine ateşli bir tartışma yükseldi, Korolenko büyük bir şevkle bu işbirliğinin gerekliliğini savundu, yoldaşlarının çoğunluk kararına uymayı reddetti ve sözkonusu gazetede çalıştı; böylece liberallerle dayanışmasını göstermiş oldu.

Narodnizmin İki Kanadı

Şu halde narodnik hareketin son derece karmaşık bir hareket olduğunu ve içinde liberalizmden anarşizme kadar her türlü eğilimi barındırdığını unutmamalıyız. Bazı anarşizan narodnikler politik mücadeleye karşı olduklarını açıkladılar. Sonuçta, bu hareket esas olarak iki fraksiyondan meydana geliyordu; biri devrimci fraksiyon, diğeri ise oportünist ve liberal fraksiyon. Ancak devrimci kesim de ne proletaryen ne de komünistti, yalnızca otokrasinin alaşağı edilmesini arzuluyordu.

Terörizm

Aynı şekilde terörizm sorunu marksistler ile narodnikler arasındaki tartışmalarda önemli bir rol oynadı. 1875'e doğru narodniklerin devrimci kanadı, devrimin yolunu açmak ve özgürlük saatine ilerleyebilmek amacıyla, Rus otokrasisinin temsilcilerine karşı terörün vazgeçilmez olduğu yargısına vardı. Marksistler, başlangıçta utangaç bir biçimde (örneğin 1885'te Plekhanov tarafından kaleme alın-

mış birinci programda) terörizmi mahkum ettiler. Bu utangaçlık, bir işçi partisi şekillenmeye başladığı andan itibaren ortadan kalktı. Daha sonraları sosyalist devrimciler gibi narodnikler de marksistlerin suikastleri reddettiklerini inandırmaya giriştiler çünkü onlara gör marksistler devrimci değildi, kandan korkuyorlardı, cesaretleri yoktu. Bugün, büyük devrimimizden sonra bizleri böylesine bir zayıflıkla suçlamak zordur. Ancak, o zamanlar, gençliğin elit kesimine öğrencilere ve birçok aktif işçiye hitap eden bu argümanlar narodniklere sayısız devrimci unsur kazandırdı.

Terörizme Karşı Marksistlerin Tavrı

Gerçek olan, marksistlerin prensip olarak terörizme hiçbir zaman karşı olmadıklarıdır.

Hiçbir zaman, hıristiyanların buyruğu, olan, "Asla öldürmeyeceksin", zeminine düşmediler. Aksine, Plehanov'un kendisi, bütün infazların bir katliam olmadığını ve aşağılık birini öldürmenin suç olmadığını birçok defalar tekrarladı; sık sık Puşkin'in çar aleyhine yazdığı dizeleri yinelerdi;

Aşağılık otokrat,
Sen ve soyun, sizden iğreniyorum,
Senin yokoluşunu ve oğullarının ölümünü,
Çılgın bir sevinçle karşılayacağım.

Marksistler, zor'un partizanları olduklarına dikkati çekiyor ve zor'u devrimin habercisi olarak görüyorlardı çünkü sadece demir ve ateşle halledilebilecek şeyler vardır. Ancak marksistler bunu kitle terörü için ileri sürüyorlar. Şu veya bu bakanın ölümünün hiçbir şeye hizmet etmeyeceğini, kitleler arasında çalışmak, milyonlarca insanı örgütlemek, işçi sınıfını aydınlatmak gerektiğini söylüyorlar. Ancak bu görev tamamlandığında devrim anı gelecektir. O zaman terör kullanacağız. Bireylere karşı değil belli bir topluluğa karşı silahlı ayaklanmaya başvuracağız. İşte Rusya'da ilk olarak 1905'te yaptığımız buydu, işte bizi 1917'de zafere götüren de buydu.

Ancak bu dönemde terör sorunu işleri karıştırıyordu, narodnikler, en azından bir kesimi, marksistlerden daha devrimci görünüyorlardı. Şu iki eylemi karşı karşıya koyuyorlar: Bir bakanı vurmak veya doğrudan işçi çevrelerinde politikanın abc'sini öğretmek için top-

lantılar yapmak. Ve diyorlar ki; bir bakanı vuran bir kişinin devrimci olduğu açık değil mi? Halbuki diğeri yalnızca bir 'öğretmen' değil mi? İşte bir süredir terör sorunu marksistler ile narodnikler arasındaki tartışmanın daha da karmaşık bir hal almasına katkıda bulunuyor. Ancak, bugün, bu polemiğin tarihi muhasebesinde, rastlantısal detayları bir kenara bırakıp temel olanı değerlendirmek gerekir. Oysa bizi temel olarak narodniklerden ayıran, işçi sınıfının rolüne dair anlayışımızdı.

Şimdi, işçi sınıfının hegemonyası sorununa açıklık getirmemiz gerekiyor, zira bu canalıcı sorun, bolşevizm ile menşevizm arasındaki mücadele, Montagne ile Gironde'un mücadelesi partinin sonraki tüm tarihine hükmediyor.

Proletarya Hegemonyası Sorunu

Proleterya hegemonyası, proletaryanın öncü rolü, üstünlüğü demektir. Proletarya sınıfına gelince, bu sınıf Rusya'da henüz oluşmadığından kendi hegemonyası konusunda bir tartışma yapamazdı. Ancak, yeni doğan proletaryanın bir dereceye kadar küçük de olsa bir gücü oluşturduğunu, bu sınıfın devrimde başlıca yönetici öğe, temel güç olacağı, köylülüğe önderlik edeceği şeklindeki marksistlerin anlayışını görmek ve anlamak gerekir.

Eğer, bolşevizmin özünü, Rus devrimci mücadele tarihindeki rolünü, yol gösterici düşüncesini birkaç kelimeyle özetleyecek olursak, bolşevizm, proletarya hegemonyasıdır, diyeceğiz. Proletarya hegemonyası sorunu, marksizm ile narodnizmi ve daha sonra, 'ekonomistler' ile 'iskracılar'ı, bolşevikler ile menşevikleri, Pravdacılar ile tasfiyecileri ayrıştıran sorundur. Göreceli olarak tali olmamasına ve özünde önemli olmasına rağmen tüm diğer anlaşmazlıkların çıktığı temel anlaşmazlığın kaynağı işte buradadır. Bu temel ayrılık, proletarya hegemonyası sorunudur, tüm diğer sorunların temel kaynağı da yine bu sorundur.

Demokrasi veya diktatörlük, günümüzdeki formül budur. Ama bu formül, yalnızca proletarya hegemonyası sorununun diğer yüzünü ortaya çıkarır. Rus devriminde proletarya hegemonyası fikrinin yaratıcıları Plehanov ve Lenin'dir.

Politika yaşamına Lenin'den önce atılan, bu fikri teorik olarak ilk ortaya atan Plehanov idi ancak Rus siyasi tarihinin en önemli anlarında buna ihanet etti, halbuki Lenin, 30 yıl boyunca buna sadık kaldı

ve en zor günlerde bunu savunmaktan vazgeçmedi ve proletarya partisinin yaratılmasıyla bu gerçekliği ortaya koydu.

1889'da Paris'te, II. Enternasyonal'in ilk kongresinde, Rus Devrimci marksistlerin tartışmasız önderi Plehanov, 'Rus Devrimi ya işçi sınıfı devrimi olarak zafere ulaşacak ya da hiç ulaşamayacaktır,' dedi.

İşte bu, proletarya hegemonyası düşüncesinin en özlü politik ifadelerinden biridir. Günümüzde bu çok basit görünebilir. Hangi bilinçli devrimci, işçi sınıfının devrimi gerçekleştirmeye muktedir güç olacağını anlayamaz?

Ancak, 1889 'da proleterya partisi yoktu, işçi sınıfı henüz kundaktaydı ve devrimci mücadele sahnesi narodnikler tarafından işgal edilmişti. Narodniklerin en yetkili temsilcilerinden biri olan Mihailovskiy, Rusya'da işçi hareketi olmadığı için seviniyor, ve en azından asla Batı Avrupa'daki gibi olamayacağını ileri sürüyordu.

Plehanov'un sözleri de yalnızca enternasyonal sosyalizm için değil, aynı zamanda o günkü Rus işçi hareketi için de önemli bir açıklamaydı. Bir anlamda nasıl Marx ve Engels Avrupa'da işçi sınıfını keşfettiyse, Plehanov da aynı şekilde Rusya'da işçi sınıfını meydana çıkardı. Tabii bu da bir ifade biçimidir. Marx işçi sınıfını icat etmedi; işçi sınıfı, Avrupa'da kapitalizm, feodalizmin yerini aldığı sırada doğdu. Ama 1847'den itibaren henüz embriyonik durumda iken, dünya devriminde, halkların özgürleşmesindeki tarihi rolüne ışık tuttu, bu rolü önceden haber verdi. Aynı şekilde Rusya'da, Plehanov, 1889'dan itibaren, doğan Rus işçi sınıfının, yönetici sınıf olacağını, hegemonyayı ve devrimin kaldıracını eline alacağını açıkça ifade etti.

Proletarya Hegemonyası Üzerine Plehanov ile Tihomirov Arasındaki Polemik

Daha sonra çarlığın hizmetine geçen ve olabilecek en azılı gericilerden biri olan Mençikov ile işbirliği yapan 'NarodnayaVolya'nın önde gelen temsilcisi ve İdare Heyeti üyesi, parlak bir yazar olan L. Tihomirov ile girdiği polemikte Plehanov aynı şekilde marksistlerin bakış açısını bir başka biçimde ortaya koyuyordu.

Plehanov işte şu koşullarda onunla çarpıştı; işçiler şehirlerde özellikle St. Petersburg'da ortaya çıkmaya başladıkları, devrimci propagandaya çok açık oldukları zaman işçi sınıfını hesaba katmak zorunda kalan Tihomirov'un birtakım tavizler vermeye başladığın-

da, narodnikler tüm önyargılara rağmen çarkettiler.

Tihomirov, "Biz, 'Narodnaya Volya' mensupları olarak, *devrim için çok önemli olduğunu* reddetmediğimiz işçiler arasında aynı şekilde propaganda yürütmeyi kabul ediyoruz," dedi.

Plehanov, bu formüle el koyup, bunu düşmana karşı çevirdi. Zekice yazdığı bir makalesinde, narodniklerin taşıdığı tüm özellikleri alaycı bir dille açıkladı. Aynı şekilde onlara, işçi sınıfının devrim için yararlılıklarından bahsetmelerinin, sonuçta işçi sınıfının tarihsel rolünü kavrayamamalarında yattığını söyledi. Tam tersini, *yani işçiler için önemli olanın devrim olduğunu söylemek gerekir.* Siz, 'insanlar pazar günü için yaratılmıştır, yoksa pazar günü insanlar için değil', şeklinde muhakeme yürütüyorsunuz. Bize gelince, biz, işçi sınıfının, tüm köylüleri ve genelde tüm muhalif unsurları kendi etrafında toplayarak, kapitalist düzeni yıkmayı başaracak, mücadeleyi yönlendirecek tek sınıfın işçi sınıfı olduğunu iddia ediyoruz. Onu yalnızca bir aksesuar gibi görmekle siz, işçi sınıfının yönetici rolünü anlamaktan tamamen aciz olduğunuzu ortaya koyuyorsunuz.

Plehanov'un, Rusya'da proletarya hegemonyası düşüncesini ilk formüle eden kişilerden biri olduğunu görüyoruz. Daha sonraları menşevikleri desteklemesi, Rus yazınının parlak sayfalarına yansıyan şanlı devrimci geçmişine gölge düşürmesi, lekelemesinden başka bir şey değildi.

Lenin ve Proletarya Hegemonyası Düşüncesi

Duyulmamış bir kargaşa ve zorluk koşullarında 30 yıllık bir mücadele boyunca günümüze kadar sürdürebildiği bu düşüncenin, proletarya hegemonyası düşüncesinin yaratıcısı olma şerefini Plehanov ile paylaşan Lenin'dir. Bu fikri, ilk defa 1894'te, 'Halkın Dostları Kimlerdir ve Sosyal Demokratlara Karşı Nasıl Savaşırlar?' adlı eserinde formüle etti (Bu ana kadar bizim sosyal demokrat ismini taşıdığımız unutulmamalıdır). Yaşadığı dönemde basılamayan ve 1923 yılına kadar yayımlanamayan bu eser oldukça hacimlidir. Lenin, burada narodniklerin hatalarını analiz ederek, işçi sınıfının kurtarıcı, yönetici sınıf, temel güç ve devrimin temel dayanağı olacağını ortaya koyar.

"İşçi sınıfının ileri temsilcileri bilimsel sosyalizm düşüncesini, Rus işçilerinin tarihi rolünü özümsediğinde, bu düşünceler yaygınlaştırıldığında ve işçiler, dağınık ekonomik mücadelelerini sınıf

bilinçli mücadeleye çevirerek sağlam örgütlenmeler yarattığında, Rus işçisi, bütün demokratik yolları da kullanarak, mutlakiyetçiliği alaşağı edecek ve bütün ülkelerin proletaryasının yanısıra, Rus proletaryası komünizmin zaferine açılan yolda politik mücadelenin en önünde olacaktır," dedi.

1894'te yazılmış bu sözleri okuduğumuzda, belli bir şaşkınlık geçirmekten kendimizi alamıyoruz. Bugünkü düşüncelerimizin özünü, ifade tarzına kadar Lenin'de yeniden buluyoruz. İleride de göreceğimiz gibi Lenin, her koşul altında 30 yıl boyunca bu düşünceyi, proletarya hegemonyası düşüncesini savundu. Siyasi manzara değişse bile, gelecek devrimde proletaryanın rolü düşüncesi Lenin ve bolşeviklerde değişmez olarak kaldı.

Legal Marksizm

Bununla birlikte, narodnik hareket gibi marksizmin de o zamanlar iki akımı içinde taşıdığını söylemek gerekir.

1895'e doğru, işçi hareketi ve politik mücadele gelişmişken, Rusya'da, bizim Legal Marksizm olarak nitelediğimiz bir akım ortaya çıktı. Böylece, Legal Marksizm, 'Emeğin Kurtuluşu' grubunun kuruluşuyla yükselen İllegal Marksizmden 12 yıl sonra geldi.Rusya'da çarlık sansürüne, özde değil yalnızca biçimsel tavizler vererek legal olarak yayımlama olanağına sahip oldukları çalışmalarında Lenin ve Plehanov legal ortadoks marksizminin içyüzünü sergilediler. Ancak bu, Tugan-Baranovski Struve ve yandaşlarının eserlerinde gördüğümüz bir başka legal Marksizmdir. İşte bu legal marksizm, üstünden çok az bir süre geçtikten sonra gördüğümüz gibi, marksizm gerçeğini çarpıtıyor; yani adından başka marksizmle hiçbir ilgisi olmayan görüşler geliştiriyordu.

Hiç kuşkusuz Lenin ve Plehanov, klasik anlamda "Legal Marksistler" olarak nitelendirilemezdi çünkü bu dönemde tüm eylemleri illegalitede cereyan ediyordu. Bu yenilmez devrimciler, çar sansürüne rağmen, legal zeminde marksizmin ilkelerini savunmayı bildiler. Asla Struve ve Tugan-Baranovski türünden legal devrimciler olmadılar.

Şu halde bu dönemde Legal Marksizm iki temel eğilimi içine alır; biri, esas olarak Struve ve Tugan-Baranovski diğeri ise Lenin ve Plehanov tarafından temsil edilen eğilim. Bu eğilimlerden ilki Struve'nin "Eleştirel Görüşler"inde (1914), ikincisi Lenin'in 'Halkın Dostları

Kimlerdir ve Sosyal Demokratlar Karşı Nasıl Savaşırlar?" adlı eserinde ifadesini bulmuştu. (Lenin'in bu eseri o zamanlar yayımlanmamakla birlikte kopyası çıkartılıp, üzerinde büyük etki bıraktığı ilk devrimci işçiler ve marksistler arasında dağıtıldı).

Struve

Struve, o zamanlar büyük ümitler veren genç bir yazardı, kendisini marksist ilan etmiş, Mihailovskiy ile mücadele etmişti, kendisini partimizin üyesi sayıp, ilk kongrede, 1898'deki gibi bir manifesto yazmıştı. İlk planda, tek kelimeyle marksistti. Ama dönüş yapmakta gecikmedi. 1905'ten önce, Stuttgart'da çıkan burjuva liberal eğilimli, illegal bir derginin redaktörü oldu. Sonra sağcı Kadet partisinin liderlerinden biri oldu. Daha sonraları bir monarşist ve bir gericiye dönüşerek Stolipin rejimine övgüler düzdü. Şubat Devriminden sonra, Kadet Partisinin aşırı sağ kanadında yer aldı ve bunu takiben Denikin, Wrangel ve diğer hükümetler arası beyaz göçte önemli bir rol oynadı. Şimdi yurtdışındadır ve karşı-devrimin en gözde ideologlarından biridir. Gördüğünüz gibi kabuk değiştirme böyle tamamlandı.

Açıklamamda ayrıca, devrimci hareketin solundan, karşı-devrimin sağına kayan sayısız şahsiyetten bahsedeceğim. Struve ve Çaykovski 'den başka, Narodnaya Volya'dan olan, monarşizmin batağına saplanmış Tihomirov 'dan sözetmek yetecektir; bolşevizmi savunduktan sonra, Aleksniski şimdi beyaz orduyla elele yürüyor, önceden devrimci narodniklerin solundan olan Breçkovskaya son günlerini burjuvazinin saflarında geçiriyor.

Bütün bu değişimler beklenmedik değildir. Üç devrimin damgasını vurduğu bu 12 yıllık (1905 - 1917) karışıklık döneminde, bazıları kaçınılmaz olarak kişilik değiştirdiler.

Çarlığın dehşetli baskısı altında siyasal parti ve gruplar örgütlenmede büyük güçlüklerle karşılaştılar, politik ayrışma hayli güçtü. Bazen hepimiz, çarlığa karşı birleşik cephe kurabilecekmişiz gibi görünüyordu. Bu koşullarda, bazı insanlar kaçınılmaz olarak olmamaları gereken bir yerde olduklarını görürler, bu partiye tesadüfen düşmüşlerdir, karar verme anında bir başka partiye geçerler, böylelikle sayısız legal marksizm temsilcileri ortaya çıktı, bunlar daha sonra Rusya'da karşı -devrimin şefleri ve teorisyenleri oldular.

Struve'nin 'Eleştirel Görüşler'i

"Eleştirel Görüşler" tümüyle narodniklere yöneltilmişti. Struve, bu eserinde, Rusya'da kapitalizmin gelişimi sorununu inceledi. Narodniklere şunları söylerken haklıydı; "Siz, Rusya'da ekonomik olarak özel bir gelişimi, ekonomik olarak bağımsız küçük mülkiyet sahibini düşlüyorsunuz. Bu illüzyondur. Gözlüklerinizi çıkarınız ve bakınız; Rusya ileriye gidiyor, ülkede fabrikalar yükseliyor, endüstriyel şehir proletaryası ortaya çıkıyor. Rusya'da kapitalizm kaçınılmazdır."

Daha önceTugan-Baranovski gibi Struve de Lenin ve Plehanov ile bu noktada buluşuyor. O halde gerçekten, ilerleyen kapitalizmde gelişmenin habercisi işçi sınıfının kendini oluşturacağını göstermek sözkonusuydu. Burada, biz marksistler söyledik ve söylemeye devam edeceğiz: Kapitalizm, köleliğe ve feodalizme göre ilerlemeyi temsil ediyor. İşçileri eziyor, sömürüyor ve bir anlamda sakat bırakıyor. Ama güçlü fabrikalar kuruyor, bütün bölgelere elektrik götürüyor, kırsal endüstriyi canlandırıyor. İletişim ağını kuruyor, kölelik duvarlarını yıkıyor, işte bu yönüyle bir ilerleme aracıdır.

Devrimci marksistlerin ikili bir görevi vardı: Bir yandan kapitalizmin Rusya'da yerleşmeyeceğini söyleyen, üstelik vebadan kaçar gibi kaçılması gereken gerçek bir bela üreten narodnikleri yere çalmak, diğer yandan doğum halindeki proletayayı örgütlemek ve bir işçi partisi yaratmak.

Oysa Struve birinci görevi layıkiyle yerine getirirken, ikincisini tamamen unuttu. Halihazırda zaten mevcut olan kapitalizmin kaçınılmaz olduğunu ve bir anlamda ilerlemeyi temsil ettiğini mükemmel bir biçimde ispatladı, ancak öteki temel görevlerden; işçileri örgütlemeye başlamaktan ve çarlık koşullarında bile bir işçi partisinin kurulabileceğinden, onları yalnızca çara karşı değil, aynı zamanda burjuvaziye karşı mücadeleye hazırlamaktan bahsetmedi. Kitabı anlamlı bir cümle ile bitiyordu; 'İşte bu yüzden kültürel eksikliğimizi itiraf ediyor ve kapitalizm okuluna gidiyoruz'.

Bu sonucu, Lenin'in 'Halkın Dostları Kimlerdir' adlı kitabıyla karşılaştırmak ilginç olur. Lenin de narodniklere saldırıyor, kapitalizmin ilerleyişinin işçi sınıfının zaferinden önce zorunlu bir etap, olduğunu ilan ediyor, ancak, aynı zamanda Rus işçilerinin kendi sınıfının öncü rolünü kavrayacağını, köylülüğü peşine takarak, Rusya'yı komünizme götüreceğini öngörüyordu.

Bu dönemde Lenin ile Struve arasındaki fark buydu.

O zamanlar çarlığın baskısı öylesine güçlüydü ki, bu Struve gibilerini ve çok farklı yapıda insanları sosyal demokrasiye taşıdı, kendilerini müttefik ve aynı kamptan saymalarına yolaçtı. Bazıları "Kapitalizmin okuluna gidelim", derken diğerleri ise, "İşçi sınıfını ayaklandırıyoruz, onları mücadeleyi yönetmeye çağırıyoruz ve Rusya'yı komünizme götürüyoruz,' diyorlardı. Ve bu yüzden, herkes birarada tek bir ordu gibi birlikte yürüyor, narodniklere karşı birleşik cephe kuruyordu. Yineliyorum, çarlığın başdüşman olduğu yerde, bu kaçınılmazdı ve bu durumun 1905'e kadar partimizin gelişimi üzerine önemli bir etkisi oldu.

Teorisyen Plehanov ve Aktif Politikacı Lenin

Diğer literatür arasında Plehanov (Beltov)un, *'Monist Tarih Anlayışının Gelişimi* adlı kitabından bahsetmek yerinde olur. 1895'te yayımlanan ve parlak zekasını gösterdiği bu eserinde Plehanov, felsefi alanda narodniklere karşı savaş açarak, materyalizmin savunmasını yaptı. Çağdaş öğretmenlerimizin çoğu, yarım yamalak bilgileriyle böbürlenerek Plehanov'u eleştirmek yerine, bugünkü nesile, bütün marksist nesilleri besleyen ve militan materyalizmi öğreten bu dikkate değer kitabı tanıtıp açıklasalardı, daha iyi ederlerdi. Üstün bir teorisyen, partinin ve aynı zamanda bu dönemin bütün marksist aydınların ve işçilerin tartışmasız ideolojik önderi Plehanov daha sonra siyasal olarak çok zayıf olduğunu gösterdi. Lenin'e kıyasla yaşça daha büyük olan ve mücadeleye daha önce atılan Plehanov, yaklaşık 1895 yılından itibaren üstü kapalı bir çalışmayla bir tür ayrılık yarattı. Teorik açıdan güçlü olan Plehanov felsefi mücadeleyi üstlendi, bu alanda eşsiz bir usta idi ve öyle kalacak. Onun tersine genç Lenin, ta başından beri, marksist teoriyle ilgilendi, dikkatini özellikle sosyo-politik sorunlar, işçi sınıfının ve partisinin örgütlenmesi üzerinde yoğunlaştırdı. Böylece, o dönemde, bu iki insan belli bir süre birbirini tamamladı.

Yine, Lenin'in sürgünde yazdığı *'Rusya'da Kapitalizmin Gelişimi'* adlı kitabını hatırlamak gerekir. Burada Lenin'in büyük bir ekonomist olduğu ortaya çıktı. Rusya'daki toplumsal ilişkileri tahlil etti ve büyük bir netlikle ve dikkate değer sağlam bir bilgiyle Rusya'da kapitalizmin tartışmasız gelişimini gösterdi.

Lenin ile Struve Arasındaki Polemik

Daha önce söylediğimiz gibi, legal marksizmde başından beri iki çizgi görmek mümkündür. Lenin, daha çıkmadan kapatılan *'Marksist Derleme'* adlı dergide Struve'nin Eleştirel Görüşler'ini ve diğer yazılarını eleştirdi. (Bununla birlikte Tulin imzasıyla yazdığı bu makale, toplu eserlerinde yer alır). Struve ile birlikte yürümesine rağmen Lenin, Struve'nin hiç de güvenilir bir yol arkadaşı olmadığını hisseden ilk insanlardan biriydi. Struve'nin Rusya'da legal marksizmin en parlak teorisyenlerinden biri olarak görüldüğü bu dönemde, biz tersini söylemeye cesaret edemedik, ama Lenin bunu yaptı. Daha önceden Tulin imzasıyla yayımlanan makalesinde Struve'yi çok ciddi bir hatadan dolayı eleştirdi. Özet olarak, ona, ' Olayın yalnızca bir yüzünü görüyorsun, köleliği ve köylü topluluğunu yıkan kapitalizmin ilerleyişini görüyorsun ama onun (kapitalizmin) okuluna gitmek yerine, bu andan itibaren otokrasiyi yıkmayı ve ondan sonra sermayenin mutlak gücünün karşısına dikilmeyi becerecek işçi sınıfını örgütlememiz gerektiğini görmüyorsun', diyordu.

Sonuç olarak, legal marksizmin bu iki akımı arasındaki temel çelişkinin kaynağı proletarya hegemonyası sorunuydu. Proletarya bir sınıf olarak, ya devrimin önderi olacak ve işçi sınıfının zaferine, kapitalizmin yıkılışına kadar savaşacak ya da diğer muhalif güçleri peşine takarak otokrasiyi alaşağı etmekle yani burjuva rejimini kurmakla yetinecektir; işte bilinmesi gereken buydu.

Diğer ülkelere bir göz attığımızda, Almanya örneğinde olduğu gibi, işçiler kendi partilerini kurmadan önce, burjuva partilerinin büyük sayıda işçiyi kendi partilerine kazanmayı başardıklarını görüyoruz. Lassalle, kazanmayı başardığı ve sosyalist işçi partisine çekebildiği ilk proleter katmanları bu partilerin etkisinden kurtarmakla işe başladı. Almanya'da yaşananlar tesadüfi değildir. Her yerde, burjuvazi politik örgütlenme alanında proletaryanın önüne geçmiştir. Her yerde kendisinden önce partileri, ideologları ve kendi kültürü vardı ve işçilerin bir kesimini kendisine çekmeye çabaladı.

Rusya'da da aynı şey olmuştu. Burjuvazi, politik bir güç olarak kendisini hayli geç oluşturmasına rağmen, ilk çevreler, ilk devrimci işçiler işçi partisine değil de, herşeye rağmen bir işçi partisi olamayan narodniklerin partisine yöneldi. Lenin de bir anlamda, Lassalle'in Almanya'da yaptığı gibi başlamak zorunda kaldı. Manzara şüphesiz farklıydı: İdeolojik mücadele farklı açıları kapsıyordu an-

cak özünde durum iki tarafta da aynıydı. Öncelikle, yolunu şaşırarak narodnik partinin içine düşmüş işçi gruplarını kazanıp, sonra onlarla bir işçi partisi oluşturmaya koyulmak gerekiyordu.

O halde demek ki, narodnik hareketin iki eğilimi ile legal marksizmin iki akımı ideolojik bir yapılanmayı temsil eder. Bu ideolojik yapılanma Rusya'da işçi partisinin kendisini oluşturmasıyla başlamıştır.

Şimdi konumuz olan tarihe, tam deyimiyle, partimizin tarihine geçelim.

Partimizi Yaratmak İçin Çalışmaların Yapıldığı Dönem

*'Ne Yapmalı?'*da Lenin, 1884'ten 1894'e kadar süren bu dönemin bir anlamda, partimizin yaratılması dönemi olduğunu yazıyordu.

'Bu dönem, doğuşun, teorisinin ve sosyal demokrasinin programının güçlendirilmesinin yaşandığı dönemdir. Yeni eğilimin Rusya'da birkaç yandaş toplamasından başka bir önemi yoktur. Sosyal demokrasi, işçi hareketi olmadan da mevcuttu; politik bir parti olarak döllenme döneminde bu harekete sahip oldu. (Lenin, Ne Yapmalı?, s. 203)

Bu, o zamanlar, en üst düzeyde değişken ilk çevrelerin ortaya çıkmasıydı, işçi sınıfının otonomisi, proletarya hegemonyası için büyük mücadelelerin başlangıcıydı.

Partinin Çocukluk ve Ergenlik Dönemi

1894-1898 arasındaki dönem, daha önce kendini işçi yığınlarının hareketi üzerine oturtmuş partinin çocukluk ve ergenlik dönemi olarak sayılabilir.

'Sosyal demokrasi, toplumsal bir hareket, işçi yığınların birdenbire ileriye atılmasıyla siyasal bir parti olarak doğdu. Aydınlar, narodniklere karşı verilen mücadeleyi benimsedi ve işçilerle yakınlaşma aramaya başladılar, bütün Rusya'da grevler dalga dalga yayıldı. Hareket çok büyük bir gelişme gösterdi. Çoğunluğu genç insanlardan oluşan yöneticileri, Mihailovskiy'in doğal bir sınır saydığı '35 yaş' sınırına ulaşmaktan çok uzaktılar. Ve yine pratik iş yapmaya pek elverişli değildiler ve fazla dayanamayarak siyaset sahnesini hızla terk ettiler. İçlerinden çoğu başlangıçta Narodnovoltsi'nin etkisi altındaydı. Hemen hemen hepsi, ergenliğin başlangıcından itibaren terör kahramanları olmaya hevesliydiler. Bu kahramanlık geleneğinin cazibesinden kendilerini kurtarabilmek için, büyük değer verdikleri Na-

rodnaya Volya'ya ne pahasına olursa olsun sadık kalmak isteyen insanlarla ilişkilerini koparmaları, mücadele etmeleri gerekiyordu. Bu mücadele onları, bütün akımların illegal yayınlarını okumak ve kendi kendilerini yetiştirmek zorunda bıraktı. Bu mücadelede biçimlenen sosyal demokratlar, otokrasiyi alaşağı etmek görevi ve aydınlatıcı ışığıyla kılavuzluk eden marksist teoriyi unutmadan işçi hareketine gittiler'(Lenin, Ne Yapmalı s. 203-204)

Bu dönemde grevlerin sayısı hızla yükseldi. Böylece 1881'den 1886' ya kadar 80.bin işçinin katıldığı 40'tan fazla grev olurken, 1895-1899 arası grev hareketi 450.bin işçiye ulaştı, bu rakam kendisinden önce gelen dönemin 6 misliydi. 1878'de St. Petersburg'da yer alan çok önemli bir grev hareketi 1884'lere doğru önemli ölçüde gelişti ve 30 bine varan işçiyi de kapsayan tekstil grevinin olduğu 1895 yılında önemli bir orana ulaşıldı.

St. Petersburg'da İlk Sosyal Demokrat İşçi Dernekleri

Bu eylemler sayesinde, sosyal demokrat dernekler ortaya çıkmaya başladı. İlk dernek, 1887 yılında St. Petersburg'lu öğrenci Bulgar Blagoyev ile Gerassimov ve Haritonov işbirliği ile kuruldu. Bu dernek, Halturin'in Kuzey Rusya İşçi Birliği kadar önemli rol oynadı. (Blagoyev, III. Enternasyonal'in kurucuları arasında yer aldı ve Bulgaristan Komünist Partisi'nin ileri gelenlerinden biriydi, 1924'te öldü.)

İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği

1895, özellikle, olaylar açısından çok hareketli bir yıl oldu. Geleceğin işçi partisinin temelini belirleyen bir sürü yeni eserin yayımlanmasının yanı sıra, bu yıl, St. Petersburg'da partimizin gerçekte ilk bölge komitesi olan, *'İşçi Sınıfının Kurtuluşu için Mücadele Birliği'** nin kurulmasına tanık oldu.. Daha sonra bir sürü diğer şehirde benzer dernekler kuruldu. 1885'te Ivanovo Voznessensk, 1895'te Moskova'da. Bunlar, sosyal demokratların ilk büyük örgütlenmeleri, partimizin kuruluşunun ilk taşları idi.

St. Petersburg'daki birliğin saflarında birden fazla üstün nitelikli şahsiyet yer aldı, diğerleriyle birlikte Lenin, bu birliği örgütledi.

N. Krupskaya'ya göre bu birliğin önde gelen üyelerini şöyle sı-

(*) Sözkonusu örgütlenme, adını, 1895'te dekabristler grubunun tutuklanmasından sonra aldı

ralayabiliriz. V.I. Lenin, G. Krijijanovski (bugün Gosplan'ın başında, SSCB'nin elektrifikasyonunu yönetiyor), Starkov, Zaporogetz, Vanyev, Martov (daha sonraları menşeviklerin lideri, 1923 'te öldü), Liahovski, Silvin, Yakubova, Nevzorova kardeşler (Zenaide ve Sofya), N. Krupskaya, S. Radçenko ve Hoffman. Fabrika işçisi Obuhovo Cehelgunov (Hala yaşıyor ama maalesef kör) gibi Aleksandrovo I. Babuşkin de (1905'te Sibirya'da Rennenkampf müfrezesi tarafından kurşuna dizildi) resmi olarak Petersburglu İşçi Sınıfının Kurtuluş Mücadelesi Birliği'ne üye değildi, ancak onlar kendilerini bu birlikten sayıyorlardı. Aynı şekilde fabrika işçisi Putilov B. Zinovyev vardı, ilk bolşevik işçilerdendi. Lenin'in ona karşı özel bir sevgisi vardı ve onu ilk nesil marksist işçilerin en yetenekli temsilcilerinden biri olarak görüyordu.

Taşradaki Sosyal Demokrat İşçi Dernekleri

Hemen hemen aynı dönemde, bütün Rusya'da, birlik arayan ve birçok şehirde önemli etkinliğe sahip olan sayısız dernekler oluşmaya başladı. İsim konusunda mükemmel bir hafızaya sahip Martov'un eserlerinde o zamanki dernek liderlerinin uzun bir sıralamasını görürüz. Diğerlerinin yanısıra, St. Petersburg'da L. Krassin (Merkez Komite üyesi, şu anda dış ticaret komiserliğinde çalışıyor), Vladimir'de Fedossiev, Kiev'de Melnitski, Rostov-sur-don'da Alabçev, Goldenbach Riazanov), Steklov ve Tsiperovitch Odesa'da, Vilna'da Kramer, Einsenstadt ve Kossovski, Tula'da Hinçuk. Hinçuk partimizin kurucularından biriydi, hemen akabinde menşeviklere katıldı ve Menşevik Parti Merkez Komite üyesi, Moskova'da Menşevik Sovyetlerin ilk başkanı oldu, daha sonra saflarımıza döndü.. Şu anda kooperatifleri yönetiyor. Kramer, Eisenstadt ve Kossovski'ye gelince, onlar Bund'un kurucuları oldular.

Bund

Bugün Bund kelimesi büyük şehirlerimizdeki işçilerin çok az tanıdığı bir kelimedir. Ancak Bundcular bir zamanlar devrimciler arasında çok popülerdiler. Bund, yidiş* dilinde sendika, birlik anlamına gelir. Bu birlik, Polonya ve Litvanya'daki yahudi işçilerden oluşu-

(*) Yahudice ve Almanca karışımı bir dil.

yordu. Partimizin birinci kongresinden bir yıl önce 1897'de kuruldu. Bu birliğin kökünü Polonya ve Litvanyalı Yahudi zenaatkarlar arasında beliren güçlü bir harekette aramak gerekir. Özel nedenlerden dolayı bu hareket Petersburg ve Moskova işçi hareketinden birkaç yıl önce ortaya çıkmıştır. O zaman Polonya'daki yahudi işçi ve zenaatkarlar kapitalist sömürü ve ulusal baskı gibi ikili bir boyunduruğa maruz kaldılar. Devrimci oldular ve diğerlerinden önce 'Bund' ismini alan bir birlik, bir kitle örgütü oluşturmayı başardılar.

Bu işçi örgütünden Vilna Emniyet Müdürü Von Wahl'ı öldüren yahudi işçi Leckert gibi, geçmişte ve bugün partimizle işbirliği yapan yahudi işçi hareketinin sayısız militan kahramanları çıktı.

Dediğim gibi, Bund, 1897'de kuruldu, bir dönem partimizin en güçlü, en kalabalık örgütlenmesi oldu. Ancak takiben, büyük şehirlerdeki işçilerimiz, St. Petersbourg, Moskova, İvanovo-Voznessensk ve Oriehovo-Zuyevo gibi şehirlerde politik yaşam hareketlendiği zaman, daha derin Rus işçi tabakaları eylemlerine başladığı zaman Yahudi işçilerin küçük müfrezesi ikinci plana düştü.

Her ne olursa olsun, 1895'ten 1900'e kadar Yahudi işçi hareketi çok önemliydi ve Bundçular partimiz içinde önemli bir role sahipti. Onlar özellikle, bildiğimiz gibi 1898'de çarlığın Yahudilere ayırdığı Minsk bölgesinde yapılan birinci parti kongremizin esas örgütleyicileri oldular. Yahudi işçi ve zenaatkarları devrimci hareketin öncüleriydiler, gerici basın onlara karşı şiddetli bir kampanya açmıştı ve bu uzun yıllar boyunca Rus devrimci mücadelesinin Yahudilerce temsil edildiğini inkar edemeyiz.

Güçlü bir örgütlenme haline geldiğimiz şu anda ilk devrimci olan, mücadeleyi başlatan ve partimizin kuruluşu için bizlere yardım eden Yahudi işçi ve zenaatkarlarını tanımak zorundayız.

Birinci Parti Kongresi

Bu dönemde partinin temel bölge örgütleri daha önce söylediğimiz gibi, St. Petersburg, Moskova, İvanovo-Voznessensk, Kiev ve birçok başka şehirde rastladığımız 'İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birlikleri'ydiler. Partimizin Birinci Kongresi 9 delegenin katılımıyla yapıldı. Bu delegeler, Bund ve diğer gazete çıkaran birbirinden ayrı işçi grupların ve birliklerin temsilcilerinden oluştu. İşçi gazetesi *Eidelman* ve *Vidgorçik* (ilki şimdi bolşevik, ikincisi az bir süre önce menşeviklere katıldı), St. Petersburg Birliği 1912' de ölen ve

kardeşi partimizin militanı olan Radçenko, Kiev Birliği Tuçapski, Moskova Birliği Vannovski, Yekaterino Slav Petrusseviç, Bund Mutnik, Kramer ve Kossovski (kişisel olarak da tanıdığım bu son ikisi şu anda menşeviklerin sağ kanadında yer alıyor) tarafından temsil edildiler.

Partiyi oluşturmaya çabalayan ve bu amaçla bir merkez komitesi seçen, merkez yayın organına yazı kurulu tayin eden ve daha önce de dediğim gibi P. Struve tarafından kaleme alınan bir çağrı* yayımlayan Birinci Kongrenin oluşumu böyleydi. Kendimi bu çağrıdan iki alıntıyla sınırlayacağım:

Struve, 1848 Devriminin 50. yılı vesilesiyle uluslararası durumu değerlendirerek şöyle yazdı:

"50 yıl önce, 1848 Devriminin dalgaları Avrupa üzerine yayıldı. İlk kez işçi sınıfı büyük bir tarihsel güç olarak sahneye çıktı. Onun sayesinde burjuvazi sayısız feodal kalıntıyı ortadan kaldırmayı başardı.

Ancak daha sonra burjuvazi yeni hasmını, inatçı düşmanını tanıdı, özgürlüğü proletaryaya teslim ederek gericiliğin kollarına atıldı, ama artık çok geçti; bir zaman için bastırılan işçi sınıfı oniki yıl sonra tekrar tarih sahnesine çıkmıştı, bu sefer çok daha güçlü, çok daha bilinçli ve kesin özgürlük mücadelesine hazırdı."

Uluslararası burjuvazinin ihanetlerini ve Rus burjuvazisinin özel rolünü tanımlarken daha sonra Struve şöyle yazıyor:

Avrupa'nın doğusuna doğru ilerledikçe (Rusya doğudadır), proletaryanın kendi kültürel ve politik sorunlarını çözme gereksinimi ortaya çıktıkça, burjuvazinin zayıflığı, ödlekliği ve politik alçaklığı giderek daha net bir biçimde ortaya çıkıyor.

Pyotr Struve'yi bu tür kahince sözlerinden dolayı affedebiliriz. Ancak biz bunu uzun süredir kendi sınıfına karşı da uyarladığını biliyoruz. Evet, doğuya doğru ilerledikçe burjuvazinin politik bakış açısı daha zayıf, daha ödlek ve daha alçak bir hale dönüşür. Hiç kimse bunu Struve'den daha net gösteremezdi.

Ekonomizm

1848'e doğru iki akım yalnız literatürde değil, aynı zamanda işçi hareketinde hala tam olarak oluşmamış olan sosyal demokrasinin

(*) Bu çağrı metni elimizdeki eserin ek bölümünde yer alıyor.

kendisinde oluşmaya başladı. Bu akımlardan biri 'ekonomizm' adını aldı. Devrimci marksist olan politik mücadele partizanları ile ekonomistler arasında ortaya çıkan anlaşmazlık devrimde proletarya hegemonyasının rolüne bakışta özde bir ayrılığa dönüştü. 30 yıldan beri, bu sorun farklı durumlarda ve biçimlerde devrimcilerin denek taşıdır. 1917'de bu sorun bizimle menşevikleri barikatların iki yakasına koydu.

1895'te bu sorun yalnızca yazılı polemiğe neden oldu, ancak 1898-1899 'da parti içinde amansız bir mücadeleye neden oldu. Oysa, 'ekonomistler', ve gelecekte menşeviklerin kurucuları olan sağ legal marksistler arasında kuşku götürmez ideolojik bir bağ vardı. Hepsi mantıken birbirine bağlıydı; legal marksistlerin sağından doğal olarak ekonomizme menşevizme, hemen sonra tasfiyeciliğe, daha sonra da sosyal şovenizme ve son olarak açık gericiliğe geçeriz. Proletarya hegemonyası sorununda hata yapamayız. İlk hatada kaçınılmaz olarak uçuruma yuvarlanırız.

Ekonomizmin Kaynağı

Ekonomizm, 1895'e doğru, sosyal demokrasi çevresi kitleler arasında ajitasyon çalışmasına geçtiğinde ortaya çıktı. Parti, embriyonik bir durumda olduğu zaman, tek tek ayrı derneklerden ve çok etkili olmayan propagandistlerden oluşuyordu. Hareket gelişmeye başladığı ve grevler bütün Rusya'ya yayıldığı zaman devrimciler, görevlerinin çok daha geniş kapsamlı olduğunu, kendilerini dar çevrelerde propaganda yaparak kısıtlayamayacaklarını, kitleler içinde çalışmaları gerektiğini ve yalnızca birbirinden ayrı işçileri biraraya getirmeye çabalamakla kalmayıp işçi sınıfını örgütlemeye çalışmaları gerektiğini anladılar. Oysa tam bu sırada 'ekonomizm' doğuyordu.

İşçi kitlelerini örgütlemeye başladığımız andan itibaren, ekonomik mücadele, işçilerin varlığıyla doğrudan ilgili sorunlar doğal olarak çok büyük önem kazandı. Dernek çerçevesinde sınırlanmış propaganda yerini, kitleler içinde çalışabilmenin zorunlu koşulu olan ajitasyona bırakmak zorunda kaldı.

Bu vesileyle, 'propaganda' ile 'ajitasyon' kelimelerinin özünde farklı olduğunu belirtelim. Plehanov bunu çok iyi biliyordu, *'Az sayıda bireye birçok fikir vermek propaganda yapmaktır, çok sayıda insana bir tek düşünceyi vermek ajitasyondur'* diyordu. Bu tanım klasik hale geldi. Ajitasyon ile propagandayı en doğru biçimde ayıran bu tanımdır.

Derneklerde propaganda yapıyorduk; hepsi birkaç insanın felsefesi olan bir sürü düşünceyi geliştiriyorduk. Ajitasyon dönemi geldiğinde, tersine sayısız işçinin kafasına bir tek temel düşünceyi, işçi sınıfının ekonomik olarak bağımlı olduğu düşüncesini yerleştirmeye çalışıyorduk.

Şu halde ekonomik sorun hayli önem kazanmıştı. Lenin'in ilk eserlerinden biri, o zamanlar işçilere, Petersburg işçilerine kesilen para cezalarını* konu alır. Maaşının beşte hatta bazen dörtte birine el koyan bu kesintiler ve cezalar işçiyi çileden çıkarıyordu. Bu cezalar hakkında konuşmak kitlelere ulaşmanın mükemmel bir aracı idi. Bir kısmını yazdığı, İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği'nin dağıttığı ilk bildiriler, çay yapacak kaynar su sorununu doğrudan fabrika yaşamındaki diğer sosyal hakları konu alıyordu. O zamanlar kırsal kesimden gelen işçilerin çoğunluğunun hiç okuma yazması yoktu ve patronlara karşı ne örgütlenmeyi ne de karşı çıkmayı düşünebiliyorlardı. Onlara ulaşabilmek, uyuşukluklarından çekip çıkarabilmek için, onlarla kesinlikle basit, temel sorunlar üzerinde konuşmak gerekiyordu. İşte bu yüzden marksistler ekonomik sorunların üzerine böyle dikkatle eğiliyorlardı.

Ancak bu, tıpkı partilerin gelişiminde de sık sık görüldüğü gibi bir sapmayı getirdi. Ekonomik faktörün öneminin çok haklı olarak altını çizen geleceğin menşevikleri, geçici yol arkadaşlarımızdan başka bir şey olamayan bu militanlar, ekonomizm fikrini deforme ettiler. İşçiler, onlara göre yalnızca saf ekonomik sorunlarla ilgilenmeliydiler. Tüm diğer sorunlar onları ilgilendirmiyordu, bunları anlamıyorlardı. Bu yüzden onları yalnızca doğrudan ilgilendiren sorunlarından yani ekonomik istemlerinden bahsetmek gerekiyordu.

Mücadele daha üst bir düzeye ulaştıktan sonra kuşkusuz onlarla çarlığın yıkılması üzerine konuşabilirdik. Ancak o zaman ekonomik bir dönemdeydik; ekonomist kelimesi gibi, ekonomistlerin 'aşamalar teorisi'nin geçerli olduğu bir dönem. Buradan hareketle, yalnızca ekonomi bilimi uzmanlarını değil, aynı zamanda işçilere sadece bir bardak sıcak çay, para cezaları vb konulardan bahsedenleri de ekonomist olarak adlandırmaya başladık. En tutarlı ekonomistler bile otokrasiye karşı mücadelenin gerekliliğini yadsımaya vardılar, 'Şu anda

(*) Lenin'in bu eseri, 'Des Amendes-Para Cezaları' adıyla broşür olarak basılmıştı.

işçiye -Kahrolsun Otokrasi- parolasıyla gittiğimizde onu sadece korkuturuz, işçi bunu kavrayamaz', diyorlardı. Bakış açılarını geliştirip, derinleştirerek liberal burjuvazinin politikayla, işçilerin ekonomik koşullarını iyileştirmeyle uğraşmaları gerektiği şeklinde bir işbölümünü salık verdiler.

Ekonomizmin Temsilcileri

Bu eğilimin önderleri arasında, diğerlerinin yanısıra, o zamanlar sosyal demokrasiye üye olan ve legal marksist basınla işbirliği yapan Prokopoviç ve Kuskova'yı örnek olarak vereceğim. Struve gibi, daha sonraları bir burjuva partisi kuran birçok radikal entellektüel o dönemde sosyal demokrasiye bağlıydılar veya işçi sınıfının temsilcileri olabilmek için onun etrafında dönüyorlardı. Prokopoviç ve Kuskova, işçilerin politikaya karışmasının doğru olmadığı, bunun liberaller ile burjuva muhalefetinin işi olduğu düşüncesini destekliyorlardı. İşçiler, onlara göre, kendilerini ekonomik istemlerle (ücretlerin arttırılması, iş saatlerinin azaltılması vb) sınırlandırmak zorundaydılar.

Lenin ve Plehanov'a karşı mücadelelerinde Prokopoviç ve Kuskova, işçilerin gerçek dostları, sınıfın gerçek politik temsilcileri olarak geçiniyorlardı. 'İşçilerin gerçek dostları biz ekonomistleriz', diyorlardı, 'Siz, çarlığın yıkılması ve devrimci politik mücadelenin düşünü görüyorsunuz. Bu işçilerin işi değildir. Proleterlere burjuva demokratik görevler empoze ediyorsunuz. Tam aksine, biz, onlara, "Şu anda politikayla ilgilenmekten başka işleriniz var, herşeyden önce kaynayan aşınızı, maaşınızı, iş gününüzü düşünün, diyoruz".

Sonuçta, işçi sınıfına yürekten bağlı bu ciddi ekonomistler, işçinin yönetici rolünü tamamiyle reddediyorlardı. Kuskova ve Prokopoviç gibi ideologlara ve onların hempalarına gelince bunlar, işçi sınıfının dostu, sosyalist maskeli burjuva demokratlarıydı.

Ekonomistlerin muhalifi İkracıların politikası, ücret ve iş günü gibi sorunları da bir kenara atmıyordu. Lenin ve İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği, ücretleri yükseltmek, işçilerin yaşam koşullarını iyileştirmek istiyordu. Ancak istemleri bununla bitmiyordu. İşçinin devlete sahip olmasını, ve onu yönetmesini istiyorlardı. 'İşçi sınıfını ilgilendirmeyen hiçbir sorun yoktur; özellikle çarlık otokrasisi sorunu onları doğrudan ilgilendiriyor', diyorlardı, 'Biz proletarya hegemonyasından yanayız. İşçilerin, küçük ekonomik istemlerle sı-

rurlı bu çirkef kuyusunda tutulmasına müsaade etmeyeceğiz', diye ekliyorlardı. Ekonomistlerin muhalifleri işte bunları söylüyorlardı.

Prokopoviç ve Kuskova Rusya'da birkaç grup tarafından ve özellikle de işçi hareketi üzerine tarihi araştırmalar yapan yazar Tahtarev yönetiminde 1896'da St. Petersburg'da çıkan 'Raboçaya Mıysl' adlı illegal gazete çevresi tarafından destekleniyorlardı. *'Raboçaya Mıysl* ' gazetesinin o zamanlar Petersburg'daki dernekler üzerinde büyük etkisi vardı. Lohov-Olhin ve Finlandiyalı Kok'un işbirliğiyle bu gazete büyük bir hararetle Prokopoviç ve Kuskova'nın bakış açısını savunuyordu.

İlk olarak Plehanov, ekonomizme karşı savaş açtı. *'Vade-mecum'* isimli bir kitapçıkta vargücüyle Prokopoviç ve Kuskova'nın görüşlerine saldırdı ve 'Raboçaya Mıysl'a güçlü darbeler indirdi. İşçilerin eylemini ekonomik alanla sınırlamak, proletaryayı politika ile ilgilenmekten alıkoymak isteyenlerin işçilerin önderleri olamayacaklarını ileri sürüyordu.

Lenin de ekonomistlerin karşısına dikildi. Bir zamanlar sürgüne gönderildiği Sibirya'nın üçra bir köyü olan Yermakovskaya'dan, önce bir politik sürgünler kuruluna sunulan, onaylanıp, imzalanan çok önemli bir cevap yöneltti. Plehanov'un tersine Lenin'in bu konuda, daima kollektif tavır almaktan ve müdahalelerin örgütlü bir karakter taşımasından yana olduğunu unutmamak gerekir. Lenin'in bu cevabı işçi derneklerine yayıldı. 'Rus Sosyal Demokrasisinin Sorunları' adıyla basılan bu broşür, 20 yıl önce Lenin'in anlayışı üzerine düzdüğü övgülerin mürekkebi kurumadan bugün menşevizme geçen Akselrod'un önsözüyle yurtdışında yayımlandı. Lenin, bu çalışmasında, *proletarya hegemonyası* sorununu açıkça ortaya koydu ve bu düşüncenin düşmanları ekonomistlere savaş açtı. 1902'ye doğru ekonomistler kesin olarak yenilgiye uğradılar. Ancak 1898 ve 1901 yılları arasında, genel eğilim bu yöndeydi. Doktrinleri, işçi hareketinde büyük bir tehlike yaratıyordu çünkü *kolayca aldatılabilen deneyimsiz proletaryanın* gözünde oldukça çekici idiler. Lenin ve Plehanov, tüm güçleriyle bunlarla savaşmasalardı, işçi hareketi belki uzun yıllar ekonomizmin, yani oportünizmin etkisi altında kalacaktı.

Ekonomizmin Yurtdışındaki Merkezi

İllegal ve legal marksizm (ekonomizm illegaldi, çarlık tarafından izleniyordu, bildiri ve gazetelerinin çoğunu yurtdışında basmak zo-

rundaydılar) örneğinde, genelde işçi partisine sızmayı başaran ve oportünizmi buraya sokmaya çalışan liberal burjuvazinin etkisini nasıl yaymaya çabaladığını görüyoruz. Liberaller, kah Struve (Eleştirel Görüşler), veya Tugan -Baranovski gibi yazınsal alanda, kimi kez ise yurtdışında Rus Sosyal Demokratlar Birliği'ni kurup, 'Raboçeye Dyelo'yu çıkartan bazı ekonomistleri örgütte aracı olarak kullanarak faaliyet yürütüyorlardı. Önemli sayıda dağılımı olan bu gazetenin redaksiyonunda, daha sonra menşevik olduğunu açıklayıp ayrılan ve geçtiğimiz günlerde tekrar bolşeviklere katılan Martinov, Akimov, Mahnovitz, İvaninin ve Kritçevskiy gibi işçi hareketinin önde gelen temsilcileri birlikte çalışıyorlardı. Rusya'da gazete, dernek ve illegal komite gibi faaliyetleri yasaklanan ve yurtdışına atılanlar burada bir göçmen merkezi kurdular. İşçi hareketini sağa, orta yolcu bir politikaya çekmeye, işçinin kafasına ekonomik hakların tek dertleri olduğunu sokmaya çalışıyorlardı. Biraz karmaşık ideolojileri büyük bir tehlike arzediyordu. Onlara kalırsa işçi, 'yerli yerinde otursun, politikayla ilgilenmesin, yalnızca kendi durumunu iyileştirmeye çalışsın, gerisini liberallere bıraksın. Bu düşünceler kuşkusuz usta bir biçimde ve herşeyden önce büyük bir ciddiyetle ortaya kondu. Zira Martinov, Teplov, Akimov-Mahnovitz ve hatta Tahtariev gibi kişiler kesin olarak haklı olduklarına inanıyorlardı. Yineliyorum; ekonomizm son derece tehlikeliydi çünkü dayanılmaz koşullarda bunu bir çare olarak gören deneyimsiz kitleleri kolaylıkla etkileyebilirdi. Üstün gelmeyi başarabilselerdi, devrim bir hayli gecikebilirdi ve proletarya burada bağımsız bir rol oynamayabilirdi.

Bolşevizme ve Ekonomizme Göre İşçi Sınıfının Rolü

Talihsizliği yüzünden otokrasi, gerekliliğini kavrayabilseydi bile, işçi hareketi içerisinde ekonomist eğilime geniş destek sağlayamazdı. O zamanlar Rusya'da ekonomizmin derinliğine kök salması imkansızdı. Gerçekte, çarlık ve Romanovlar polisi, grevcilerle pek fazla uğraşmıyordu. İşçilerin grev ilan ettiği bir fabrikada, fabrika sahibi, bir telefon açıyor, grevcileri hizaya getirmek üzere hükümet derhal bir bölük kazak askeri veya bir tabur piyade eri gönderiyordu. Çarlık başka türlü etkili olamıyordu. Ekonomik mücadele ile politik mücadele arasındaki bağ, her grevci işçi için yalnızca kaçınılmaz değil aynı zamanda çok aşikar hale gelmişti. Ekonomistler proletaryanın yönetici rolünü tanımıyordu. Bizlere, 'Peki, sizce işçi sınıfı ne-

dir? Bir Mesih mi?' diye soruyorlardı. Biz de, 'Biz, Mesih ve mesihçilik gibi kelimeleri sevmiyoruz, ancak bunlara yüklenen anlamı kabul ediyoruz', diye cevaplıyorduk. Evet, işçi sınıfı Mesih'tir, rolü mesiyaniktir çünkü tüm dünyayı özgürleştirecek bir sınıftır. İşçilerin zincirlerinden başka kaybedecek hiçbirşeyi yoktur, hiçbirşeye sahip değiller, emeklerini satarlar. Yeni temellerde kurulacak bir toplum yalnızca onları ilgilendirir. Yalnızca onlar burjuvaziye karşı köylüleri peşinden sürükleyebilecek yeteneklere sahiptir. Biraz mistik olan "mesih ve mesihçilik" gibi terimlerden kaçınıp, yerine bilimsel bir ifade olan 'proletarya hegemonyası'nı kullanmayı tercih ederiz. Sağda solda, proletaryanın ücret artışıyla veya günlük iş saatlerinin azaltılmasıyla yetinmediğini işitiyoruz, ama proletarya, 'Güçlü olan benim. Kapitalizm için zenginliği ben üretirim. Kapitalizm beni, kendisini yoketmem için yarattı. Bugün onun için kiralık bir köle gibi çalışıyorum ancak mülk sahiplerinin mülksüzleştirileceği, işçi sınıfının iktidarı eline alacağı saat gelecektir', diye haykırıyordu.

Proletarya Hegemonyası, Sovyet İktidarı

Proletarya hegemonyası günümüzde, köylülüğü peşinden götüren proletarya diktatörlüğü, Sovyet iktidarı anlamına gelir. İktidar işçi sınıfına sloganı, proletarya hegemonyasının mantıki sonucudur. Bu parola, yıllar süren sayısız deneyden geçerek, yalnızca otokrasiye ve kadetlere karşı değil, yalnızca burjuvaziye ve narodniklere karşı değil, aynı zamanda legal marksizmin sağına, ekonomizme ve nihayet menşevizmin kendisine karşı açılan amansız bir mücadele sonucu ortaya çıktı.

Proletarya hegemonyası doktrininin bolşevizmin temeli, iskeletinin temel elemanlarından biri olmasının nedeni de işte budur. Partimizin tarihini anlamak isteyen tüm bilinçli komünistlerin bu doktrin üzerinde iyice kafa yormaları gerekir.

ÜÇÜNCÜ KONFERANS

Bu konferansta partimizin Birinci ve İkinci Kongrelerini kapsayan 1898-1903 arasını ve 1905 Devriminin başlangıcı sayılabilecek olan süreci inceleyeceğim.

Öğrenci Hareketi

Şimdiye kadar işçi sınıfının oluşumu ve partisini inşa hazırlığından bahsettim. Şimdi birkaç diğer olgunun ve öncelikle de öğrenciler arasında gelişen hareketin üzerinde duracağım.

Öğrenci ayaklanmaları, büyük devrimci grevlerde olduğu gibi, işçi kitlelerin hareketinin ortaya çıkışından daha önce başlamıştı. 1895'e doğru, daha o zamanlar marksist öğrencilere rastlarız. Bu dönemde, işçi hareketi, yalnızca öğrencilerin değil, bütün özgürlükçü çevrelerin de sempatisini toplamıştı. 20. yüzyılın ilk yıllarında çarlık hükümeti, o dönemde büyük sayılarda önce muhalefete daha sonra sosyalist devrimcilere geçen öğrenciler hakkında sistematik olarak kovuşturma açmaya başladı. O zamanlar öğrenci hareketi son derece net politik bir karaktere büründü ve had safhaya ulaştı. Böylece, yalnızca güçlü bir etki ve yankı uyandıran işçi hareketinin ortaya çıkışından sonra öğrenci hareketi örgütlü politik bir hareket olabildi. Ancak kendi seyri içerisinde bir dönem işçi hareketine büyük katkıda bulunduğunu söylemek doğru olur.

Günümüzün öğrencileri eskilerden tamamiyle farklıdırlar. Bir zamanlar (özellikle 1900'den 1905'e) 'öğrenci' 'devrimci'nin diğer adıydı (eşanlamlıydı). Bu dönemde gerçekte, yüksek öğrenim kurumlarındaki öğrencilerin çoğunluğu devrimci veya az çok iktidar aleyhtarıydılar ve devrimci işçi hareketini destekliyorlardı. Şimdi inanmakta güçlük çekiyoruz, çünkü son yıllarda iç savaşta öğrenciyi çoğu zaman barikatların öbür tarafında gördük. 1923'te durum biraz daha farklı, öğrenciler arasında biraz gelişme olduğunu kaydediyoruz.

Öğrencilerin Gelişimi

Dikkatli bir gözlemleme bize, öğrencilerin gelişiminin Hegel diyalektiğine uygun gerçekleştiğini gösteriyor. Herşeyden önce öğrenciler genel olarak devrimcidirler ve işçileri desteklerler; tez budur. 1917'den 1920'ye anti-tezi gördük; öğrenci hareketi, işçi sınıfına ve devrime karşı yönelmişti. Bugün sonuçta sentezi görüyoruz; öğrencilerin önemli bir bölümü işçilere karşı yükümlülüklerini anlamış gibi görünüyorlar ve yavaş yavaş devrimle bütünleşiyorlar. Yine de aşırı derecede basitleştirmekten kaçınmak ve öğrenci hareketi üzerindeki diğer etkenleri de hatırdan çıkarmamak gerekir.

Birinci evre 19. yüzyılın son yıllarını ve 20. yüzyılın ilk yıllarını kapsıor. Kitlesel olarak öğrenciler işçi hareketini destekliyorlardı. Otokrasi, öğrencileri en önemli düşmanları arasında saymakta haksız değildi ve öğrenciler teoriden politik eylemliliğe geçtiklerinde çar hükümeti onlara karşı önlem almaya başladı.

O zamanlar akademik hareket devrimci havadan derinden etkilenmişti. Vannovsky ve Plehve döneminde özerk üniversite talebi devrimci bir talepti ve bundan dolayı desteklenmesi gerekiyordu. O zamanlar akademizm çarlık aristokrasisine karşı yönelmiş bir hareketti ancak günümüzde 'akademizm' kelimesi, öğrencilerin ve öğretmenlerin Sovyet iktidarına karşı gerici, sinsi muhalefetini tanımlıyor.

Liberaller ve demokratlarla sıkı bağları olan öğrenci gençlik, diğer taraftan otokrasiyi yıkacak bir güç arıyordu. Zamanla, bu gücün proletarya olduğunu anladı ve işte bu yüzden işçi hareketini destekledi.

Çarlığın Öğrenci Hareketine Karşı Mücadelesi

Öğrencilerin işçilerle yakınlaştığını gören çar hükümeti bir misilleme ile karşılık verdi. *Onlara karşı aldığı en aptalca önlem, başkaldıran öğrencileri rütbesiz asker olarak askere göndermek oldu.* Onlarca ve yüzlercesi halk gösterilerinde ve mitinglerde tutuklandı. Bu yangına körükle gitmekten başka bir şey değildi. Hareket genişledi, büyüdü ve aynı zamanda kışlalara atılan öğrencilerin askerler arasında yaptıkları propaganda sonucu orduda hoşnutsuzluk alevlendi. terörizm büyük ölçüde arttı ve sayısız suikastlar oldu. Öğrenci Karpoviç eğitim bakanı Bogolyepov'u kurşunladı, daha sonra Lagovski Pobedonovtsev'i öldürmeye teşebbüs etti. Bogoliepov'un yerine geçen

Vannovski'nin 'sorunların üzerinde büyük bir samimiyetle durma' programı öğrencileri çok güldürdü.

Öğrenciler ve Sosyalist Devrimciler

Daha sonra sosyalist devrimcilerle birleşen terörist öğrenciler o zamanlar çoğunlukla sosyal demokrat parti üyesiydiler. Sosyalist devrimciler, terörist taktiklerine göre iki ayrı öğrenci grubunu kendilerine çektiler; bir yanda Balmaçov, Karpoviçve Sazanov gibi büyük bir cesaret ve içtenlik sahibi ve işçi kütlesinin eyleminin yetersizliğini bireysel terör hareketi ile tamamlamak arzusu ve ateşliliğini taşıyan insanlar, diğer yanda ise bilinçli veya bilinçsiz, daha önce işçi hareketine az çok düşman olan ve maceracı yanı ağır basan Savinkov gibi insanlardı. (Savinkov, bir dönem kendisini sosyal demokrat olarak gördü.)

Sosyal Demokratların Öğrenci Hareketine Karşı Tavrı

O dönemde öğrenci hareketine karşı alınacak tavır sorunu sosyal demokratların karşısına çıktı. Ekonomistler, onlara göre işçileri ezen acil ekonomik sorunlarla ortak hiçbir yanı bulunmayan bu saf politik hareketi doğal olarak savsakladılar. Ancak, politik mücadele partizanları, sol sosyal demokrat öğrenciler, Lenin ve geleceğin İskracıları bu hareketin bütün değerini takdir ettiler.

Şüphesiz Lenin ve arkadaşları, öğrenci hareketinin proletaryen olmadığını, bunun geçici bir olay olduğunu ve öğrencilerin işçilere yöneleceğini saatin geleceğini çok iyi görüyorlardı. Öğrencilerin çoğunun hali vakti yerinde ailelerden geldiğini sosyalizm ve komünizm için değil, politik özgürlük ve burjuva demokrasisinin kurulması uğruna savaştıklarını biliyorlardı. Ancak, amacına ulaşması için devrimin temel gücü olan işçi sınıfının, otokrasiye karşı mücadele etmeye hazır herkesle ittifak yapmak zorunda olduğunu önceden kestirebiliyorlardı. Gerçek devrimci marksistler, herşeyden yararlanmayı bilmek gerektiğini kavramışlardı. Öğrenciler çarlığa karşıydılar, bundan yararlanmak, onları işçi sınıfının peşine takmak, onlara rehberlik etmek, darbelerini otokrasinin burçlarına karşı çevirtmek gerekiyordu.

Devrimci Marksistler ve Öğrenciler

Şu halde, geleceğin bolşevikleri devrimci marksistler, öğrencileri ihmal etmek şöyle dursun, onların hareketine büyük önem veriyorlardı. Bolşevizmin belirleyici özelliklerinden bazılarını kavrayabilmek için bu çok önemli bir olgudur. Devrim öncesi dönemde bolşevikler, öğrenci, zemstvo İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği vb burjuva muhalefetine ve liberallere verdikleri sözde aşırı tavizlerden dolayı eleştiriliyorlardı. Bölgesel kurullardaki haklar veya öğrencilerle hiçbir işimiz yok bizim, diyorlardı. Bizim davamız işçi sınıfı iledir, bizi ilgilendiren tek şey işçi hareketidir, diyorlardı. Lenin'i, sık sık, liberaller, öğrenciler vb gibi sözde burjuva muhalifleri ile fazla yakınlaşmakla suçluyorlardı.

Öğrencilere Karşı Bolşeviklerin Taktiği

Bolşevizm, doğuşundan itibaren, devrimci muhalefetin çarlığa karşı yönelttiği gösterilere ilgi gösterdiyse, otokrasiye karşı yürüyüşte hangi grup olursa olsun elini tuttuysa bile, bu kendi programını liberal burjuvalarınkini uydurmak için değildi. Taktiğinde, ilkelerine sadık kaldı. Maksimum programını (burjuvazinin alaşağı edilmesi), açıkça ortaya koyarken, bunu başarabilmek için herşeyden önce çarı devirmek ve bu amaçla varolan bütün otokrasi düşmanlarından faydalanmak gerektiğini düşünüyordu. İşte bu yüzden işçi sınıfına yönetici rolü atfeden bolşevikler, işçilerin, öğrencilerin veya liberallerin hareketini ihmal etmek bir yana kendi gelişimlerini hızlandırdığını açıkladılar. Ama bu onların, işçileri, bu geçici müttefiklerine karşı uyarmalarını engellemiyordu. 'Dikkat', diyorlardı, 'Öğrenciler bugün sizi destekliyor, liberaller bugün çarı eleştiriyor ancak yarın, çar devrilir, bunlar sizin aleyhinize döner çünkü o zaman tüm istediklerini yani, politik özgürlüklerini elde etmiş olacaklar'.

O halde bolşevizmin, çözmesi gereken ikili bir sorunu vardı; bir yanda mücadeleyi sosyalizmin tam zaferine kadar götürecek bir sınıf partisi oluşturmak; diğer yanda ise çarlığa karşı yönelen tüm güçlerden, özellikle öğrenciler, liberaller ve burjuva muhalefetinden faydalanmak. Bu yüzden öğrenciler konusunda, 1898'e doğru 'eko-

nomistler' (geleceğin menşevikleri)* ile 'politik mücadele partizanları' (geleceğin bolşevikleri) arasında çok net bir tavır farklılığı vardı.

Özgürlük Birliği ve Sosyalist Devrimciler Birliği

O zaman liberal hareket diğer çevreler içerisinde zaten ortaya çıkmaya başlamıştı. Özgürlük Birliği oluşum halindeydi. Özgürlük Birliği başlangıçta sosyal demokrasiye mensup olan ancak liberallerle güçlü bağları olan Milyukov, Kuskova, Struve, Prokopoviç, Bgutçarski ve diğer politik şahsiyetlerden kuruculara sahipti. Sosyalist Devrimciler Birliği, 19. yüzyılının son yıllarında kuruldu. Kuruluşlarının ilk döneminde bu iki grup o zamana kadar sosyal demokrasiye sempati duyan unsurların bir bölümünü kendilerine çektiler. O sırada işçi hareketi yeterli hızda gelişiyordu. Grev sayısı artmıştı. Aşağı yukarı 1895'ten itibaren bir dizi şehirde 1 Mayıs'ı kutlamaya başladık ve bu işçi bayramının kutlanması yıldan yıla giderek daha da yaygınlaştı. Sonuç olarak hareket, ekonomistlere karşı gelişiyordu. Ekonomistler ise güçlükle ayaklarını sürüyerek arkadan geliyor ve bu yarışta nal toplayan ardılları temsil ediyordu. Lenin, 'Ne Yapmalı'da onları taklitçi diye nitelerken ve Plehanov 'Cep Kılavuzu'nda bunların işçi hareketinin 'ardılları' olduğunu söylerken haksız değildiler.

Petersburg ve Diğer Şehirlerde İşçi Ayaklanmaları

İşçi hareketi, bir kez başladıktan sonra, giderek önemli sayıda kitleleri de peşine takarak hızla gelişti. 1901 yılı özellikle hareketli bir yıl oldu. Özellikle Petersburg'da, ekonomistlere ve programlarına rağmen, devrimci kaynaşma giderek gelişti. 1 Mayıs dolayısıyla Viborg semtinde güçlü ayaklanmalar patlak verdi, bu semt kanlı çarpışmalara, gerçek bir sokak savaşına sahne oldu. Özellikle Obuhovo fabrikası işçilerinin desteklediği bir öğrenci yürüyüşü aynı biçim-

(*) Şüphesiz, menşevik liderlerin tümü daha önce ekonomist değildi. P. Akselrod, Zasuliç, Martov, Dan, D. Radçenko, Trotskiy ve diğerleri ekonomist gruptan değildiler. Ancak İskracıların temel çekirdeğinin oluştuğu 2. Kongre'de ayrılarak ve menşevizn yoluna girerek, gerçekte ekonomizmin karşısında alttan aldılar, çünkü ideolojik ve politik olarak menşevizm, ekonomizmin yeni bir biçim altında devamından başka bir şey değildi.

de kargaşa yaratarak her zaman olduğu gibi polis ve askerle çatışmaya yol açtı. 'Obuhovo savunması' dediğimiz binlerce işçinin katıldığı bu olay, başşehirde daha canlı bir kaynaşmaya neden oldu. St. Petersburg'daki mücadele özellikle zorlu bir karakter kazanabilseydi, Moskova ve Kiev'de de aynı şiddette olabilir, 1 Mayıs dolayısıyla öğrenciler ve işçiler sokaklara dökülüp yürüyüşe geçebilirlerdi.

İşçi Mektupları

Hareketimizin arşivlerinde, işçilerin o dönemde illegal olan gazetelere gönderdikleri 'redaksiyona mektuplar' bölümünü görüyoruz. İşte bir işçinin Viborg semtindeki çarpışmadan sonra yazdıkları:

Bu çarpışmaların bizi, hepimizi neyin eşiğine getirdiğini bilemezsiniz. Nasıl da Nevski sınırına, hatta şehrin göbeğine kadar ilerlemek istedik. Bir köşede kimsecikler görmeden köpek gibi ölmek öyle acı ki. Yine de size diyeceğim şu: İsterlerse liderlerimizin çoğunu ya da hepsini alsınlar, yine de sıkı duracağız, direneceğiz.

İşçi B. şöyle yazıyor:

Bir bayrağımızın olmaması ne yazık. Bir başka sefere bir bayrağımız olacak, kendimize silah da edineceğiz.

Lenin ve ekibi bu mektupları meydana çıkarmak için ellerinden geleni yaptılar; 'ekonomistlere karşı mücadelelerinde bunlardan faydalandılar, öncü işçilerin yalnızca ücret artışı istemediklerini, sokaklara dökülmek ve silah temin ederek çarlık polisine karşı savaş açmaları gerektiğinin bilincinde olduklarını ispatlamak için bu mektupları yayımladılar. Başkentin varoşlarında oturan bir işçinin mektubundan bir pasajı Lenin büyük bir sevinçle basıma koydurdu:

'Birçok yoldaşıma gösterdim, elimizden bırakamadık.* Bizi doğrudan etkileyen konulara hiç değinmeyen** Mıysl'dan daha çok sevdik. İskra'da çalışma saatlerinin getireceği kopeklerle ölçülemeyecek olan bizlerin gerçek durumundan, tüm Rusya'nın içinde bulunduğu durumdan bahsediliyorlar. Halk şimdi kolayca galeyana gelebilir; ateş için için yanıyor, yangını çıkartmak ateşi tutuşturacak.***

(*) İskra'nın birinci sayısı

(**) Ekonomistlerin yayın organı, 'İşçinin Düşüncesi'

(***) İskra'nın, dekabristlerin Puşkin'e yönelttiği cevaptan alınan, 'Kıvılcım ateşi tutuşturacak" sloganı vardı.

Bir zamanlar grev büyük bir olaydı. Şimdi ise herkes görüyor, grev bir şey değildir. Şimdi hayatın pahasına da olsa özgürlüğü elde etmek gerekiyor. Bugün ne emniyet sandığı, ne dernek, hatta ne de broşürler önemli; bugün mücadeleye girişmeyi ve savaşmayı öğrenmemiz gerekmektedir.

İskra Gazetesi (Kıvılcım)

İskra kurulduğunda, yayın hayatına girişinden itibaren daha önce belirttiğimiz türden mektuplar yayımlanıyordu. İleri işçinin kendini yalnızca ekonomik mücadele ile sınırlamadığını, döğüşmeyi öğrenmeyi ve otokrasiyi silah zoruyla yenmek istediklerini; başka bir deyişle, devrimci mücadelede işçi sınıfının önder rolü oynamasına yardım edecek gerçek bir devrimci partinin kurulmasını istediğini göstermek için leninistler, işçilerden gelen bu açıklamalara dayanıyorlardı.

İskra Nasıl Kuruldu?

Cezası biten Lenin, sürgün cezasına çarptırıldığı Sibirya'dan Martov, Potressov ve görüşlerini paylaşan diğer birkaç militanla döndü. St. Petersburg'da Lenin ve arkadaşları Emeğin Kurtuluşu grubuna katılan Vera İvanova Zasuliç ile görüştü. Merkezi Cenevre'de olan ve üyeleriyle Lenin'in daha önce ilişkiye geçtiği bu grupla Vera aracılığıyla ilişkiye geçtiler. Sürgün süresince, önceden, Lenin'de bütün Rusya için günlük bir gazete çıkarma düşüncesi vardı, ve bu planını Martov ve Potressov'a gönderdiği mektuplarında açıklıyordu.

Lenin'in ekonomizme karşı savaş açması Sibirya'da başlar. Başkente döndüğünde sempatizanları toparlamaya başladı. İşçi hareketinin yükseldiği her şehirde sempatizan buldu. Herşeyden önce 1895'te İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği'ni birlikte kurduğu işçileri arıyordu. Aynı zamanda Moskova işçileri ile kontak kurdu. Martov ve Potressov 'la aynı fikirde olan Lenin ekonomistlerle mücadele etmek, devrimci bir proletarya partisi kurmak için bütün Rusya'yı kapsayacak günlük bir politik gazetenin gerekliliği sonucuna vardı.

Çok geçmeden 1900'de Lenin, Martov, Potressov ve aynı bölgeden Stepan ve Luhov Radçenko adlı iki militan ve aynı zamanda Struve ve Tugan-Baranovski'nin de geldiği Pskov'da illegal bir konfe-

rans topladı. Son ikisi La Liberation (Özgürlük - Kurtuluş) adlı burjuva liberal bir yayın organı çıkarmayı önerdiler. İşçi haretini bölmek istemediklerinden o zaman illegal liberaller ve illegal sosyal demokratlar arasında bir çeşit koalisyon arıyorlardı. Pskov Konferansında Iskra gazetesinin yayımlanmasına karar verildi ve Lenin, Potressov ile bu kararı uygulamak için yurtdışına çıktı. Aralık 1900'de devrim tarihinde ve özellikle komünist parti içinde önemli bir rol oynayan İskra'nın birinci sayısı Münih'te yayımlandı. Bu yayın organı gerçekten bütün bir neslin manevi önderi oldu ve politik örgütlenmeye, partinin sağlamlaştırılmasına büyük ölçüde katkıda bulundu.

O günkü durumda yurdışında adli takipten uzak düzenli olarak bütün Rusya için çıkan bir gazetenin çok büyük önemi vardı. Rusya' da yerel gazeteler ve devrimci dernekler her an kapalıydı. Yeni açılan dernekler, bütün üyeleri tutuklanmış eski derneklerin deneyimlerinden faydalanamıyorlardı. İdeolojik merkez olabilecek ve devrimci geleneği koruyabilecek bir gazete gerekiyordu. Lenin tarafından yaratılan bu bütün Rusya'yı kapsayan gazete, bütün harekete ortak talimat vermek, militanlarını biraraya getirmek ve illegal parti örgütünün çekirdeğinin oluşumuna hizmet etmek zorundaydı. Şu halde yüksek otorite rolü oynayan, her grup ve hücrenin her an başvuracağı sürekli bir organın varlığı o günün koşullarında özel bir önem taşıyordu.

İskra'nın Rolü

İskra'nın rolü, 1910 ve 1912'lerdeki Pravda ve Zvezda (Yıldız)nınkinden kesinlikle daha az değil belki de daha büyüktü, devrim öncesi dönemdeki Pravda gibiydi, yalnızca küçük bir farkla, İskra belli bir işçi tabakasını ve devrimcileri harekete geçirdi. Pravda bir Pravdacılar nesline, İskra ise bütün bir İskracılar neslinin doğumuna yol açtı.

Şüphesiz bu gazeteler arasında bir fark vardı. Zvezda ve Pravda legal gazetelerin esas amacı, en azından ajitasyon ve propagandanın örgütlenmesi idi. Bununla birlikte çok büyük öneme sahiptiler ve başka bir dönem olan İskra dönemi proletaryanın örgütlenmesine büyük katkıda bulundu.

İskra, Plehanov, Lenin, Martov, Akselrod, Potressov ve Zasuliç'in yönetiminde çıkıyordu. Bu altı militandan beşi daha sonra menşevizme çarkedecekti. Lenin bu gazetede öylesine büyük bir role sa-

hipti ki, daha sonraları bu gazete daha doğru bir deyişle; 'leninist' yayın organı olarak nitelendirildi.

İskra'nın Yönü ve Düşünceleri

Herşeyden önce İskra, işçi hareketini bozmaya teşebbüs eden ekonomistlere karşı bir Haçlı seferine girişti. İşçi hareketini pasif ekonomik taleplerle sınırlama tasarısıyla alay ederek, onları gülünç duruma düşürdü. İskra da hakim olan düşünce, proleterya hegemonyası düşüncesiydi. Proletaryanın özgürleştirici sını, devrimin temel gücü olacağını iddia ediyordu.

Daha sonraları İskra, 1901'den itibaren 'sosyal gericiler' adını taktıkları sosyalist devrimcilere karşı bir mücadeleye girişti. Bununla birlikte bu dönemde sosyalist devrimciler terörist eylemleri dışında daha henüz tanınmıyorlardı ve partilerinin gerici karakterini sezinleyebilmek çok zordu. Ancak İskra'nın redaktörleri ve Lenin'in ileri görüşü, bunların içlerinden geleceğin küçük burjuva kulakların temsilcilerini çoktan ayırdetmişti. Yine de İskra'nın kampanyası birbirleriyle kavga etmek yerine otokraşiye karşı birleşik cephe kurmak gerektiğini savunan bazı işçiler ile narodnikler arasında ciddi bir kızgınlığa yolaçtı. İşçiler birbirlerine, tüm devrimcilerin partilerinden bağımsız görüş ayrılıklarına rağmen birbirlerine sımsıkı kenetlenerek onlara, çarlığa karşı nasıl mücadele edeceklerini öğretmeleri gerektiğini söylüyorlardı. Şu halde İskra'nın yerine getirmesi gereken ikili bir görevi vardı: Bir yandan işçilerin önderliği altına toplanmak ve az-çok devrimci sayılabilecek tüm muhalif akımlardan (öğrenciler, liberaller, zemtsvo* ve sosyalist devrimciler) faydalanmak ve diğer yandan bağımsız saf bir proletarya partisinin temellerini koyarak, liberaller ve sosyalist devrimcilere karşı savaşmak ve onların küçük burjuva ideolojilerini teşhir etmek.

Nihayet İskra, bütün Rus proletaryasının tek, merkezi politik örgütünün yaratılması için kampanya açtı.

İskra'nın Yazınsal ve Pratik Faaliyetleri

Günümüzde bu tarz bir örgütlenme düşüncesi temel gibi görünmektedir. Ancak 1900-1901'de, devrimcilerin herbiri kendi küçük

(*) Belediye Meclisi Üyeleri

derneklerine kapanmaya alışmışlardı ve Rusya çapında bir örgütlenmeyi hiç kimse düşünmüyordu, hiç kimse, yalnızca böyle bir örgütlenmenin başarıya ulaşabileceğini görmüyordu, böyle müthiş bir gücün sonuca gitmek için harekete geçmesi gerektiğini anlamıyordu. Merkezi bir parti düşüncesi, proletaryanın Rusya çapında politik örgütlenmesi tamamiyle yeni şeylerdi ve bunu kabul ettirmek ve gerçekleştirmek çok güçtü. Gazete, sütunlarında bunu vaaz etmekten hiç hoşnut değildi; Lenin ve Plehanov'un İskra'da geliştirdiği planları gerçekleştirmeyi üstlenen zamanın en seçkin 100-150 devrimcisinden özel bir grup oluştu (İskracılar).

'Liberation' ile 'İskra' Partizanları

Ama başlangıçta, İskra'da işçi kampının dışında olan insanlar da vardı. Gerçekten de otokrasiye karşı, sosyalist devrimci ve liberal hareketten yararlanmak gerekiyordu. Martov sonrası karakteristik bir dönemi kapsayan bu konuya yeniden döneceğim.

Daha önce söylediğim gibi, Struve ve Tugan-Baranovski bir süre İskra'nın etrafında dolandı. Daha iyisi, başlangıçta prens Obolenski de İskra'yla işbirliği yapıyor, sosyal demokrat partiye sempati duyuyordu. Kuruluşundan bir yıl sonra, 1902'de İskra, politik bayrağını açıkça çekti ve ateşli bir biçimde proletarya hegemonyası fikrini savundu. O zaman Obolenski Orel'den Iskra'ya yazdı 'Özgürlükçü harekette hegemonya düşüncesinden vazgeçme zamanının geldiğini sanıyorum'. Kendi yolunu çizerek İskra'dan ayrılmakta gecikmedi. Çıkışı, başlangıçta İskracılarla blok kurabileceği umulan liberal devrimcilerle İskra arasında mevcut son bağı da kopardı.

Bu dönem son derece tuhaftır. Struve, Tugan-Baranovski, Orens Obolenski gibi insanların daha uzun süre işçi partisi etrafında dört dönmesi anlamlıdır. Bugün anlaşılması güç bir olgu gibi görünmektedir ama buna rağmen kaçınılmazdır. Lenin gereğinden daha uzun bir süre Struve, Tugan-Baranovski ve prens Obolenski'den yararlanmakta son derece haklıydı. Lenin, partiyi herşeyden kurtarmak gerek, diyordu ve Obolenski yardımda bulunabilirdi. O zamanlar işçi sınıfı hareketi gizlenmeye mecburdu, yasa dışıydı, ajitatörleri ve propagandistleri sığınaklara sahip değildiler ve parasızdılar. Tersine, kendi usullerine göre çarlığa diş bileyen liberaller yaygın ilişkilere sahiptiler. O halde biz kendi başımıza bir şeyler yapabilene kadar onlardan faydalanmak son derece akılcı bir yoldu.

Ancak Obolenski gibi insanların partimiz etrafında dönebileceği dikkat çekiciyse, kopmaları daha da ilginçtir. Niye ortaya çıktılar? Anlaşmazlıklar basit miydi? Hayır, ancak temel bir düşünce hariç. Obolenski, 'Özgürlükçü harekette hegemonya düşüncesinden vazgeçmenin zamanı geldi sanıyorum,' diyordu. Diğer bir deyişle, işçilerin devrimin önderliğinden vazgeçmesinin zamanıdır, çünkü tali bir güçten başka bir şey olmamalıdır. Devrim araması yola koyulduğunda liberal burjuvalar dizginleri eline alacaklar. Devrimci hareketin taktik, program ve amacını tayin edecek olan onlardır

Obolenski, Struve ve hempaları, İskra'nın onların planlarına yardım elini uzatmayacağına inandıklarında 'İyi o zaman, biz de çekip gidiyoruz', diye ilan ederler, şüphesiz Lenin ve arkadaşlarına da, onlara, iyi yolculuklar dilemekten başka bir şey kalmaz.

İskra'nın Etkisi ve Başarısı

İskra, bir örgüt ve özellikle de bir gazete olarak sayısız şehirde, özellikle de St. Petersburg ve Moskova'daki işçi komitelerini fethetmeyi başardı.

1902 yılı ilkbaharında çıkan Lenin'in 'Ne Yapmalı?' adlı eseri aynı şekilde büyük bir etki bıraktı. İskra'nın iki yıllık çalışmasının bilançosunu veriyordu. Tüm marksist militanların başucu kitabı, İncil'i haline gelmişti. Yalnızca 1903'ten sonradır ki menşevikler, yaptığımız alıntıları görüp, bu kitapla mücadeleyi hedef aldılar. 'Ne Yapmalı?'nın temel düşüncesi İskra'nınkiyle aynıydı: Proletarya hegemonyası. Bundan başka yazar burada profesyonel devrimciler ile ilkellik sorununu ustalıkla ortaya koyuyor.

İlkellik (Primitivizm)

Lenin, kendi içine kapanmış küçük dar grup pratiğine ilkellik ismini verdi. Bir şehirde bir derneğin, diğer bir şehirde iki derneğin varlığından memnunluk duyan o zamanının devrimcilerini alaycı bir dille eleştiriyordu. 'Bunlar ufak tefek, önemsiz, saçma işler', diyordu, 'Yapmamız gereken büyük endüstriyel üretim çapında devrimci bir iş becermek. Saçma işleri ve ilkelliği bir kenara atmak lazım. Elimizden aşka bir şey gelmediği yıllarda, bu yeterince iyiydi. Ancak, bugün kütle kaynaşma içinde, işçiler mücadele etmek istediklerini, 30 bin kişinin katıldığı tekstil eylemi gibi grevlerde kendilerine 'savaşa gitmeyi' öğretmemizi istediklerini yazıyorlar; Viborg mahallesi

gerçek çarpışmalara sahne olmuştur, öğrenciler, şımarık zengin çocukları bile, binlercesi sokağa dökülüp, atlı çarlık polisine karşı silahsız mücadele ettiler. Bugün, fabrikalara ulaşmak için devrimci eylem gerekirken, eylemi derneklerle sınırlamak, detaylarla, önemsiz şeylerle uğraşmak demektir. Bize gerekli olan Rusya çapında devrimci bir partidir ve bu partide herkesin kendi sorumluluklarının bilincinde olduğu, ne yaptığını bileceği tarzda bir iş bölümü gereklidir.

İşte bu 'işbölümü' düşüncesinden dolayı sağ kesim Lenin'e saldırarak, onu, devrimcileri bilinçsiz dişlilere çevirmekle ve böylece işlevini etkisiz kılmakla suçladı.

Ancak Lenin haklı olarak, büyük amaçların peşinden giden bir büyük devrimci partinin dişlilerinin fonksiyonlarını yerine getirmesinin gözardı edilmemesi gereken bir nokta olduğunu ileri sürdü. Buradan hareketle profesyonel devrimcilerden oluşacak bir grubun; yani bütün görevleri devrim için çalışmak olacak bir gövdenin oluşturulmasını talep ediyordu.

Profesyonel Devrimciler

Menşevikler yıllar boyunca Lenin'in bu düşüncesine, profesyonel devrimcilerin kapalı bir kast haline dönüşeceğini, giderek kitlelerden kopacağını ve dejenere olarak komplocu bir klan olacaklarını ileri sürerek karşı (karşımıza) çıktılar. Lenin onlara çok basit bir gerçekle cevap verdi, üç asırlık bir iktidar deneyimiyle, oluşturduğu aygıtıyla dev bir otokrasi var. Bilginleri okulları, basını ile bütün bir yaşlı Rusya var karşımızda. İşçi hareketimiz ise tam tersine, daha henüz ilk adımlarını atmakta. İşçi kütlesini coşturmak, şurda burda tek tük yanan ateşleri bir büyük ateşte birleştirmek istiyorsak, mükemmele yakın, olağanüstü bir aygıta sahip olmamız gerekir. Ve bu nedenlerle, işçi sınıfına gerçekten bağlı insanlar, aramızda gruplaşarak profesyonel devrimci bir örgütlenme yaratmamız kaçınılmazdır, yani yalnızca devrime hizmet edecek ve rasyonel bir işbölümü sayesinde illegalitede, en zor koşullarda usta bir taktikçi gibi manevra yapabilmesini ve eylemi sürdürmesini bilen insanlar.

Profesyonel Devrimcilerin Çalışmasının Parti İçin Önemi

Lenin, profesyonel devrimcilerin örgütlenmesi düşüncesini başarılı kılabilmek için çok zorlu mücadeleler vermek zorunda kaldı.

O zamanlar çok yeni olan bu düşünce, gerçekten de bir taşkınlığın (saçmalığın) ürünü olarak görünüyordu. Ama Lenin doğru görmüştü ve bu düşüncesinin gerçekleşmesi partiye çok sevindirici sonuçlar getirdi. Gerçekten de bugün devleti ve partimizi yöneten kadroların hemen hemen tamamı 20 yıl önce kurulan bu profesyonel devrimci gruptan çıktı. Rus Komünist Partisi'nin eski militanları sayı olarak çok azdı (bugünkü üyelerimizin yalnızca onbini 1917'den önce partiye kayıtlıydı) ama devrimci deneyimleri sayesinde önemli bir otorite ve prestije sahiptiler ve partimizi sağlam bir blok haline getiren çimentoyu teşkil ettiler. Bu onbin insan, profesyonel devrimcilerden kurulu bu şanlı alay, başka bir iş tanımadan, devrim için mücadeleyi hiç elden bırakmadılar. Tıpkı akşamları fabrikadan dönen ve ertesi sabah işbaşı yapan işçiler gibi hapse atıldıklarında serbest kalır kalmaz tekrar devrimci görevlerinin başına dönüyorlardı.

Profesyonel devrimcilerin örgütlenmesine ayrılış 'Ne Yapmalı?'nın sayfaları güçlü bir izlenim, büyük bir etki yaratmıştır. Ne profesyonel devrimci örgütlenmesini, ne ilkelliğe karşı mücadeleyi, ne de parti içindeki işbölümünü onaylayan menşevik partizan Bundçu bir üye 20.yüzyılın ilk yıllarında hareketi tanımlarken şöyle yazıyordu, 'Sık sık, Lenin'in 'Ne Yapmalı?'dan tanımladığı bu ideal devrimciye benzemenin ne güzel olacağını düşündüğümde kendime şaşarım'.

'Ne Yapmalı?'yı okuduktan sonra, Lenin'in hasımları olmalarına rağmen menşeviklerin en iyileri, bu kitabın sayfalarından kaynağını alan capcanlı muazzam devrimci gerçeği kabullenmekten kendilerini alamadılar.

Kiev'de İskra Örgütünün Yokedilmesi

Bununla beraber İskra örgütü büyümeye devam ediyordu. İskra örgütünün bütün harekete yeni bir hayat kattığını ve en etkili devrimci odak haline geldiğini farkeden çarlık hükümeti bir dizi baskı önlemi aldı. 1901 Şubatı'nda İskra için önemli bir merkez olan Kiev'de yetkililer yerel örgütü ortadan kaldırdılar ve yöneticilerini tutukladılar. Tutuklananlar arasında, kararlı bolşevik Baumann'ı (1905'te Moskova'da öldürüldü), daha sonraları hırslı bir menşevik olan V. Krohmal'ı (Ekim günleri dağıtılan önparlemento Cumhurbaşkanı, daha sonra çeşitli defalar karşı devrimci eylemleri yüzünden Petrograd'da GPU tarafından tutuklandı), devrim sahnesinden

kaybolan Bassovski'yi, İskra'nın Leipzig'de, daha sonra Münih'te kanunsuz olarak dizgisini yapan, İkinci Kongreden sonra menşevik olan tipograf işçisi Blumfield'i, şu anda dışişlerinde yardımcı komiser olan Litvinov'u ve bugün Komintern'de çalışan bolşevik Pyatnitski'yi sayabilirim.

Gördüğümüz gibi, bu dönemde İskra, bolşevizmin en iyi önderleri ile menşevizmin en ünlü temsilcilerinden bazılarını bağrında toplamıştı.

1902 Yılı

1902 Nisanı'nda Rusya çapında yeni bir konferans toplamaya teşebbüs ettik. Yarı yarıya başarıya ulaşmış bu konferans Bielostok da yapıldı. Burada geleceğin bolşevikleri ile aralarında meşhur Dan'ın da bulunduğu geleceğin menşevikleri birarada temsil edildi.

4 Nisan 1902'de Balmaçov, Sipyagin'i öldürdü. Sipiyagin'in yerine Plehve geçti. O zamanlar, hala işçilere ve sosyal demokratlara yaslanan ancak çok geçmeden uzaklaşıp sosyalist devrimcilere kayan öğrencilerin eylemleri doruk noktasındaydı. İşçi hareketi de aynı derecede önemliydi. Yine o dönemde, sayısız yoldaşın tutuklanmasına sebep olan ve diğerlerinin yanısıra Zalamov ve Denissov'u da içine alan büyük bir dava ile sonuçlanan Nijni-Novgorod işçilerinin meşhur gösterisi yer aldı. Şu anda partimizin en eski üyeleri arasında bulunan Denissov duruşmada dinleyicilere gerçekten yiğitçe bir konuşma yaptı, Nijni-Novgorod halkı tarafından büyük bir coşkuyla karşılanan bu konuşma Rusya'nın bazı diğer şehirlerinde de okundu.

Rostov Olayları

Sonunda 1902 Kasımı'nda birdenbire Rostov olayları patlak verdi. Bütün bir 1902 yılı grevler açısından, özellikle de Güney Rusya da çok zengin bir yıl oldu. Kasım'da Rostov'da, başlangıçta ekonomik gibi görünen ama daha sonra politik yönü ağır basan çok güçlü bir hareket patlak verdi. Polisin dağıtamadığı yaklaşık kırkbin insanın birarada geldiği büyük bir miting yapıldı. Birkaç gün boyunca aralıksız gösteriler sürdü. Bu esnada göstericiler, İskra'dan esinlendikleri coşkun söylevler verdiler. Hareket, o dönemde Rostov komitesi üyesi olan, şu anda Merkez Kontrol Komisyonunda çalışan yoldaş

Gusev ve bolşevik işçi I. Stavski tarafından yönlendiriliyordu. Rostov olayları ekonomistlerin kesin yenilgisini gösterir. Nijni- Novgorod Obuhovo fabrikası, Viborg mahallesi ve Don üzerinde Rostov'daki eylemler, ekonomizmle ilgisi olmayan çok açık politik eylemlerdi ve bu eylemlerde işçiler devrimin gelecekteki yöneticisi olduklarını doğrulamış oldular.

İlk Merkez Komite

Bütün bu olaylar partimizin İkinci Kongresi'ne hazırlık temelimizi oluşturdu. Kiev'deki tutuklamalardan ve bu şehirde hapis yatan birçok bolşeviğin firarından sonra İskracılar ilk Merkez Komite olan örgüt komitesini kurdu.Bu komitede Krijijanovski, daha sonra menşeviklere geçen Alexandrova, bugün Merkez Kontrol Komitesinde çalışan Lengnik, Adalet Komiseryasının önde gelenlerinden Krassikov, biri Petersburg komitesini, diğeri ise 'Güney İşçi Örgütünü'nü temsil eden Krasnoha ve Levin, Rozanov (1902'de Ulusal Merkez davasından tutuklanan) ve son olarak Bund temsilcisi Portno bulunuyordu. Bugünü bolşevik olan bu militanların çoğu Lenin'in çok yakın arkadaşlarıydı ve yurtdışında 'Emek Örgütü'nü yönetiyorlardı.

Parti Program Taslağı

Organizasyon Komitesi, uzun bir çalışma sonucu İskra tarafından hazırlanan programa göre partinin temellerini kurmakla görevli Rusya çapında bir kongre toplamak zorundaydı. İskra, yurtdışında Plehanov ve Lenin grubunun çıkardığı teorik yayın organı Zarya'nın (Şafak) redaksiyonuyla ortaklaşa hazırlanan bir program taslağı yayımladı. Program taslağı hazırlanmadan önce, İskra'nın bütün redaksiyonu Münih'te işbirliğine gitti. Başlangıçta Lenin ve Plehanov temel görüş ayrılıkları nedeniyle ayrı ayrı yerlerde yer aldılar ama tartışmalar sonucunda fikir birliğine vardılar ve partinin 2. Kongresi'nde programa ilişkin tüm sorularda aynı tezleri desteklediler. Bu tasarının büyük bir bölümü Plehanov ile Lenin'in eseridir. Bugünkü Rusya Komünist Parti programına geçmiştir (kapitalizmin gelişimi, sermayenin yoğunlaşması, proletaryanın oluşması, proletaryanın iktidara el koyması üzerine tezlerden oluşan teorik bölümler). 1903'e doğru tasarı hazır oldu ve organizasyon komitesi kongreyi topladı.

Bununla beraber o sırada, sağda solda devrimci mücadele kıvıl-

cımları parıldıyordu. 1904'de, Saratov hükümetinde Stolypine tarafından güçlükle bastırılan bir dizi köylü ayaklanması patlak verdi. Kırsal kütlenin de uyuşukluktan sıyrılmaya ve öğrencilerle burjuva liberallerini de harekete geçiren işçi sınıfının verdiği örneği takip etmeye başladığını gösterdiler. Bundan başka, Karpoviç, Balmaçov ve Hirsch Lekert gibi tek tek teröristler de çarlık yönetiminin temsilcilerine silah sıkıyorlardı. Birçok şehirde polisle göstericiler arasında çatışmalar meydana geliyordu.

Partinin İkinci Kongresi

Böylece İkinci Kongre çok hareketli bir atmosferde cereyan etti. Brüksel'de başlayıp, Belçika yetkililerince ileri sürülen engeller karşısında Londra'ya transfer oldu ve burada bitti. 48'i oy hakkına sahip 60 delege toplandı. Bu delegeler arasında şunları sayabiliriz.

St. Petersburg Komitesi'nden Schotmann (şu anda Carelienne Komününde), yine St. Petersburg Komitesinden sağı temsil eden ünlü 'ekonomist' Lidya Mahnovitz, Moskova Komitesi'nden N. Baumann, (Kuzey Rusya Birliği'nin delegeleri arasında uzun süre Petrograd'da mücadele eden ve 1921 yılında aynı yerde ölen Lidya Kripoviç ve Baku'de işçi hareketinin kurucusu, seçkin bolşevik Stopani vardı. Ufa Komitesi Mahlin ve Leonov tarafından, Kiev Komitesi Krassikov tarafından, Tula Komitesi Lenin'in erkek kardeşi ve şu anda komünist militanlarımızdan Dmitri Ulyanov tarafından, Odessa Komitesi Zemliaçka, Don Komitesi Gusev (Şu anda bolşevik) ve menşevik Lokermann tarafından, Saratov Komitesi her ikisi de şu anda bolşevik olan Galkin ve Liadov tarafından ve Harkov Komitesi Levina ve Nikolayev tarafından temsil edildi. Menşevik Panin Kırım Birliği'ni ve yoldaşı Mahinski Donetz Birliği'ni temsil ediyordu. Sibirya Komitesine gelince, içlerinde 2. Duma üyesi menşevik doktor Mandelberg ve bolşeviklerle menşevikler arasında anlaşmazlık çıktığında kongre sonunda menşeviklerden yana tavır alan Trotskiy gibi delegeler vardı. Batum Komitesi daha sonra 2. Duma'da milletvekilliği, menşevik, enternasyonalist Zurabov tarafından, Baku Komitesi 1905 ilk işçi Sovyeti üyesi olup, önce menşeviklere daha sonra da karşı-devrime katılan Bogdan Knuniantz ve Tiflis Komitesi Topuridze tarafından temsil edildi. Kramer, Eisenstadt, Portno, Lieber, Medem ve Kossovski ise Bund delegeleri olup hepsi menşeviktiler. Son olarak Lenin

yurtdışında İskracılar örgütünü ve Martov redaksiyonu temsil ediyordu. Plehanov, Akselrod, Deutzch ve diğerleri de ayı şekilde kongreye eşlik ettiler.

1903 Yılına Doğru Partinin Sosyal Yapısı

Bu dönemde partinin sosyal yapısı üzerine birkaç söz söyleyeceğim. İkinci Kongre'de, komitelerde olduğu gibi çoğunluğu işçiler meydana getirmiyordu. İşte bu, komünist partisinin sosyal yapısı hakkında aktüel polemik anlayışımız için önemli bir olguydu. Bazen kolaycı bir biçimde fikir yürütürüz. Parti içindeki görevli köylü, işçi sayısını istatistiklere bakarak tespit ettikten sonra, partinin işçi partisi olmadığını çünkü işçilerin mutlak çoğunluğundan oluşmadığı sonucuna varırız. Gerçekte ise sayısal bakımdan saf işçi örgütü olan bununla beraber proletaryen anlayışın nüfuz etmediği devrimci politikaya sahip olmayan örgütler de vardır. Bir partinin sosyal yapısı onun özünün tek ölçütü değildir; önemli bir unsurudur ama diğer unsurlar da vardır.

İskra'nın organizasyonu ve komitelerimiz o dönemde özellikle öğrencilerden, kısmen de profesyonel devrimcilerden oluşuyordu. Babuşkin ve Schotman gibi işçilerin sayısı çok azdı ve partinin temellerinin atıldığı İkinci Kongre'de de çoğunluğu teşkil etmiyorlardı. Bununla beraber, sonuçta ilk bolşevik örgüt olan İskra örgütü devrimde büyük bir rol oynadı. Lenin'in yönetimindeki profesyonel devrimcilerden oluşan bu örgüt işçi kitlelerini peşine takmayı ve proletaryanın beklentilerini dile getirmeyi bildi. Üyelerinin çoğunluğu işçilerden meydana gelmemesine rağmen, genel anlayışı itibariyle işçi sınıfından türeyen bir örgüttü.

Bund Örgütü ile Polemik

Ancak biz, menşeviklerle bolşevikler arasında anlaşmazlığın çıktığı İkinci Kongre'ye dönelim. İlk anlaşmazlık Bund tarafından ileri sürülen ulusal sorun üzerine çıktı. Gericiliğin koyu karanlığında mücadeleye ilk atılan Yahudi işçi ve zenaatkarların kahramanlığını saygıyla anarken, yine de örgütleri menşevizm ve milliyetçilik ile lekelenmişti. Böylece İkinci Kongre'de Bund grubu kendilerini 'Rusya 'da yaşayan bütün Yahudi proletaryasının tek temsilcisi' olarak görmemizde ısrar ediyorlardı. Yahudi proletaryasının ülkenin dörtbir tarafına yayılmış olduğunu ve bu yüzden de tıpkı Finliler ve Eston-

yalılar vb gibi Yahudi işçilerin de bulundukları yerlerde yerel orgnaizasyonlara üye olmalarının daha akılcı olduğunu hesaba katmak istemiyorlardı. İskracılar, örgütlerini ulusal fraksiyonlar şeklinde parçalamaya razı olamazlardı. Çünkü kendilerini şimdiden enternasyonal bir parti olarak görüyorlardı. İşçilere yalnızca, kendi yan örgütlerine ve özel gruplarına sahip olma, kendi dillerinde gazete çıkarma hakkını tanıyordu. Ancak Bundçular, daha sonra ispatlayacakları şovenizmlerini sergileyerek bu görüş açısını kesinlikle reddettiler ve işçilerin uluslarına göre ayrı partiler kurarak ayrılma hakkını savundular. Onlara göre parti, federalizm prensibine uygun organize edilmeliydi, diğer bir deyişle ayrı ulusal işçi partileri bir federasyon altında birleşmeliydi.

Pek doğaldır ki böyle bir organizasyonda gerçek bir proletaryen merkeziyetçiliği sorunu olamazdı. Devrim deneyiminin de gösterdiği gibi, proletarya merkeziyetçiliği olmaksızın proletarya zafere ulaşamazdı. Yalnızca organizasyonla ilgiliymiş gibi görünen bu çelişki gerçekte milliyetler ve enternasyonalizm sorunu üzerine gelecek tartışmaların tohumlarını taşıyan çok önemli bir politik anlaşmazlığı ortaya çıkarıyordu.

İskracılar Lenin ve Martov'la beraber, Bundçulara karşı vargüçleriyle bir savaş açtılar. Ancak geleceğin menşevikleri ve geleceğin Bundçuları diğer temel sorunlarda da aynı düşünceleri paylaştıklarını farkedince, kongre esnasında birbirlerine yaklaşmaya başladılar. Bununla beraber, bu yakınlaşma kısmi olmaktan öteye gidemedi, Bundçular partiden ayrılıp kongreyi terketti.

Parti Tüzüğünün Birinci Paragrafı Üzerine Tartışma (Üyelik Koşulları)

İlki kadar ciddi bir ikinci çelişki de parti üyelerinin yükümlülükleri ile ilgili tüzüğün birinci paragrafı üzerine çıktı. Lenin'e göre, parti örgütlerinden birine üye olmayan, yükümlülüklerini yerine getirmeyen, aidatını ödemeyen ve parti disiplinine uymayan vb kişiler parti üyesi olamazlardı. Martov'a göre ise, tersine, parti üyesi sayılabilmek için partinin kontrolü altında çalışmak ve bir şekilde parti organizasyonlarından birine yardımcı olmak yeterliydi. İlk bakışta bu tartışma birçok delegeye fazla önem taşımayan, sözcükler üzerinde bir tartışma gibi gözüktü. Gerçekte bu yazımsal bir ihtilaf noktası değildi, bir partinin ne olması gerektiğini bilmek sözkonu-

suydu.

Bu çalışmanın başında daha önce de gösterdiğimiz gibi, geleceğin bolşevikleri ile geleceğin menşevikleri arasında geçen tüzüğün birinci paragrafına ilişkin bu tartışma gerçekte proletarya partisinin devrimdeki rolü üzerine bir tartışmaydı.

Lenin, 'Eğer bir işçi partiye üye olmak istiyorsa öne bir hücreye girmelidir, partinin bir örgütünde çalışmalıdır ve bu insanın gözünü korkutacak bir şey değildir. Bu koşulun varlığı bize kolayca ufalanamayacak bir partiyi, otantik proletarlerden oluşan birbirine sımsıkı bağlı bir örgütü verecektir', diyordu. Martov, Akselrod ve diğer menşevikler farklı düşünüyorlardı. 'Partiye üyeliğin tehlikeli olduğu illegal bir dönemde yaşıyoruz', diyorlardı, 'İşçi bize gelecek belki ama öğrenci, öğretmen, küçük memur kendisini bir hücrenin kontrolünde bulacağı bir illegal örgütün üyesi olmak istemeyecektir. İşte bu yüzden üyelerimizin yükümlülüklerine ilişkin daha geniş bir formül ele alırsak, örgütlere ve hücrelere girme yükümlülüğü olmadan, partiyle işbirliği yapmayı kabul eden ve onun kontrolü altında çalışanların partiye girebileceğini söylersek, öğrencileri, öğretmenleri ve küçük memurları biraraya getirebiliriz.'

Lenin bu bakış açısıyla yılmadan mücadele etti. 'Sizin projeniz partiyi yoketmekle tehdit ediyor,' diyordu, 'Bize partide gerekli olan öğrenci, öğretmen ve küçük memur değil, işçilerdir. Biz öğrencilerin, öğretmenlerin eylemlerinden faydalanmaya hazırız, Prens Obolenski'nin yardımlarını, Pyotr Struve'nin ve yolumuzda karşılaştığımız hiç kimsenin açıklığını reddetmiyoruz. Ancak hatırlamak zorundayız ki yönetici sınıf proletaryadır ve onun partisi de proleter olmalıdır!

O halde çelişki formüllerle değil, hayati önem taşıyan bir sorunla ilgilidir. Sözkonusu olan bizim partimizin bir işçi partisi, bir proletarya partisi, bir devrimci parti olmasıdır. Veya çok heterojen unsurları içeren, inanılmaz bir şekilde şişirilmiş ve savaş zamanında utanılacak bir şekilde dökülen Alman sosyal demokrasinin geldiği hale dönüşmesidir. Martov ve Akselrod'un önerisi bizi devrimcilerin burjuva demokrat kütlelerden tecrit edildiği noktada herkesi kendi çizgisinde kabul ederek sosyalist devrimcilerin partisinin kaderinden ayırıyordu.

1903'te tartışmanın yönü, bilimsel tartışmaya katılanlar için açık olmaktan uzak tüzüğün birinci paragrafı üzerineydi. Şimdi iyice an-

lıyoruz ki, temelde sözkonusu olan, partinin proleteaya diktatörlüğünü gerçekleştirecek işçi sınıfının gerçek öncüsü, merkezi, homojen, tek bir blok halinde sımsıkı kenetlenmiş olması gerektiği mi, yoksa fraksiyon ve akımlardan oluşan düzensiz yığınlar halinde tüm eğilimlerin ortak haklara sahip olduğu bir örgüt, bitmez tükenmez tartışmaların yapıldığı bir klüp haline mi dönüşeceğiydi. Menşeviklerin ve bir kısım uzlaştırmacıların ideali, partiyi farklı akımların yığınağı haline getirmekti. Bunun aksine bolşevikler Lenin aracılığıyla, İkinci Kongre'de, partinin rolüne ilişkin soruyu tıpkı bugünkü gibi ortaya koydular. Kendisi için tamamiyle yeni, ayrıca parti illegalitesinin karmaşıklığından dolayı bu konuda parti net bir düşünceye sahip değildi. Plehanov gibi parlak militanlar bile bu sorunun önemini pek kavramamışlardı. Plehanov yarı şaka, yarı ciddi şöyle diyordu; 'Lenin'i dinlediğimizde ona hak veririz. Martov konuştuğunda da aynı şekilde çok akla yatkın görünür'. Açıkça iki partiyi uzlaştırmaya çalışıyordu. Ancak Lenin bu konudaki görüşlerinde diretti ve amansız bir mücadele verdi. Sonunda menşeviklerin formülünü kabul eden önemsiz bir çoğunluğun sayesinde zafer Martov'da kaldı. Kongre, partinin kontrolü altında çalışan ve onunla işbirliği yapan herhangi birinin partiye girebileceğine karar verdi. Bu karar, proleter olmayan unsurlara bütün kapıları açarak, partiye hayati önemde değişiklikler getirecekti. Daha sonra kongrenin toplanma şeklini yazarken Martov; 'Zaferi kazandım ancak Lenin, benim formülümün kıyısından köşesinden kırparak, birkaç nokta eklemeyle geriye bir şey bırakmadı ve kazandı', diyordu. Bu çelişki tüzüğün son derece eğitici olan birinci paragrafınca provoke edildi zira bu çelişki partimizin içinde şimdiden iki ayrı partinin mevcut olduğunu gösteriyordu ve yine aynı şekilde legal marksist kadro için iki ayrı felsefe kısa bir süre bir arada bulunacaktı.

Liberallerin Tavrı Sorunu Üzerine Tartışma

Üçüncü anlaşmazlık konusu daha da önemli ve ciddiydi. Liberallerin tavrı sorununu içeriyordu.

O dönemde kendilerine ait bir gazeteye ve dolayısıyla büyük bir etkiye sahip olan liberal burjuvalar işçi sınıfına dişlerini göstermeye başlamışlardı. *19. yüzyılın son yıllarında baş düşman hala otokrasi idi.* Ancak 1903'te toplumsal olaylar başladığında, özellikle güneydeki grevler ve Rostov olayları sonrası işçiler hareketin önderliğini ele al-

maya ve kendi sınıf çıkarlarını önplana çıkarmaya başladıklarında liberaller, çarlığa karşı mücadelee devam ederken, işçi sınıfına karşı soğuk davranmaya başladılar ve işçilere karşı sinsi bir savaş açtılar. Sınıf içgüdüleri onlara şöyle diyordu, 'Er veya geç son tahlilde işçi sınıfıyla, işçi sınıfı partisiyle karşı karşıya geleceksin'.

Onlara karşı izlenen tavır sorununun İkinci Kongre'de ortaya çıkması işte bu yüzdendir. Başka zaman bunlardan yararlanmayı öğütleyen Lenin, liberallerin örgütlenip dişlerini göstermeye başladıklarını görünce şöyle açıkladı; 'Evet, biz çara karşı mücadelemizde onlardan faydalanıyoruz, ancak aynı zamanda liberal burjuvazinin örgütlendiğini, kendi partisini kurduğunu, giderek karşı devrimci olduğunu işçilere karşı yürüdüğünü ve devrimin tamamlanmasına muhalefet edeceğini söylemek zorundayız. İşte bu yüzden çara karşı mücadele ettiklerinde onları desteklememiz gerekir ama onların düşmanımız olduğunu da unutmamalıyız.'

Diğer bir deyişle, burjuvaziye karşı tavır sorunu; daha sonra menşeviklere bizi ayrılığa götürecek olan bu sorun, ilk defa açık ve net bir şekilde İkinci Kongre'de formüle edildi. Menşevikler Martov, Potressov ve diğer birkaç kişi aracılığıyla bütün yurttaşlara oy hakkını açıkça savunduklarını ilan etmek koşuluyla liberallerle birlikte yürünebileceğini ileri sürdüler. Bu koşul sözde tartışmasız bir mihenk taşıydı ve bunu tartışmasız kabul edecek olan, dolayısıyla karşı-devrimci olmadıklarını ispatlayacak olan liberallerdir. Ancak Menşeviklerin problemi koyuş biçimi, onların burjuvaziden faydalanmak değil, ama onlarla elele yürümek istediklerini, işte bu yüzden burjuvaziye kabul edileceği bu teklifi götürdüğünü gösteriyordu.

Lenin ve Plehanov ünlü mihenk taşının hiçbirşeye hizmet etmediğini göstererek bu öneriyi sert bir biçimde eleştirdiler. Lenin ve Plehanov,"Liberal, bugün her koşulu kabul eder ama yarın bizim ayağımızı kaydırır" dediler. 'İşçileri burjuva demokrasisine güvenmemeleri doğrultusunda uyarmak ve otokrasiye karşı mücadelede kendisinden faydalanmak isteyen liberal burjuvaziyle uzlaşma koşullarının varolabileceği yolunda saf bir düşünceyi işçilere önermemek gerek.'

1903 yılında üç temel güç mevcuttu; çarlık otokrasisi, işçi sınıfı ve liberal burjuvazi. İşçi sınıfı şöyle diyordu; 'Çarlığa karşı liberal burjuvaziden faydalanalım ve günü geldiğinde ona saldıralım'. Liberal burjuvazi ise şöyle diyordu; 'Çara karşı işçilerden faydalanalım,

sonra onları mahvederiz'. Hal böyle iken, bütün bir dönem için taktiğimizi önceden belirlememiz gereken en önemli sorunun liberallere karşı tavır olduğu açıktır.

Ancak kongre bu sorunun önemini anlamadı ve Lenin ile uzun yıllar omuz omuza mücadele etmiş, partinin güvenini ve partide popülarite kazanmış Martov gibi kongre'de Salomon usulü bir karar aldı. Her iki görüşün çelişmediğini varsayarak yaklaşık eşit oylarda iki karar alındı. O dönemde anlaşmazlıkların hangi noktada netlik kazanmadığını görüyoruz.

Bahsettiğimiz bu üç anlaşmazlığın ötesinde aynı döneme sahip diğer noktalar da vardı. O halde partinin yapısı sorununda menşevikler hala çekingen bir biçimde desantralizasyonu, federasyon prensibi ve otonomiyi savunurlarken, Lenin katı bir merkeziyetçilik taraftarı idi.

İskra'nın Yazı Kurulunun Oluşturulması Üzerine Tartışma

O zamanlar Plehanov, Lenin, Martov, Potressov, Akselrod ve Zasuliç'den oluşan İskra yazı kurulu üzerine bir tartışma çıktı. Kongre birçok temel konuda ayrılırken, Lenin çoğunluğun düşüncesini temsil edecek bir yazı kurulu oluşması gerektiğni söyledi ve Plekhanov, Martov ve kendisini önerdi. Bu düzenlemede Martov azınlıkta kalıyordu. Ancak Lenin'in önerdiği bu yeni yapılanma kısmen de olsa aynı zamanda Plehanov'a da yönelmişti. İkinci Kongre'ye kadar Emeğin Kurtuluşu grubu sürekli Plehanov'la birlikte oy kullanıyordu. Sonuçta Plehanov'un her zaman Akselrod, Zasuliç ve kendisininkinden oluşan üç oyu garantiydi. Lenin anlaşmazlık konusu olan sorunların çözümünün Plehanov'un kaprislerine veya keyfine bağlı olmayan bir yazı kurulunun kurulmasını istiyordu. Kongrenin hazırlanmasına yardım eden Martov ile Lenin'in o güne değin ciddi bir anlaşmazlığı olmamıştı. Ancak Lenin'in bu önerisi, kendilerini İskra'dan atılmış gibi görenAkselrod, Zasuliç ve Potressov'u derinden yaraladı. Bu öneri kurulda gerçek bir fırtına kopardı, bu partinin deneyimli eski üyelerine karşı ağır bir hakaret olarak değerlendirildi ve Martov bu yeni redaksiyon kurulunda azınlıkta kalacağını görerek kurula girmeyi reddetti. Taraftarlarının çoğunluğu bunu onayladı. Kongre hiçbir şey yapamadı. Sonunda Lenin ve Plehanov ile yetinildi ve bu karar yanılmıyorsam 23'e karşı 25 oyla kabul edildi.

Partimizde bolşevik (çoğunluk) ve menşevik (azınlık) terimleri-

nin iki fraksiyon için kullanılmaya başlanması işte bu andan itibarendir. Bildiğimiz gibi bu terimleri devrim esnasında çoğunlukla yanlış anlamda kullandık. O zamanlar birçoğu bolşeviklerin mümkün olan en çok şeyi elde etmek isteyenler olduğunu ve menşeviklerin ise fazla bir şeyde gözü olmayanlar olduğunu düşünüyordu.* Gerçekte bu kelimeler, İkinci Kongre'de çoğunluk (bolşevik kelimesi Rusçada bolşinstvo'dan gelir) Plehanov ve Lenin lehinde oy kullanırken, azınlığın (menşevik Rusçada menşinstvo kelimesinden gelir) onların aleyhinde olduklarını ilan etmesiyle doğdu. İkinci Kongre yazı kuruluna yeni üyeler seçme hakkı verdi. Bu kararın sonuçlarının ne olduğunu çok ilerde göreceğiz.

Parti Programı Üzerine Anlaşmazlık

Bununla birlikte, kongrede, parti programı üzerine bir anlaşmazlık daha çıktı. Bu anlaşmazlık üzerinde durmak gerekir çünkü Plehanov bu konuda enerjik bir biçimde proletarya hegemonyası düşüncesini savunmuştur. Plehanov başta Martinov olmak üzere ekonomistlerin üzerinde sayısız değişiklik yapmayı önerdikleri ve hararetle eleştirdikleri parti programının önde gelen yazıcılarından biriydi. Bu anlaşmazlık bugün hala güncelliğini kaybetmemiş bazı temel sorunlar üzerine ortaya çıktı. İlki, bütün yurttaşlara oy hakkı sorunuydu. Kongredeki konuşmalarından birinde Plehanov kendi bakış açısını şöyle dile getirdi, 'Şimdi herkese oy hakkı istiyoruz ancak devrimciler olarak biz, bunu bir fetiş haline getirmediğimizi açıkça söylemeliyiz. Gerçekte, zafere ulaştıktan sonra belli bir süre, işçi sınıfının, hasmı olan burjuvazinin o hakkını elinden almak zorunda kalması pekala mümkündür. Bir devrimci için devrimin çıkarı en yüce yasadır. Şayet devrimin çıkarı için demokratik bir biçimde seçim yapılmış olsa bile bir parlamentoyu dağıtmak gerekirse, bunu yapmakta tereddüt etmeyiz. 'Bu sözler geleceğin menşeviklerinin öfkesini üzerine çekti. Bunu takip eden tartışmalar, Kurucu Meclis sorunu ve parlamentonun yetki süresi üzerinde yoğunlaştı. Asgari programda, parlamentonun iki senede bir (yani mümkün olduğu kadar sık) toplanmasını talep ediyorduk. Geleceğin menşeviklerinden

(*) Bolşevik kelimesi Rusça'da 'çok' anlamına gelen 'bolş' kelimesinden, menşevik kelimesi ise 'az' anlamına gelen 'menşe' kelimesinden türetilmiştir.çev. notu

biri, her sene toplanmanın daha demokratik olacağını ileri sürdü. O zaman Plekhanov ayağa kalkarak dikkat çekici bir konuşma yaptı, 'Arkadaşlar, bir devrimci için parlamenter manda süresi sorununun, diğer önemli sorunlara bağlı olduğunu anlamak zorundasınız. İşçi sınıfı için parlamento daha avantajlı ise, tabii ki süresini uzatmaya çalışırız. Ancak işçi sınıfının çıkarlarının aleyhinde ise, gerekirse mümkün olan en hızlı şekilde feshetmek için seferber oluruz.

Bu sözler mecliste tarifsiz bir patırtıya yol açtı. Delegelerin bir kısmı konuşmacıyı hararetle alkışlarken, bir diğer kısmı ıslık çalıp yuhalamaya başladı. Başkan ıslık çalan delegeleri uyardı ancak içlerinden biri abartmalı bir tavırla, 'eğer işçi partisi kongresinde böyle sözler işitilecekse, benim görevim bunu ıslıklamaktır', dedi. Talihin cilvesi bu adam önde gelen militan Rozanov'dan başkası değildi. Rozanov, Martin adı altında Petrograd'da çalıştı, Komünist Parti ve Merkez Komite üyeliği yaptı ama 1919'da Denikin ile işbirliği yaparak kendini bitirdi. 'Milli Merkez'de yer aldığı için tutuklanıp ölüm cezasına çarptırıldı, daha sonra affedildi. Şu anda özgür ve yanılmıyorsam politikayı bıraktı.

Plehanov ve Ölüm Cezası

Bu olay önemsizse de yine de ayırdedici bir özelliğe sahipti; Montagne ve Gironde arasında, geleceğin menşevikleri ile bolşevikleri arasındaki anlaşmazlığı yansıtıyordu. Sonuçta menşevikler ile bolşevikleri kesin olarak ayıran, İkinci Kongre, belirleyici bir öneme sahip temel sorunları kesin bir çözüme bağlamak zorundaydı. Plehanov o zamanlar kelimenin gerçek anlamıyla bir bolşevik idi, 'Jacobin' lakabıyla gurur duyuyordu. Ölüm cezası sorunu incelendiğinde menşevikler, bunun kaldırılmasını istediklerinde Plehanov şöyle dedi; "Ölüm cezasını kaldırmak mı? Çok iyi. Ancak bazı rezervler olması gerektiğini sanıyorum. II. Nikola'nın hayatını bağışlayabileceğimizi düşünebiliyor musunuz? Sanırım, onun için ölüm cezası kaldırılmamalıdır"

Bu sözler, daha o zamanlar kan dökülmesini kabul edilemez bulan liberalleri ikna etmeye çalışan menşevikler üzerinde soğuk duş etkisi yaptı. Gerçek devrimciler ise aksine şöyle diyorlardı; 'Herşey koşullara bağlıdır, her halükarda II. Nikola gibi bir tiranı ortadan kaldırmakta kötü bir şey yok.' Kerenski, ölüm cezasını işçiler ve emperyalistlerin cephesinde savaşarak ölmeyi reddeden askerler

için yeniden koymak istediğinde halkı bu önleme karşı ayağa kaldırdık. Ama II. Nikola ve aşırı gerici derebeyleri için ölüm cezası sözkonusu olduğunda tavrımız farklı olmak zorundaydı.

Bolşevik Plehanov

Bütün yurttaşlara oy hakkı, parlamentarizm, ölüm cezası gibi anlaşmazlık konusu olan bütün sorunlarda Plehanov, proletarya hegemonyasının inanmış öncüsü, gerçek bir bolşevik gibi konuştu. Kongreden önce bile İskra'da, sosyal demokrasimizin Montagne ve Giro.. 'e arasında bölünmüş olduğunu, menşeviklerin Girondinler olduğunu ve işçi devrimine ihanet ettiklerini yazmıştı. Militanlarımızın bazıları, yalnızca son yılların Plehanov'unu, savaş esnasında düşman saflarına geçen Plehanov'u tanıyorlar, ama Plehanov bolşevizmin kurucularından biridir; bugün hepimize malolmuş düşünceleri 1903'te savunuyordu. İkinci Kongre'de Lenin ile birlikte hareket etti ve leninist eğilimi temsilen merkez organımızın yazı kuruluna ve parti kuruluna girdi.

İkinci Kongre Sonrası

Kongre bir bölünme ile sonuçlandı. Merkez Komite yalnızca bolşevikler tarafından seçildi. Martov, Lenin'e karşı sayısız suçlamalar taşıyan, özellikle de en saygın militanlara hakaret ettiği için kınayan, 'Parti Sıkıyönetim Altında' isimli bir broşür yayımladı. Menşevik delegeler çekip Rusya'ya gittiler ve burada özel bir 'Büro' kurarak derhal Bolşevik Merkez Komiteyi boykot etmeye koyuldular. İskra'nın yayımlanma sorumluluğu Lenin ve Plehanov'a kalmıştı. Çünkü Plehanov'un dediği gibi üst düzeydekiler grev yapıyorlardı. İskra'nın eski yazarları, Akselrod ve Martov'un atıldığı bir gazetede yazmayı reddediyorlardı. Lenin ve Plehanov yönetimindeİskra'nın 6 sayısı çıktı. Bu sayılarda sokak savaşı taktiğini öğreten yazılar yayımlandı; marksist bilginler ise militanlar ve kitleye, çarlık jandarmaları ile gelecekte olabilecek çarpışmalarda barikatlar kurma şekillerini öğretmeyi gereksiz gördüler.

Bütün bolşevikler gibi Plehanov da devrim fırtınasına işaret ediyordu. Maalesef uzun zaman bu yolda kalamadı. Birkaç ay sonunda bütün mevzileri terketti. Yalnızca ikisinin bunlarla başa çıkabileceğini göstererek, Lenin'e, genel grevcileri yazı kuruluna geri almayı önerdi. Ancak her zamanki gibi, prensip meselelerinde uzlaşmaz

olan Lenin yazı kurulundan istifa etti. Yalnız kalan Plehanov İskra'nın 4 eski redaktörünü geri çağırdı. Yeni İskra menşevik bir yayın organı haline geldi. Başlangıçta bu, büyük yazarların sağ sapmalarını azaltmaya çalışan Plehanov, taviz üstüne taviz verdi, yavaş yavaş geri çekildi ve sonuçta kendisi de bir menşevik haline geldi. O halde 1903 sonunda iki grup, iki örgüt, ve iki parti embriyonu vardı. Bolşevizm ve menşevizm birbirinden farklı iki ideolojik akım olarak ortaya çıkıyordu. İlk devrim (1905 Devrimi) bunlara kesin şeklini verecekti.

DÖRDÜNCÜ KONFERANS

Rus-Japon Savaşı

1904 yılının en önemli olayı Rus-Japon Savaşı'ydı. Bu savaşın 1905 Devrimini hızlandırıcı etkileri oldu ve 1905 Devrimi olmaksızın 1917 Devrimi mümkün olamazdı.

Bu savaşın nedenleri o zamanki sosyal demokrasi içinde görüş ayrılıklarına yol açtı. Menşevikler esas olarak savaşın 'hükümran' karakterinin altını çiziyorlardı; bunu, yalnızca, Romanov sülalesinin hükümranlığını pekiştirme, halkın içerdeki olaylara verdiği dikkati dış olaylara çevirme çabası olarak açıklıyorlardı. Şüphesiz bu bakış açısı gerçeğin bir bölümünü yansıtıyordu. Ülke hoşnutsuzluk içindeydi, içteniçe bir çalkalanmayla karşı karşıyaydı ve tabii ki o zamanın yöneticileri Pobedonostsev, daha sonra Witte bu şaşırtma taktiğine başvurmak zorundaydı. Tarih, tahtı tehlikeye düştüğü an, kendi iktidarını kurtarmak için savaş kışkırtıcılığı yapmakta tereddüt etmeyen nice hükümdar örnekleriyle doludur. Ancak çoğu zaman, bu şaşırtmacaların sonu sadece kendi yıkılışlarını hızlandırmaya varır. Rus-Japon Savaşı da böyle oldu.

Menşeviklerin Bakış Açısı

Bununla birlikte hükümranlık hakkı 1904 Savaşı'nın tek sebebi değildi; saf emperyalist eğilimler, yeni pazarlar arzusu da önemli bir paya sahipti. Partimizin sayısız yerel komitelerinin en çok dikkat çektikleri nokta da buydu. Oysa Menşevikler bu bakış açısına karşı koydular. Rus-Japon anlaşmazlığının nedenlerini iyi tahlil ettiğimizde, sonradan oluşan politik evrimleşmenin kaynağını burada açıkça görebiliriz. 1914'te olduğu gibi 1904'te de Menşevikler emperyalist çelişkinin köklerindeki ekonomik nedenleri görmeye yanaşmadılar.

Karamsarlık (Bozgunculuk)

Kendini ilk defa Rus-Japon Savaşı sırasında ortaya koyan bu akım 1917 yılında karamsarlık olarak adlandırıldı. İncelenmesi kaçınılmazdı çünkü bolşevizmin sonraki evrimiyle ve politik hasımlarına karşı olan polemiklerimizle sıkı sıkıya bağlıdır.

Karamsarlık yalnızca işçi partisinin iki fraksiyonuna (bolşevikler

ve menşevikler) değil, aynı zamanda hemen hemen bütün liberal burjuva topluluğa özgü idi. Bu olgu, burjuvazinin çarlık tarafından sıkıştırıldığı zaman dolambaçlı yollara sapmadığını gösteriyor: Burjuvazi yalnızca iç politikada taviz elde etmek için kendi hükümetinin dış savaşta yenilmesine yardımcı olmaya hazırdı. Bu sorun üzerine daha çok ayrıntı isteyenlere Contre le Courant (Akıntıya Karşı) adlı kitabı tavsiye edeceğim. Kendimi Rus-Japon Savaşı esnasında bütün Rusya'ya yayılan karamsarlık dalgasından bazı örnekler vermekle sınırlayacağım:

1904'te inançlı bir monarşist, liberal bir yazar olan, dışişleri komiserimizin babası Boris Çiçerin şöyle yazıyor:

Bu savaşın sonuçları kısacası iç krizi çözmeye yarayacak. Bu bakımdan savaşı bir kurtuluş yolu olarak görmek zordur.

Bu sonuncu cümle, çarlık Rusya'sının, zaferinden çok yenilgisinin istendiğini gösteriyor. Bununla birlikte bu yazı sansürden geçti. 1914'te bir burjuvanın ağzından aynı anlatımı düşünebilir miyiz? Kuşkusuz hayır. İlk dört Duma süresince gerçekten çarlık otokrasisi burjuvazinin üst tabakasıyla az-çok bütünleşmeye zaman bulmuştu. Ayrıca 1914'te monarşi görünüşte en azından 1904'tekinin aynı değildi. Önceden, partinin 1908'deki konferansında Lenin, bir çözümlemede 1905-1908 döneminin bilançosunu vererek ve Stolipine'in politikasını belirterek, otokrasinin yeniden burjuva monarşisine dönüşmeye doğru bir adım daha attığını söylüyordu. 1914'te burjuvazi ve toprak ağaları arasında iktidarın belli bölümleri önceden paylaşılmıştı. Bu yüzden burjuvazinin savaşa bakış açısı 1904'tekinden daha farklıydı. 1916'da Milyukov çarlık dumasında yaptığı bir konuşmada, 'Eğer Almanya'yı yenmek devrime yol açacaksa, bu zaferden vazgeçmeyi istemek daha iyidir,' dedi. Böylece burjuvazinin en bilgili temsilcileri devrimin, Almanya'nın zaferinden daha korkunç olduğunu açıkça ilan ettiler. Savaşın tam ortasında Alman burjuvazisi Milyukov için Rus İşçi ve köylülerinden daha değerliydi, şimdi olduğu gibi Alman burjuvazisi ve sosyal demokrasisi Versailles anlaşmasına rağmen Alman komünistlerinden daha çok Fransız burjuvazisine yakındılar. Boris Çiçerin ile karşılaştırıldığında Milyukov'uk deklarasyonu burjuvazinin karakterinin değişimini gösterdiği gibi Rusya tarafından 1904'ten beri katedilen yolu daha iyi gösteriyor.

Şu halde 1904'te burjuvazinin önemli bir kesimi böylelikle otok-

rasiden bazı ayrıcalıklar elde etmeyi umarak ve başka bir durumda hiçbir zaman razı olmayacakları bir biçimde yönetimi toprak ağalarıyla bölüşmek için Rusya'nın yenilgisini istiyorlardı. Burjuvazi, eğer silahlı güçleri dışarıda galipse çarın hiçbir anlaşmaya yanaşmayacağını ve yönetimin toprak ağalarına kalacağını onun durumunun daha sağlamlaşacağını biliyorlardı.

Rus burjuvazisinin 1904'te hiç çekinmeden muhalefete kalkışmasının nedenlerinden biri de, Rus-Japon Savaşının hiçbir biçimde, 1914-1918 Savaşının ortaya çıkaracağı müthiş yıkıma yolaçmayacağıydı. Japonlar birkaç zafer kazansa bile Rusya'nın varlığı tehlikede değildi ve hakim sınıfların iktidarı güvenlikteydi. Bolşeviklere gelince, onların dünya savaşı sırasındaki karamsarlıkları, 1904-1905'teki sosyalist devrimcilerin, menşeviklerin ve kadetlerin düştükleri karamsarlıktan çok farklıydı. İnançlı enternasyonalistler olarak bolşevikler, dünya sosyalist devrimine hazırlanırken, 1904-1905 yıllarında menşevikler ve kadetler, Japonlarla savaşa girmiş ve belli politik tavizler vermek zorunda kalmış otokrasinin utangaç muhalifleriydiler.

Guerçoni'nin Anıları

1914-17'de 'yurtseverliğin' etkisinden kurtulamayan sosyalist devrimcilerin partisi Rus-Japon savaşı döneminde başarıdan umudunu kesenlerin en başında geliyorlardı. Bu konuda, o zamanlar Pierre-et-Paul kalesinde tutukluyken savaş haberlerini ve Rus ordularının yenilgilerini, kendisini cezaevinde ziyaret etmesine izin verilen avukatı Karobçihevskiy aracılığıyla öğrenen sosyalist devrimci önderlerden biri olan Guerçoni'den aydınlık bir paragraf aktaracağım.

Bu komedinin sonunu ve düşmanlarım arasında olmayan, beni görmeye izinli tek insan olan avukatımla yalnız kalacağım anı sabırsızlıkla bekliyorum. Uzun lafın kısası, formaliteler doldurulduktan, hücrenin yapısı açıldı ve işte avukatımla başbaşayız.

(Bunu birçok değişik soru izler)

- Plehve hala iktidarda mı? Hala yaşıyor mu?

- Evet ama daha önemli olaylar var. Savaş ilan edildiğini biliyormusunuz?

- Savaş mı? Kiminle?

- Japonlarla. Kruvazörlerimizden birkaçı batırıldı. Birçok yenilgi aldık.

- Bu ikinci Kırım savaşı mı? Port-Arthur=Sivastapol? *Ex oriente*

lux?

- Denilebilir.

- Peki ülke? Tepkisi nasıl? 'Yurtseverliğin' etkisinde mi yoksa 'yüce şef'in etrafında mı kümelenmiş?

- Evet, bu öylesi de var ancak büyük bir yapaylık, çok blöf var. Halk savaş istemiyor. Kimse beklemiyordu, kimse de istemiyor.

Pierre-et-Paul hapishanesinin bu karanlık hücresinde Guerçoni ekliyor; herşey benim için beklenmedik bir biçimde aydınlığa kavuştu. Son derece sinsi, son derece ağır ve son derece üzücü bir şeyin yaklaştığını ve bu gök gürültüsünün uyuyanları uyandıracağını ve Rus kitlelerinden saklanan çarlık rejiminin gerçek kimliğinin üzerindeki maskeyi yırtıp atacağını hissediyorduk.

Daha ilerki sayfalarda Guerçoni, kendisinin ve tutuklu yoldaşlarının cezaevi avlusunda bir gezinti sırasında buldukları bir gazete parçasından Port-Arthur'un düşüşünü öğrendiklerini anlatıyor. Kalenin (bulundukları cezaevi çev.) mutfakçısı jandarmalardan biri haberi doğruluyor. Schlüsselburg mahkumlarının o zaman ki duygularını tanımlamak çok zor. 'Sevinçten titriyorduk', diye yazıyor Guerchouni, 'Port-Arthur düştü... Otokrasi de düşecektir'. İşte burada, açıkça karamsar bir ruh hali saptıyoruz.

Terörist ve Entellektüellerin Bozgunculuğu

Üstelik bu ruh hali yalnızca Guerçoni 'ye özgü değildi. Le Coursier Pale (*Sıska Savaş Atı*) adlı romanında, Ropchine takma adıyla yazan Savinkov yurtdışından terörist eylemlere katılmak üzere geri dönen bir kahramanın ruh halini tasvir ediyor. Yolculuk arasında Rus donanmasının Tsu-Şima'da yokoluşunu öğrenir ve çok çelişkili duygular ruhuna egemen olur. Rus olarak filosunun yokoluşuna, kazazedelere, boğulan ve vurulan denizcilere üzülür ama bir devrimci olarak Tsu-Şima yenilgisinin devrimin zaferinin ilk belirtisi olduğunu, galibiyeti kolaylaştıracağını anlar.

Aynı ruh hali, Rus entellektüelleri arasından çıkan ve çeşitli akımları sadakatle yansıtan Veressayev'in, 'Rus-Japon Savaşı Üzerine Notlar' adlı kitabında da bulunur.

Eserinin her satırı hemen hemen tüm entellektüellerin başarıdan umudunu kestiklerini gösteriyor, çünkü Rus-Japon Savaşı'nda çarlık Rusya'sının yenilgisinin onları kurtuluş hareketinin zaferine götüreceğini çok güçlü bir biçimde inanıyorlardı.

Bolşevikler ve Rus-Japon Savaşı

Bolşevikler hiç kuşkuya kapılmaksızın çarlık Rusya'sının kesin yenilgisini ilan etmişlerdi. İskra, Lenin'in istifasından sonra menşevik olduğunda şu parolayı ilan etti, 'Ne pahasına olursa olsun barış', bolşevikler bu parolanın hatalı olduğunu ileri sürdüler. 'Biz, her ne pahasına olursa olsun 'barış''tan yana değiliz, biz pasifist değiliz, son tahlilde bazı savaşlar halkın yararınadır', diyorlardı.

Böylece bu dönemde bolşevikler, yetersizliklerine rağmen emperyalist savaşın iç savaşa dönüştürülmesi şiarını ortaya attılar.

Menşeviklerin Durumu

Menşevikler, yalnızca tereddütlü değil, aynı zamanda yakaran bir karamsar tutum içindeydiler. 1904'te Amsterdam'daki Sosyalist Enternasyonal kongresinde, partimiz iki delegasyon tarafından temsil edildi. Biri, o zamanlar menşeviklerce yönetilen parti merkez komitesi yöneticilerince temsil edilen delegasyon, diğeri ise bolşevik, daha az sayıda ve yalnızca oy hakkı olmadan tartışmalara katılan delegasyon. Bu kongreye yoldaşımız Katayama Japon hareketi temsilcisi sıfatıyla katıldı. Plehanov'la karşılaşması bir kardeşlik sahnesi oldu. İki devrimci bütün kongrenin alkışlarıyla kucaklaştılar. Plekhanov kendisinin şu sözcüklerle dile getirdiği genel bir coşku yaratan, kendisinin de şu sözlerle ifade ettiği karamsar bir konuşma yaptı; 'Eğer çar Japonları yenerse, Rus halkı yenilmiş olacaktır, diyorum. Galibiyetin prestijinin hızıyla otokrasi daha sağlam bir biçimde Rus halkının zincirlerini perçinleyecektir. Kongreye sesleniyorum; çarlık hükümeti çok uzun zamandan beri bir eşkiyalık ve zorbalık politikasıyla her gün güçsüz komşularını köle gibi kullanmaya çabalamış, Rus topraklarını ezilen milletler halkasıyla çevirmiş, zulüm altında kabullenilen bir kin vermiştir. Ve ekliyorum; bu politikayla Rus halkı diğerlerinden daha fazla olmasa bile en az onlar kadar eziliyor. Çünkü komşularının ezilmesine hizmet eden hiçbir halk özgür olamaz, bu sözlerle Rus halkının büyük kitlesinin düşünce ve duygularını dile getirdiğimin bilincindeyim. Sosyal demokrat partisinin bakışı hiçbir zaman Rus halkının bu bakışından farklı olmadı.

Ve bütün İkinci Enternasonal Amsterdam kongresiyle menşeviklerin şefinin çarlığın zaferinin Rus halkının yenilgisi olacağını dile getiren sözlerini onayladı.

Böylelikle devrimci atmosferin baskısı altında burjuvazinin bir kısmı karamsarlığı bıraktı, menşevikler de kendilerini genel havaya kaptırdılar.

Menşeviklerin İhaneti

Dünya savaşı esnasında bizim karamsar tutumumuzu Rus halkına karşı görülmemiş bir ihanet olarak tasvir eden menşeviklerin bu savaş sırasında kendi ihanetlerini kavramak istersek, bu saydığımız koşulları unutmamak gerekir. 1917 Temmuz günlerinde, bizim bu karamsarlığımızın fazlasıyla ödendiğini iddia edecek kadar ileri gittiler.

Henüz iktidarda olmadıkları, toprak ağalarına katlandıkları günler de Rus burjuvazisi zaman zaman açıkça umutsuzluklarını sergilediler ve onların uydusu menşevikler de onların ayak izini takip ettiler. 1922'de Martov 'Rus Sosyal Demokrasisinin Tarihi' adlı eserinde Rus-Japon Savaşı süresince menşeviklerde bu karamsarlığın mevcut olmadığını göstermeye çabalıyor; 'Rus silahlı kuvvetlerinin aldığı yenilgiler liberal topluluk ve devrimci çevrelerde tipik karamsarlık eğilimlerine yolaçtı. Halkın bu çabaya hiçbir katkısı olmaksızın çarlığı yıkacak büyük bir felakete bel bağladı. Aynı zamanda Japon emperyalizminin rolünü idealize eden bir tür 'Japonseverler' türedi. O zamanlar menşeviklerin yönettiği Iskra devrimcilere ve halka Rusya'da ağır vergi fedakarlıklarıyla biten savaşın kendi çıkarlarına olmadığını ve özgürlüğün onlara Japon süngüleri ucunda geleceğini söyleyerek bu karamsarlığa karşı çıktı.'

Japonseverlik ve Bolşevizm

Martov eski devrimci günahlarını burjuvaziye aklatmak için gerçeği tersyüz ediyor. Kasıtlı bir biçimde iki sorunu, Japonseverlik ve Iskra'nın Japonseverliğe karşı kampanya sorununu birbirine karıştırıyor. Japonlara karşı sempati duymanın, başarısızlıktan umudu kesme ile hiçbir alakası yoktu. bu sempati, liberal toplumun bazı fraksiyonları arasında Japon imparatoruna başarı telgrafları gönderecek denli gösterişliydi. Bu olay gerçekte ispat edilemiyor ancak çarlık basını buna işaret ederek bu olayı kullandı. Her ne durumda olursa olsun biz devrimciler Japonseverliğe karşı mücadele ettik. 'Japon imparatoru çardan daha iyi değildir ve biz özgürlüğü onun askerlerinin süngülerinden beklemiyoruz. Liberallerin abartmalarını

ve şayet önceden yapmamışlarsa, Japon imparatoruna telgraf çekmeye hazırlanan sahte devrimciler mahkum ediyoruz', diyorduk. Bu bakımdan Martov haklıdır, kuşkusuz biz Japonseverliğe karşıydık ama aynı zamanda çarlık ordusunun da yenilgisini istiyorduk ve Martov kartları kasıtlı bir biçimde karıştırarak aşağıdaki olayları anlattı;

Fin burjuva 'aktivistleri'nin lideri ve daha sonra 1905'te Fin hükümeti başkanı Konni Tscilliakous, Plehanov'a ve Bund'un yurtdışındaki temsilcilerine, Rus devrimcilerine para ve silah yardımı sağlamayı görüşmek üzere Japon hükümetinin ajanlarıyla görüşmeye oturmalarını önerdi.

Martov bu önerinin kabul edilmediğini de ekliyor. Bu doğrudur. Rus devrimcileri ve aynı zamanda burjuvazinin bir kısmı karamsarlıklarını açıkladıkları zaman Japonlar aracıları vasıtasıyla bizi pohpohlayarak çarlık monarşisine karşı mücadelemiz için bize para ve silah vermeyi önermeyi denediler. Böylesi önerilerin bütün namuslu devrimcilerce, bizim örgütümüzce ve aynı zamanda Plekhanov ve menşevikler tarafından reddedildiğini söylemeye bile gerek yok. Biz Rus çarına karşıydık ama hiçbir zaman Japon imparatorunun arkasında olmadık. Bu bizim de karamsarlığa düşmemizi engellemedi.

1905'te Iskra redaktörü ve menşevik olan A. Martinov bu dönemi dile getirirken şöyle söyledi:

Biz, hepimiz, menşevikler o zamanlar gönüllü karamsarlar idik. Ama menşevik Iskra kendi anlayışını derinleştirmeyi beceremeyerek 'Kahrolsun Savaş' sloganı ile yetindi.

Mantıktan yoksun, yolun yarısında duran mensevikler Rus-Japon Savaşı süresi ce karamsar kaldılar.

Liberal Hareketin Gelişimi

Rus-Japon Savaşı kendi halinde sürerken liberal hareket hayli gelişme gösterdi. İşçi grevleri ve öğrenci hareketlerine, otokrasinin içine saplanıp kaldığını farkeden zemtsiler arasında liberal burjuvazi Kırım Savaşı'nın 1861'de serfleri kurtardığı gibi, Rus-Japon Savaşı'nın da meşrutiyeti bahşedeceğini zannediyordu. Ve Japonlar, dışı güçlü gibi görünen, içi kof çarlık hükümeti kuvvetlerini yenilgiye uğrattıkları ölçüde, o zamanlar sosyal ilişkilerdeki bunalım sayesinde Rus burjuva muhalefeti daha pervasız ve aynı zamanda daha küstah bir duruma geldi. Daha da yüreklenerek, şaşırtıcı bir hızla

örgütlenmeye koyuldu. Hiç kuşkusuz örgütü özel biçimler almıştı. Ne zaman işçi sınıfı içinde bir gerileme başgösterse, önce grevler, sonra kitle gösterileri ve daha sonra silahlı ayaklanma halini alıyordu. Liberal burjuvazi, toplantı, şölen, toplu dilekçe gibi diğer mücadele biçimlerine de sahipti. Çoğu hükümdarlık ailelerine mensup olan zemtsilerin en önde gelenleri taşra kurullarında sürekli kampanyaların başını çektiler. 'Ortak dilekçeler' adını verdikleri ve imzalarını kapatarak çara gönderdikleri kararları kaleme aldılar. 'Hükümdar'ı, 'Ülkenin Sesi'ne (yani kendi seslerine) kulak vermeye ve kendilerini iktidara getirecek bir vekaleti halka vermeye davet ediyorlardı.

Çok geçmeden toprak reformu hareketi doruk noktasına vardı. Çara bir heyet gönderildi. Liberallerin cesaret ettikleri tek şey buydu.

1904'te İşçi Sınıfı-Burjuvazi İlişkileri

Siyasal yaşamda Rus burjuvazisinin bu çıkışı, proletarya ile burjuvazi arasındaki ilişkiler sorununu yeniden keskin bir biçimdi ortaya koydu, bu sorun, parti tarihimizin bütün dönemlerinde karşımızda bulduğumuz ve son tahlilde menşeviklerle aramızdaki anlaşmazlıkları açığa çıkaran bir sorundur. Sorun önceden gördüğümüz gibi, legal marksizm döneminde ve narodniklere karşı mücadele esnasında, Struve'ye ve 'ekonomistlere' karşı, ikinci parti kongresinde Lenin-Plehanov ile Martov-Akselrod'un birbirlerine önerdikleri kararlardı. Ancak 1904'te, bu sorun, teori alanından politik pratik alanına kaydı. Liberal burjuvazi eyleme geçti; işçi sınıfı için bu burjuvaziye karşı tavrını ortaya koymak sorunuydu.

Ve menşeviklerle bizim aramızda ortaya çıkan derin görüş ayrılıkları tamı tamına bu yüzdendir.

Menşevikler Zemstvo kampanyası dolayısıyla özel bir plan önerdiler. Onlara göre işçi sınıfı, liberal zemtsilerin Rusya'nın durumunu inceledikleri ve çara dilekçe gönderdikleri bölgesel kurullara temsilciler göndermek zorundaydı. Bu temsilciler, soylulara ve liberal burjuvaziye, işçilerin onları destekleyeceğini, dilekçe kampanyaları sürdüğü sürece onları enerjik bir biçimde destekleyip onlarla birlikte yürüyeceklerini bildiren imzalı mektup yollayacaklardı. Menşevikler, liberal burjuvaziyi, proletaryanın aşırı talepleri ile ürkütmemesi gereken olaylar üzerinde titizlikle durdular. Buradan ha-

reketle, menşevik Iskra özetle şunları yazdı:

Eğer politik mücadele arenasına dikkatle bakarsak ne görürüz?

Yalnızca iki güç: Çarlık otokrasisi, bugün örgütlenmiş ve önemli bir etki sahibi olan liberal burjuvazi. İşçi sınıfı dağınıktır ve hiçbir şey yapamaz; bağımsız bir güç olarak biz, yalnız ve bunun için liberal burjuvaziyi desteklemek ve cesaretlendirmek zorundayız. Ve hiçbir sebeple tamamen proletaryen olan taleplerle onları ürkütmemeliyiz.

Sorunu bu biçimde ortaya koymak menşeviklerin planını açıkça gösteriyor. İşçi sınıfı bağımsız bir güç olarak hesaba katılamıyor. Yalnızca iki güç kalıyor;Çarlık ve liberal burjuvazi. Hangisi daha iyi? Hiç kuşkusuz liberal burjuvazi. Kısacası; desteklenmeli.

Böylece menşevikler net bir biçimde oportünistliklerini ve burjuvaziyle blok oluşturma eğilimlerini sergilediler.

Lenin'in Tavrı

Bolşevik partisinin vücut bulmaya başladığı İkinci Kongre sonrası birinci önemli anlaşmazlığa yol açan menşeviklerin bu planını Lenin vargücüyle mahkum etti. Lenin'in bu konu üzerine yazdığı makale ve broşürler bolşeviklerin ilk önemli politik belgeleri olarak sayılabilir. Partimizin tarihini anlamak isteyen herkes bunları derinlemesine incelemek zorundadır. Lenin menşevikleri cevaplandırırken şöyle diyor:

"Bize liberalleri ve liberalleşmiş soyluları rahatsız etmememizi söylüyorsunuz ama siz kendiniz korkak liberalin gölgesinden korktuğunuzu görmüyor musunuz? Siz yalnızca hesaba katılması gereken iki güç olduğunu ileri sürüyorsunuz: Çarlık otokrasisi ve liberal soylular. Ancak bu iki güç dışında bir başka gücün olduğunu, müthiş, yönetici gücün işçi sınıfının olduğunu tespit edemiyorsunuz. İşçi sınıfı politikada büyüdü, ilerledi ve hızla devrim olasılığını öngörerek örgütlendi ve partisi yasadışı olduğu halde ve kendisine çok acı çektirilmiş olduğu halde o, devrimin devindirici temel gücüdür. Proletaryanın özgün bir görevi olduğunu, rolünün sadece çar ve Rodiçev -otokrasi veya liberal burjuvazi- arasında tercih yapmak olmadığını unuttunuz.

"İşçi sınıfının kendine özgü bir yolu olduğunu, onu köylülükle birleşmeye götürecek, monarşiyi kökünden kazıyacak, feodal kalıntıları silip süpürecek, işçi-köylü diktatörlüğünü gerçekleştire-

cek, pomeşçikleri yola getirecek ve gerçek proletarya devrimine ilk adımı atacak, gerçek proleter devrimine götürecek bir düşüncesi olduğunu unuttunuz."

Lenin'in bu görüşlerinden ilham alarak biz bolşevikler bir başka plan önerdik. Burjuvazi monarşiyi güç durumlara düşürmeye başladığında, bağımsız bir güç olarak harekete geçmek, sokaklara dökülmek, karakolların altını üstüne getirmek (vb) zorunda olduğumuzu ilan ettik. Bu son nokta, bizi acı alaylarıyla zor duruma düşürmek isteyen menşeviklerde sıkıntı yarattı. 'Sizleri haydut olarak mı görelim?' dediler, "Polis karakollarının altını üstüne getirmenin devrimci yanı nedir?' Onlara göre, soylu liberallerin taşra kurullarına katılmak ve onları 'ürkütmeden' desteklemek çok daha önemliydi.

İşçi sınıfı; devrimde bağımsız bir rol oynayacak mıydı yoksa liberal burjuvazinin peşine mi takılacaktı? Burjuvazinin basit bir uydusu, onun sol kanadı mı olacaktı yoksa etkisini kullanarak, sınıfın güçler dengesine müdahale edip onu değiştirerek devrimin devindirici temel gücü mü olacaktı? Sorun buydu.

Menşevizmin Saflarını Terkeden Devrimciler

Ve o zamana kadar menşevikleri destekleyen Parvus ve Trotskiy* Zemstvo kampanyası döneminde menşviklerin burjuvaziyle işbirliğini doruk noktasına vardırdıklarını görerek onlardan ayrılmaya başladılar.

(*)Trotskizm uzun yıllar sürerek Rus işçi hareketinde az çok belirli bir akımı temsil etti.

1903'te İkinci Parti Kongresi'nde Trotskiy, menşeviklerin safında yeraldı. 1904'te 'Politik Görevlerimiz' başlıklı, menşeviklerin yayımladığı, eski Iskra'yı hedef alan ve özel olarak da 'Ne Yapmalı'ya ve Lenin'in yeni broşürü 'Bir Adım İleri, İki Adım Geri'ye karşı olan bir broşür yazdı. Bu broşürde eski Iskra (Lenin'in) ile yeni Iskra (menşeviklerce yönetilen) arasında bir uçurum olduğunu ilan etti, böylece Iskra'nın revizyonist karakterini açıkça tanıyarak, istemeden bolşevizme büyük hizmette bulundu.

1905'te Trotskiy ve Parvus menşevizmin solunda yer alıyorlardı. Burjuvazi sorununda kendilerini merkezden ayırdılar. Bununla birlikte Trotskiy, St. Petersburg'da yayımlanan Naçalo gazetesinde ve ilk işçi temsilcileri sovyetinde kendi özel görüşlerini savunarak menşeviklerle çalışmaya devam etti.

Partide Demokrasi Üzerine Tartışma

1904 ve 1905'te demokrasi sorunu partide ilk sırayı almaktaydı. Bu konuda çıkan tartışma son derece ilginçtir ve incelenmesi güncel tartışmaları büyük ölçüde aydınlatacak niteliktedir. Menşevikler 'tutarlı demokrasi'nin yanındaydılar, partideki seçimi destekliyorlardı, bolşeviklere gelince ilk olarak Lenin açıkça bu prensibe karşı mücadele etti. Menşevikler her ikisini de desteklerken, bolşeviklerin demokrasiye ve partide seçim sistemine karşı çıkmaları genç yoldaşlarımıza garip görünebilir ancak durumun hızlı bir incelenmesi bizim ne kadar haklı olduğumuzu gösterecektir.

Menşevikler proletaryanın devrimde bağımsız bir rol oynayacağına ve otokrasi rejiminde gerçek bir proletarya partisi kurmanın mümkün olabileceğine inanmıyorlardı. Daha önce dediğim gibi onlar öğrenci ve öğretmenin kolaylıkla yer alabileceği bir parti istiyorlardı. Onlar partimizin her zaman bir entellektüeller partisi olacağını düşünüyorlardı. Takiben, entellektüellere hakkını veren, 'hakimiyetlerini' garanti eden, oy kullanma hakkı veren, ilişkiler veren, tek kelimeyle 'Avrupai bir demokrasi'ye kavuşturacak bir yapı peşindeydiler.

Bolşevikler Lenin aracılığıyla cevap verdiler: Biz demokrasiden yanayız ancak yalnızca gerçekten olanaklı olduğu zaman. Bugün demokrasi bir budalalık olacaktır ve biz bunu istemiyoruz; çünkü bize burjuvaziyi ve çarlığı yenmeye muktedir, ciddi bir parti lazım. Yeraltında yaşamak zorunda kalan bir partide biçimsel demokrasiyi uygu-

---

Köylülüğün ülkemizdeki devrimci rolünü yok sayan Trotskiy'in 'sürekli devrim teorisi' menşeviklere dokunuyordu. En büyük hatası işte buydu.

1906'daki akımda Trotskiy, bolşeviklerin bazı yayınlarıyla dayanışma içerisine girdi.

1907'de Londra kongresinde Trotskiy sosyal demokrat olarak fraksiyonlar dışında birkaç sorunda etkili bir rol oynadı; ama kongrede menşeviklerle blok oluşturmaya devam etti. Bu kongrede Prokopoviç'in parti üyesi olmasını destekledi.

1909'dan itibaren Trotskiy tasfiyeci menşeviklere yanaştı. İşçi partisinin değişik eğilimleri, değişik grup ve akımların tamamını kapsaması gerektiğini söyledi. Lenin sert bir biçimde partinin rolü üzerine olan bu anlayışa karşı çıktı.

Bolşeviklerle tasfiyecilerin tartışmalarının başlangıcında Trotskiy tasfiyecileri açıkça desteklemedi, onların birçok noktada haksız olduklarını biliyor

layamayız. Bize uzun çalışma yıllarında devrim ve parti için yaşamını feda etmeye hazır olduğunu göstermiş, sınanmış bir profesyonel devrimciler örgütü gerekiyor. Otokrasinin yıkılmasını ve burjuvaziyi yenme zorunluluğunu kavramış tüm bilinçli işçiler biliyorlar ki; çarlığı yenmek için bu dönemde bize yasadışı, merkeziyetçi, devrimci, tek bir bloktan oluşan bir parti gerekiyor. Otokrasi altında, acımasız, kan dökücü baskılarıyla seçim rejimini, demokrasiyi kabul etmek dolaysız olarak çarlığın örgütümüzü yıkmasına ve muhbirlerin ve provokatörlerin devrimcileri ortaya çıkarmasına kolaylaştırmaya yardım eder.

Yetkin demagoglar olan menşevikler, deneysiz işçilerin ağzından laf alarak ve onları daha sonra yayımladıkları mektuplar yazdırarak şöyle dediler: Görüyorsunuz ki, işçilerin kendileri de seçim istiyorlar, rıza göstermemekle onları yaralıyor ve incitiyorsunuz. Glebov-Putilovskiy, St. Petersburg işçileri, demokrasi konusunda son derece karışık bir broşür yazdıklarında menşevikler, ivedilikle buna Akselrod'un önsözünü koyarak yayımladılar. Akselrod şöyle diyordu; Glebov'un ağzından konuşan tüm proletaryadır, bütün işçiler sizin onlara yasakladığınız seçim hakkını talep ediyorlar. Lenin, 'Güzel kafes kuşu beslemez' adlı makalesinde özetle şöyle dedi: Biz bolşe-

---

du. Ancak, 'tasfiyecilik'in partide yaşama hakkına evet diyordu. 'Yaşa ve diğerlerini de barış içinde yaşamaya bırak' solganının ardında yatan boydu. Diğer bir deyişle, parti sımsıkı bir bloktan değil, bir fraksiyon ve akımlar yığınını örgütlenmesiyle oluşturulmalıydı.

1910'dan 1912'ye kadar Trotskiy, Viyana'da, gerçekte menşevik tasfiyecileri destekleyen ancak franksiyonlar üstü olmaya çalışan Pravda isimli halkçı bir işçi gazetesi yayımladı.

1911'den 1913'e kadar Trotskiy, menşevikler ve tasfiyeciler tarafından Ağustos 1911'de bolşeviklere karşı amansız bir savaşı başlatan Viyana'daki konferansta kurulmuş olan 'Ağustos Bloğu'nun temel örgütleyicilerinden biriydi. İki legal haftalık gazete; tasfiyecilerin yayın organı olan Luç ve bolşeviklerin yayın organı Pravda, St. Petersburg'da yayımlanmaya başladığı zaman Trotskiy Luç'un en tanınmış işbirlikçilerinden biri haline gelmişti. Aynı zamanda tasfiyecilerin A.Potressov tarafından yayımlanan 'Naşa Zarya' adlı teorik yayın organında çalışıyordu.

1914'te savaşın başlangıcında sosyal demokratlar içinde ciddi bir gruplaşma yarattı. Trotskiy emperyalist savaşa ve İkinci Enternasyonal şeflerine karşı kararlı bir tutum aldı. Bununla birlikte bolşeviklerin yayını 'Komünist'te çalışmayı reddetti ve L.Martov ve birkaç arabulucu ile Paris'te 'Naşa

vikler de işçileri tanıyoruz. Onlar da bizim gibi demokrasiden yanadır. Ancak onlar için eylem laftan daha önemlidir. Bilinçli işçiler partide devrimciler arasında kardeşçe ilişkiler gerçek proleter demokrasisi demek olan bir demokrasi istiyorlar, lafta dışarıdan dayatılmış demokrasi değil. Partide eksiksiz bir seçim olanaklı olduğu zaman ilk uygulayıcıları biz olacağız. Çarlık rejimi altında seçim ve saf demokrasi hikayelerinizle siz, dikkatleri önemli noktalardan çeviriyorsunuz. Aklıbaşında işçi, demokrasinin kendiliğinden bir son olmadığını ancak işçi sınıfının kurtuluşu için bir araç olduğunu anlıyor. Biz partiye bu dönmede mücadelemizin ihtiyaçlarına en iyi cevap veren bir şekil veriyoruz. Bugün bize gereken kesin bir hiyerarşi ve katı bir merkeziyetçiliktir.

Çok açıktır ki, bu dönemde menşevikler işçileri 'demokrasi' ile oyalamaya, bu olta ile ele geçirmeye çabaladılar. 'Seçim sistemi öneriyoruz, bolşevikler buna karşı, işçiler, onlar size karşı, o halde bize oy verin', dediler. Ancak işçiler bunun neye dönüştüğünü çabuk kavradı.

Menşeviklerin Hakimiyeti

İkinci Kongre'de bolşeviklerin merkez komitesini, merkez yayın organını ve parti konseyini ele geçirdikleri biliniyor. Bu konsey, iki MK temsilcisi, parti merkezi yayın organının (o zamanlar yurtdışında olan) iki temsilcisi ve beşinci bir üyeden, aynı kongrede seçilen başkandan oluşuyordu. Başkan Plehanov idi. Bu durumda biz MK'da İskra'da ve parti konseyinde çoğunluktaydık.

Slovo'yu çıkarmaya girişti. Enternasyonalist karakterine ve ikinci enternasyonal değerlendirmelerine rağmen bu gazete Lenin'e ve leninistlere karşı 'Çeidze' fraksiyonunu savunmaya devam etti.

Şubat devriminden sonra Trotskiy önce Petrograd 'mejrayontsi' fraksiyonuna katıldı ve sonra Haziran veya Temmuz 1917'de bolşevik partisine üye oldu. Aynı şekilde o zamana kadar bizimle çok önemsiz anlaşmazlıklar üzerine çelişkileri olan ve devrimde işçi sınıfının tarihsel rolü gereği Rus Devriminin karakterini belirleyeceğini kavrayan tüm devrimciler bolşevizmin saflarına katıldılar. Sosyal demokrasinin en devrimci unsurlarını süngerin suyu emdiği gibi içine çeken partimiz için bu bir birleştirme döneminin başlangıcıydı. Sonuçta bolşeviklerin doğru yolda oldukları ortaya çıktı.

Burada menşeviklerle ayrıldığımız parti içi yaşam ve parti örgütlenmesi ile ilgili sorunlar üzerine birkaç söz söylemek uygun olur.

Ancak birkaç ay sonra Plehanov geri çark ettiğinde ve MK üyelerinin bir bölümü Rusya'da tutuklandığı zaman durum değişti. Önce parti merkez organı İskra menşeviklerin eline geçti, sonra Merkez Komitesi elimizden gitti çünkü yoldaşlarımızın tutuklanmasından sonra menşevikler kendi üyelerini seçti. Sonuçta Plehanov menşeviklere geçerek parti konseyinde menşevik çoğunluk sağladı. Nispeten çok kısa bir sürede böylelikle bütün merkezi konumumuzu kaybettik. Menşevikler MK'yı, parti konseyini ve gazeteyi ele geçirdiler. Martov'un zaferi tamdı.

Bu durum bizi oldukça yormuştu. Bu zamanda menşevik liderler parti içinde büyük otoriteye sahiptiler. Lenin bütün etkisine rağmen Plehanov ile karşılaştırıldığında yalnızca biraz daha gençti ve eski olmanın son derece büyük önemi vardı. Plehanov konuşmalarından birinde bizi ürküterek partinin genç üyelerine şöyle dediğini anımsıyorum: "Kimi izliyorsunuz? Bizim kampımızdakileri görüyorsunuz; Martov, Akselrod, Zasuliç ben ve ötekiler. Sizin yanınızda ise yalnızca Lenin! Birkaç ay içerisinde herkesin sizin Lenin'inizle alay edeceğini anlamıyor musunuz? Ve siz, onu izliyorsunuz!" Bütün eski militanlar tarafından desteklenen ve partiye eşsiz hizmetlerde bulunmuş bir insanın söylediği sözlerin birçoğumuz üzerinde etki yaratmadığı söylenemez.

Bolşeviklerin durumu, yineliyorum, son derece üzüntü vericiydi. O zamanlar yeraltına çekilmek zorunda kalmış ve çarlığın kıyımlarına maruz kalmış partiden medet ummak imkansızlaşınca durum gerçekten daha karmaşık hale geldi.

Çoğunluk Komiteleri Bürosu

Bu durum bolşeviklere özel bir örgütlenme yaratmanın kaçınılmaz bir zorunluluk olduğunu gösterdi. Sorunu tüm yönleriyle araştırıp inceledikten sonra Lenin, başka bir çıkış olmadığını görerek ayrılık kararı aldı. Lenin, 'Büyük olaylar yaklaşıyor (Bu 9 Ocak'tan biraz önceydi), harekete geçme anını kaçırmamak için partimizi düzenlememiz gerek', diyen sabırsız bolşevik gençlikten ve Rus komitelerinden de bir dereceye kadar etkilenmişti.

Bunun üzerine parti bir seri yerel konferans düzenleyerek, Rusya'da bir 'Çoğunluk Komiteleri Bürosu' kurma planı ile menşeviklerin karşısına çıktı. Bu plan onaylandı, Menşevik MK ile hemen mücadeleye girişecek Rusya çapında bolşevik merkezi bir örgüt kurul-

du ve Lenin ayrı bir fraksiyon kurulmasına kesin onayını verdi.

O dönemde ilk bolşevik gazeteyi Cenevre'de 1905 başlarında Vperyod (İleri) adıyla çıkardık. Bolşevik partizanların kısıtlı aidatları ile yayımlanan bu gazete Lenin'in eski İskra'sının eserini devam ettirdi ve bolşevik taktiğin temellerini attı.

Böylelikle, 1905 başında bolşevikler Rusya'da çoğunluk komiteleri bürolarına ve yurtdışında da Vperyod (İleri) yayın organına sahiptiler. Diğer taraftan menşevikler ise MK, merkez yayın organı ve parti konseyine sahip oldular.

9 Ocak

9 Ocak olaylarına gelindiğinde parti, hala parçalanmış, gizli bir durumdaydı. İki akımın mücadelesiyle bölünmüş, kendini sağlamlaştırmaya çalışıyordu. Bu olayları anlatmıyorum zira biliyorsunuz. İşçi kitlelerin partisiz, sokağa dökülüp kışlık sarayı işgal etmesi, menşeviklerin, bugün yalnızca iki gücün, çarlığın ve burjuva muhalefetinin varolduğunu ilan etmekle ne büyük yanılgıya düştüklerini gösterdi. 9 Ocak bir başka gücün varlığına tanık oldu. İşçi kitlesi, doğrudur ne istediğini henüz bilemiyordu, örgütsüzdü, kendine ait bir öncüsü yoktu ve bilinçsizce rastgele insanları başına getirdi, ikonaları elde savaşa girdi, karşılık bile veremeden kurşunlandı; buna rağmen işçi sınıfı mevcuttu, eylemini gösteriyordu ve etkin bir politik faktörü temsil etmeye başlamıştı. 9 Ocak gösterisi bütün Rusya'yı sarstı ve liberallerin karar ve dilekçelerinden farklı bir önemi oldu. 9 Ocak'ta işçi kitlesi yaşadığını gösterdi ve gerçek devrimcilerin görevinin taşra yönetimlerine başvurmak ve zemtsilerin yanına alınmayı beklemek olmadığını ama daha ne önderi ne de açık politik programı olan, fırtınayla patlayan işçi hareketinin başına geçmek olduğunu gösterdi.

Tek kelimeyle işçi kitlesi başsız bir vücuttu, ona bir baş gerekiyordu. Parti bu kitleyi birleştirmek ve proletaryanın tarihsel yoluna çekmek zorundaydı.

9 Ocak ve daha sonra gelişen olaylar birkaç partisiz kişiyi önplana çıkardı. Bu anlaşılır bir olaydır; çünkü o dönemde gizlide olan partimiz ayaklanmış işçi kitlesiyle gerekli sıkı bağları kuramazdı. O zamanlar öne çıkanlar arasında Gapon'u, Hrustalev'i ve teğmen Schmidt'i sayabiliriz, bunların hepsi birbirlerinden tamamiyle farklı, devrime yeni katılmış kişilerdi. 9 Ocak'ta önemli bir rol oynayan

Gapon daha sonra tanıdığımız gibi yalnızca bir provokatör idi ve devrimciler tarafından idam edildi. Sonradan partiyi terkeden Hrustalev aşağı yukarı bir maceracıydı. Teğmen Schmidt ise oldukça çekici bir sima idi ve bilinçli bir proleter devrimci değildi. Ebeveynlerinden birine yazdığı mektupları geçtiğimiz günlerde ortaya çıktı. Okumanızı tavsiye ederim çünkü insani belgeler olarak büyük değer taşıyor ve özellikle de bazı bireysel ahlak sorunlarına parmak basıyor. Mektuplarında Schmidt, devrim için korkusuzca ölüme giden ancak hiçbir politik yönelimi olmayan ama davasına yürekten bağlı bir insan olarak ortaya çıkıyor. Bir mektubunda özetle şöyle yazar; Milyukov'u görmem ve onunla bazı önemli işleri incelemem gerekiyor. "Umarım onunla anlaşırız, zira birlikte yürüyeceğiz." Schmidt başlangıçta yarı Kadetti. Bu onun mezarı önünde eğilmemizi engellemiyor. O devrim için kahramanca öldü.

9 Ocak'ın Önemi

Görüldüğü gibi hareket, açık programı olmayan ve kaynayan kitleleri nasıl yöneteceğini bilemeyen, beklenmedik kişileri ön plana çıkardı. Karadeniz donanmasındaki ayaklanmayı yönlendiren aynı Schmidt, aynı zamanda kadetlerle, yani büyük toprak sahipleri ve monarşinin partisi ile birlikte olmanın rüyasını görüyordu. Şu halde her biri kendi açısından büyük bu üç şahsiyetin 1905'te birden bire ortaya çıkıvermeleri şaşırtıcı değil mi? Önemsiz bir rol oynadılar çünkü işçi sınıfına yeterince önem vermediler.

9 Ocak 1905 partide, mücadeleye atılan ancak ne istediğini bilmeyen, programsız, ikona ve derebeylik bayraklarıyla kışlık saraya yürüyen güçlü işçi haketini nasıl yöneteceği sorusunu gündeme getirdi. Aynı zamanda 9 Ocak monarşinin güvenini yıkan bir yıldırım aşkı gibi oldu. Bu bir abartma değildir. Daha bir gün önce monarşiye inanan ve yalnızca bakanların kötü olduğunu düşünen işçiler, kendilerinin en korkunç düşmanının kesinlikle çar ve monarşi olduğunu gördüler.

'Geçici Devrim Hükümeti' Parolası Üzerine Tartışma

9 Ocak partimizin önüne bütün şiddetiyle yönetim veya o zamanlar dediğimiz gibi geçici devrim hükümetine katılma sorununu getirdi.

Bolşevikler bütün güçleriyle şu parolayı desteklediler, 'Silahlı

ayaklanma örgütü ve geçici devrim hükümetinin kuruluşu'. Ama menşevikler bütün güçleriyle buna karşı çıktılar. Ve ayrıca, tipik bir olay, bu hükümete katılmayı sözde 'marksist' argümanlarla reddettiler. Biz sosyalistler nasıl sosyalist olmayan bir hükümete katılabiliriz?' dediler. Ve millerandizmin bahtsız deneyimine başvurdular.

Bilindiği gibi Millerand vaktiyle bir sosyalistti, hem de sol bir sosyalist. Ancak burjuvazi tarafından yoldan çıkarıldı ve yönetime katılmaya razı edildi. 'Orada işçi haklarını savunmak için bakanlığa giriyorum', diyerek burjuva kabinesinde bir sandalyeyi kabul etti. Ama isteseydi bile Millerand bu görevi yapamazdı ve giderek doğrudan burjuvazinin ajanı oldu.

Bütün ortodoks marksistler Millerand'a karşı ayaklandılar ve Amsterdam kongresinde İkinci Enternasyonal dahi ona karşı çıktı. Bebel ile, bir dereceye kadar menşevik taktiği savunan Jaures arasındaki ünlü düello bu kongrede oldu. Bebel, bakanlıkta yer almaya karşıydı ve zafer onun oldu. Sosyalistlerin yalnızca burjuvazinin rehineleri veya ajanları haline dönüşeceği bir hükümete sosyalistlerin hiçbir koşulda girmemelerine karar verildi. Gerçekten de bir yılın sonunda henüz iktidarın alışma aşamasında Millerand silahını grevci işçilerin üzerine çevirmişti.

Kişi olarak, Jaures pırıl pırıl bir kristal parçası idi. Proletaryayı içten severek, hayatını işçi sınıfına adadı. Ancak ideolojik anlamda reformistti ve bakanlık kariyerinin başlangıcında Millerand içtenliğini ve idealizmini birçok yönden kullandı. Takiben Millerand ve işbirlikçilerine karşı amansız bir mücadele ortaya koydu ama Enternasyonal'de savunmaya kalkıştığı reformist prensiplere de sadık kaldı.

Menşevikler bize karşı millerandizmin tecrübesini kullanmaktan geri kalmadılar. 'Millerandizmin alıp nereye götürdüğünü görüyoruz', dediler, 'Böyle bir örnekten sonra Rusya'da geçici bir devrim hükümetine nasıl katılabiliriz?' -Müsaade edin, cevap verelim- Önemli bir ayrıntıyı unutuyorsunuz. Fransa'da Millerand devrimin sözkonusu olmadığı bir dönemde kalıcı bir burjuva hükümetine katıldı. Açık söylemek gerekirse burjuvaziye kendini sattı. Ama bizde, 1905'te, çarı devirmek sözkonusu. Bahsedilen taht çok önceden sallanıyor. Bunun için mücadelenin akışı merkezi bir devrimci işçi-köylü örgütlenmesi kurmayı, diğer bir deyişle geçici bir devrim hükümetinin kuruluşunu gerektiriyor. Ve işçi sınıfı temsilcileri, uygulaması gerçekten saf proletaryen olmasa dahi bu hükümete katıl-

mak zorundadırlar çünkü devrimin zaferini güvenceye alacak bir merkezi örgütlenme yaratmak gerekiyor.

'Geçici Devrim Hükümeti' Şiarına Menşeviklerin Bakışı

Ancak menşevikler safsatalarını piyasaya sürerek, olayları karıştırarak ve yalnızca işçi sınıfına devrimin burjuva bir karaktere sahip olmak zorunda olduğunu göstermeye devam ederek geçici bir devrim hükümeti şiarının bir proletarya partisine yakışmadığı düşüncesinde ayak dirediler. Devrimin, meşruti bir monarşinin kuruluşunda veya en iyi varsayımla klasik bir burjuva cumhuriyetinin kurulmasıyla son bulacağını tahmin ediyorlardı. Proletaryanın devrimci rolüne inanmıyorlardı ve bütün umutlarını liberal burjuvaziye bağlamışlardı.

İşçilerin iktidarı almayı düşünmemelerini, ekonomik mücadeleyle yetinmemeleri ve liberal zemtsileri desteklemeleri gerektiğini düşünüyorlardı. Geçici devrim hükümeti veya daha çok meşruti monarşi hükümeti organize etmeyi Milyukov iyi biliyordu. Böylece 1917'de menşevikler işçiler tarafından ele geçirilmiş iktidara kendilerini ve sosyalist devrimciler kabul edilmesi için milioukov'un burada bulunmasından çok memnundular.

Menşeviklerin neden 'geçici devrim hükümeti' şiarına karşı çıktıklarını görüyoruz. Argümanları ilk bakışta ortodoks ise de gerçekte oportünisttiler. Taktiklerine sadık kalarak işçileri iktidardan uzak tutmak ve yönetici sınıf haline gelmelerini önlemek için marksist terminolojiye varıncaya kadar herşeyi kullandılar. Sözde proletaryayı tüm karışık ilişkilerden uzak tutmak ve bolşeviklerin şiarı, işçi-köylü diktatörlüğü ile mücadele etmek arzusuyla işçilerle köylülerin yakınlaşmasına karşı çıktılar. Ama kendileri Şubat Devriminden sonra Çernov, Savinkov, Kerenski'lerle yani 'köylü' partisinin en karşı devrimci fraksiyonuyla blok oluşturmaya devam ettiler.

Londra'daki Üçüncü Bolşevik Kongresi ve Menşeviklerin İlk Cenevre Konferansı

Sonradan bolşeviklerin birinci kongresi sayılacak olan, yalnızca bolşeviklerin katıldığı Üçüncü Parti Kongresi 1905'in ortalarında toplandı. Merkez Komite yayınını ve parti konseyini elinde bulunduran menşevikler kongreye ihtiyaç olmadığını söylediler. Gerçekten bütün yönetim ellerindeydi. Biz bolşevikler bu durumdan kurtul-

mak için yeni bir kongre çağrısında bulunmak zorundaydık. Menşevikler kesin olarak karşı oldukları için biz Merkez Komitesinin ve kongre yasağına rağmen çoğunluk komiteleri bürosu adına 1905 ortalarına doğru Londra'da toplanmak üzere çağrı yaptık. Aynı zamanda menşevikler, 'Rusya çapında ilk konferans' adıyla Cenevre'de toplandılar.

Böylece 1905 yazında, devrimin arifesinde Londra Üçüncü Kongresi bolşevik güçlerin, Cenevre Birinci Rus Konferansı menşevik güçlerin bir gövde gösterisi oldu. Bu iki toplantıda, iki fraksiyon, her biri devrime bakış taktiklerini ortaya koydular, çünkü herkes devrim saatinin yaklaşmakta olduğunu hissediyordu.

Üçüncü Kongre büyük öneme sahipti. Esas değeri genel grev ile silahlı ayaklanma arasında bir bağlantı kurmuş olmasındaydı. Bu düşünce bugün başkaları gibi bize de çok sıradan geliyor ama o zamanlar daha çok yeniydi.

Genel Grev Sorunu

O dönemde uluslararası sosyal demokrasi genel grev düşüncesini reddediyordu. O zamanlar İkinci Enternasyonal'de oportünist Alman parti önderi Auer'in bir sözünü, 'Generalstreik ist Generalun sinn' (Genel grev genel bir saçmalıktır) yineliyorduk. Auer, bütün işçilerin işi bırakması halinde genel grevi başlatabilirsek, devrimi de yapabiliriz' diyordu. Diğer yandan eğer biz daha güçlüysek genel greve ihtiyacımız yoktur, tersine eğer biz çok güçsüzsek, genel grev ilan etmeyi başaramayız ve grevden bahsetmek de gereksizdir. Neticede Auer genel grevin gereksizliği sonucuna vardı. Menşevikler Auer'in argümanlarına sarıldılar.

Oysa kimse o zamanlar genel grevi ciddi olarak düşünmüyordu. Oy hakkı için Belçika'da patlak veren iki günlük bir grev korkunç bir olay gibi dikkatleri çekti ve sayısız yorum ve araştırmaya (özellikle Rosa Lüxemburg tarafından) yol açtı.

İkinci Enternasyonali'n ve menşeviklerin bu tutumu karşısında Üçüncü Kongre genel grevin bir gereksizlik olmadığını ve Rusya'da günün görevi olduğunu ve bunu bizim gerçekleştireceğimizi ilan ederek devrimci harekete büyük bir hizmet sundu.

II. Enternasyonal'de Silahlı Ayaklanma Sorunu

Silahlı ayaklanma sorunu daha ciddi bir biçimde karşımıza dikildi. II. Enternasyonal bu konuda tek söz duymak bile istemiyordu ve Engels'in yazdığı bir önsöze dayanarak bunu anarşizm olarak nitelendiriyorlardı. Bu önsözde Engels, burjuvazinin silahlı güçlerinin doludizgin ilerlemesine ve açılmasına, büyük şehirlerde, geniş ana yollarda barikat savaşının imkansızlığını belirterek dikkatleri çekti. Bu koşullarda silahlı ayaklanmanın zor olduğunu çünkü birkaç saat içinde burjuvazi tarafından ezilmesi riskini getirdiği sonucunu çıkardı. Bütün oportünistler hep bir ağızdan silahlı ayaklanmanın imkansızlığını ve Engels'in bunu 'öngördüğünü' ileri sürerek yarışırcasına bu önsözü kullandılar. Rusya'da koşulların Batı Avrupa'dan tamamen farklı olduğunu unuttular. Kaldı ki, Batıda emperyalist savaşlar, silahlı güçler anlayışını tamamiyle değiştirebilirdi. Üstelik Engels'in bu önsözü oportünist liderler ve Alman sosyal demokrasisi tarafından işlerine geldiği gibi büyük ölçüde değiştirilmiştir.

Bu nokta üzerinde Üçüncü Kongremiz silahlı ayaklanmayı günün şiarı olarak gündeme alarak, mümkün olduğunu ilan ederek ve oportünistlerin Engels'i yanlış bir biçimde yorumladıklarını göstererek devrimci harekete büyük bir hizmet sundular. Ayrıca 1905 olaylarını önceden gördüğü gibi 1917'de de silahlı ayaklanma ile genel grevi birarada önerdi.

Üçüncü Kongre'nin Hizmetleri

Böylece Üçüncü Kongre bolşevik taktiğin temellerini açıkça ortaya koydu ve yakında gerçekleşecek bir devrim için net bir program yazdı. Toplantının, 1905'in kesin sona götüren olaylarından iki veya üç ay önce yapıldığını unutmamak gerekir. İşçi kitlesinin hareketiyle bağlarını kurmuşsa, devrimci marksist düşüncenin devrime giden yolu önceden kestirebilmesi anlamında Üçüncü Kongre'nin düşünceleri tüm dünya devrimci partilerince parlak bir örnek olarak değerlendirilebilir. Gerçekte bu kongre Rusya'da gelişecek olayları kehanette bulunurcasına önceden gördü.

İşçilerin Silahlanması Sorunu

Bu sırada menşevikler oportünist programlarını değiştirip, geliştirdiler. Rusya konferanslarında bizimkinden çok farklı olarak 'Devrimci İdari Otonomi' düşüncesini geliştirdiler. Bolşeviklerin boykot etmeyi önerdiği Buligin Dumasından(*) partiyi çekmeye hazırlanı-

yor ve gündemdeki tüm sorunları oportünist bir biçimde ele alıyorlardı. Örneğin işçilerin silahlanması sorununu değerlendirme biçimleri buna en açık kanıttır.

Bu sorun günümüzde basit gibi görünüyor ancak II. Enternasyonal'in gürültüsüz gelişimli esnasında bahsedilen şefler silahların gürültüsünden vebadan korkar gibi korkuyorlar, işçilerin silahlanması birçoğuna kızgın bir taşkınlık gibi geliyordu ve Üçüncü Kongre işçilerin silahlanması gerektiğini ilan ettiği zaman menşevikler, Rusya konferaslarında bunun anarşizm ve puçizm olduğunu ilan ediyorlardı. İşçilere silah vermek yerine, 'silahlanma zorunluluğu düşüncesini' kafalarına sokmaya çalışmak gerektiğini söylediler. Biz ise, "Siz Rus işçilerini çocuk sanıyorsunuz: onlara gerekli olan çar ve burjuvazi ile mücadele etmek için silahlardır", diyorduk.

Gördüğümüz gibi bolşevikler ile menşevikler temelden ayrışıyorlardı. Bir yanda kendilerini devrime hazırlayan, birbirine bağlı mücadeleci işçiler ordusu, diğer yanda işçilerin ordusu, diğer yanda işçilerin kafasına 'silahlanma zorunluluğu düşüncesini sokma biçimi üzerine, Buligin Dumasına aktılma üzerine, 'devrimci idari otonomi' üzerine; yani zemstvoları, belediye meclislerini iyileştirme üzerine ahkam kesen bir politikacılar klanı.

Çidlovsk Komisyonu

9 Ocak olaylarından sonra otokrasi işçilere birkaç ödün vermek zorunda kaldı. Bu amaçla, büyük bir olasılıkla birçok St. Petersburg'lu işçilerin hatırlayacağı üzere Cidlovsk Komisyonu diye adlandırdığımız bir komisyon kurdu. Çar bu komisyona başkanlık etmek üzere Senatör Cidloski'yi görevlendirdi ve işçilere, Gapon'un isteklerinden esinlenerek, mevcut durumlarını iyileştirecek önemli sorunları diğer üyelerle birlikte inceleyecek olan komisyon doğal olarak, temel politik sorunları bir kenara attı ve önemsiz detaylarla uğraştı. Yine de bütün legal olanaklar gibi bunu kullanmamız gerekiyordu ve biz bunu yaptık. Ama menşevikler, bunun üzerine bir felsefe inşa ederek, komisyonun üzerine, sineklerin şekere saldırması gibi atladılar.

(*)Menşevikler, Buligin Duması seçimlerinin olacağı aynı dönemde, yetkililerden izin almadan bir 'Halkçı Duma' seçimine girişmeyi önerdiler. Gerçekte bu 'harika' plan hiçbirişe yaramazdı.

Buligin Duması

Bu sırada işçi hareketi giderek yayılıyordu: 'Birliklerin Birliği(*) örgütlendi, köylü hareketi güçlendi, ordu ve deniz kuvvetleri- özellikle savaştaki deniz kuvvetleri- onları Potemkin zırhlısı ayaklanmasına götüren ayaklanma belirtileri göstermeye başladılar.

Çarlık otokrasisi o zaman çok önemli reformlara yöneldi ve bir Duma toplamaya karar verdi. Sonuç olarak çar, yeni bir seçim yasası hazırlama sorumluluğunu Buligin'e bıraktı. Çarın niyeti, son çare olarak, bütün sorunlar hakkında karar vererek görüşlerini monarkın onayına sunacak, karar yetkisi olmayan bir çeşit danışma kurumu olacak bir Duma toplamaktı. Buligin'in hazırladığı seçim yasası bütün avantajı soylulara ve işçilerin aleyhindeki burjuvaziye veriyordu.

Buligin Duması'nın ne olacağı ortaya çıktığında, karşımıza ona karşı alınacak tavır sorunu çıktı. Bolşevikler Dumaya her türden katılımı reddetmayi, boykotu ve kitleleri harekete geçirerek bu çağrıyı engellemeyi önerdi. Biz hareketin, çarlığın kitlelere kemirilecek birkaç kemik atmakla bastıramayacağı ve çarlığa saldırmaya devam edecek önemli bir güç olduğunu hissediyorduk. Menşevikler her zaman olduğu gibi Rusya'da parlamentarizmin başlangıcı olan çarın projeleri içinde yaşıyorlardı ve herşeyden önce Dumaya katılmayı öneriyorlardı. Ancak ayaklanan kitleler karşısında katılmaktan vazgeçtiler ve bunu ilan ettiler: Eğer öyleyse temsilcilerimizi seçmek için seçim toplantıları yaparız, Buligin Dumasına hayır ama bir Halk Dumasına evet! Ama takiben bu planı da reddettiler çünkü Buligin ve Dumasının ardından devrim gündeme çok geçmeden yeni sorunlar getirdi. İşçiler gerçekten Duma seçimleri gibi ahmaklıklarla oyalanmanın zamanı olmadığını, karar saatinin geldiğini ve devrim saatinin çaldığını hissediyorlardı.

Ekim 1905 Olayları

Ekim 1905 olayları biliniyor:Bütün Rusya'da genel grev, 'Birliklerin Birliği'nin aktif eylemleri, otokrasi tarafından 17 Ekim'de kabul edilmiş önemsiz tavizler ve son olarak anayasanın bahşedilmesi.

(*) Mühendis, doktor, şimendifer işçileri vb den oluşan bir burjuva demokratik örgüt.

Anayasanın bahşedilmesinin içyüzünü Witte'in notlarından inceleyebiliriz. Bu notlarda Witte, saray içi entrikaları, parti içindeki ayakoyunları ve ihtiras oyunlarını çok güçlü bir biçimde betimliyor.

İlk işçi temsilcileri Sovyeti St. Petersburg'da bu dönemde kuruldu. Bu Sovyet, asker temsilcilerini içermiyordu, zayıflığının asıl nedeni de buradadır. Bolşevikler bir güç olabilmek için yalnızca işçi temsilcileri Sovyetlerine değil, aynı zamanda köylü ve asker temsilcilerine de sahip olmak gerektiğini çok iyi biliyorlardı. Ancak kurmayı başaramadık çünkü hareket çok zayıftı.

Sovyet düşüncesi de diğer bütün büyük düşünceler gibi kitlelerin bağrından çıktı. menşevikler 'devrimci idari otonomi' düşüncelerinin Sovyetler'de somutlaştığını ispatlamaya çabalıyorlardı. Gerçekte Sovyetler düşüncesi menşeviklerden gelmiyordu. Kitlelerin bağrından, St.Petersburg işletme ve fabrikalarından çıkıyordu. St. Petersburg Sovyeti, hükümetin embriyonik bir biçimi haline gelemişti. İktidarı ele geçirmeye veya çar hükümetini devirmeye ya da çarın ortadan kaldırılmasına hazır olmak gerekiyordu. İkinci olasılığın gerçekleştiği biliniyor. Bolşeviklerin bir bölümü, Sovyet Sosyal Demokrat Parti resmi programına uymaz diye Sovyet'e katılmama hatasına düştülerse de Lenin ve MK bu hatayı süratle tamir etti.

Moskava'da Aralık Ayaklanması

Hareketin doruk noktasına ulaştığı yerde, 1905 Aralığında Moskava'da, Presnya bölgesinde, başında Çantser (1911'de yurtdışında öldü) , Vladimirski (halen Ukrayna Komünist Parti Merkez Komite Üyesi), Şedoy ve değerlerinin bulunduğu bolşevik komite tarafından yönlendirilen bir ayaklarına oldu. İlk işçi müfrezeleri örgütlenmesi bu komite tarafından organize edildi.

Büyük tarihi bir öneme sahip olan Moskova Ayaklanması, işçilerin kanıyla bastırılmıştır. Başarısızlığa uğradığı andan itibaren menşevikler eleştirmeye can attılar. Plehanov soğuk bir biçimde yazdı 'Silahlarla Oynamamalıyız'. 'Bu hareket haklı veya haksız, bu sözler ancak bir menşeviğin ağzından çıkabilir' diye yanıtladık. Komünarların yenilgisinden sonra 1871'de Paris işçilerini başkaldırıya karşı uyaran Marx onlara, 'Silahlarla oynamayınız' demedi. Hayır. Komünarların eylemini ve anısını yücelttiği ve cellatlarının zalimliğine anlattığı 'Fransa'da İç Savaş' adlı ünlü eserini yazdı.

Plehanov, ne yazık! Tıpkı diğerleri gibi Marx'ın yolunu izlemedi. Devrimin bu soylu insanı araya mesafe koyarak, 'Silahlarla oynanmamalı' gibi soyut bir bakış açısıyla hareketi yargılıyordu.

Bolşeviklerin tavrı ise tamamiyle farklıydı. Lenin bu savaşçıların kahramanlıklarına büyük bir hayranlıkla bakıyordu. Bu mücadelenin en ince ayrıntılarını, sokak savaşı tekniğini, eyleme katılan herkesin biyografisini derinliğine incelemek istiyordu. Lenin yalnızca zaferle sonuçlanan ayaklanmalarla dayanışma gösteren devrimcilerden değildi. Sınıfımızın tarihinin her sayfası onun için çok değerliydi.

Bazı zaferlerden çok daha önemli yenilgiler vardır. 1905 Aralık yenilgisi de işte böyleydi. O dönemde öncü işçilerin ilk ayaklanması partimizin şiarı altında oldu. Bu işçiler çok önceden ne istediklerini, artık Gapon'un bayrakları altında yürümek istemediklerini açıkça biliyorlardı. Bir tek olay, bu ayaklanma, hareketin geliştiğini, işçi sınıfının hatırı sayılır bir güç noktasına kadar geldiğini, net bir programları olduğunu ve çarın tepeden tırnağa silahlı kuvvetlerine saldırmaya hazır olduklarını ispatladı. Şüphesiz hareket başarısızlığa uğramıştı ancak bu yenilgilerden geçerek işçiler zafere doğru ilerlediler. Bolşevikler de, Plehanov'un, 'Silahla oynamamalı' gibi dönek söylemine karşı amansız bir savaş ilan ederek, başkaldıranlarla tam bir birlik içinde olduğunu gösterdi.

BEŞİNCİ KONFERANS

1905 Devrimi Deneyimi

1905 Devrimi bir anlamda 1917'nin genel provasıydı. 1905 olmaksızın, nispeten daha kolay 1917 zaferinin gerçekleşmesi imkansız olurdu. 1905'te, Sovyetler fikri birden parlayıp sönüverdi. Bununla birlikte işçi sınıfının belleğinde derin bir iz bıraktı. Yine 1917'de, Şubat Devriminin ilk patlamalarından itibaren, her işçiye ülkenin bir sovyetler ağı ile kaplanması son derece doğal geliyordu. Yineliyorum: 1905 Devriminin büyük deneyimi olmadan 1917 olayları çok farklı yönde gelişebilirdi. Ama bunu bir yana bırakırsak, 1905 Devrimi başarısız bir devrimdi. Neden? Başarısızlığın nedenleri nelerdi?

Menşevikler bu soruya, 1909 ve 1910'da Martov, Potressov ve Dan tarafından kaleme alınan beş ciltlik bir çalışmayla cevaplandırdı. '1905 Devrimi başarısızlığa uğradı çünkü işçi sınıfı saf proletaryen taleplerin çok ötesine geçti,' diyorlardı, 'işçi sınıfı izin filan almaksızın sekiz saatlik işgününü ilan edip, bunu hemen uygulamaya başladı'. Menşevik tarihçilere göre 1905 Devriminde işçi sınıfının en ağır suçu işte buydu. Aşırı talepleriyle proletarya, burjuvasinin o dönemde önemli bir kesimini sözde kendinden uzaklaştırarak onları pomiesçiklerle; yani çarlıkla ittifak yapmaya itti. Ayrıca, menşevik tarihçilere göre Petersburglu işçi delegelerin ilk sovyet çalışmalarının hemen hepsi hatalı ve aynı zamanda demagojik idi, zira bu sovyet kaçınılmaz bir biçimde bolşevizm yolunu izliyordu.

Bu son iddia bir noktaya kadar doğrudur. Başlangıçta çoğunluğu menşeviklerden oluşmasına rağmen Petersburglu işçi delegelerin ilk Sovyeti, gerçekten de bolşevizmin yolunda yürüyordu, çünkü koşullar onu bu yola itmişti.. Dahası, tarih menşeviklere çok kötü bir oyun oynamıştı. 1905 sonlarına doğru çıkmaya başlayan menşeviklerin günlük gazetesi Naçalo da keskin bir biçimde bolşevizme doğru çarketti, o kadar öyle ki sonuçta önde gelen menşeviklerin hepsi kendi gazetelerini reddetmek zorunda kaldılar. Bu arada Naçalo ve Novava Iizn üzerine bir iki söz söyleyelim.

'Naçalo' ve 'Novaya Jizn'

1905 sonunda bolşeviklerin ve menşeviklerin ilk yasal gazeteleri çıktı. Bolşevikler 'Novaya Jizn'i (Yeni Yaşam), menşevikler ise Naçalo'yu (Başlangıç) çıkartıyordu.

Lenin'in ve yurtdışında yaşayan diğer bazı önderlerimizin dönüşüne değin Novaya Jizn'in kozmopolit bir yönetimi vardı. Yazı İşleri Müdürü, sonraları devrimle bütün bağlarını koparan Rumiantsev idi. Birlikte çalıştığı kişiler arsında yalnızca Gorki değil, barikatların öte yanına geçeli hayli olmuş Minski, Teffi ve diğerleri gibi küçük burjuva entellektüelleri de sayılabilir. Bugün, belli bir süre için de olsa bu insanların bolşevik kampta yer almış olabileceklerine bir türlü inanamıyoruz. Durum, ancak bolşevik önder grubun Rusya'ya dönmesiyle değişti. O zaman Novaya Jizn net bir şekilde bolşevik bir gazete halini aldı.

Naçalo için durum biraz farklı gelişti. 1905 ortalarına doğru burjuvaziye karşı alınacak tavır konusuna menşeviklerden ayrılmaya başlayan Parvus ve Trotskiy gelişen koşullar sonucu Naçalo'nun yönetimini eline alıp bu gazeteyi menşevizmden büyük ölçüde uzaklaştırdılar. 'Sürekli devrim teorisiyle ifade ettikleri bu eğilimleri ayrıca incelemeye değerdir.

'Sürekli Devrim'

Naçalo, 1905 Devriminin, dünya proletaryasının mutlak zafere ulaşmasıyla sonuçlanacak devrimci bir dönem açtığını onayladı. Enternasyonal devrimin bir parçası olarak Rus Devrimi ancak diğer ülkelerde devrim zafere ulaştığında tamamiyle başarıya ulaşabilecekti.

Bu eğilim, (akım) görüldüğü gibi gerçeğin yalnızca bir bölümünü teşkil ediyordu. Ancak, Parvus ve Trotskiy'in kişisel görüşlerini dile getiren 'sürekli devrim teorisi' tamamiyle boş ve gerçekten uzaktı. Proletarya kütlesinin hareketinde pek bir iz bırakmadı.

Yazarlarının temel hatası, köylülüğün rolünü tamamiyle bir yana atmaları veya büyük ölçüde küçümsemeleri ve işçi sınıfının köylülükle sıkı bağlar kurmaması halinde Rus Devriminin başarıya ulaşamayacağını unutmalarıydı. Diğer bir deyişle Parvus ve Trotskiy, 1905 ortalarından itibaren Lenin tarafından 'devrimci işçi-köylü diktatörlüğü' olarak formüle edilen bolşevik düzen kelimesinin doğruluğunu kavrayamıyorlardı.

Tartışma temel olarak liberallerin kendilerinin bile kaçınılmaz olarak gördükleri Rus Devriminin karakteri üzerineydi. Bütün sorun bu devrimin kapsamının ne olacağını ve nerede duracağını ve hangi sınıfın burada başrolü oynayacağını bilmekti.

Liberal burjuvazi devrimin, meşruti düzenin kurulması ile yetinmesini, ekonomik gücün tamamıyle hakim sınıflarda kalmasını ve burjuvazinin siyasal iktidarda en önemli paya sahip olmasını arzuluyordu.

Sağ kanadı, gerektiğinde meşruti bir düzen ile yetinse de, küçük burjuva kampın tamamı (trudovikler, halkçı sosyalistler, menşevikler, sosyalist devrimciler) burjuva demokratik bir cumhuriyetin kuruluşunu düşlüyorlardı. Ve özellikle menşeviklere gelince, onların felsefesi oldukça basitti: Devrim, burjuva karakterde olması gerektiğinden proletarya iktidarı alamazdı, yalnızca demokrasi kampında muhalif rolü oynamalı ve sürekli olarak burjuvaziyi sola itmeliydi.

Bolşevikler işçi-köylü diktatörlüğünü ilan ediyorlardı. Devrimin burjuva karakterli olacağı kanısını taşıyan bolşevikler yine de bunun saf burjuva olmayacağını ve burjuva demokratik devrim ile sosyalist devrim arasında bir etabı teşkil edeceğini önceden sezip görüyorlardı. İşçi-köylü diktatörlüğü altında burjuva demokratik devrimini mantıki sonucuna plebyen yani, halk devrimine götürmek istiyorlardı. 'Eğer, devrim, kırsal kesimde feodalizmin tüm kalıntılarını yoketmeyi ve yalnızca milyonlarca işçiyi değil, onmilyonlarca köylüyü de ayaklandırmayı başarırsa işçi ve köylüler kendi diktatörlüğünü gerçekleştirip pomieçikleri ve büyük burjuvaziyi yenebilirse, işte bu andan itibaren Batı'da ciddi bir devrim hareketi ortaya çıkabilir ve Rus Devrimi Avrupa sosyalist devriminin öncüsü haline gelebilir', diyorlardı.

Bolşevikler ile menşevikler arasında, lafta çok radikal olmalarına karşın çoğu zaman menşeviklerin kuyruğuna takılan 'sürekli devrim' taraftarları bulunuyordu. Her ne olursa olsun, nüfusun çok büyük bir çoğunluğunu köylülüğün oluşturduğu Rusya gibi bir ülkede bunun sosyalist devrimin başlangıcı olduğunu anlayamadıkları su götürmezdi. Parolaları, 'Kahrolsun çar! İşçi hükümeti!', çok radikal gibi görünüyordu, gerçekte bu ölü bir lafızdı zira köylülük hesaba katılmaması imkansız, son derece önemli bir faktördü. 1905 Devrimi ezildiyse, bu köylülerin işçilerin çok gerinsinde kalmasından ve işçilerin kırsal nüfusla olan bağlarının onları peşinden sü-

rükleyecek kadar zayıf olmasından dolayıydı. 'Kahrolsun çar, işçi hükümeti' gibi sloganların ise, işçilerle köylüler arasındaki bağları güçlendirici hiçbir katkısı olmadı.

1917'de, bütün Avrupa'da proleter devrimi yakınlaştıran dört yıllık müthiş bir savaştan sonra, proletarya diktatörlüğü parolasının saati geldi. Ancak bolşevizm, köylülüğe karşı alınacak tavır konusunda 1905'te sürekli devrim taraftarlarının düştüğü hatalara düşseydi, 191'de Rusya'da proletarya diktatörlüğü asla başarıya ulaşamazdı.

Ne olursa olsun, Naçalo, gerçekten de menşevik bir hat izledi. Ve menşevikler, 1905 Devriminin bilançosunu yaparken, yalnızca, bolşevik taktikleri ve St. Petersburg Sovyetinin idare biçimini değil, aynı zamanda, o dönemde hareket üzerinde güçlü bir etkisi olan kendi gazeteleri Naçalo'nun da yönelimini de kınadılar. 1905 Devriminin başarısızlığını da böyle açıkladılar. İşçi sınıfı maksimalizm içinde, gerçekleşmesi mümkün olmayan taleplerin peşinden sürüklendirildi, bolşevik rotaya uyup (yolu alıp) boynunu kırdı. Başlıca hatası, programını sınırlı tutmamak, taktiğini burjuva 'toplum'un taleplerine adapte etmemek, daha da ileri giderek 8 saatlik işgününü ilan etmek ve sayısız saf proletaryen talepler ileri sürmek idi.

1905 Hareketinin Başarısızlığının Nedenleri

Bolşevikler ise tamamiyle farklı görüşteydiler. 'Sekiz saatlik işgünü talebinin yanlış olduğunu kabul etsek bile, (ki bu talep kesinlikle kaçınılmazdı) diyorlardı, milyonlarca ezilen insanın politik yaşama gözünü açtığı bir devrimde kendi taleplerinden vazgeçmek, gerçekten önemsedikleri şeyin ne olduğunu söylememek yalnızca formalist fonksiyonerlerin işidir. O zamanlar St. Petersburg'da ve bütün dünyada bir tek bolşevik olmasaydı bile, işçi kitleleri 8 saatlik işgününü ısrarla isteyecek ve kendini burjuva 'anayasallığı' taraftarlarını desteklemekle sınırlamayacaktı. Ayrıca bu talep gerçekte bir hata da değildi; formüle edilmesi gerekiyordu. O dönemde Rus işçi sınıfının sayısı sekiz milyon civarındaydı. Yeni uyanıyordu ve tabii ki sınıfının günlük temel taleplerini gündeme getiremezdi. İşçi sınıfı yenildi ancak 1905 talaplerinin zafere ulaşacağı gün gelecek. İşte menşeviklere cevabımız buydu.

O halde bolşevizm 1905 yenilgisini neye bağlıyordu? 1905 yenilgisini geçmişte ve bugün hala savunmasının üç ana sebebi vardı.

Bu sebeplerden ilki ve en önemlisi uluslararası konjonktürde yatar. Gerçekte Rus Devrimi uluslararası mücadelede bir episode idi ve böyle olmak zorundaydı. 1917-1920 yıllarındaki devrimimizin uluslararası olaylarla çok sıkı bağları olduğunu bugün herkes görüyor. 1905 için de aynı durum sözkonusuydu. Witte ve Kokuttsev'in yabancı bankacılardan almayı başardığı ödünç para şüphesiz burada belirleyici bir rol oynadı. Ayrıca, parasıyla çara destek olan uluslararası burjuvazi, ona aynı zamanda önemli ölçüde moral ve politik destek verdi. O günlerde Batı Avrupa burjuvazisi bugünkü kadar çok bölünmüş değildi; her bakımdan daha sağlam bir yapıyı teşkil ediyordu. Çarlık Rusyası, Fransız burjuvazisiyle dostça ilişkilerini sürdürüyordu ve ünlü Franco-Rus ittifakı gerçekte çarın milyonlarca piyade askerleriyle milyarlarca Fransız frangı arasında yapılan bir ittifaktı. Ve bu ittifakın zamanlaması (kabul edilmeli ki) son derece etkili oldu.

Ancak çarlığa önemli yardımlar sağlamakta Fransa yalnız kalmadı: Hemen hemen bütün büyük Batılı devletler bu örneği izledi. Rus-Japon savaşı'nda çarlık Rusya'sının yenilgisi bazı izole kapitalist grupların çıkarına olmasına rağmen, Batı Avrupa burjuvazisinin tamamı çarlığa koşulsuz destek sağladı. Bundan başka, Batı burjuvazisinin bazı politikacıları, o günlerde monarşi ile liberal burjuvazi arasında cereyan eden mücadeleye müdahele ederek çarlığa önemli ölçüde yardımcı oldular ve çarlık ile şefleri Avrupa kapitalizmine taraftar olan kadetler arasında uzlaşma sağlamak için çabaladılar. Fransız burjuvazisi ve diğer yabancı burjuvazilerin, çarlık ile Rus muhalefetinin bir kesimi arasında tellallık ve aracılık yaptıkları bugünden bakıldığında kuşku götürmez. Çarlık daima Avrupa'nın en uygar en nüfuzlu burjuvazisini ardında hissediyordu. 1905 Devriminin yenilgisinin önde gelen sebeplerinden biri buydu.

İkincisi ise köylülüğün bilinçsizliğiydi. 1889 yılında Plehanov, devrimin yalnızca işçi devrimi olması halinde başarıya ulaşabileceğini söylemişti. Bu formül, işçi sınıfının hegemonyaya sahip olması ve devrimde temel güç olması anlamında doğruydu, ama eksikti. Rus Devrimi işçi devrimi olarak başarıya ulaşacak ancak bunun için işçi sınıfının köylülüğü peşinden sürüklemesi zorunludur, demek gerekirdi. Oysa ki 1905'de bunu yapacak gücü yoktu. St. Petersburg Sovyeti yalnızca işçi delegelerden oluşuyordu. Köylülük o denli az politik eylemlilik içerisindeydi ki, onların da çok sayıda Sovyetler'e

katılabileceklerini düşünemedik. Hatırlarsak, 9 Ocak 1905'te Putilov fabrikası işçileri hala çara inanıyordu ve ona ikonlarla gidiyorlardı, politik deneyimi hala çok az olan köylü kitlede hakim olan havayı kavramıştık. İşte bu yüzden büyük çoğunluğunu köylülerin oluşturduğu ordu sonuçta ayaklanan işçileri ezmek için çarlığa yardım etti. On ay içerisinde (9 Ocak-17 Ekim 1905) Rusyanın diğer büyük şehirlerindeki ve St. Petersburg'daki işçi sınıfı önemli bir politik deneyim kazanmış ve monarşinin ne olduğunu anlamıştı. Aynı sonuca varabilmesi için köylülük ve köylü ordusunun biraz daha uzun zamana ihtiyacı vardı. Askeri isyanlar, yerel karakterini koruyarak ve kesin bir devrimci program taşımaksızın 1902'den itibaren sıklaştı. Ordu içinde ilk hareketlilikler, gösteriler kuşkusuz çok anlamlıydı ve özellikle de Karadeniz'deki deniz filosundaki ayaklanma belirleyici bir özellik taşımaktaydı. Bununla birlikte 1905'te ordu ve köylülük hala çarlığın elindeydi. Köylülük 1905 Devriminden henüz hala proletaryaya sadık bir müttefik haline gelememişti: Aşağı yukarı nötr kaldı ancak hemen hemen çoğunluğu köylülerden oluşan ordu, devrimin değil çarlığın hizmetindeydi ve onun peşinden sürükleniyordu.

Son olarak başarısızlığın üçüncü sebebi ise burjuvazinin ihanetiydi. Devrimin başarısızlığının suçunun aşırı talepler ileri süren işçi sınıfına düştüğü ileri süren menşevikler büyük yanılgıya düştüler. Gerçekte bolşeviklerin de altını çizdiği gibi, burjuvazi karar anında mücadeleyi terkederek çarlık ile pazarlığa oturdu. Sefil bir ödün verdiği 17 Ekim anlaşmasını coşkuyla karşıladı. Bu andan itibaren liberal burjuva kamp yüzseksen derece çark ederek proletaryanın karşısına geçti. Kısa ve özlü formüllerin ustası Struve, proleteryen parolalar altında cereyan eden grevci hareketi tanımlamak için o dönemdi 'Zincirlerinden boşalmış çılgınlık ' deyimini piyasaya sürdü (çıkardı). Liberal burjuvazi, ülkede bir çılgınlık rüzgarının estiğini ve bu fırtınanın her ne pahasına olursa olsun dindirilmesi gerektiğini, aksi taktirde Rusya'nın korkunç bir kıyamet içinde yokolacağını söylüyordu.

Gerçekte, liberal burjuvazi çok kesin bir sınıf içgüdüsüne sahipti ve şaşılacak derecede bunun hesabını yapıyordu. Çarlığın çöküşü yaşadığında, ona bir anlaşma önerisi ile giderek, kısa yoldan sağa çarketti, özgürlükçü harekete ihanet etti ve çarın gerçek bir müttefiki haline geldi. Başlangıçta, işçi sınıfının yalnızca burjuva devrimi-

nin zaferini sağlamak için kendini feda edeceğine kendini inandırmıştı ancak 1905 Ekim'inden sonra kendi hatasına iyice inandı. O dönemde, Rus proletaryasının devrimde bağımsız bir rol oynamaya hazırlandığını korku içinde farketti ve çarlıkla aynı zamanda proleteryaya darbe indirmeye hazırlandı. Gözlerinin önünde yükselen toplumsal devrimin hayaletinden korkuya düşen liberal burjuvazi kendi sınıfa çıkarlarının proletaryaya karşı çarlıkla ittifaka gitmesini zorunlu kıldığını kavradı. 1905 devriminin başarısızlığının temel nedenleri işte bunlardı.

1905 Devriminin Sonuçları

1905 devrimi neleri getirdi? Herşeyden önce sınıf güçlerinin yeniden gruplaşmasını. Burjuvazi kesin olarak karşı devrimci hale geldi. 1789 da Fransa da burjuvazi, geodalite ve monarşiye karşı mücadelesinde devrimci bir sınıftı. Rusya'da 1905'e kadar az çok belli muhalif bir rol oynadı. Bir dönem kısmen de olsa işçi sınıfıyla ittifak arayışına girdi. Partimizle anlaşmaya varabilmek için Struve, Tugan Baranovski ve diğerlerinin girişimlerini biliyoruz. Milyukov, Londra'ya gidip işçilerin önderi olarak gördüğü Lenin'i bularak saygılarını sundu ve ona belirli temellerde işbirliği önerdi. Burjuva muhaliflerin çarlığa duyduğu kinden dolayı, işçi sınıfıyla işbirliğine eğilimli oldukları-gizliden gizliye onun kendi uysal aleti haline geleceğini ve 1848'de Almanya'da ve diğer yerlerde olduğu gibi kendini onun yerine ateşe atacağını ümit ederek- bir dönem yaşandı. Ancak işçi hareketi sınıf karakterini giderek açıkça ortaya koydukça, burjuvazi, çarın ne kadar kötü olursa olsun, işçi sınıfının zaferine yeğleneceğini iyice kavrayarak proletaryadan uzaklaştı. İşçi sınıfının yeterli politik deneyime ulaştığını Gapon'ları değil, bir programı olan kendi partisini izlediğini, sekiz saatlik işgününü talep ettiğini ve kendi sovyetini kurduğunu görmek zorunda kalınca, 180 derece çarkederek çok hızlı ve net bir biçimde karşı-devrimci bir sınıf oluverdi.

St. Petersburglu işçi delegelerinin sovyetinin ortaya çıkışı burjuvazinin evrimi konusunda belirleyici bir rol oynadı. Bu mecliste son derece tehlikeli bir düşmana sahip olduğunu anladı. Sovyetin, geleceğin işçi hükümeti olduğunu, yani kendisinin asla ele geçiremeyeği proletarya sınıfının bir organı olduğunu hissediyordu. Bu durumda hızla gericiliğe doğru bir dönüş yaptı. Bu dönemde hala marksist olan Kautsky Rus burjuvazisinin karşı devrimci bir sınıf haline geldi.

ğini çok iyi kavramıştı. 1906'dan 1908'e, taktiklerini burjuvaziyle ittifaka bağlayan Rus menşeviklerine karşı ateşli bir biçimde karşı çıktı.

Böylelikle, 1905 Devriminin ilk sonucu Rus burjuvazisinin karşı devrim kampına geçişi oldu. İkinci sonuç ise yüzyıllık uykusundan çekip çıkarılan köylülüğün yadsınmaz uyanışı oldu. 1905 hareketi başarıya ulaşmasaydı bile, ilk tarım komitelerinin ortaya çıkışında gördüğümüz gibi yine toprak sorununu tüm yoğunluğuyla gündeme getirecekti. 1. ve 2. Duma'da, Trudoviks (emekçi) partisi taraftarı veya sağcı parti taraftarı köylü temsilcileri ateşli devrimci nutuklar attılar. Ne zaman toprakla ilgili bir konudan; yani onların en çok önemsediği konudan söz açılsa, köylü delegeler bilinçli veya bilinçsiz olarak, kendilerini açıkça devrimci bir dille ifade eden hatiplere dönüverdiler.

Şu halde 1905 Devriminin ikinci sonucu, kırsal kesimdeki kitlelerin bilinçlerindeki ciddi gelişme oldu. Burjuvazi gericiliğe yanaşırken köylülük ise sola doğru evrim göstermeye başladı.

1847 veya 1849 ? Formülü

Şimdi ne olacak? Evrim sona mı erdi? 1906 yılında partinin önündeki sorular bunlardı. Tartışmalar başladı "1847 mi yoksa 1849 gibi bir sene mi yaşıyoruz?", diye soruyorduk. Diğer bir deyişle, 1848 Devrimi arifesinde miyiz, yoksa 1848 gibi az çok güdük bir devrimin ertesinde miyiz? Bildiğimiz gibi, 1848 Devrimi bir dizi ülkede başarısızlık ve uzlaşma ile sona erdi, devrimci yığınların zaferinin meyvelerini burjuvaziye sundu. Parti içinde birbirimize, Rusya için 1906 yılının, Avrupa'nın büyük bir bölümü ve Almanya'nın da yaşadığı 1847 mi yoksa tersine 1849 yılına mı denk düştüğünü soruyorduk. Diğer bir tanımla, 1906 yılı yeni bir mücadele döneminin başlangıcı mıydı yoksa çok önemli çarpışmaların kazanıldığı ve devrimci düşüşün başladığı 1849 yılına mı işaret ediyordu? Çok geçmeden bu zeminde ve '1847 mi yoksa 1849 mu?' formülü etrafında bolşevikler ile menşevikler arasında bir tartışma başladı..

Bolşevikler, 1906'nın; devrimin tamamlanmadığı, gündemdeki objektif sorunların henüz kesin çözüme ulaşmadığı ve er veya geç yeni bir devrimci dalganın kabaracağı 1847 yılına denk düştüğü fikrini savunuyorlardı. "Köylülük henüz toprağına kavuşmadı. İşçilerin talepleri yerine getirilmedi. İşçiler ve köylüler ülke nüfusu-

nun büyük bir çoğunluğunu oluşturuyorlar. O halde devrimin sorunları henüz çözüme kavuşmadı. Çar ve Stolipin belki bir dönem devrimin büyümesine engel olacaklar ancak yeni çatışmalar kaçınılmazdır. 1905'te olanlar, ileri karakolların çarpışmalarından başka bir şey değildir, gelecek daha büyük savaşlara gebedir", diyorduk.

Menşeviklerin daha farklı bir bakış açısına sahip oldukları açıktı. "Şu anda, 1848'deki kısmi başarısızlık sonrasında Prusya'nın izlediği yolu izliyoruz. Çar hala yerinde, meşrutiyet devam edecek, bu gerçeğe alışmamız gerek", diyorlardı. Buradan hareketle sloganları; ne pahasına olursa olsun, yasal partiyi kazanmak idi, veya bizim alaylı bir dille ifade ettiğimiz gibi, "legaliteye yüz sürmek", idi.

Menşeviklerin bu bakış açısı anlaşılabilir bir şeydi. Birçok kez, devrimin sona erdiği, artık mücadelelerin yer almayacağı, Rusya'nın sakin bir döneme girdiği ve Prusya tipi gelişip ilerleyeceği tahminini yapmışlardı. Bu yüzden, partinin yeraltı eyleminden vazgeçmesi, kendi programını kırpması, yeni yakşam koşullarına kendini uydurması, monarşi ve burjuva partileri ile normal ilişkiler kurması gerektiği çok açıktı.

Bolşevikler ile Menşevikler Birleşiyor

1906 ilkbaharına doğru menşeviklerle bolşeviklerin temel düşünceleri gördüğümüz yönde idi. Bu dönemde, kitlelerin baskısıyla, bolşevik ve menşevik önderler birleşmek zorunda kaldı. İşte bu, parti tarihimizde en ilginç dönemlerinden biridir.

Sonuç olarak kitleler menşevikler ile bolşevikleri iki-üç kez uzlaşmaya mecbur ettiler. Bunda şaşılacak bir şey yok. 1917'de, hala şu sözleri duyabiliyorduk, "Ayrılık niye? Ne kadar çok olursak, o kadar iyi olur. Buna bolşeviğini, menşeviğini, sosyalist devrimcisini de katacak olursak" politik mücadele deneyimi olmayan parti üyeleri de dahil birçok işçi böyle düşünüyordu.

Ne olursa olsun, 1905'te birleşme lehinde güçlü bir hareket başladı. Birçok köy, kasabada bolşeviklerle menşevikler federatif komiteler kurdular, ortak örgütler kurarak mücadeleyi birlikte yönlendirdiler. Sonuç olarak bolşevik Merkez Komitesi, Menşevik Organizasyon Komitesi'yle birleşmeye gitti. Yine kitlelerin baskısıyla 1906'da Stockholm'de partinin birleşme kongresi yapıldı. Bu kongrede bolşeviklerle menşevikler arasındaki temel ayrılık güncel durumun de-

ğerlendirmesinde yatıyordu. Bolşevikler "İlk devrimci mücadelemizde yenildik ama 1905 Devriminin sonuca ulaşmamış sorunlarını kesin olarak çözecek bir başka devrim geliyor" derken menşevikler tersine, "Siz ütopyacısınız, hayalperestsiniz. 1847'yi değil, 1849'u yaşadığımızı kabul etmek istemiyorsunuz. Bizi yere serdiler. Rus Devrimi öldü. Rusya meşruti düzen yoluna girdi. Parti şimdi Avrupa sosyal demokrasisinin açtığı yolu izlemek zorunda", diyorlardı.

Menşevik Eğilimin Zaferi

Stockholm Kongresi'nde zafer menşeviklerde kaldı. 1905 yenilgisi bütün ülkelerdeki duyarlı işçiler arasında bir depresyon yarattı, St. Petersburg üyelerinin tutuklanmasından ve Aralık ayaklanmasının başarısızlığının ardından parti üyeleri içinde de bir depresyon kaçınılmazdı. Menşeviklerin Stockholm kongresinde başlangıçta önemsiz gibi görünen çoğunluğu elde etmeyi ve partiye kendi taktiklerini zorla kabul ettirmeyi başarmalarının nedeni de buydu.

Silahlı ayaklanma sorunu gündeme geldiğinde menşevikler bu sorunu diplomatik bir biçimde ekarte ettiler. Daha sonra devrimin karşısında yer alan ve sonu hükümet organları aracılığıyla toprağın en hali vakti yerinde köylülere geçmesini temin etmeye varacak Maslov ve Plehanov'un tarım programını benimsediler. Sonuçta menşevikler ilk Çarlık Duması seçimlerine katılmaya ve burada sosyal demokrat bir fraksiyona sahip olmaya karar verdiler.

Bolşeviklerin Taktiği

Bolşevikler azınlıkta olduklarından ve işçiler birleşmeyi dayattıklarından bunu kabullenmek zorunda kaldılar. Gerçekte birlik kongresi, bolşeviklerle menşeviklerin birliğini hiçbir zaman gerçekleştirmedi. O zamanlar bizim deyimimizle bazı yoldaşlarımız Merkez Komite'de rehin alınmıştı. Ama aynı zamanda aynı kongrede bolşevikler, sonuçta usule aykırı bir biçimde parti içinde ayrı özel bir Merkez Komite kurdular. Merkez Komite'de ve St. Petersburg Komitesi'nde azınlıkta olduğumuz ve fraksiyonel devrimci çalışmalarımızı gizlemek zorunda olduğumuz bu dönem bizler için çok sıkıntılı oldu. Biri bolşevik, diğeri menşevik birbirinden sakınan iki sekreter zamanını birbirlerini kollamakla geçirdiler. Sonuçta bir çatı altında iki partimiz vardı.

Bolşeviklerle menşevikler arasındaki mücadeleyi çok iyi yansıtan

bu döneme ait dökümanlar arasında, Stockholm'de Petersburglu işçilerin delegesi olarak bulunan Lenin tarafından yazılan "St. Petersburg İşçilerine Stockholm Konferansıyla İlgili Açıklama" adlı broşürü ve aynı şekilde "Kadetlerin Zaferi ve İşçi Partisi'nin Görevleri" adlı broşürü sayabiliriz.

1847 -1849 Polemiğinin Sürdürülmesi

Stockholm kongresini takip eden menşevik hakimiyet ve devrimin öneminin azaldığı dönemde '1847 mi yoksa 1849 mu?' sorusu üzerine yer alan polemik yeniden devam etti. Muzaffer menşevikler bize, "Hangi noktada yanıldığınızı görüyorsunuz; devrimin henüz bitmediğini, yeni çarpışmaların eli kulağında olduğunu sanıyordunuz. Ama Aralık 1905'ten beri hayli zaman geçti" diyorlardı. (Şimdi aynı şekilde, menşevikler, bolşeviklerin 'öngördüğü' dünya devriminin sürüncemede kaldığını görerek seviniyor, ayları ve yılları sayarak, evrensel sosyalist devrimimizin nerede kaldığını sormaktan vazgeçmiyorlar.)

Bir sonraki devrimin ancak 1917'de onbir yıl sonra gerçekleştiği doğrudur. Ancak buradan bolşeviklerin hatalı olduğu sonucu mu çıkartılmalıdır? Hayır. Tarihlerde yanılmışlardır. Lenin, 1906 kışı bitiminde yeni bir köylü ayaklanması öngördüğünde yanılmıştı. Doğrusunu söylemek gerekirse, olayların çok daha hızlı gelişeceğini sanmıyorduk ve işçi sınıfının zaferine değin bir on yılın geçeceğini sanmıyorduk. Ancak herkes tarihlerde yanıldı, hatta dünya devriminin yakınlığı konusunda birçok kez tahminde bulunan K. Marx bile. Tüm ciddi devrimciler, anlayabileceğimiz gibi, kendi arzularının en kısa sürede gerçekleştiğini görmek isterler. Her halukarda, bizim yargımız genelde doğru idi; devrim elde edilememişti; objektif görevleri henüz tamamlanmamıştı, proletarya ve köylülük memnun edilmemişti, yeni mücadeleler kaçınılmazdı, Prusya çizgisini değil, Rus çizgisini izleyecektik, büyük toplumsal alt üst oluşlara doğru gidiyorduk. Oysaki çok geçmeden hesaba katmamız gereken bu tahminlerin gerçekleşmesi gerekiyordu.

Stockholm kongresi, 1. Çarlık Duması seçimlerinde kadetlerin beklenmedik başarısıyla çakıştı. Liberal burjuvazi büyük üstünlük sağladığı parlamentoda büyük sayıda sandelye elde etti. Duma başkanlığına ünlü Muromtsev seçildi. Kadet Partisi Duma'da çoğunluktaki partiydi ve şefleri Nabokov ve diğerleri en çok dinlenen konuş-

macıların başında geliyordu. Kısaca, seçimler o zamanlar kendilerini kısaca kadet olarak veya 'anayasacı demokrat' olarak adlandıran liberal parti için büyük bir zafer oldu. Bu zafer önemli bir politik olay idi ve partimizin bu olay karşısında nasıl bir tavır alması gerektiği sözkonusuydu.

Kadet Hükümeti

O zamanlar işçi partisini yöneten Menşevik Merkez Komite, kadetlerin zaferiyle kendinden geçti. Bu Merkez Komite, Rusya'da yeni bir çağın başladığını, anayasal demokrat partinin zaferinin bu görüşlerini doğruladığını, ülkede sükunet ortamında diğer temel sorunların yanısıra tarım sorununu da çözmeye yardımcı olacağını düşünüyordu. Buradan yola çıkarak, 'Kadet Hükümeti' veya bizim deyimimizle "Yetkili Hükümet" yani çar önünde değil, Duma önünde hesap veren hükümet sloganını menşevikler lanse ettiler. Tüm burjuva parlamentolarının klasik formülü sonuçta budur. Prensip olarak hükümet parlamento önünde, aslında ise bir avuç bankacının önünde sorumludur. Çok uzun süreden beri 'Avrupai' parlamentarizmi düşleyen menşevikler, 'Yetkili Hükümet' sloganını marksist stratejinin kullandığı anlamda, 'Yetkili bir Hükümet' olarak görüyorlardı.

Bu sloganı lanse eder etmez, işçi bölgelerinde yetkili hükümet fikri lehinde aşırı bir ajitasyon kampanyasına giriştiler. Görüldüğü gibi kendi içlerinde tutarlıydılar: O zamanlar, çok daha evvelinden burjuvaziyi desteklemek için bir formül arıyorlardı. Ancak olaylar onların aleyhinde gelişti; bu slogan St. Petersburg'un çoğunluğunu menşeviklerin kaybetmesine ve bizim kazanmamıza sebep oldu. Hatırlıyorum, Viborgskaya Storona fabrika bölgesinin tamamı o zamanlar menşevik taraftarıydı. Biz bolşevikler işçilere sesimizi duyurmayı başardık. Yetkili bir Kadet Hükümeti gündeme geldiğinde menşeviklerin taktiğinin burjuva hükümeti desteklemek olduğu gün gibi açığa çıktığı andan itibaren tablo değişti. Bu andan itibaren, menşevikler birer birer Viborgskaya Storona bölgesindeki fabrikaları kaybetmeye başladılar. Bundan başka St. Petersburg şehrindeki sosyal demokrat koferans, menşeviklerin sloganına karşı olduğunu ilan etti. Bu konferans, o zamanlar daha rahat hareket edebileceğimiz Finlandiya'da yapıldı. Hatırlıyorum, bir cumartesi günü, sivil polis kalabalığının şüpheli bakışları altında, Finlandiya garından Terioki'ye

giden trene bindik. Konferans yalnızca bir gün, Pazar günü olacağından, menşevikler ile bolşevikler arasında kavga çıkması istenmiyordu. Sonunda menşevik merkez komitenin baskısına rağmen, ilk kez St. Petersburg'da çoğunluğu ele geçirmeyi başardık. Bu çok önemli bir zaferdi zira o zamanlar St. Petersburg ülkenin politik merkeziydi. Menşevik Merkez Komite bizim Petersburg komitemiz karşısında hiçbirşey yapamadı, gazeteler küçük bolşevik Petersburg komitesinin büyük Menşevik Merkez Komitesi'ni safdışı bıraktığını yazarken dalga geçmekte haksız değildiler.

Birinci Duma'nın Dağılışı

İlk Çarlık Duması kadetlerin hakimiyetinde olmasına rağmen, devrimci harekete, özellikle de köylü hareketine daha da inandırıcı güvenceler vermek zorunda kaldı.

Ayrıca gönülsüzce de olsa, tarım sorununu açmak zorunda kaldı, bu, onu çarlık ile anlaşmazlığa düşürdü. İlk Duma dağıtıldı. Buna çok kızan Kadet Partisi de konferansını illegal olarak Finlandiya'da yapmak zorunda kaldı.

Buradan meşhur Viborg çağrısını yaparak, halkı, vergilerini ödememeye davet etti. Bu hareket gerçekte 1848'in ılımlı liberallerinin tavrının tekrarından başka bir şey değildi. Bu hareketle monarşiye savaş açtı, ancak devrimci hareketi ciddi bir biçimde destekleme kararı almadı ve çok önceden, kimsenin vergileri reddetme çağrısını dinlemeyeceğini biliyorlardı. Çarlık monarşisi kadetlerin bu çağrısını ciddiye almadı ancak bu çağrının yazarlarını üç ay hapis cezası gibi önemsiz bir cezaya çarptırmakla yetindi.

Çarlık Dumasının dağılışı, çarlık ile liberal burjuvazi arasına küçük bir dargınlık soktu. Bu, İkinci Duma'da çabucak unutuldu ve iki taraf arasında oldukça iyi dostluk ilişkileri kuruldu. Liberal burjuvazinin bir kesimi Stolipin'e tebriklerini yağdırmaya koyuldu.

1907 Londra Kongresi

Partimizin Beşinci Kongresi Londra'da bu koşullarda yapıldı, bu kongreye ne ad vereceğimizi uzun uzun tartıştık. Biz bolşevikler 1905'te Londra'da yaptığımız kongreyi çok özel sayıyoruz, Stockholm'dekini 4. kongre, ve 1907 Londra kongresini 5. kongre olarak sayıyoruz. Ancak menşevikler 3. kongreyi tanımadıkları için bunu 5. kongre olarak saymayıp; yalnızca 'Londra Kongresi' olarak adlandırılmasını önerdiler.

Bu kongrede üç yeni örgüt temsil edildi; Polonya sosyal demokrasisi, Leton sosyal demokrasisi ve hatırladığımız gibi 1903'te partiden ayrılan Bund grubu. Taktik sorunlarda bu üç örgüt çoğunlukla bolşeviklerden yanaydı. Bu üç grubun gelişi sayesinde devrimin gerileme dönemine rağmen Londra'da çoğunluktaydık: Şüphesiz bazen iki oy alan zayıf bir çoğunluk ama yine de bir çoğunluk. Menşevikler ümitsizce yönetime sarılmaya çalışırken, bizlere, partiyi onların tekelinden kurtarmak ve onları ortadan kaldırmak için zorlu bir mücadele vermek düşüyordu.

İlk defa Londra kongresinde, devrimci parlementerizm sorunu partimizde gündeme geldi. Tartışma esas olarak, İkinci Duma'nın menşevik üyesi Tseretelli ile o zamanlar parlementoda St. Petersburg işçileri delegesi ve bolşevik olan Aleksinski arasında cereyan etti. ('Wrangelyenler'e katılan monarşist Aleksinski hala 'St. Petersburg işçilerinin Çarlık Duma delegesi' olarak imza atıyor.)

Daha sonra, liberal burjuvazinin devrimdeki tavrı ve geneldi devrimin karakteri üzerine ateşli bir tartışma başladı. Önemli boyutlara ulaşan bu tartışma, her iki fraksiyonun en yetenekli hatipleri ve en iyi teorisyenleri tarafından yönlendiriliyordu. Menşevikler- *kuşkusuz- Plehanov tarafından temsil edilirken bolşevikler, Lenin ve* partimizde Polonyalı işçileri temsil eden ve ayrıca Londra Kongresi'nde Alman Sosyal Demokrat Parti Merkez Komitesi'nin özel vekilliğini yapan Rosa Luxemburg tarafından temsil ediliyordu. Lenin ve Rosa Luxembourg'un söylevleri bugün hala politik çözümleme modelleri olarak önümüzde duruyor.

Bu açıdan, Londra'da yapılan bu tartışma dünyada hiç eskimedi, zira Rus Devriminde işçi sınıfının rolü gibi temel bir sorunu konu alıyordu. Proletarya burjuvazinin yardımcısı olmakla mı kendini sınırlayacak yoksa devrimde bağımsız bir rol mü oynayacak? İşte kongrede açıklık getirilmesi gereken soru buydu.

Rus burjuvazisinin karşı devrimci karakteri devrimci işçi sınıfının önder rolünün gerekliliği gibi temel sorunlar üzerinde ve aynı şekilde menşeviklerin önerdiği gibi parti olmaksızın bir işçi kongresi toplamak ve böylece partinin öncü rolünü zayıflatmayı istemek gibi sorunlar üzerinde, bolşevikler Londra Kongresi'nde önemli bir çoğunluk sağladılar. Ancak Merkez Komite seçiminde, biraraya gelmekte çok zorluk çekip, çok zayıf bir çoğunluk oluşturdular.

Londra Kongresinde Seçilen Merkez Komite

Londra Kongresi'nde seçilen Merkez Komite bize yalnızca istikrarsız bir çoğunluk sağladı. Bu kongredeki menşevik temsilciler; bugün Rusya Komünist Partisi'ne katılan Martinov, Gürcistan Menşevik Cumhuriyeti eski başkanı, bugün beyaz göçle birlikte Paris'e yerleşen N. Jordania, şu anda menşeviklerden ayrı Goldman-Gorev ve Menşevik Gürcü Hükümeti üyesi, işçilere karşı uyguladığı acımasız kıyıcılıkla ünlü, şu anda Paris'te olan Neo Ramişvili idi. Polanyalı temsilciler: Tyszko (Rosa Luxembourg ve K. Liebknecht'in ölümünden kısa bir süre sonra hapiste kurşuna dizildi), ve Varski (bugün Rusya Komünist Partisi üyesi), Bund temsilcileri: Abramoviç ve Lieber (bugün açıkça gericiliğin safındadırlar), Bolşeviklerin temsilcileri: Lenin, Zinovyev (ilk defa bu kongrede Merkez Komite'ye seçildim), I. Goldenberg (savaş sırasında defensist oldu, daha sonra bolşevizme geçti), Rojkov (Bolşevik Tarım Komiseryası'nda) idi. Letonyalıları Rozine (bolşevik) ve kah menşeviklerle, kah bolşeviklere oy veren uzlaşma taraftarı Hermann temsil etti.

Merkez Komite'de menşeviklerle bolşeviklerin birlikte yaşayabilmelerini mümkün kılacak kalıcı bir politika oluşturulmaya çalışılıyordu. Bunun farkında olan bolşevikler Londra Kongresi'nde kendi gizli 'merkez'lerini seçtirmeye çabalıyordu. "Merkez Komite'de işbirliğine gidiyoruz, görev icabı çekilmez bir duruma katlanıyoruz, ancak gerçek işi bizim Bolşevik Merkezimiz gerçekleştirecek", diyorduk. Gerçekte menşeviklerle bu zoraki nikahımızın uzun süreli olamayacağı aşikardı.

Böylece Londra Kongresi bolşeviklere teorik zaferi sağlarken menşeviklerin parti içindeki iktidarını ellerinden aldı. Ancak Merkez Komite tamamiyle bize ait değildi, durum çok sallantıdaydı ve kendi fraksiyonumuza özgü bir örgütlenme yaratmamız gerekiyordu.

Londra Kongresi'nden döner dönmez İkinci Duma dağıtıldı. Sosyal demokrat parlamenter grup komplo suçlamasıyla tutuklandı ve onlara karşı açılan dava birçok delegenin hapse atılmasıyla sonuçlandı. İllegal bir döneme girdik. Gazetelerimiz yasaklandı. Duma'nın dağıtılmasına kesinlikle karşı çıkan liberal burjuvazi bu kez Viborg mahallesine koşup çağrılar yapmayı hiç aklından geçirmedi. St. Petersburg'da sakin bir biçimde kaldı ve zaman zaman (ara sıra), vicdanını rahatlatmak için, muhalif söylevler yapmakla ve Stolipin'in 'karvatları' (yani idam sehpaları) ile ilgili espiriler yapmakla yetindi. Aslında büyük çoğunluğu Stolipin Anayasası taraftarıydı.

Üçüncü Duma

Her seferinde seçim yasasında 'ufak tefek' değişiklikler yaptıktan sonra monarşi, İkinci Duma'nın feshinden sonra bir üçüncüsü için davetiye çıkarmaya koyuldu. Yeni yasa köylülerin oy hakkını büyük ölçüde sınırlıyordu. İşçilere gelince, onların elinden bir şey almanın imkanı yoktu zira seçme hakları hemen hemen mevcut bile değildi. Bu önlemler oldukça kolay anlaşılabilir. İkinci Duma'ya kadar otokrasi bütün ümidini mujiklere bağlamıştı. Monarşistlerin en düzenbazlarından biri olan Pobedonostsev köylülerin 'sağduyu'suna güvendiğini, onların çara inandıklarını ve asla 'küçük baba'larına karşı gelmeyeceklerini söylüyordu. Ancak İkinci Duma köylülerin de tüm bağlarından kurtulmaya başladıklarını gösterdi. İşte bu yüzden yeni seçim yasası, gerçekten de ustaca bir biçimde köylüleri seçme hakkından yoksun bırakıyordu. Seçimlerin ilk aşamasında her köylü oy hakkına sahip olmaya devam etti. Ancak bu hak tamamiyle uydurma bir haktı. Seçilen köylülerin, çoğunluğunu oluşturan ve işlerine gelen mujikleri seçen pomiestchiklerin süzgecinden geçmesi gerekiyordu. Böylece İkinci ile Üçüncü Duma arasında monarşi köylülüğe olan tüm güvenini yitirirken köylülerde çara olan bütün inançlarını ve bağlılıklarını yitirdiler.

En aşırı gericilerin egemenliği altında olacağı belli olan Çarlık Duması'na katılmak gerekir miydi? Partide sorduğumuz soru buydu. Bolşevikler arasında bu konuda ciddi anlaşmazlıklar çıktı. Yönetimdekilerin çoğunluğu Duma'nın boykot edilmesini savunurken, bunun Buligin Duması dönemindeki gibi bir harekete yolaçacağını ümidediyordu. Bolşevik grup içerisinde ateşli bir mücadele sürüyordu. Lenin birkaç yandaşı ile birlikte katılmayı savunurken bolşeviklerin çoğunluğu ona karşı çıktılar. İşçilere, üçüncü Duma gibi aşırı gerici bir meclise girmeyi öneren Lenin'i sağa kaydığı gerekçesiyle kınadık. Lenin, Üçüncü Duma'nın diğerlerinin bir eşi olacağını ama işçi sınıfının çıkarı bunu gerektiriyorsa orada da yer alacağız, şeklinde yanıt verdi. 1905 yılında, her geçen gün devrimin patlak verebileceğini ve Buligin Duması ve çarlığı silip süpürmemizi sağlayacağını biliyorduk. 1907 yılında güçler arası ilişkiler artık eskisi gibi değildi ve monarşinin daha bir-iki sene yaşayacağı aşikardı. Bizim boykotumuz İkinci Duma'nın toplanmasını engellemiyordu. Kendimizi azgın gericiliğin hakim olacağı bir döneme hazırlamamız gerekiyordu. Bu Duma da diğerlerinin bir eşi olacaktı ancak ülkeye sesi-

mizi duyurabilmek için parlamento kürsüsünü kullanarak işçi sınıfına buradan biraz olsun faydalı olabilirdik. Sonuç olarak, Duma seçimlerine katılma kararı alan partide Lenin'in bakış açısı galip geldi.

Legal Olanaklardan Faydalanılması Üzerine Tartışma

Legal olanakların kullanılması üzerine bir tartışma gündeme geldi. Parti hemen hemen tamamiyle illegaldi. İkinci Duma'daki temsilcileri hapse atılmıştı ve çok az sayıda legal sığınağımız kalmıştı: Birkaç sendika, işçi klüpleri ve 'Kara Yüzler'in arkasından halka gerçeği haykıracak birkaç işçinin girebileceği Üçüncü Duma gibi. Legal olanakların kullanılması tartışması bolşevikleri oldukça kritik bir duruma soktu. Eğer bu anda anti-leninist eğilim kalıcı bir zafer kazanabilseydi, partimiz bir tarikata dönüşürdü.

Sendikalardaki çalışmalarımız tatminkar sonuçlar vermiyordu, çünkü uygun zamanı kaçırmıştık. Bolşevik grupta bir dönem antisendikal eğilim mevcuttu. "Niye sendikalara gidelim?" diyorduk, "bizim işimiz partide. İllegal kalıp, illegal çalışma yürüteceğiz. Çünkü nerede profesyonel bir örgütlenme varsa, menşevikler oradalar." Bu büyük bir hataydı ve bize pahalıya maloldu. 1917 Kasım'ına kadar sendikalarda çoğunluk menşeviklerin elindeydi ve ancak devrimden sonra onları buralardan atmayı başarabildik. Lenin'in temel düşüncesi, işçi kitlelerle bağı koparmamamız, kendimizi yeraltı eylemiyle sınırlamamamız, dar, kapalı bir çevreye dönüşmememiz gerektiği yolundaydı. Eğer sendikalarda işçiler varsa biz de orada olmalıydık. Çarlık Duması'na bir tek kişi bile sokacak olsak bunu gerçekleştirmeliydik; bu şahıs, işçilere gerçeği anlatacaktı ve bizler onun konuşmasında dile getirdiklerini el ilanlarıyla yayacaktık. Bir işçi klübündeki işçilere yararlı olacaksak buraya katılmalıydık. İşçi kitlelerle bağımızı koparmamak, onlar gibi yaşamak devrim üzerine beylik sözler söyleyip duran sıradan propagandistlere dönüşmemek için bütün legal olanaklardan faydalanmamız gerekiyordu 'İşçiler nutuk çekenlerden hiç hoşlanmazlar", diyordu Lenin, "Onlar, partinin onlarla bir anlamda kaynaşmasını, zor anlarında onların yanında olmasını, onların gündelik sorunlarıyla ilgilenmesini, sendikalar, kooperatifler, klüpler, örgütlü işçilerin bulunduğu her yerde mevcut olmasını isterler."

Azınlıkta olduğu zaman bile Lenin'in sahip olduğu çok büyük otorite sayesinde bolşevik grup Üçüncü Çarlık Duması'na katılma

karan aldı. Dumaya sokmayı başardığımız delegeler arasında diğerlerinin yanısıra, Pravda ve Zvezda'nın organizasyonunda daha sonra önemli bir rol oynayacak olan Poletayev'i sayabiliriz.

Bolşevik grup içerisindeki bu tartışma çok önemlidir; bu konuya otzovizm'i incelerken geri döneceğiz.

Tasfiyecilik

Bolşevikler, legal olanakların kullanılması konusunda taraftar ve muhalif olarak ikiye ayrılırken, diğer yanda menşevikler içerisinde 'tasfiyecilik' adını alan bir akım doğdu .

Menşevik şeflerin çoğu gizli eylemi tasfiye etmek gerektiğini, yani illegal örgütten vazgeçip 3 Haziran* rejimine uymanın, parti programını yumuşatmanın (sivri yanlarını gidermenin) sonuçta bunu çarlık monarşisinin kabul edeceği bir hale getirmenin, bir kez olsun devrimin artık bittiğini kabul etmenin ve kelimenin 'Avrupai' anlamında sosyal demokrat bir parti haline gelmenin zorunlu olduğunu düşünüyorlardı.

Bu eğilimin temsilcisi, şimdiki silah arkadaşımız, sevgili yoldaşımız Larin'den başkası değildi. O günlerde en öfkeli menşevik tasfiyecilerdendi ama bu onun zaman zaman bolşevizmin 'sol'unu temsil etmesini engellemedi. St.Petersburg'da Stolipin'in kasıtlı olarak hoşgörü ile karşıladığı 'Regenaration' adlı küçük, yasal bir dergi kurdu. Diğerlerinin yanısıra Lejov, Potressov ve Levitski gibi isimlerin de bulunduğu bu menşevik tasfiyeciler grubuna Lenin, 'Stolipin'ci İşçi Partisi' adını takmıştı. Bu derginin ardından menşevikler, Martov, Dan, Potressov ve bir süre de Trotskiy'in katıldığı Naşa Zarya adlı bilimsel bir dergi kurdular.

Bizim illegal örgütümüzle alay ediyorlardı. 'Hangi şehirde olursa olsun acemi çocuklardan kurulu dernekler gruplandırmak zor değil, ancak akıllı insanlar kendilerini yeraltı eylemiyle sınırlandırmazlar, diye yazıyordu Larin.

Tasfiyeciler bizim Merkez Komite'yi boykot ettiler. Merkez Komitede bulunan üç liderleri Mihail, Roman ve Yuri bir çocukluğu onaylamadıkları, zaten Merkez Komite toplantılarına katılmayacaklarını, miadını doldurmuş bütün illegal örgütleri feshetmek ve Avru-

(*)Çarlık Dumasına seçim sistemini belirleyen yeni yasa 3 Haziran 1907 de açıklandı .

pa'dakine benzer bir sosyal demokrat parti kurmak gerektiğini ilan ettiler. Yurtdışında bulunan Martov ve Dan partimizdeki mevkilerini kaybetmemek için ılımlı bir tavır aldılar. Ve Lenin'in ifadesiyle kendi aralarında bir tür 'işbölümü'ne gittiler. Potressov, Lejov, Levitski, Larin ve arkadaşları St. Petersburg'a yerleşip buradan açıkça illegal partiyi bombardımana tutarlarken Martov ve Dan, partiyi içeriden sabote etmek için yurtdışındaki illegal örgüt içinde kaldılar.

'Tasfiyeciler' ve Burjuvazi

Tasfiyeci hareket, bütün Rusya'da liberal burjuvazi tarafından ateşli bir şekilde desteklendi. Bizim illegal militanlarımız hakkında dava açılıp tutuklanırlarken menşevikler sendikalarıyla, Reç(*) ve liberal burjuvazinin desteğiyle klüplerde yasal olarak çalışıp, profesyonel gazetelerde görev aldılar. Liberaller ve monarşistler, ortak partimizi bölmek ve işçi sınıfının öncü birliğinin içgücünü yoketmek ümidiyle açıkça tasfiyecilerden yana tavır aldılar.

1908'den itibaren hareket çok net çizgilere büründü. Ve tasfiyecilik terimi hayat buldu. O zamanlar eski menşevik işçilerin çoğu Potressov'un yönetimindeki Naşa Zarya grubuna katılarak tasfiyeci oldular. Her adımda inkarcılık hayasızca yayılda. Partinin geçmişi üzerine çok ağır sözler söylendi, illegal eylem budalalık ve çılgınlık sayıldı ve Stolipyen rejime adaptasyon vaazları verilmeye başlandı. Böylece liberal partinin yanısıra 'Stolipyen işçi partimiz' de oldu.

Tasfiyecilerin sloganı koalisyon özgürlüğü oldu ve bolşeviklerin buna karşı olduğu masalını yutturmaya çalıştılar. Bolşevikler kuşkusuz koalisyon özgürlüğünden yanaydılar ancak işçi sınıfına bu özgürlüğü, çarlık monarşisinin sağlamayacağını söylüyorlardı. Menşevik tasfiyeciler, ekonomistlerin bir zamanlar çok tutulan kısmi haklar teorisine dönüş yaptılar. 1898'e doğru ekonomistlerin çarlığı alaşağı etme sloganını başlangıçta atmamak gerektiğini ve otokrasiye kısmi haklar talebiyle giderek bununla yetinmemiz gerektiğini ilan etmeleri gibi tasfiyeciler de çarlık karşısında devrimci mücadelenin yerine otokrasi sınırları içerisinde kısmi haklar için mücadeleyi (basın özgürlüğü gibi) koydular. Sonuçta, bolşeviklerle menşevikler arasındaki bölünme tamamlandı; bolşevikler programlarının ba-

(*) Kadetlerin yayın organı

şına devrimi koymaya devam ederken, menşevikler monarşik devlet sınırları içersinde reformlar önerdiler. Menşevikler açık reformistlere dönüştüler, bolşevikler devrimci olarak kaldılar. Biz işçilere, "Asla uzlaşamayacağımız çarlığı devirmek sözkonusuyken kim koalisyon özgürlüğü ister?" derken menşevikler, "illegal partiyi yıkıp varolan rejime adapte olmak ve sosyal demokrat hale dönüştürmek gerekir", diye cevap veriyordu.

Menşevik Partiitsi

Partiyi dağıtmak üzere parti içinde kalan biri Martov tarafından yönlendirilen, diğeri ise başında Potressov'un bulunduğu kendini açıkça ilan eden menşeviklerin bu iki temel grubunun dışında bir de Plehanov'un yönlendirdiği üçüncü bir grup vardı. İlk aşkına geri dönen Plehanov, illegal devrimci partinin yanında yerini aldı ve menşevik partiitsi adında ayrı bir grup kurdu. Partinin illegal yayın organı 'Sosyal Demokrat'la işbirliğine gitti. Bu gazetenin redaktörleri arasında Lenin ve ben bolşevik, Varski Polonya sosyal demokrasisi, Martov ve Dan menşevik yanlısıydı. Plehanov, Menşevik Partisi sıfatıyla illegal partiyi savunan bir dizi parlak makaleler yazdı. Menşevikler, 'yasadışı eylemin borazanı' olmak için yaşlılığını beklediğini söyleyerek onunla alay ettiler. Ancak Plehanov bundan hiç etkilenmedi çünkü birçok menşevikten farklı olarak, yaşamında hemen hemen her zaman bir devrimci gibi hareket etti. Müsaade ederseniz, bu vesileyle Martov'un 'Rus Sosyal Demokrasisi Tarihi'nden Plehanov'un fizyonomisine ışık tutucak bir alıntı yapacağım. 1905 yılı başında çarlığa karşı mücadele özellikle çok şiddetli bir biçim aldığında Plehanov açıkça terörden yana tavır koydu.

Martov, "Bununla birlikte Plehanov'un da terörist metotların karşısında olduğu bir dönem oldu. Parti Konseyi'ne, o günkü koşullarda rasyonel gördüğü terörist eylemler sorununda sosyalist devrimcilerle bir anlaşma önerdi. Çok şükür, konseyi terkeden ve partiye çağrı çıkaran Martov ve Akselrod'un ültimatomu sayesinde bu reddolundu. Partideki bolşevik unsurlar, onlar da giderek teröre eğilim gösterdiler ancak genel olarak parti bu konuda muhalif kaldı", diye yazıyordu.

Bu bize, Plehanov'un donuk bir doktrinci olmadığını gösteriyor. Parti birliğini parçaladığını ve kitle mücadelesine zarar verdiğini gördüğünde teröre karşı tavır aldı ancak karar anının yaklaştığını gördüğünde bunun gündeme geldiği ve gerektiği sonucuna vardı.

Plehanov "Gizli Eylem Borazanı"

1909, 1910 ve 1911'de zorlu yıllar boyunca Plehanov partiye çok değerli hizmetlerde bulunarak 'gizli eylem borazanlığı' yaptı. Önce illegal yayın organımızda, daha sonra da legal yayın organımızda bizi destekledi, parlamenter fraksiyona karşı bolşevik kesimi teşvik etti ve illegal partinin defterini dürmek isteyenlere karşı mücadelede bizlere aktif bir biçimde yardımcı oldu. Onun desteklediği bugün kendimizi ifade ettiğimiz anlayış, o günlerde süregelen anlayış karşısında son derece önem taşıyordu. Devrimin kırılmasından sonra o günlerde çok sayıda militanımız yurtdışına çıkmak zorunda kaldı, moral çöküntüsü her yerde kendisini hissettiriyordu, provokatörün çıkmadığı bir tek yerel örgütlenmemiz kalmamıştı, karşımızdakini kolluyor, birbirimizden çekiniyorduk, kimsenin komşusuna bile güveni kalmamıştı. Edebiyatta pornografi alabildiğine gelişti, milyonlarca devrimci aydının beynine Sanin(*) mentalitesi yerleşti. Çarlık Duması aşırı gericiliğin kalesi durumuna geldi. Parti, kendini güçsüzlüğe vuran küçük gruplara bölünerek parçalandı, aynı zamanda tesfiyeciler 'İllegal parti derin düşüncelere daldı' türküsünü söylüyorlardı.

İşte böyle bir dönemde, menşevikler arasında otorite haline gelmiş Plehanov, tasfiyecilere karşı şiddetle bir mücadeleye girişti. Onun desteği, illegal parti düşüncesini savunan bolşevikler için en değerli destek oldu.

İşte böyle kara günlerde gerçek önderler tanınır. Ve hepsinden daha zorlu geçen bu dönemde Lenin gerçekten üstün bir lider olarak ortaya çıktı. Kimsenin partiye ve devrime inanmadığı bu depresyon, döneklik ve çöküntü günlerinde sözüyle, yazısıyla ve eylemiyle parti düşüncesini tek başına (hemen hemen) savunmak zorunda kaldı. Bu dönemde menşevikler iki ana kampa ayrılmışlardı: Tasfiyeciler Potressov ve Larin ile, partiitsiler Plehanov ile. Bunların dışında başını Martov ve Dan'ın çektiği tasfiyecilere çok yaklaşan arabulucu üçüncü bir akım daha vardı. Bolşevikler arasında Üçüncü Duma'nın boykot edilmesi sebebiyle ortaya çıkan iki akım daha belirgin ve daha genel bir hal almıştı. İki kamp kurulmuştu: Taraftarlar ve legal olanakların kullanılmasına muhalif olanlar.

1909'a doğru, bolşeviklerdeki mücadele oldukça keskin bir karak-

(*) Artsibaçov'un Sanin adlı meşhur kitabının baş kahramanın ismi.

tere büründü. Üçüncü Duma'nın başlangıcında oraya girmemiz gerekip gerekmediğini tartışmıştık. Şimdi boykotçu eğilim tek fraksiyonda netleşti ve otzovizm diye özel bir isim aldı. Bolşevik grup üç soru üzerinde ayrılıyordu: Otzovizm, ültimatizm ve deizm(*). Bunun üzerine detaylı bir açıklama yapmak gerekir. Otzovizm ile başlayalım.

Otzovizm

Bolşeviklerin ve yerel örgütlenmelerin bir kesimi ve aynı zamanda belli bir süre Merkezi Rusya bölgesel Komitesi Üçüncü Duma'da sosyal demokrat delegelerin 'çağrı'(**)sının lehinde karar aldılar. Onlara göre gerçek bir devrimcinin en gerici kurum olan Çarlık Dumasi'nda yapacak bir şeyi olamazdı. Buraya katılanlar tasfiyecilere dönmüşler ve devrimi inkar ediyorlardı. Legal olanakların kullanılması o günkü durumda gerçekleştirilemezdi ve onurlu bir bolşeviğin, polis gözetimi altında çalışan işçi klübünde veya sendikada hiçbir işi olamazdı. Lenin'in önerdiği legal olanakların kullanılması önerisi hatalı ve oportünist olarak gören otzovistler Lenin'i inançlarında sağa kaymakla ve artık devrime inanmamakla suçladılar.

Bu son derece tehlikeli bir eğilimdi ve tasfiyecilerin işine yarıyordu. Otzovistlerin başını çeken Moskovalı entellektüel, Ekim Devrimi esnasında menşevik, daha sonra açıkça beyaz muhafız olan Stanislas Volski ile Aleksinski idi. Destekçileri, filozof ve ekonomist olan, Ekim Devrimi sonrası defensist bir broşür yayımlayan ve şimde partiden ayrılmış oln A. Bogdanov ile Lunaçarski idi. Talihsizlik şu ki, birçok parlak devrimci işçi Çarlık Dumasi ve tasfiyecilere duyduğu kin yüzünden otzovizmi destekledi.

Lenin, Kamenev ve benim yazarlığını yaptığımız bolşevik fraksiyonun gazetesi 'Proleter'de, otzovistleri 'sol tasfiyeciler' olarak adlandırıyor, düşüncelerinin görünüşte devrimci olduğunu göstedriyor ve bizi işçi kitlelerinden ve onların günlük mücadelesinden ayırmak amacını güttüklerini gösteriyordu. Menşeviklerin açıkça istediği,

(*) Tanrıyı yalnızca bir ilk neden olarak ileri süren ve ona başkaca hiçbir güç ve nitelik tanımayan ussal din öğretisi, yaradancılık, ilahiye. (Ç.N)

(**) Otzovizm kelimesi Rusça'da 'çağrı' anlamına gelen 'otziv' kelimesinden gelir.

bizim, sendikaları ve Çarlık Dumasını terketmemiz ve milyonlarca işçiden kendimizi ayırmamız dar küçük derneklere kapanmamızı görmekten mutluluk duyacaklar ve bizi politik yaşamdan tamamen söküp atacaklardı. Yineliyorum, otzovizm çok tehlikeliydi ve onunla şiddetli bir mücadele vermeseydik, parti bugün kitle partisi haline gelmezdi.

Bolşevizmin gücü, zorlu yolun her etabında kitleyle bağ kurmayı bilmesi, yalnızca devrimin temel sorunlarına değil, işçinin günlük yaşamında tüm sorunlara yanıt vermeyi bilmesinde yatar. Bugün diğer ülkelerdeki genç komünist partilerin çoğunluğu bu esneklikten yoksun olduklarından kendilerini tarikata döndürme eğilimi taşırlar; kendi içlerine kapanırlar ve kitleleri yüzüstü bırakırlar, bir dönem İtalyan partisi için durum buydu. Bu bakımdan, otzovizmin hatalarını yinelerler. Günümüzdeki biçimiyle bu hatalar Lenin'in 'Komünizmin Çocukluk Hastalığı'nda son derece yetkin bir biçimde analiz edilmiş ve şiddetle buna karşı mücadele edilmiştir.

Ültimatizm

Ültimatizm kelimesi 'Ultimatum'dan gelir. Lenin'i oportonizme düşmekle eleştiren o dönemin bir grup etkili bolşeviği, ayrı bir fraksiyonu, ültimatistler fraksiyonu oluşturdular .Bu fraksiyonu, 'Ekonomi Politik'in yazarı A. Bogdanov*, A. Lunaçarski, Pokrovsky ve birkaç gözde yoldaş yönlendiriyordu .Bu fraksiyonu o günlerde kesinlikle 'sol'da olan Gorki de destekliyordu.

Gerçeği söylemek gerekirse, otzovizm ile ültimatizm arasındaki ayrılık çizgisi çok inceydi. Dumadaki sosyal demokrat delegelerin koşulsuz ve acil çağrısı yerine ültimatistler ,bu delegelere, taktiklerinde radikal bir değişiklik yapmaları yolunda baskı yapmaya başlamamızı istiyorlardı; bu ültümatoma boyun eğmeyenler partiyi terke zorlanacaklardı. Bu otzovizmin biraz yumuşatılmış bir biçimiydi.

(*) Daha önce belirttiğim gibi A.Bogdanov şu anda partiden ayrılmış durumda.Raboçaya Pravda (İşçi Gerçeği) grubunun karşı-devrimci görüşlerini desteklemiş ve bir süre 'Proletaryen Kültür Merkezleri (Proletkults) ve işçi fakültelerinde kendi teorilerini kabul ettirmek için çok çabalamıştır. 1908'e doğru, bolşevizmin en etkili önderlerinden biriydi.

Aşırı gerici bir parlamento kürsüsünden devrimci sözlerin yayılmasının Rusya çapında büyük yankı uyandıracağını kavrayamayan ültimatistler, kendi ültimatomları uyarınca delegelerimizin Dumadan çekilmelerini istiyorlardı. Bolşevik fraksiyon içinde olduğu kadar Merkez Komitemizde de büyük bir etki sağlamışlardı. Pratikte daima otzovistlerle birleşik cephe oluşturuyorlardı.

Deizm

Son olarak bolşevikler arasında 'deizm' adı verilen ve esas olarak Lunaçarski ve M. Gorki'nin temsil ettiği üçüncü bir akım vardı. Bu akım ifadesini Lunaçarski'nin bir dizi makalesinde ve Gorki'nin 'itiraflar'ında bulur.

Herkesin inandığı alışılagelmiş tanrıya inandıklarını ileri sürerek deistler, kendilerine neredeyse özel marksist bir tanrı yarattılar ve buradan hareketle dönemin dini eğilimlerine de haraçlarını yatırmış oldular. Bu dönemde, ağır yenilgileri kaçınılmaz olarak çürüme (kokuşma) bilim ve edebiyatın tüm alanlarında da kendini hissettirmeye başladı. Pornografinin yaygınlaşması, mistisizm ve dindarlık ile atbaşı gidiyordu. Bu özel atmosferin, partimizin Gorki ve Lunaçarski gibi en rafine unsurlarının anlayışlarını etkilemesi kaçınılmazdı. Gorki ve Lunaçarski garip görünse de deizm ile otzovizmi evlendirmeyi denediler. Örgütlerden 20 kadar en yumuşak işçiyi toparlayıp onları Kapri adasına sözde marksizmi öğretmeye götürdüler. Pratikte ise onlara deizmi ve otzovizmi öğrettikleri kadar marksizmi öğretmediler. Öğrencilerin çoğunluğu bugünkü cumhuriyetimizde önemli görevler alan çok yiğit insanlardı. Büyük bir şevkle marksizm ve Gorki'nin edebiyat tarihi derslerini izliyorlar ancak otzovizmi öğrenmeye hiç heves etmiyorlardı.

Deizm sözkonusu olduğunda ise proletaryen içgüdüleri uyanıyor, 'Yo, buna hayır !' diyorlardı. Sonuçta yarısı, işçi, Vilonov'un yönetiminde bir gece Kapri adasından kaçıp Lenin'e ve o zamanlar Paris'te 'Proleter'i basan diğer bolşeviklere katıldı. Bizim okulumuzda bir süre eğitildikten sonra, bizim eğilimimizin temsilcileri olarak Rusya'ya geri döndüler.

Yurtdışındaki parti okulumuzun oynadığı rol çok büyüktür. Partinin bir hiçe indirgendiği bu dönemde bu 20 kişilik yönetici işçi grubu hemen hemen partimizin Merkez Komitesi kadar bir güç oluşturdu. Bogdanov ve hempaları el altından bir parti okulu deneyip,

Lenin'e karşı kendi otzovist ve ültimatist fraksiyonlarıyla donatmaya çalıştılar ancak bu çabaları çok başarılı olmadı. Grubumuz buna, Paris yakınında Longjumeau'da bolşevik bir işçi okulu kurarak karşılık verdi. Başlıca kurucuları arasında Orconikidze ve Schwartz'ın bulunduğu bu okul Prag'daki, Rusya çapında bir parti konferansına hazırlanmada ve illegal bolşevik partinin restorasyonunda önemli bir rol oynadı.

Otzovizme, ültimatizme ve deizme karşı kendimizi savunmamız için ateşli bir mücadele vermemiz gerekiyordu. Bu mücadele bolşevik fraksiyonda bir ayrışmayla sonuçlandı. St. Petersburg, Moskova ve diğer şehirlerden bir dizi delege bolşevik bir konferans için Paris'te toplandık ve grubumuzdan deistleri, Bogdanov ve hempalarını attık. Bolşevizmin bu anı en önemli tarihi anlarından birisidir. (Daha fazla detay için, Lenin'in Toplu Eserler'indeki bu vesile ile yazdığı bir dizi parlak makalenin bulunduğu 'Proleter' gazetesinin kolleksiyonuna bakınız). Mücadele çok zorlu çünkü muhaliflerimiz arasında partide büyük otorite sahibi şahıslar vardı. Ancak 'sol'a karşı bu mücadeleden sonra bolşevizm kesin olarak kurulabilirdi. Muhaliflerimiz bize, Plehanov'la işbirliğimizden dolayı sitem ediyorlardı. Ancak bu işbirliği tamamiyle haklıydı ve bugün hala materyalizmin savunmasında Plehanovcularla birleşik cephe oluşturuyoruz. Lunaçarski ve Bogdanov felsefelerinde Marx'a muhaliftiler ve üstelik Bogdanov, Marx ile hiçbir ortak yanı olmayan felsefesiyle (Lenin bunu Ampiriokritisizm adlı eserinde açıkça ortaya koydu) Ernst Mach hayranıydı. Plehanov ile işbirliği yaptıysak, yineliyorum, bu tarihsel materyalizmi savunmak içindi ve bolşevizm, yalnızca tasfiyecilik ve menşevizme karşı değil aynı zamanda 'sol tasfiyecilere' ve otzovistlere karşı mücadeleden sonra kesin olarak kuruldu. Bu sonuncular, 1905'te çıkan Vperyod (İleri) adlı gazetemizin ismini kullanarak aynı isimde bir dergi çıkardılar. Bu yeni Vperyodcular kendilerini tek gerçek bolşevik ilan edip, leninistleri sağa koydular.

Bolşevik teorinin temellerini öğrenmek isteyen herkes için, tüm akımlara karşı mücadele tarihini öğrenmek özellikle önemlidir. Bolşevikler herkesin kullandığı anlamda asla en 'sol' görünmeye çabalamadılar. Deizme, fütürizme varan 'sol sapma'yı her zaman reddettik ve kararlılıkla bununla mücadele ettik. Ve bu mücadelede ortodoks bolşevikler, bozguncu bolşevizme karşı olduğu kadar muğlak idealizme ve temelde maceracı anlayışın politikaya sokulmasın-

dan başka bir şey olmayan otzovizme karşı mücadelede piştiler.

Partide ideolojik yenilenme mücadelesi bütün bir 1909 yılı boyunca sürdü. Durum, yineliyorum, son derece güçtü. Çok sayıda yoldaşta devrim anlayışı zayıflıyordu. Partimiz ufalanıp gruplara, alt grupçuklara ve fraksiyonlara bölünüyordu. Kendini Bolşevik Partiitsi olarak adlandıran küçük bir uzlaştırmacılar grubu da aynı biçimde kendini leninstlerden ayırıyordu. Bunların kararsızlıklarının partiye büyük zararı dokundu ve büyük ölçüde de tasfiyecilere hizmet etti. Üyelerinin çoğu Lubimov gibi defensist menşeviklere katıldı; Rikov ve Sokolnikov gibi diğerleri hatalarını anlayıp leninst bolşeviklere katıldılar. Bu dönemde görevimiz partiyi kurmak için gerekli malzemeyi taş taş üstüne koyarak biraraya getirmek, yenilenmeyi hazırlamak ve özellikle de marksizmin temellerini, onun özünü değiştirmek isteyenlere karşı savunmaktı.

Bolşevizmin bu tarihsel dönemi oldukça zahmetli ama görkemli oldu. O dönemde bolşevizm, muhaliflerine karşı teorik ve politik tavizler vermiş olsaydı, tarihsel rolünü oynayamazdı. İşte bu yüzden tarihimizin bu sayfası gençliğimizin özenli incelemesi gerektirir, özellikle de size betimlemeye çalıştığım o dönemin bazı noktalarını anımsatan teorilerin bugün şurada burada ortaya çıkmaya çalıştığı bir dönemde.

Partide grupların, alt grupçukların ve eğilimlerin çoğalması o zamanlar işçiler arasında açık eleştirilere ve çoğunlukla da muhaliflerimizin alaylarına yol açıyordu. Alman sosyal demokratların kongrelerinden birinde Alman Cumhuriyeti şimdiki Cumhurbaşkanı Ebert herkesin önünde, bizdeki 'bitmek tükenmek bilmeyen bölünmeler'le açıkça dalga geçti. Bu sayısız grup ve fraksiyona karşı mücadele süresince ortodoks bolşevizmin çizgisini korumak Lenin'in büyük öngörü ve çabasını zorunlu kıldı. Bugün hala zaman zaman parti içinde ve etrafında leninizmin küçük burjuva sapmaları olan çeşitli grup ve eğilimler ortaya çıkıyor ve genç yoldaşlarımızın bunları inceleyip, maskelerini indirmeleri ve bunlarla savaşmaları gerekiyor.

ALTINCI KONFERANS

Stolipin gericiliği yılları, partimizin varlığı açısından da çok tehlikeli ve zor yıllar oldu. Açıkça kabul etmek gerekirse bu zor dönemde parti bütün Rusya'da örgütlü olarak mevcut değildi. Devrimin ezilmesinin sonucu olarak, umutsuz ve yılgın bir havanın egemen olduğu küçük izole gruplara bölünmüştü. Böylesi bir durumda parti içinde menşeviklerle ortak bir yaşam oldukça tehlikeliydi. Tasfiyeciler, düşmanca bir tarzda herşey gibi partinin de bütün bir örgüt olarak artık mevcut olmadığını vurguluyorlardı. Partiye sadık her devrimci bunlardan, vargücüyle çalışarak partiyi yeniden inşa etmenin gerekliliği sonucunu çıkarırken menşevikler, tersine, partinin parçalanmasına seviniyorlar ve eskisiyle hiçbir ideolojik bağı olmayan yeni bir örgüt kurmanın yollarını arıyorlardı. Birkaç yıl boyunca bolşevikler ile tasfiyeciler arasında gizli bir mücadele yaşandı. Daha önce de söylediğimiz gibi bu iki tarafı uzlaştırmak, orta bir çizgi bulmak için çaba harcayan gruplar da yok değildi.

Paris Konferansı (1908)

İlk uzlaştırma girişimi Aralık 1908'de Paris'te toplanan Rusya Konferansı'nda gündeme geldi. Konferansa katılanlar, partinin bütün yurtdışı temsilcileri ile Rusya'da faaliyet gösteren komitelerin delegeleriydi. Menşevik Partiitsi ile tasfiyeciler arasında yeralan Martov grubu da partiyi çökertmeye, bozmaya devam etmek için buraya gelmişti. Parlamenter fraksiyon da Çeidze'nin şahsında davet edilmişti, ancak gelmedi. Bu bilinçli olarak katılmama, düşünüldüğünde ciddi bir politik anlam taşıyordu; diplomatik özürlerine rağmen Çeidze lideri olduğu Duma fraksiyonunun partiyi tanımak istemediğini, kendini onun üstünde gördüğünü vurguluyordu. Başka bir deyişle, parlamenter fraksiyon bu tavrıyla bir kez daha tasfiyecilere olan eğilimini ortaya koydu.

Paris Konferansı politik anlamda doğru sayılabilecek fakat aynı zamanda tasfiyeciliği çok ölçülü bir dille kınayan kararlar aldı. Konferans ve Londra Kongresi'nde seçilen o günkü Merkez Komitesi

Martov grubuyla iyi ilişkilerini korumak istiyorlardı. Bu nedenle tasfiyeciliğe karşı açık yüreklilikle savaş ilan edemeyip karşıt teorik formüller sunmakla yetindiler. Böylece açıklıktan yoksun Paris Konferansı partiye yararlı olamadı, özellikle de karşı devrimin ortaya çıkmaya başladığı, Stolipin'in gücünün doruğunda olduğu ve 'Stolipyen İşçi Partisi'ne karşı mücadelenin pratik sonuçlar verebileceği bir dönemde.

Tüm Üyelerin Katılımayla Gerçekleşen Son Merkez Komite Toplantısı

Menşeviklerle birlikteliğin korunmasına yönelik bir başka deneme de 1910 başlarında Paris'te partinin Merkez Komite toplantısında gerçekleşti. Bu, menşeviklerle bolşeviklerin katıldığı, mutlak çoğunluğun sağlandığı son birleşim oldu, zira gelişen olaylar bu iki grubun işbirliğini sona erdirdi.

İki bolşevik grup daha siyaset sahnesine çıktı: Uzlaşmacı bolşevikler (bolşevik-partiitsi) ile kendilerini ortodoks bolşevikler olarak adlandıran uzlaşmaz bolşevikler.

Bu birinci grup bugün partide önemli yerlerde bulunan pekçok yoldaşı kapsıyordu (Rikov, Sokolnikov, Vladimirov, Lozovski vb). Liderlerin örgüte sunduğu sonsuz yararlarıyla olduğu kadar kişisel itibarıyla da dikkat çeken, en özverili militanlardan biri olan Doubrovinski(*) idi. 1909-1910 yıllarında, menşeviklerle ilişkiyi koparmanın gerekliliği yeterince açıkken, Dobrovinski birlik düşüncesine bağlı kalarak, menşeviklerle işbirliğinin herşeye rağmen sürdürülmesinde ısrar ederek politik bir hata işledi. Grubu, menşevik partiitsinin birlik düşüncesini kendi çıkarları doğrultusunda kullanan elemanlarıyla bir cephe kurdu. Bunların arasında Bundistlerin bir bölümünü farklı sınıflamak gerekiyor, Trotskiy o zamanlar, Viyana'da tasfiyecileri ve Polonya sosyal demokratlarının bir bölümünü destekleyen Pravda isimli halkçı bir işçi gazetesi çıkarıyordu. Politik oyunların ustası olan menşevik-golossistler(**), uzlaşmacı bolşeviklerin hatalarını anlayıp hemen yararlandılar.

(*)Çarlık tarfından sürgüne gönderildiği Sibirya'da öldü.

(**)' Golos Rusça bir kelimedir, Martov, Dan ve yandaşları tarafından yurtdışında çıkarılan bir yayın organının adıdır.

Dobrovinski ve yandaşları, menşeviklerle ortak çalışmanın gerekliliğini kabul eden bir karar aldırdılar. Fakat aynı zamanda tasfiyeciliğe ve hotzotçuluğa karşı bir başka karar da kabul edildi. Bu kararsızlık, o zamanlar, menşevik tasfiyecilerin yolunu şaşırmış ve çoğunluğu da bundan böyle eylemlerini meclis çoğunluğunun aldığı kararlara göre uydurmayı kendine görev bilen kardeşler olarak görmeleri olgusuyla açıklanabilir.

Sonuç olarak bu toplantıda, leninistler bütün ilkesel sorunlar üzerinde tatmin oldular fakat tüm örgüt kararları uzlaştırmacılar lehine oldu. Lenin ve arkadaşları ortada kesinlikle bağışlanamaz bir durum olduğunu anlamışlardı; ancak toplantıda azınlıktaydılar ve durumu kabullenmekten başka yapacak bir şeyleri yoktu. Menşeviklerle eski ortaklığı korumayı amaçlayan son girişim böyle oldu. Fakat, ifadesini çoğunluk toplantısının çift kararlarında bulan bu girişim pekçok nedenden dolayı başarısızlığa uğradı. İlk olarak Rusya'da çalışan açıkça tasfiyeci bir grup (Roman, Mihail, Yuri) ortaya çıktı, kışkırtıcı bir şekilde birleşik toplantı kararlarına uymayı reddettiler. İkinci olarak Tortskiy alınan kararlara rağmen daha da açıkça tasfiyecileri desteklemeye başladı, o denli ki uzlaşmacı bolşevikler ondan uzaklaştılar ve Kamenev Trotskiy'in gazetesinin redaksiyonunu terketti - Merkez Komite tarafından buraya seçilmişti- ve üçüncü olarak Plehanov uzlaşma toplantısının tutarsız kararlarına karşı şiddetli bir savaş başlatarak leninist bolşeviklerin konumunu güçlendirdi. Aynı zamanda Rusya'da işçi hareketinin canlanmaya başlaması bolşeviklerle menşevikler arasındaki anlaşmazlığı arttırdı. Artık her türden uzlaşma çabaları olanaksızdı. Leninist eğilimli bolşevik grup içerisinde bir kez daha baskın çıktı ve ondan sonradır ki işlevine en geniş şeklini verebildik.

Lena Olayları-İşçi Hareketinin Doğuşu

Paris toplantısından kısa bir süre sonra başlangıçta ürkek olan grev hareketi yeniden başladı. Bolşevikler hükümetin takibine rağmen tasfiyecilerin görüşlerine karşı marksist bakış açısını içeren legal yayın yapabildiler.

Lena grevi ve bunu izleyen olaylar, Rus işçi hareketi için yeni bir dönemi başlattı. 3 Haziran gericiliği geri çekilmeye başladı. Devrimcilerin idam ve katliamları, hareketi bir süre için sindirdi fakat Lena günlerinden sonra işçi sınıfı eskisinden daha güçlü bir şekilde ayağa kalktı.

'Zvezda' Gazetesi

Devrimin yenilgisinden sonra ilk yasal gazetemizi çıkarmayı başardık; bu Zvezda idi. Başlangıçta bolşeviklerle plehanovcu menşeviklerin organıydı. Fiili yönetim yurtdışındaydı, bu yüzden Lenin, Plehanov ve diğerleri partinin eylemini yönlendiren yazılar gönderiyorlardı. St. Petersburg'da plehanovcu menşevik bir milletvekili olan Pokrovski ile Çarlık Duması üyesi bolşevik işçi Poletayev tarafından kurulan resmi yazı işleri binası bulunuyordu. Zvazda başlangıçta çok temkinli oldu zira bolşeviklerle plehanovcuların bir koalisyon organıydı ve politik çizgisi açık bir netlikten yoksundu. Çok çabuk, yeniden doğan işçi hareketinin mücadele organına dönüştü. Bu hareketle bağlarını giderek daha da sıkılaştırdı ve aşama aşama koalisyon olma özlliğini yitirdi. Sonunda Plehanov grubu neredeyse tamamiyle geri plana düştü ve Zvezda kesin olarak bolşevik mücadelenin yayın organı oldu. Önce iki daha sonra da haftada üç kez yayımlandı.

'Zvezda'nın Rolü ve Önemi

20. yüzyılın başındaki bilinçli işçiler için Iskra'nın oynadığı rol ne idiyse, Zvezda da 1905 deneyimini özümlemiş bilinçli işçi kuşağı için o oldu. Bütün Rusya'nın ve St. Petersburg'un seçkin işçilerini bünyesinde toparladı. Başlangıçta ürkekçe, daha sonra yüreklilik ve gittikçe gelişen bir netlikte tasfiyecilere karşı, Iskra'nın zamanında ekonomistlere uyguladığı türden acımasız bir savaş yürüttü. 1910'daki çoğunluk toplantısında ya da 1908 sonlarındaki gibi şöyle böyle diplomatik bir dil kullanıyordu. Zvezda çizgisini kararlılıkla savunan sayısız düşmana rağmen canlılıkla yolunu izleyen, sağa da sola da vuran bir grup militanın organıydı. Prag Konferansından sonra ortaya çıkan Pravda'nın çıkışını hazırladı.

Prag Bolşevik Konferansı

Zvezda'nın leninist bolşeviklerin mücadele organı olduğu dönemde bunlarla menşevikler arsında bölünme de kesinleşti. 1908 Konferansı'ndan, özellikle de 1910 çoğunluk toplantısından bu yana tasfiyeci menşeviklerle işbirliği yapmamaya kararlıydık. Bunlarla ilişkilerimizi kesin olarak koparmak ve yükselen işçi hareketi temelinde özerk örgütümüzü yaratmak için uygun zamanı bekliyorduk.

1912 başında grubumuz bu uygun zamanın geldiğine karar vere-

rek Prag'da bir konferans toplandı ve bu 1905'ten sonra dağılan partimizin yeniden kuruluşu oldu. Bu konferans büyük tarihsel bir öneme sahipti. Diğerleri içinde Plehanov taraftarlarından iki tanesi de doğruca Rusya'dan gelerek konferansa katıldılar. Plehanov'un kendisi, bu konferansın menşevik tasfiyecilerle kopmayı-ki bu kopuşu herşeye rağmen engellemek isteyecekti- amaçladığını ileri sürerek katılmadı.

Prag Konferansının Oluşumu ve Sonuçları

Prag'da bolşevikler ezici çoğunlukta idiler. 1907'den 1911'e kadar olan karşı-devrimci dönemde gruplaşıp politikalarını olgunlaştıran yeni bir bolşevik işçi grubu da konferansta temsil ediliyordu. İlk kez gelen başkaları da vardı. Bunlar ya 1905 Devrimine katılmamış ya da henüz tanınmamışlardı: Zalutzki, Serebryakov (bugün ulaşım ve haberleşme komiserliğinde çalışıyor), Voronsky (Krasnaya Nov redaktörü), Ordjonikidze (şu an Kafkasya'da mücadele ediyor) ve daha birçok yoldaşımız. Bütün bu insanlar karşı-devrimci yönetim altında büyüyen (yeni bir bolşevik kuşağın), temsilcisiydiler ve edindikleri deneyimlerden yararlanmak için onlarla organik bir bağ kurmak bizim için çok önemliydi.

Yalnızca yirmi kadar delegeden oluşan ve Lenin tarafından yönetilen Prag Konferansı yalnızca kendisinin partiyi temsil ettiğini, bütün gruplarla ilişkilerini kesin olarak kopardığını yüreklilikle ilan etti. Eski Merkez Komitesi'ni devirerek, "Parti biziz, bolşevik partisinin bayrağının el değiştirdiğini ilan ediyoruz, bizimle olmayan bize karşıdır ve tasfiyecilerle savaşmayı reddeden herkesle biz bütün gücümüzle savaşacağız", dedi. Prag Konferansı Başkan Lenin, üyeler Spandaryan, Orconikidze, Stassova, Stalin, Zinovyev ve Malinovskiy (daha sonra ajan provakatör olduğu ortaya çıktı)'den oluşan yeni Merkez Komitesini seçti.

Prag Konferansı onda dokuzu hala menşeviklerden yana olan o zamanki yurtdışında yaşayan mülteciler arasında diş gıcırtılarına neden oldu. Menşevikler bizi hakarete boğdular, hırsız olduğumuzu ilan ederek bütün bolşeviklerin aynı saflarda yer alabileceklerinden, konferansın yalnızca geçici bir önemi olduğundan, hiç kimsenin bunu geçerli kabul etmesinin beklenmediğinden ve parti üzerinde hiçbir etkisinin olmayacağından dem vuran bir dizi açıklama yaptılar.

Fakat hiç de öyle olmadı. Bütün menşevik göçmenler bize karşı

da olsa, Rusya'daki yeni devrimci işçi kuşağı bizimleydi. Ve konferans bu yeni doğan bolşevik işçi grubuyla arasında bir köprünün kurulmasını ve partinin yeni ilkeler üzerine oturtulmasını sağladı.

St. Petersburg'da 'Pravda'nın Kuruluşu

Günlük Pravda gazetesinin çıkartılması fikri Prag Konferansı'nda gündeme geldi. Voronski bu fikrin en ateşli savunucularından biriydi. Başlangıçta projesi bizi kuşkuya düşürdü zira daha kendimizi temsil etme gücümüz varken, çarlık Rusyası'nda günlük bir bolşevik gazetesinin yayını nasıl mümkün olabilirdi? Fakat yine de bir girişimde bulunulmasına ve bu anlamda bir ajitasyon çalışması yapılmasına karar verildi.

Doğal olarak Pravda diğer gazeteler gibi kurulmadı; kadın-erkek bütün işçilerin büyük bağışlarıyla ortaya çıktı. Parasal kaynakların çokluğu işçilerin bize olan yönelimlerini ölçme imkanı sağladı. Pravda'ya bağışta bulunan işçilerin ayrıntılı bir listesini yaptık. Bir grup bağış yapar yapmaz, bu yirmi kopek bile olsa hemen listemize kaydediyorduk. Lenin bu istatistikle özel olarak ilgileniyordu.

Başlangıçta Pravda da bir koalisyon organıydı çünkü bolşeviklerle plehanovcu menşeviklerin işbirliğinde gerçekleşmişti. Ancak çok geçmeden iki taraf da idare etmeye çalışan plehanovcular kaçınılmaz olarak tasfiye oldular ve Pravda yalnızca leninist bolşeviklere ait bir yayın organı haline geldi.

Dördüncü Duma

Bu işlerin arasından Dördüncü Çarlık Duması seçimlerine gelindi. Bir kez daha bolşevikler arasında seçim kampanyasına katılma konusunda tartışmalar oldu. Fakat bu polemik, daha önceki boykotçu taraftarların ilk şokunda olduğu kadar şiddetli olmadı. Bolşeviklerin büyük bir çoğunluğu, legal olanakların kullanılması gerektiğini bildikleri için Dumaya katılınması gerektiğini kabul ettiler.

Seçim yasası, altı büyük endüstri bölgesinin işçilerine, bölge başına bir temsilci veriyordu. Seçim sistemi şu şekildeydi: İşçiler güçlü delegeler seçmek zorundaydılar; bunları daha sonra çok büyük çoğunluğu ellerinden bulundurdukları bölge meclisine temsilciler seçiyorlardı, pomiesçikler ve burjuvazisi de bu temsilcilerden birini milletvekili olarak seçiyordu.

Bu yüzden bir bolşeviği delegeliğe getirmek için, pomeşçikleri

bir bolşevik olmaya zorlayabilmek için tüm temsilcilerin istisnasız bolşeviklerden oluşması gerekiyordu.

Bu bolşeviklerin büyük bir başarıyla yerine getirdiler ve altına kendi imzalarını koydular. Menşeviklerin legal pek çok kolaylıkları olmasına rağmen bolşevikler altı bölgede de işçi temsilciliklerini elde ettiler. İsteseler de istemeseler de pomeşçikler ve kapitalistler bir bolşeviği seçmek zorundaydılar. Bizim seçtiğimiz temsilcileri aforoz etmeyi deniyorlar fakat o zaman bütün bolşevikler istifa ediyor ve sonuçta örgütün Dumaya göndermek istediği kişi yerine ulaşıyordu. Örneğin anahtarcı olarak çalıştığı Aleksandrovo Fabrikasından seçilen Badayev için böyle oldu. Genel kurulda oktobristler ve kadetler çoğunlukta olmalarına rağmen Duma'ya giden o oldu. Yine Petrovski (Yekaterinoslav ilinden), Muranov (Harkov ilinden), Samoilov (İvanovo-Voznessensk ilinden), Çagov (Kostroma ilinden) ve Malinovsky (Moskova ilinden) aynı şekilde Dumaya seçildiler.

Provokatör Malinovskiy

Malinovskiy, metalciler birliği başkanı eski bir militan işçiydi. Uzan yıllardan beri, özellikle St. Petersburg işçileri arasında çok büyük bir üne sahipti. Sendikalı militan grubun delegesi olarak Prag'a geldiğinde ona kollarımızı açtık. Ona Moskova'nın banliyölerinden birinde bir fabrikada yer açarak, Prag'da seçilen Merkez Komite'nin emrini, seçimlere kadar tutuklanmamak ve Çarlık Dumasına girebilmek için bütün bir yılı sakin geçirmesini bildirdim. Ve böyle de oldu.

Bunu takiben, bilindiği gibi Malinovskiy'in ajan provokatör olduğu ortaya çıktı. Duma fraksiyonuna, partinin Merkez Komitesi'ne, kuruluşunda büyük payı olan Pravda ve Moskova'daki Raboçiy Put'un yazı işlerine sızmayı başardı. Yine de o günkü koşullar nedeniyle çar polisi beklediği sonucu elde edemedi.

Şüphesiz Malinovskiy'den hayli zarar gördük, Devlet Güvenlik Güçlerine verdiği ipuçlarıyla en iyi militanlarımızın yüzden fazlası yakalandı. Fakat bütün olarak düşünülürse, Ohrana (Güvenlik Kuvvetleri)' nin hesapları boşa çıktı zira koşulların esiri olan Malinovskiy, Dumada devrimci açıklamalar yapmak zorunda kaldı. Diğer milletvekilleri gibi sık sık, Lenin ve benim tarafımdan yurtdışında yazılmış konuşmaları mesliste okuyordu. Duma'daki altı bolşevik grubun başkanı olarak etkisini yitirmemek için çalışmalarımıza

yardımcı olmak zorunda kaldı.

Dengesiz fakat çok yetenekli ve oldukça garip bir yaradılıştaydı Malinovskiy. Soylu bir Polonyalı aileden geliyordu. Gençliğinde adi bir suçtan dolayı illegal hayata geçmek zorunda kaldı ve hemen ardından da kendini Ohrana'nın ağlarında buldu. Milletvekilliğinden çekildikten sonra yurtdışına çıktı ve kendisini bize takdim etti. Lenin, Zinovyev ve Ganetski'den oluşan bir komisyon, ona karşı getirilen suçlamaları aydınlatma görevini üzerine aldı. Bu komisyon, Malinovskiy'in politik dürüstlüğünü suçlayıcı hiçbir delil bulunmadığını oybirliğiyle kabul etti. İlerde görüleceği gibi, komisyon yanılmıştı. Gerçek yüzünün yakında ortaya çıkacağını hisseden Malinovskiy 1914'te askere yazıldı ve cepheye gönderildi. Mahkum edildi ve pek çok mahkumun mektuplarıyla kanıtlandığı gibi, kendini onlara bolşevik olarak tanıttı. Onun durumunda bu çift kişiliği oynamasının devamını mümkün kılan gerekçeler bulmak pek olası değildi. Ekim'den sonra Rusya'ya dönerek bize teslim oldu. Moskova'ya gönderilerek ölüme mahkum edildi ve cezası infaz edildi. Malinovskiy'in kurşuna dizileceğinden emin olduğu halde adalete teslim olması iki ayrı kişilik taşıdığını gösteriyordu; biri devrimci kişiliği, diğeri de zaman zaman diğerine üstün gelen ajan provakatör kişiliği.

Parlamenter Fraksiyonun Ayrılması

Bizim altı milletvekilimizle birlikte Duma'da, menşeviklerde özellikle Kafkas küçük burjuvazisi tarafından seçilmiş ve meşhur Çeidze'nin yönettiği yedi kişilik bir grubu vardı. Adı geçen bu şahıs daha önce Üçüncü Dumanın üyesi olmuş, bir ölçüde tanınmış ve 1917 Şubat Devriminin başlarında oldukça önemli bir rol oynamıştı. Biz, Pravda'nın yardımıyla parlamenter fraksiyonun ayrılmasına yolaçtığımız zaman menşevikler, St. Petersburg'da ve bütün Rusya'da işçiler arasında birlik parolası altında bir ajitasyon yürüttüler. Bir kez daha bu sloganı bize karşı kullanmak istediler. Ne kadar çok olursak, o kadar iyi olur, diyen ve bazen çok basit bir mantık yürüten işçileri birliğe çekmek üzere spekülasyona giriştiler. İşçi kitlesinin bazı durumlarda, bir devrimci için ayrışmanın kutsal bir görev olduğunu ve karşı devrimciliğe dönüşen, işçi hareketine sekte vuran eski bir örgütün yıkılması gerektiğini anlayabilmesi için zorlu deneylerden geçmesi gerekir. 1908, 1909 ve 1910 yıllarında partide du-

rum buydu. 1912'de Prag'da, tasfiyecilerle kopuş sözkonusuydu ve yapıldı. Daha sondra aynı kopuşma 1912 ve 1913 başlarında Pravda ve Luç (Parıltı) arasında, Duma'daki altı bolşevik ile Çeidze'in yönettiği yedi menşevik arasında gerçekleşti.

Ağustos Bloku

Prag Konferansı'na muhalefet amacıyla Ağustos 1912'de Viyana'da Rusya Konferansı'nda toplanan menşevikler, burada 'Ağustos Bloku"nu oluşturdular. Bu konferansa, tasfiyecilikleri kesinleşmiş Martov ve menşevik taraftarları ile Trotskiy grubu katılıyordu. Trotskiy grubu bu blokun oluşumuna yoğun desteğiyle katıldı. Bizim bolşevik Pravda'mıza, Duma'daki bölünmeye karşı canlı bir kampanya sürdürüyor, Çeidze fraksiyonu ile birliğin her ne pahasına olursa olsun korunması gerektiğini savunuyordu. Birçok grubu birleştiren Ağustos Bloğu bize karşı tavrını açıkça koydu. Prag konferensının birtakım yetkilerini haksız yere kendine malettiğini ilan ederek, parlamenter fraksiyonla başlayan ayrılmayı kabul etmedi ve tasfiyeci bir platformda yer aldı.

Kısmi Talepler Üzerine Tartışma

1912 yılı aynı zamanda kısmi talepler üzerine şiddetli anlaşmazlıklara sahne oldu. Bolşevikler Prag Konferansında, Zvezda ve Pravda'da parlamenter grupları aracılığıyla, üç temel talep ortay koydular: Demokratik cumhuriyet, 8 saatlik işgünü ve pomiestchiklerin topraklarına el konması. Menşevikler ve Ağustos Bloku da, bizimkilerden açıkça ayrılan kendi programlarını oluşturdular: Hareketlerinin temelindeki talepler, konuşma, grev, toplantı ve koalisyon özgürlüğüydü. Bir başka deyişle, bolşevik devrimci bir program yerine, reformcu bir program, temel taleplerin yerine de kısmi talepler öneriyorlardı. Bolşevikler, kısmi taleplere bir itirazlarının olmadığını ve işçinin yaşam düzeyini iyileştirecek herşey için, ne kadar az olursa olsun, savaşmaya hazır olduklarını ilan ediyorlardı. Fakat kısmi talepler için harcanacak her çabanın üç temel talep için yapılacak olanla birleştirilmesi gerektiğini ifade ediyorlardı. Özetle, bizim esas talebimiz, otokrasinin yıkılması iken menşevikler parlamenter monarşiyi kabul ediyorlardı. Böylece birbirimizden çok farklı iki ayrı platform ortaya çıktı: Prag Platformu ve Ağustos Bloku.

Demokratik Cumhuriyet Sorunu

Bolşevikler, pek çok kez, demokratik cumhuriyet isteklerini ortaya koydular. Fakat kabul etmek gerekir ki, bu konuda bizde, 1915'den 1917'ye kadar anlaşmazlıklar, belli bir oranda netlikten uzaklık gözlendi. 1905'ten beri, Rusya'nın işçi-köylü iktidarına doğru gittiğini varsayıyorduk. Devamla, devrimimizin büyük bir zaferle, otokrasiyi ortadan kaldırıp ve Batı devriminin başlangıcıyla çakıştığında, yalnızca bir demokratik devrim değil, sosyalist bir devrimin başlangıcı olacağını düşünüyorduk. 1916'da Lenin'in Sosyal Demokrat'ta yayımlanan tezlerinde hep demokratik devrimden söz ediyorduk, oysa devrimci dalga güçlenmeye başlamıştı. Ancak daha sonra, Rusya'da ve tüm dünyada emperyalist savaşın getirdiği derin değişiklikleri, Şubat 1917 Devrimiyle gelen işçi hareketinin muhteşem gelişimini göstererek, bolşevikler kesin görüşlerini ortaya koydular: Sosyalist proleter devrim ve yeni tipte bir devlet şeklinden sözettiler: Sovyet devleti. Bolşevik ve menşeviklerin aynı demokratik cumhuriyet talebini ileri sürdükleri zamanlar oldu. Fakat menşeviklerin istedikleri, sıradan bir burjuva cumhuriyeti iken, bolşevikler bu istemlerini daha devrimci bir anlamda ele alıyorlardı.

Bolşevizmin Evrimi

1905-17 arasında, bolşevik görüşlerde bir gelişim olduğu kesin. Pek çok sürtüşmeye, hatta Ekim'in arifesinde oldukça tehlikeli anlaşmazlıklara sahne oldu. Çok uzun zaman, aramızdan pek çoğu, herşeyden önce kırsal olan ülkemizde bir çırpıda sosyalist devrime ulaşılamayacağına inandı. 1917'de bile hala bu bolşevikler devrimimiz bir uluslarası proleter devrimin başlangıcına rastlarsa, proleter devrimin başlangıcı olabileceğini ummakla yetiniyorlardı. 1914 savaşının sosyalizmin zafer anını önemli ölçüde ilerlettiğini anlamıyorlardı. Bu savaşın sayısız kurban verdiği bir gerçek fakat aynı zamanda kapitalizmin temelini çökertiyor, dengesini bozuyor, dünya devrimini yakınlaştırıyor ve partimize Rusya'da proleter devrim sorusunu somut bir şekilde ortaya atma olanağını veriyordu. Olayların bu gelişimi, bolşevizmin gelişimini kaçınılmaz kılıyordu.

Ekim Devriminin hemen öncesi ve sorasında Merkez Komitemizde ortaya çıkan görüş ayrılıkları kısmen bu sorular üzerineydi. Benim de aralarında olduğum bir bölüm bolşevik, menşevikleri ve kısmen sosyalist devrimcileri sınıf düşmanı değil, sosyalist hareketin

bir fraksiyonu olarak kabul etmeye devam ederek, çok büyük bir hata yaptı. Menşevikleri ve sosyalist devrimcileri gerçekte olduklarından daha az karşı-devrimci olarak değerlendiriyor, bu değerlendirmeden çok yanlış sonuçlar çıkarıyorduk. Lenin'in vargücüyle ve haklı olarak savaş açtığı da buydu. Neyse ki, anlaşmazlığımız uzun sürmedi. Birkaç haftanın sonunda hatalarımızı kabul ettik ve parti her zamankinden daha güçlü, tek vücut olarak kendini buldu.

1914 Savaşı Arifesinde Bolşevikler ve Tasfiyeciler

Bizi Ağustos Bloku'ndan ayıran neydi? Çok basit; bizim devrimci bir programdan yana oluşumuz, rakiplerimizin ise reformcu bir programı ve monarşik düzenle anlaşmayı öngörmeleriydi. Zira devrimin gerçekleşebileceğine inanmıyorlardı. Bizi onlardan ayıran, gelecekteki devrimin niteliği üzerindeki görüş ayrılıkları değil, onların devrimi arzulamamaları, istememeleri ve varolan monarşiye kendilerini uydurmalarıydı.

Emperyalist savaş boyunca proletaryanın izlediği yolu dikkatle gözlemleyip, günbegün 'demokratik işçi-köylü diktatörlüğü' formülünden uzaklaşıyor, 'Proletarya Diktatörlüğü' ne yöneliyorduk. Entegral demokratik devrim' yerine 'işçi devrimi ve Sovyet iktidarı', 'Kurucu Meclis' yerine-ki 1917 yazında hala bunu savunuyorduk- 'Sovyet iktidarı' formüllerini kabul ediyorduk.

Böylece 1912 sonlarına doğru, Ağustos Bloku ve zor gericilik yıllarından sonra, birbirine karşı iki güç doğuyordu; bir taraftan kayıplarını telafi etmiş, güçlenmiş ve yeni bir parti kurmuş bolşevikler, diğer taraftan menşevik-tasfiyeciler uzlaşmacılar ve mutlak birlikteliği savunan, kısmi talepler bayrağı altında toplanmış, monarşik düzene uydurabilecekleri yasal bir parti kurmaya çalışanlar.

Bu sırada işçi sınıfı ne yapıyordu? Kaynaşma günbegün artıyordu. Başlangıçta, hareket grevlerle kendini gösteriyordu. 1912 ve 1913'te St. Petersburg, Moskova ve diğer işçi merkezleri ardı arkası kesilmeyen grevlere sahne oluyordu. Anlaşılan işçiler güçlerinin bilincine varıyor ve bunu gösteriyorlardı. Ekonomik bir grevi siyasal bir greve dönüştürmek için bütün fırsatları kullanıyorlardı.

Menşevikler tehlikesini sezdikleri bu grev hareketlerine karşı hemen tavır aldılar. Gazeteleri Luç'da, Blok ve Çeidze fraksiyonu ile beraber, 'grev tutkusuna yakalanmış ' olarak niteledikleri St. Petersburglu işçilere cephe aldılar. Fakat yazıları bekledikleri etkiyi gösteremedi. Yazıları okuyan işçiler, dost ve düşmanlarının kim olduklarını anlıyorlardı.

Pravda'nın Zaferi

Pravda, aşama aşama menşeviklerin çoğunlukta oldukları fabrikaları ele geçiriyordu. İşçiler gazetemize, örgüt merkezi ve üst kadro kaynaklı, onlarca ve yüzlerce mektup gönderiyorlardı. Sendikaların genel kurulları ve özellikle metal işçileri sendikası ile sosyal sigorta yönetimi seçimleri, Pravda'nın koruyuculuğuyla yapılıyordu. Pravda, işçi demokrasisi ve talaplerimizin bütünlüğünü savunan tutarlı marksistlerin ve Pravdacıların listelerini çıkarıyordu. Menşevikler gazetelerinde, sürekli çözülmelerini, Pravda'nın St. Petersburg işçi sınıfı ve Rusya'nın belli başlı şehirlerindeki geçici itibarına bağlıyorlardı. Yeni devrimci hareketten hiçbirşey anlamıyor, bunu tesadüflere yoruyor ve işçi mahallelerinden yükselen uyarıyı duymamak için kulaklarını tıkıyorlardı.

Pravda ağır baskılarla karşı karşıya kaldı. Basımı durduruluyor, her makale için cezalar veriliyor, redaktörleri, çalışanları ve yardımcıları yakalanıyordu ve bu öylesi boyutlara vardı ki bir dönem düzeltmen bulmak mümkün olamadı. Fakat St. Petersbourg'un kahraman işçileri, kovuşturmalara rağmen her geçen gün güçlenen Pravda'yı destekliyorlardı. Her darbeyle daha fazla işçi kitlelerine maloluyor, seviliyordu. Sözcüğün tam anlamıyla, gazetenin varlığı ve cezaların ödenmesi için gerekli parayı kuruş kuruş toplayan ve yorulmaksızın sonu mutlaka cezaevinde olacak redaktörler bulan zaten bu işçilerdi. Zaman zaman ilk baskıları toplamak için basımevinde nöbet tutan polisin bütün hileleri, gazetenin dağıtımını çok güzel düzenleyen St. Petersburglu işçilerin uyanıklılığı ve canlılıkları sayesinde boşa çıkarılıyordu. Mürekkebi daha kurumadan, yüzlerce kadın, erkek işçi ve çocuk mantolarının altında taşıyarak Pravda'yı fabrikalara, atelyelere dağıtıyorlardı. Pravda her işçi ailesince okunuyor, yorumlanıyor ve bugün devrim ve bolşevik tarihimizdeki onurlu yerini hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak kesinlikle elde ediyordu.

Savaş ve Devrim

1913'te özellikle 1914 başlarında işçi hareketi grevlerden gösterilere ve sokak savaşlarına dönüşerek yeni bir döneme girdi. 1914 başından itibaren ilk barikatlar St. Petersburg'da kuruldu, grevler artarak dayanılmaz bir şiddete ulaştılar. Savaş olmaksızın da büyük bir olasılıkla 1915'te, 1905'tekine benzer olaylar yaşayabilecektik, bunu reddetsek bile bu kez köylülük daha büyük bir olgunluk göstere-

cekti. Fakat savaş, başlangıçta devrimi bir ölçüde engellediyse bile, sonrasında Rus Devrimine katkıda bulundu ve 'demokratik devrim' yerine 'proleter devrimi' formülünü koymamızı sağladı.

1914 başında, partimiz kelimenin tam anlamıyla, işçi sınıfının yöneticisiydi. Yasadışıydı. Merkez Komitesi'nin önemli bir çoğunluğu yurtdışındaydı. Lenin ve aralarında Krupskaya, Kamenev ve Zinovyev'in de bulunduğu bazı bolşevikler Krakov'a yerleşerek buradan Pravda ve Zvezda'yı yönetip, St. Petersburg'dan Krakov'a önemli sorunlar üzerinde görüşmeye gelen yoldaşların aracılığıyla, Rusya ile sıkı ilişkilerini korudular. Aynı zamanda St. Petersburg'da ve Moskova da hem yasal hem yasadışı çalışan asal kadrolarımız vardı. Partinin üye sayısını söylemek zordu. Yaptığımız son sayımda -bu 1907'deki Londra Kongresi sırasında partimiz yarı legal durumdaydı- elde ettiğimiz rakam, bütün fraksiyonlar dahil olmak üzere (bolşevikler, menşevikler, ulusal fraksiyonlar) 150 bini buluyordu. 1914'de gerçek sayımızı belirtmemekle birlikte, örgütlü işçi çoğunluğunun bizimle olduğunu biliyorduk.

Yukarıda bahsettiğimiz gibi, 1914'te işçiler doğrudan eyleme geçtiler. İlk barikatlar savaş ilanından kısa bir süre önce kuruldu. Durum öylesine nazikleşti ki, büyük bir olasılıkla Dumadaki grubumuza tamamen son verilebilirdi; zira Petrovski, Muranov ve Badaiev'in varlıklarıyla tam bir devrimci yuvasına dönüşmüştü. Zaten Badayev Putilov Fabrikasında ve Petrovski Donetz taşkömür yataklarında, yasadışı toplantılara katılmaktan yakalanmışlardı. Bütün bunlar açıkça, devrimci hareketin büyük bir gelişme gösterdiğine işaret ediyordu. Ağustos Bloku tamamen gücünü yitirerek bölünmeye ve parçalanmaya başladı; adım adım en iyi elemanları saflarımıza katıldılar. Menşevik tasfiyeciler en tanınmış konuşmacıları, elemanları elinde bulundurmasına rağmen (örneğin Dumada Çkeidze gibi) işçi sınıfı içerisinde çok küçük bir azınlıktaydı.

Savaş ve Parti

Emperyalist savaşın başında durum buydu. Savaş, partinin neredeyse tamamen yıkımına neden oldu. Dumadaki beş milletvekilinin tutuklanmasıyla başladı (menşeviklere dokunmadı). Petrograd civarında bir köyde yasadışı bir toplantıda diğer arkadaşlarla birlikte tutuklandılar. Üzerlerinde Merkez Komitemizin savaşa ilişkin, Lenin tarafından yurtdışında yazılmış yazılı çağrısı bulundu. Bu çağrıda ilk kez emperyalist savaşın iç savaşa dönüştürülmesini ortaya atıyorduk.

Bugün bu slogan çok doğal görünüyor. Fakat o günlerde böyle değildi ve II. Enternasyonal'de bize vebalılar gibi bakılıyordu. Bu savaşın burjuvaziye karşı bir iç savaşa dönüştürülmesi gerektiğini ilan ettiğimizde, akıldan yana pek nasibimizi almamış olduğumuz gibi söylentiler kulağımıza kadar geldi. II. Enternasyonal'in 'sol'un en solu' olan adamına, Robert Grimm'e çağrımızın birkaç kopyasını basması için başvurduğumuzda, bize ancak delilere duyulabilecek bir acımayla yanıt vererek, her tarafta bir çılgınlık belirtisi olarak kabul edilebilecek belgeleri basamayacağını söyledi. Ve II. Enternasyonal'in iflas ettiğini, öldüğünü ilan etme yürekliliğini gösterdiğimizde, bizimle alay edilmeye başlandı. Enternasyonal sonsuz bir otoriteye ve 25 milyon civarında örgütlü işçiye sahipti. Şüphesiz Avrupa'daki karışıklığı engellemeyi başaramadı ama ne yapılabilir ki, diyordu Kautskyler. Bu bir barış dönemi kurumu, savaş dönemi kurumu değil ve savaş sırasında sınıf savaşı ertenmeli.

Bütün sosyalistler karşılıklı bir genel af üzerinde neredeyse anlaşıyorlardı.

Alman sosyal demokrasisinin yapacağı kendi hükümetini desteklemekti, İngiliz ve Fransız sosyalistleri de kendi burjuvazilerini ve savaş bittiğinde tüm dünyanın sosyalistleri biraraya gelerek günahlarını karşılıklı bağışlayacak, yokolan milyonlarca işçi için bir damla gözyaşı dökecek ve bir daha böyle bir olayın meydana gelmeyeceğine and içeceklerdi. II. Enternasyonal'in tek illegal partisi olan biz bolşevikler, II. Enternasyonal'in sosyalist liderlerinin hain olduklarını, sözünden alçakça döndüğünü ve işçi sınıfını aldattığını ilan ettiğimizde, bize manevi boykot uygulayıp topluca sessizliğe gömüldüler. Ne gariptir ki müdahalemize ilk ciddiyetle eğilenler, burjuva politikacıları oldular.

Bir Alman profesör, sözü geçen bildiri ve 'Sosyalizm ve Savaş' adlı broşür konusunda, bolşevikler üzerine 'bilimsel' bir inceleme yayımladı. Herşeye rağmen bu olayın dikkate alınmamasının mümkün olmadığını, bu insanlara deli muamelesi yapmanın kolay olduğunu fakat gerçekte bunun, sosyalizm ve uluslararası işçi hareketi içinde yeni bir akım olduğunu ve burjuvazinin temkinli olması gerektiğini söylüyordu. Ne olursa olsun II. Enternasyonal bizi örgütten çıkararak, bizleri düşsel bir amacın arayıcıları olarak değerlendirdi, bizler ve girişimlerimiz üzerindeki katı sessizliğini sürdürdü.

Merkez Komite Üyelerinin Petrograd'da Tutuklanmaları ve Mahkemeleri

Sosyal demokrasi ve kamuoyunun etkisi o denli güçlüydü ki, Liebkecht gibi başından beri savaşa karşı olduğunu söyleyen insanlar bile, askeri kredilerin aleyhinde oy kullanıp kullanmama konusunda karar veremiyorlardı. Bu koşullarda Merkez Komitemizin çağrısının nasıl karşılandığı tahmin edilebilir. Komitenin yalnızca iki üyesi, Lenin ve Zinovyev yurtdışındaydı. Diğerleri ya cezaevinde ya da sürgündeydiler. Bir kısmı ise daha önce belirttiğimi gibi St. Petersburg yakınlarında yakalanmış ve mahkemeye sevkedilmişlerdi. Dava sırasında arkadaşlarımızdan bazıları açık verdilerse de, işçilerin çoğunluğu, özellikle Muranov, Petrovski ve Badayev çok cesurca bir tavır sergilediler. Jüriye jandarmaların ellerine geçen ve yazarının suçluluğuna somut bir kanıt oluşturan Petrovski'nin gazetesi okundu. Fakat felaket bazen işe yarıyor. Petrovski'nin gazetesi bu olayla içten ilgili bütün ülkelerin işçilerine bir işçi milletvekilinin mecliste nasıl çalışması gerektiğini gösterdi. Petrovski'nin Dumada sözlü çalışmalara kendini kaptırmak yerine, hemen hemen bütün çabasını illegal çalışma üzerinde, gizli konferansların, kurulların ve toplantıların düzenlenmesi üzerine nasıl yoğunlaştırdığı görülüyordu. Böylece yasal yönünü ihmal etmeden, Petrovski ağırlığı yasadışı çalışmalara veriyordu. Parlamenter grubumuzun davası büyük bir amaca ulaştı ve gerçek bir bolşeviğin nasıl davranması gerektiğini gösterdi.

Birkaç istisnanın dışında bütün bolşevikler açıkça anti-şoven ve enternasyonalist bir tavır benimsediler. Menşevikler ise tam tersine birkaçı hariç savaştan yanaydılar. Sosyalist devrimciler de onların bu görüşünü paylaşıyorlardı.

Savaş kuşkusuz bizimki de dahil olmak üzere tüm partiler için en ciddi sınav oldu. Bolşevikler bu sınavdan onurla çıktılar ve sonuna kadar işçi sınıfına olan bağlılıklarını göstererek enternasyonalizmin bayrağını sımsıkı tuttular. Menşevikler ve sosyalist devrimcilerin savaş karşısındaki tutumları tesadüfi değildi, eski gelişimlerinden ileri geliyordu. Menşevikler yasal marksizmin sağından, ekonomizm ve tasfiyecilikle, doğal olarak savunmacılığa ve sosyal şovenizme varmışlardı. Bolşevikler ise İskra'dan bolşevizme, karşı tasfiyeciliğe, enternasyonalizme ve komünizme geçtiler.

Birleşik Burjuva-Menşevik Cephe

Burjuvazi ile menşeviklerin ortak cepheyi oluşturmadaki çabuklukları oldukça kayda değer. Örneğin bu konuda eski marksist, Kadet Partisi Merkez Komitesi Üyesi, işçi sorunları uzmanı İzgoyev şunları yazıyor: "Gerçek tarihi güçler kendilerini ortaya koydular ve burjuva dünyasına karşıt bir uluslararası sosyal demokrasinin olmadığı ortaya çıktı. Kendilerini sosyal demokrat olarak adlandıran şeflere sahip ulusal işçi partileri var."

Böylece Kadet Partisi'nin önde gelenlerinden biri, uluslararası sosyal demokrasinin olmadığını, herbiri kendi ülkelerinin burjuva sınıfına ayak uyduran ulusal işçi partileri bulunduğunu törenle ilan ediyordu.

Pyotr Ryss yine kadetlerin ünlü liderlerinden bir diğeri ise düşüncelerini açık yüreklilikle açıklıyordu. O dönemde gerçek enternasyonalistler, Rosa Luxemburg ve K. Liebknecht Almanya'da savaş karşıtı kampanyayı yürütüyorlardı. O zamanlar Alman burjuvazisine karşı savaşan Rus burjuvazisinin kayzeri zayıflatan bu kampanyayı bir ölçüde destekleyebileceği düşünülebilir ancak Rus burjuvazisi geçici çıkarların yanısıra temel sınıf çıkarlarının da olduğunu biliyordu. Kayzer'in Luxemburg ve Liebknecht tarafından zayıflatıldığını görmekten karı da olsa, Almanya'da bolşevizmin ortaya çıkmasının kendisi için dolaylı bir tehdit olacağını da kesin olarak anlıyordu. Ryss ise şöyle yazıyordu; "Rosa Luxemburg ve yandaşları ülkelerine karşı görev duygusu olmayan insanlardır. Eğer gerçeğe doğrudan, iki yüzlü sözlerle saklamaya çalışmadan bakılırsa, Alman sosyal demokrasisinin tavrının Fransa, Belçika ve İngiltere sosyalistlerininki gibi yerinde ve mantıklı olduğunu söylemek gerekir. Rosa Luxemburg ve K. Liebknecht ise tam tersine önemli bir yanlış yapıyor, yer ve zaman gibi koşulların farkında olmadıklarını gösteriyorlar."

Bu sözleri akılda tutmak gerekir. Rus burjuvazisi, Alman burjuvazisi ile savaştığı sırada, Rosa Luxemburg ve K. Liebknecht'in zavallı insanlar olduklarını, ülkelerine karşı olan görevlerini yerine getirmediklerini ilan ediyordu. Rus burjuvazisi Alman burjuvazisinden nefret ediyor, Guillaume'a tahammül edemiyordu. Fakat Luxemburg ve Liebknecht'in rakiplerini zayıflatarak enternasyonalizme yolaçtıklarını ve bu noktada kendi düşmanları olduklarını da unutmuyorlardı. Bundan dolayı aniden sosyal demokrasiyi yani menşevikleri desteklemeye başladı.

Narodnikler de başından beri, Kerenski aracılığıyla savaştan y... na olduklarını ilan ettiler. Kerenskyi Dumada söylevinde şöyle ... yordu, 'Ülkedeki diğer tüm güçlerle birleşmiş Rus demokrasisinin, saldıran düşmana karşı kararlı bir dirençle karşı koyacağına inancımız sonsuz'. Bu açıklama çok önemli çünkü Kerenski bu anda burjuvazinin sözcülük görevine adeta adaylığını koydu.

Savaş Endüstri Komiteleri

Menşevikler Petrograd işçilerini Savaş Endüstri Komitelerine soktular. Oktobrist burjuvazinin en önde gelen temsilcilerinden biri olan Guçkov'un korumasında örgütlenen bu komiteler fabrikalarda üretimi arttırmayı amaçlıyor ve böylece zafer şansının da artacağını düşünüyorlardı. Petrograd işçileri arasında ateşli bir tartışma başladı. Burjuvazinin bu girişimine katılmak gerekiyor muydu? Tutarlı bir enternasyonalist anlayışla bolşevikler, çar hükümetinin organları olan ve savaşta ona yardım edecek bu komitelere katılmayı reddettiler. Menşevikler 1917 Şubat devriminden sonraki koalisyon hükümetinin bakanlarından biri olan Gvozdyev ile birlikte Savaş Endüstri Komitelerine girdiler. Sosyalist devrimciler içinde ise, Natanson gibi, Kerensky'nin görüşlerine karşı çıkan birkaç yalnız kalmış insan dışında hiç kimse şovenizme açıkça karşı çıkmadı.

Plehanov Rus sosyal şovenizminin önde gelen elebaşılarından biri oldu. Bunun bize özelde çok zorluk yaratması onun II. Enternasyonal'de ve partimiz içinde bütün kararsızlıklara rağmen azalmayan bir etkiye sahip olmasıydı. Alman düşmanı ve sosyal şoven olarak (Plehanov) Rusya'nın haklı bir savaş yaptığını bile söyledi, 'Ben eski bir devrimciyim', diyordu, 'Biliyorsunuz, 25 yıldan beri hiç durmadan beni hırpalayan çar yönetimine karşı savaşıyorum. Evet, bugün Rusya'nın yaptığı savaşın haklı olduğunu ve savaş süresince Rus hükümetine karşı olan savaşı durdurmamız gerektiğini söylüyorum'.

Menşeviklerin şovenizmi öyle boyutlara vardı; örneğin. Lordanski (bugün komünizme katılmış o günlerin ateşli şoveni) o günlerde yönettiği 'Sovremenniy Mir'de Kleinbort hayranı bir makalede şöyle yazıyordu: "Hiç beklenmedik bir biçimde Petrograd'da olaylar söndü, Moskova ve Baku'de grevler sona erdi. İçinde bulunduğumuz durumun önemini kavrayan işçiler, bu tavırlarıyla bir iç savaşa girilecek gün olmadığını vurgulamak istediler."

Bu sözler işçi sınıfına karşı gerçek bir ihaneti oluşturuyor, zira işçi sınıfını kapitalistlere karşı verilen her tür savaşı, ekonomik mücadaleyi bile ertemeye davet ediyordu.

Savaşın arifesinde Brüksel'de II. Enternasyonal'in merkezi, Başkanı Vandervelde'in girişimiyle, Rus partisindeki yedi eğilimi uzlaştırmak amacıyla bir konferans topladı. Konferansta çoğunluk, anlaşmazlıkları kınayan ve bütün suçu bolşeviklerin üzerine yıkan bir karar onayladı. Bu dönemde II. Enternasyonal'den henüz resmen çıkmamıştık ve kararlarını bir yere kadar gözönünde bulundurmak zorundaydık. Fakat yalnızca görüntüde boyun eğiyorduk, gerçekte kendi çizgimizi izlemeye devam ediyorduk. Savaş patlak verdiğinde bolşevik eğilim hariç, diğer altı eğilim sosyal şovenizmden yana oldular. Yalnızca bolşevikler parti bayrağını savundular ve çarlığın bütün darbelerine dayandılar; enternasyonalizm gösterisine en hafifinden zindan cezası veriliyordu. Bolşeviklerin son legal örgütleri de dağıtıldı.

Zimmerwald Konferansı

İlk aylar, öyle görünüyordu ki, uzun süreli bir yalnızlığa mahkum edilmiştik. Merkez Komitesi'nin yurtdışında kalan üyeleri, diğer ülkelerin enternasyonalistlerini birleştirmek için çalışmaya başladılar.

Öncülerinden birisi olduğu Zimmerwald Konferasında Lenin Zinoviev ile birlikte partimizin Merkez Komitesini, Martov ve Akselrod menşevik örgütü komitesini, Trotskiy de kendi grubunu temsil ediyordu. Merkez Komitesi üyeleri çok küçük bir azınlık olmalarına rağmen, III. Enternasyonal'in çekirdeğini oluşturan Zimmerwaldiyen bir sol örgütlediler. Birkaç Alman, İsveçli ve Letonyalı yoldaş bize katıldılar. Konferansın tüm diğer üyeleri bize karşı oldular.

Konferansın çoğunluğu, emperyalist savaşa fakat aynı zamanda iç savaşa da karşı olduklarını açıkladı. İyi niyetli sosyal demokratların oluşturduğu bu pasifistler açıkça işçi sınıfına ihanet etmek istemiyor ancak proleter devrimine de, iç savaşa da inanmıyorlar ve savaş kredilerine karşı oy kullanmak ve benzeri birtakım önlemlerin ötesine geçemiyorlardı. Ledebour'un yönettiği bu çoğunlukla 'Lenin arasında şiddetli tartışmalar oldu. Lenin burada mülteci, buradan savaşı vaazetmek çok kolay. Rusya'ya gitsin de kimlerin kendisiyle birlik olduğunu göstersin,' diyordu Ledebour.

II. Enternasyonal'de, bizi Rusya'da hiç kimseyi temsil etmeyen biraz garip yaratıklar olarak değerlendiriyor ve Gvozdiev, Çeidze ve Kerenski'nin teminatlarıyla, bütün işçilerin kesinlikle savaştan yana olduklarına inanıyorlardı. 'Belki de bolşevikler haklıdır ama soyutlanmışlar, arkalarında kitleler yok, hiç kimse peşlerinden gitmeyecek', diyorlardı.

Lenin İsviçre'de

Zimmerwald'da azınlıkta kaldık. Ve ancak Alman ve Polonyalı işçilerle, yurtdışındaki Rus gruplarından kuruş kuruş topladığımız az bir miktarla, içinde Lenin'in Roland-Holst'un ve diğerlerinin harika yazılarının olduğu Almanca 'Vorbote'(Öncü) adlı dergiyi çıkaran Zimmerwald solunun ilk hücresini kurduk. Başlangıçta, Vorbote'nin redaksiyonunun iki grubun temsilcilerinden oluşmasının uygun olduğuna karar verilmişti. Roland-Holst, Pannekoek ve Radek Bollando-Polonez grubu adına, Lenin ve Zinoviev Rusya Merkez Komitesi adına. Fakat bolşevik olmaktan henüz oldukça uzak Radek, Lenin'i ve beni Vorbote'nin redaksiyonundan ekarte etti. Düşündük ve Vorbote'de yalnızca yardımcı elemanlar olarak kalmaya razı olduk ve bu dergi aracılığıyla farklı ülkelerin devrimcilerini biraraya getirmeye başladık.

Bu durumda savaşın henüz kasıp kavurmadığı İsviçre'de çalışmamız gerekti. İşçi sınıfının pek büyük sayıda olmadığı bu küçük ülkenin dünya proleter devrimi üzerinde önemli bir etkisi olamazdı. İsviçre Sosyal Demokrat Partisi özellikle küçük burjuvaydı. İsviçre'de yaşadığımız için Lenin de ben de buraya üye olduk. Fakat Lenin Zürih işçi gençliği gruplarını savaşa karşı toparlamaya başlayınca gençler arasında savaş karşıtı 'yıkıcı propaganda' yaptığı gerekçesiyle partiden ihracı istendi. 1915 ve 1916 yılları boyunca Rus hareketiyle ilişkiyi korumak ve uluslararası ilişkileri yeniden kurmak için çaba harcayan, silik bir azınlık olarak kaldık.

1916'nın ilk üç ayını geride bıraktıktan sonra Rusya ile ilişkilerimiz daha sıklaştı. Gitgide daha fazla işçi mektupları almaya başladık ve işçi sınıfının açıkça savaşa karşı olduğunu farkettik. Bütün engellere rağmen o günlerde yayımladığımız, yazıları 'Akıntıya Karşı'da toplanan 'Sosyal Demokrat' gazetesi az sayıda da olsa Rusya ya giriyor ve elle kopye edilerek okunuyordu. Bu gazete o dönemde çok önemli bir rol oynadı.

Bolşevizm ve Menşevizmin Çizgisi

Bolşevizm emperyalist savaş boyunca enternasyonal taktiğimizin temellerini ortaya koyarak, 25 yıl boyunca işçi sınıfı içinde boşuna uğraşmadığını kanıtladı ve yasal marksist dönemden savaşın sonuna kadar düşüncesine sadık kaldı. Elbette yanlış adımlar atmadı değil ama her zaman komünist, devrimci taktik çizgisini korudu.

Menşeviklerin de kendi çizgileri oldu, fakat bu yasal marksizmden ekonomizme, daha sonra tasfiyeciliğe ve sosyal şovenizme giden bir çizgiydi. Burada bir süreklilik sağladı ama bu küçük burjuva reformist çizgide bir süreklilikti. Bütün insanlığı, özellikle de işçi hareketini tehdit eden bu emperyalist savaş, politik eğilimlerin kesin olarak belirlenmesi sonucunu doğurdu. Uluslararası sosyalizmde üç eğilim şekillendi: Sosyal şovenizm, komünist enternasyonalizm ve bir dönem Martov'un da katıldığı, daha sonra merkez sağ ve merkez sol olmak üzere iki fraksiyona bölünen Kautsky'nin eğilimi 'Merkezi Eğilim' idi. Trotskiy de bir dönem merkez sola katıldı.

Merkezci Eğilim

Merkezci eğilimi çok tehlikeli buluyorduk. Bu nedenle bütün gücümüzle savaştık. Plehanov gibi açık yürekli şovenler, çarın haklı bir savaş yürüttüğünü ilan ederken dürüst davranıyorlardı. Taktikleri tehlikeli değildi zira işçiler bunları nasıl olsa kovalayacak, kendilerinden uzaklaştıracaklardı. Merkezci eğilim ise kanıtlanmış sosyal şovenlikleriyle bölünmeye kararlılıkla karşı çıkan II. Enternasyonal'in hemen hemen tüm etkili temsilciliklerini elinde bulundurduklarından çok daha fazla tehlikeliydi. Bu nedenle Alman Sosyal Demokrat Partisi bölündüğünde, Merkez Komitemiz bunu önemli bir olay olarak kabul etti, zira Alman işçi sınıfı üzerinde ağırlığı olan birlik düşüncesinin savaşa karşı ayaklanmak isteyen bu grupların tüm güçlerini ellerinden aldığını düşünüyorduk. Şu halde çoğunluğun katıldığı 1910 genel kurulundan bu yana menşeviklerinkinden ayrılan bir örgütümüz vardı. Savaş boyunca 1914-1917 arasında ayrı hareket ettik. Menşevikler bir bütün olarak uluslararası kıyımı destekliyor, savaş endüstrisi komitelerinin çalışmalarını onaylıyor ve kadet burjuvazisiyle tekvücut oluyordu. Bolşeviklere gelince, aralarından Rusya dışına sürülenler, Zimmerwaldiyen solun temsilciliklerini komünist enternasyonalin gelecekteki taraftarlarını küçük bir çekirdekte birleştiriyordu. Rusya'da kalanlar ise, savaş endüstrisi komitelerine ve sosyal şovenizme karşı savaşıyor ve proleter devrim için işçileri birleştirmeye, örgütlemeye çalışıyorlardı.

Sosyal Şovenizmin Etkisi

Şovenizm Rus işçilerine pek hoşgörülü davranmadı. Şu bir tek örnek bunu göstermeye yetebilir: Şubat 1917 Devrimini izleyen aylar boyunca Petrograd işçilerinin bile ezici bir çoğunluğu sosyalist devrimcilerden ve menşeviklerden yanaydı. Savaş, rakiplerimizin elinde güçlü bir araç oldu. 'Vatan tehlikededir', diyerek burjuvazi IL Enternasyonal aracılığıyla genç işçi sınıfına şovenizmi bulaştırmayı başardı. Bu sınıf ki devrim düşüncesiyle hareketlenmişti. 1914'te savaştan bir hafta önce çarlığa karşı barikatlar kuran Petrograd işçileri Şubat 1917 Devriminden sonraki aylar boyunca menşevikler ve sosyalist devrimcilerden yani sosyal şovenizmden yana oldular. İşte bu nedenle bolşevik partisi, savaş boyunca azınlıkta olmasına rağmen akıntıya kararlılıkla karşı koydu ve işçileri Ekim zaferine ulaştırarak, işçi sınıfına en büyük hizmeti sundu.

Şubat 1917 ve özellikle Ekim Devrimleri, partinin bu alanda oynadığı rol, bir on kadar konferansı gerektirecekti. Bunlara değinemiyorum. Çalışmamı-zaten oldukça şematik ve eksik olan- 1917 Şubat Devrimine kadar getirerek bırakıyorum. Sizlere dile getirdiğim bu dönemdeki Rusya'nın ekonomik durumu hakkında hemen hemen hiçbirşey söylemedim. Kuşkusuz büyük bir eksiklik. Burada kelimenin tam anlamıyla partimizin tarihi gelişimini vermekle yetindim, devrimin ayrıntılı gelişimini bile veremedim. Amacım sadece partimizin tarihini incelemeye yardımcı olmaktı. Geriye kalanı yapmak sizlere düşüyor.

1917 Şubat Devrimi sırasında, Merkez Komite üyelerimiz ya yurtdışında, ya cezaevinde ya da sürgündeydi. Parti dağılmış, çökmüştü. Yine de, yirmibeş yıl yürüttüğü çalışmalar meyvelerini verdi. Partimiz her zaman gerçek devrimci bir parti oldu, zaten bu nedenle yalnız çok oturmuş bir hiyerarşik düzene sahip olduğundan değil, aynı zamanda yasadışı çalışmaya itildiğinde de varlığını sürdürüyor ama tüm bir örgüt olarak yokolmuş görüntüsünü veriyordu. Kaç kez çarlık düzeninde çökmüş, birkaç üyeye düşmüş gibi görünüyordu. Fakat her seferinde proletaryanın seçkin ve kahramanca çabalarıyla işçi sınıfının Rusya partisinin kuruluşu için gerekli düşünceleri işçi kitleleri arasında yayıyordu. Ve bir zaman sonra Fheniks gibi küllerinden yeniden doğuyordu.

Partimiz 1917 Şubat Devriminde belirleyici bir rol oynamadı, oynayamazdı da. Zira işçi sınıfı o zamanlar ulusal savunmadan yanaydı. Buna karşın devrimden sonraki aylar boyunca zaten 25 yıldan beri kendisinin işçi hareketi içine soktuğu ana öğeyi gerçekleştirdi, proletaryanın egemenliği düşüncesiyle yol gösterici oldu, Rus işçi sınıfını, sosyalist devrimcilerin ve menşeviklerin baskısından kurtararak, burjuvaziye karşı kesin zafere götürdü.

EK
RUSYA SOSYAL DEMOKRAT İŞÇİ PARTİSİ BİLDİRGESİ

50 Yıl önce, 1848 Devriminin dalgaları Avrupa'da yayılıyordu. İşçi sınıfı, ilk kez, güçlü bir etmen olarak tarih sahnesine çıkıyordu. İşçi sınıfı sayesinde burjuvazi, feodalizmin kalıntılarını yoketmeyi başardı. Fakat kısa bir süre sonra yeni müttefikliğinde en zorlu düşmanını tanıdı ve kendini gericiliğin kollarına atarak, proletaryayı ve özgürlük davasını ona teslim etti. Fakat çok geçti: Bir süre için yenilmiş işçi sınıfı oniki yıl sonra tarih sahnesine yeniden çıkıyordu; bu kez daha bilinçli, daha güçlü ve nihai kurtuluşu için mücadaleye hazırdı.

Rusya bu tarihi hareketin dışında kalmış gibi görünüyordu. Sınıf savaşı orada görülmüyorsa da gerçekte vardı ve gelişmeye devam ediyordu. Hükümetin kendisi de köylüleri yoksullaştırarak, toprak ağalarını güçlendirerek, emekçi yığınların sırtından kapitalistleri besleyerek, bu gelişmeyi desteklemeyi üstleniyordu. Fakat kapitalizm, proletaryasız, kendisiyle doğan ve büyüyen ve güçlendikçe burjuvazisiyle boy ölçüşen proletaryasız kendini kanıtlayamayacaktı.

Köle veya özgür, Rus endüstri işçisi sömürgecilere karşı azçok açıkça bir kavga verdi. Kapitalizmin gelişimiyle birlikte, bu kavga genişliyordu. Proletarya sınıfının bilincinin uyanışı ve Rusya'da kendiliğinden doğan işçi hareketinin büyümesi bilinçli tüm dünya işçilerinin rehberi ve sınıf savaşının öncüsü, uluslararası sosyal demokrasinin kesin oluşumuyla kesişti. Bilinçli veya bilinçsiz bütün Rus işçi örgütleri sosyal demokrat anlayışla hareket ettiler. Sosyal demokrasinin ve işçi hareketinin gücü ve önemi Rusya'da ve Polonya'da son zamanlarda patlak veren, özellikle de 1896 ve 97'de St. Petersburg dokuma işçilerinin yaptıkları sayısız grevlerle çok açık bir şekilde kanıtladı. Bu grevler hükümeti işgünü süresi hakkında 2 Haziran 1897 tarihli yasayı resmen yayımlamaya zorladı. Yetersizliğine rağmen, bu yasa her zaman işçilerin güç birliğinin hükümet üzerindeki baskısının nasıl bir sonuç verebileceğinin kanıtı olarak kalacak. Fakat hükümet işçi sınıfını birtakım ödünlerle yatıştırdığını sanmakla yanılgıya düşüyor. Her yerde işçi sınıfı daha fazla istedi ve daha fazlası verildi. Rusya'da da böyle olacak. Bugüne kadar proletaryaya yalnızca istediği oranda verildi ve bundan sonra da isteyeceği kadar verilmeye devam edilecek.

Peki, Rus işçileri ne istiyorlar? Diğer ülkelerdeki yoldaşlarımızın

sahip olduğu; onlarda olmayan halk yönetimine katılımı, basın, söz, toplantı özgürlüğü, kısacası Batı Avrupa ve Amerika proletarlerinin sahip oldukları koşulları düzeltmeye, aynı zamanda kesin kurtuluşa, sosyalizmin gerçekleştirilmesine, kapitalizme ve özel mülkiyete karşı savaşmalarına yarayan tüm olanak ve çareleri istiyorlar. siyasal özgürlük Rus proleter sınıfı için soluduğu hava kadar önemli. Son kurtuluşu ve yaşamının iyileştirilmesi için verdiği parlak savaşım, gelişiminin vazgeçilmez koşuludur. Fakat kendisi için bu denli zorunlu olan bu özgürlüğü, Rus proleteri ancak kendisi, yine kendisiyle elde edebilir.

Avrupa'nın doğusuna gidildikçe (Rusya da doğudadır), zayıflık, korkaklık burjuvazinin politik gevşekliği ve proletaryanın politik ve kültürel sorunlarını kendi kendine çözme gereksinimi daha açık bir şekilde görülüyor. Rus işçi sınıfı politik özgürlüğünü kazanmak zorunda ve kazanacaktır da. Bu, proletaryanın tarihi görevini gerçekleştirme yolunda, yani insanın insan tarafından sömürülmesinin mümkün olamayacağı sosyal düzenin yaratılmasına giden yolda atılacak ilk adım olacaktır. Rus proletaryası, iki misli bir güçle burjuvaziye ve kapitalizme karşı sosyalizmin tam zaferine kadar savaşmaya devam etmek için otokrasinin boyunduruğunu kıracaktır.

Rus proletaryasının ilk çabaları kaçınılmaz olarak dağınık ve birlikten, metoddan bir ölçüde yoksundu. Şimdi güçleri, örgütleri, bölgesel merkezleri tek bir 'Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi' olarak toplanma anı geldi. Bu zorunluluğun bilincinde, 'İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği'nin 'İşçi Gazetesi'ni yayımlayan grubun ve 'Polonya ve Rusya Yahudi İşçi Birliği'nin temsilcileri bir kongre düzenleyerek, şu kararları aldılar.

Parti olarak birleşen bölgesel gruplar, bu hareketin önemini ve tüm sorumluluğunu üstleniyorlar. Bununla Rus devrimci hareketinin kesin olarak bilinçli sınıf savaşı dönemine girdiğini gösteriyor. Bir sosyalist eğilim ve hareket olarak, Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi, Rusya'daki geçmiş tüm devrimci hareketlerin geleneğini ve yöntemini sürdürüyor; yakın geleceğin ana amacını, politik özgürlüğün kazanılması olarak belirleyen sosyal demokrasi, eski Narodnaya Volya'nın şanlı militanlarının belirledikleri amaca doğru yürüyor. Fakat araç ve yolları farklı. Seçim, örgütlü işçi yığınlarının sınıf hareketi olmak ve öyle kalmak isteğiyle yapıldı. İşçi sınıfının nihai kurtuluşunun yine kendi eseri olacağına kesin inançla Rus sosyal demokrasisi uluslararası sosyal demokrasinin bu temel ilkesine her hareketiyle sadık kalmaya devam edecektir.

Yaşasın Rusya sosyal demokrasisi! Yaşasın uluslararası sosyal demokrasi!

RUSYA SOSYAL DEMOKRAT İŞÇİ PARTİSİ MERKEZ KOMİTE BİLDİRGESİ

Onlarca yıldır, tüm ülkelerin burjuva partileri ve hükümetlerinin hazırladıkları Avrupa savaşı patlak verdi. Silahlanma yarışı, sosyalizmin gelişiminin bu evresinde pazar kapma mücadelesinin artması, Doğu Avrupa'nın geri kalmış monarşi hükümdarlıkların çıkarları, kaçınılmaz olarak bu savaşı doğurdu. Yabancı ulusları egemenliği altına almak ve topraklarını işgal etmek, rakip halkları yoketmek ve mal varlıklarına el koymak, emekçi yığınların dikkatini Almanya, İngiltere, Rusya ve diğer ülkelerdeki iç krizlerden uzaklaştırmak, işçileri bölmek, milliyetçilik fikrinin kafalarına sokarak onları kandırmak, devrimci hareketi zayıflatmak için öncüleri yoketmek. İşte bu savaşın gerçek anlamı ve amacı budur.

Kitlelere savaşın gerçek yüzünü göstermek ve hakim sınıflar tarafından, savaşı haklı kılmak ve ırkçılığı yaratmak için yayılan safsata ve yalanları acımasızca ortaya çıkarmak görevi öncelikle sosyal demokrasiye düşer.

Alman burjuvazisi savaşçı koalisyonların birinin başında gelir. Alman burjuvazisi, işçi sınıfı ve emekçi kitleleri, vatanın, özgürlük ve uygarlığın savunması, çarlık düzeni altında ezilen halkların kurtuluşu Rus otokrasisinin devrilmesi için savaştığını söyleyerek kandırıyordu. Gerçekte II. Guillaume ve junkerler önünde eğilerek çarlık düzeninin en sadık müttefiki, Rus işçi-köylü devrimci hareketinin baş düşmanı oldu. Savaşın çıkış amacı ne olursa olsun, Rusya'daki devrime karşı çar monrarşisini desteklemek için tüm güçlerini junkerlerinkiyle birleştirecektir.

Alman burjuvazisi, Sırbistan'ı egemenliği altına almak ve Güney Slav halkının ulusal devrimini boğmak amacıyla müdahale ederek, bütün askeri gücünü, rekabetlerinden kurtulmak için yoketmek istediği, daha özgür, daha zengin olan Belçika ve Fransa'ya yöneltti. Yalnızca kendini savunmak amacıyla savaştığına inandırmaya çalışarak gerçekten askeri tekniğinin son harikalarını kullanabileceği bir savaş için en uygun anı seçti. Bu savaş aynı zamanda Rusya ve Fransa tarafından daha önce yapımları onaylanan yeni silahların kullanılmasını da öngörüyordu. İngiliz ve Fransız burjuvazileri tarafından

yönetilen savaşan ulusların diğer grubu, Alman despotizmi ve militarizmine karşı uygarlık, özgürlük ve vatan uğruna savaştığını ilan ederek emekçi kitleleri ve işçi sınıfını aldatıyordu. İngiliz ve Fransız burjuvazisi aslında uzun zaman önce milyonlar ödeyerek, Almanya'ya karşı süreceği çarlık ordularını, Avrupa'nın en ilkel ve acımasız monarşisini hazırlıyordu.

İngiliz ve Fransız burjuvazilerinin gerçek amacı, Alman sömürgelerini ele geçirmek ve ekonomik gelişimi müthiş hızlı olan rakip bu ulusu yoketmekti. İşte bu amaçla, 'gelişmiş' demokratik devletler, çarlığın fazladan Polonya'yı, Ukrayna'yı vb almasına yardım ediyor, yani Rusya'daki devrimi boğmaya çalışıyorlardı.

Bu iki grupta savaşan ülkelerden hiçbiri acımasızlıkta ve her tür ölçüsüzlükte birbirlerinden geri kalmıyor, proletaryayı yanıltmak, dikkatini tek gerçek savaş olan kendi ülkesinin ve diğer yabancı ülkelerin burjuvazilerine karşı verilen iç savaştan uzaklaştırmak için her devletin burjuvazisi, vatenseverlik masallarına sığınarak kendi ulusal savaşlarını şirin göstermeye, rakibini yoketmek istemedeki amacının topraklarını işgal edip onu safdışı bırakmak değil ama tüm halkların özgürlüğünü gerçekleştirmeye yönelik olduğuna inandırmaya çalışıyordu.

Fakat hükümetleri ve tüm ülkelerin burjuvazileri, işçileri bölmek, karşı karşıya getirmek, birbirlerine kırdırmak için uğraşıp bu yolda çok katı bir askeri sansür ve özel bir önlem sistemi uyguladıkça (dış düşmandan çok iç düşmana yönelik) proletarya, sınıf birliğini, enternasyonalizmini, tüm ülkelerin burjuvazilerinin önlenemez şovenizmlerine karşı kendi sosyalist yapısını savunma görevine daha bilinçle sahip çıktı. Bu görevden kaçmak bütün bilinçli işçiler için, demokratik özlemlerinden ve hatta sosyalist ideallerinden vazgeçmek demek oluyordu.

Başlıca Avrupa ülkeleri sosyalist partilerinin bu görevleri yerine getirmedikleri ve liderlerinin davranışlarının özellikle Almanya daneredeyse sosyalizme doğrudan ihanet niteliğinde olduğunu derin bir üzüntüyle tespit ettik. İnsanlık tarihinin en ağır dönemlerinden birinde II. Enternasyonal'in liderlerinden çoğu sosyalizm yerine nasyonalizmi koymayı deniyorlar. İşçi partileri, onları kendilerine örnek alarak kendi devletlerinin kanlı düzenlerine karşı çıkmak yerine işçi sınıfını emperyalistlerle birleşmeye davet ettiler. II. Enternasyonal'in şefleri, askeri kredileri onaylayarak, her biri kendi burjuvazile-

rinin şöven görüşlerini yineleyerek, savaşı destekleyip haklı bularak burjuva bakanlıklarına katılarak vb sosyalizme ihanet ettiler. Liderler ve Avrupa'daki en etkili sosyalist organlar, sosyalizmin değil şoven liberal burjuvazinin görüşlerini savunuyorlar. Sosyalizme yüklenen bu utancın sorumluluğu, herşeyden önce II. Enternasyonal'in en güçlü ve en etkili partisi Alman Sosyal Demokrat Partisi'ne düşer. Fakat Komün'ü ezmek için Bismarck'la birleşip vatanına ihanet etmekte tereddüt etmeyen burjuvazinin soyundan gelenlere işbirliği yaparak, bakanlık görevlerini kabul eden Fransız sosyalistlerini de haklı görmek mümkün değildir.

Alman ve Avusturyalı sosyal demokratlar Rus çarlığına karşı savaştıklarını ilan ederek kendilerini haklı çıkarmaya çalışıyorlar. Biz, Rus sosyal demokratları, bu kendini doğrulatma çabasını bir safsata olarak değerlendiriyoruz. Ülkemizde, çar rejimine karşı yürütülen devrimci hareket, son yıllarda yeniden kayda değer bir gelişme gösterdi. Rus işçi sınıfı her zaman bu hareketin önünde yer aldı. Son yıllardaki milyonlarca insanı kendine çeken politik görevler, çarlık rejiminin devrilmesi ve demokratik bir cumhuriyetin kurulması şiarları altında gerçekleşti. Savaşın arifesinde II. Nikola'ya yaptığı ziyaret esnasında Fransa Cumhurbaşkanı Poincare, St. Petersburg sokaklarında Rus işçilerinin kurduğu barikatları kendi gözleriyle gördü. Rus proletaryası, insanlığı çarlık monarşisinin yüzkarasından kurtarmak için hiçbir özveriden kaçınmadı. Fakat çarlığın Rus demokrasisine karşı verdiği savaşa yardım eden, düşüşünü geciktiren bir faktör varsa bu şüphesiz İngiliz, Fransız ve Rus burjuvazilerinin gerici çarlık rejimine sundukları maddi olanaklarla süren bugünkü savaştır. Rus işçi sınıfının çarlık rejimine karşı yürüttüğü savaşı köstekleyen ise Alman ve Avusturya sosyal demokratlarının tutumudur; Rus burjuva basınının bize sürekli örnek olarak gösterdiği tutum budur.

Alman sosyal demokrasisi, tüm devrimci etkinliklerden vazgeçmek zorunda kalacak ölçüde güçten yoksun olsa bile, en azından şovenlerle işbirliğine girmemeli, Alman liderlerin, proletarya enternasyonalizminin bayrağının şerefini gölgelediğini haklı olarak ilan eden İtalyan sosyalistlerinin suçlamalarını doğrulayıcı tavırlara girmemeliydi.

Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi savaşta acımasızca denendi ve denenecek te. Legal basın olanaklarımız tümüyle yok edildi, ör-

gütlerin çoğu feshedildi, çok sayıda yoldaşımız tutuklandı ve sürgün edildi. Fakat sosyalizme sadık Çarlık Duması'ndaki temsilciliğimiz savaş kredilerini onaylamayı reddetti ve protestosunu daha güçlü kılmak için Duma'daki toplantı salonunu terketti. Avrupa hükümetlerinin emperyalist politikalarını çürütmeyi bir görev olarak değerlendirdi. Ve çar iktidarının sınırsız baskısına karşı Rus işçileri enternasyonal ve demokrasiye karşı olan görevlerini yerine getirerek, savaşa karşı ilk illegal yayın organlarını çıkartıyorlar.

Eğer bağımsız ülke sosyalistlerinin beyin takımı ve Alman sosyal demokratlarının azınlığı aracılığıyla temsil edilen devrimci sosyal demokrasi, II. Enternasyonal'in iflası önünde utanıyorsa, eğer Fransa ve İngiltere'de sosyalist partilerin çoğunluğundan şovenizme karşı tek tük sesler yükseliyorsa, Sozialistische Monatshefte grubu gibi oportünistlerin Avrupa sosyalizmine karşı elde ettikleri zaferi kutlamaları pek de haksız değil. Fakat bu dönemde proletaryaya en zararlı unsurlar (Alman sosyal demokrasisinin merkezi gibi) devrimci sosyal demokrasi ile oportünizm arasında tereddüt ediyorlar ve diplomatik terimlerle II. Enternasyonal'in iflasını saklamaya, kapatmaya çalışıyorlar.

Oysa tam tersine bu yenilgiyi açıkça kabul etmek ve tüm dünya işçilerini birleştirecek yeni sosyalist birliğin gerçekleştirilmesine yarayacak yanlarını bulmak gerekir.

Oportünistler, sosyalistleri her koşulda şovenizme karşı savaşmaya, sivil savaş propagandasıyla ve burjuvazinin kendisi ve burjuva hükümetleriyle girişilen her tür savaşa sosyal bir devrimle karşılık vermeye çağıran Stuttgart, Kopenhag ve Basel Kongreleri kararlarının uygulanmasını başarısızlığa uğrattılar. II. Enternasyonal'in başını çeken oportünizmin de iflasıydı. Oportünistler uzun zamandır bu yenilgiyi hazırlıyorlar, sosyalist devrimi inkar ediyorlar ve onun yerine burjuva reformizmini koyuyorlardı. Sınıf savaşını ve zamanı geldiğinde iç savaşa dönüşmesi gerekliliğini inkar ediyorlar ve sınıfların işbirliğini tavsiye ediyorlardı. Milliyetçilik ve vatan savunması adına burjuva şovenizmini yaymaya çalışıyorlar, Komünist Manifesto'nun işçilerin vatanı olmayacağına ilişkin temel ilkesini unutarak veya inkar ederek, tüm ülke burjuvazilerine karşı tüm ülke proleterlerinin devrimci savaşının gerekliliğini kabul etmek yerine, küçük burjuva duygusallığıyla militarizme karşı savaşmakla yetiniyorlardı. Burjuva parlamentarizmini ve legaliteyi putlaştırıyorlar

ve kriz dönemlerinde illegal eyleme ve örgütlülüğe başvurmak gerektiğini unutuyorlardı. Oportünizmin doğal müttefiki onun kadar düşman ve burjuva anarko-sendikalizmde krizli dönem boyunca, şoven şiarları uaunmazca tekrarlıyorlardı.

İçinde bulunulan zamanda oportünizmin kaçınılmaz iflasını kitlelere göstermek gerekliliğiyle oportünizmden tam anlamıyla kopmadan işçilerin gerçek enternasyonal birliğini gerçekleştirme görevinden kaçmak mümkün değildir.

Her ülkede sosyal demokrasinin öncelikli görevi şovenizme karşı savaşmaktır. Rusya'da şovenizm liberal cepheyi (kadetleri) ve kısmen de narodnikleri kapsadı, sağ sosyal demokratlara ve sosyalist devrimcilere kadar uzandı. (E. Smirnov, P.Maslov ve G. Plehanov'un, milliyetçi basın tarafından geniş bir biçimde malzeme yapılan, şoven girişimlerini de kınamak özellikle yerinde olur).

İçinde bulunulan durumda, enternasyonal proletaryanın görüş açısından bakılırsa savaşan gruplardan hangisinin yenilgisinin sosyalizme en az zarar verebileceğini söylemek mümkün olmayacaktır, fakat Rusya halkları ve işçi sınıfı için en az zararın, Avrupa ve Asya'daki çok sayıda insana ve çok sayıda ulusa en ilkel ve en gerici baskıyı uygulayan hükümet olan çarlık monarşisinin yenilgisi olacağına hiç kuşku yok.

Avrupa sosyal demokrasisinin parolası Avrupa Cumhuriyetçilerinin Birleşik Devletleri'nin kuruluşunun hemen gerçekleştirilmesi olmalıdır. Proletaryayı şovenizm furyasına çekmek için her sözü vermeye hazır burjuvazinin aksine, Alman, Avusturya ve Rus monarşilerinin devrimci tarzda devrilmesini getirmedikçe bu sloganın boş bir aldatmaca olduğunu göstermek zorundadır.

Henüz burjuva devrimini tamamlamamış geri bir ülkede faaliyet gösteren Rus sosyal demokrasisi, demokrasiyi gerçekleştirmenin temel koşulları olan şu üç görevi üstlenmeye devam etmek zorundadır. Tüm halkların eşit olacağı ve eşit yasalardan faydalanabileceği bir demokratik cumhuriyetin kurulması, büyük toprak ağalarının topraklarına el konması ve 8 saatlik işgününün resmen kabulü. Proletaryanın daha fazla bu savaşa katlanmaması için ve emperyalist kıyımın yolaçtığı yıkımdan sonra Avrupa'yı yeniden inşa edebilmesi ve aktivitelerini yaygınlaştırması için savaş, ileri ülkelerde sosyalist devrimi aynı derecede acil olarak gündeme getirmiştir.

Proletaryanın ağzını tamamen kapamak için burjuvazi savaşta

zaman yasasından yararlandığından, proletarya illegal ajitasyon ve örgütlenme biçimlerine başvurma göreviyle karşı karşıyadır. Oportünistler kendi inançlarına ihanet ederek legal örgütlerini korurlarken, devrimci sosyal demokratlar güncel krize denk düşen illegal mücadele biçimleri yaratmak ve işçileri kendi ülkelerinin şoven burjuvazileriyle değil, tüm ülkelerin işçileriyle birleştirmek için işçi sınıfının tüm örgütlenme olanaklarını ve ilişkilerini seferber ediyorlar. Proleterya Enternasyonali ölmedi ve ölmeyecek. İşçi kitleleri tüm engellere karşın yeni bir Enternasyonal yaratacaktır. Oportünizmin zaferi uzun süreli olmayacaktır. Savaş kurban almaya devam ettikçe, işçi yığınları oportünistlerin kendilerine ihanet ettiklerini ve silahlarını kendi ülkelerindeki burjuvaziye ve hükümete karşı çevirmeleri gerektiğini anlayacaklardır.

Şu anki emperyalist savaşın iç savaşa dönüştürülmesi: İşte tek gerçek proletaryen slogan budur, bu slogan bize Komün deneyiminin mirasıdır, bu slogan 1912'de Basel Kongresi'nde benimsenmiş ve ileri derecede gelişmiş burjuva ülkeler arasındaki emperyalist savaşın koşullarından doğmuştur.

Bu dönüşüm ne kadar zor olursa olsun, sosyalistler tüm güçleriyle buna, savaşın gerçekleştiği ana kadar hazırlanmaktan vazgeçmeyeceklerdir.

Ancak bu biçimde proletarya şoven burjuvaziden kurtulabilir ve gerçek özgürlüğe ve sosyalizme doğru ilerleyebilir.

Tüm ülke burjuvazilerinin şovenizmine ve milliyetçiliğe karşı yaşasın işçilerin enternasyonal birliği!

Yaşasın oportünizmden uzak proletarya enternasyonali!

Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi Merkez Komitesi

AKIŞ
Yayıncılık

10.000.TL (KDV Dahil)